PAGODA VIEȚII VEȘNICE



PAGODA VIEȚII VEȘNICE

CULEGERE
DE POVESTIRI
**ALE SCRIITORILOR
CHINEZI**

ÎN ROMÎNEȘTE DE
C. ȚOIU ȘI N. BOCUNESCU
COPERTĂ ȘI ILUSTRAȚII
ANGI PETRESCU TIPĂRESCU

1959
**EDITURA
TINERETULUI**

ДЕТИ ВЕЛИКОГО НАРОДА

РАССКАЗЫ КИТАЙСКИХ ПИСАТЕЛЕЙ

Детгиз — 1956

PREFAȚĂ

Știți cumva ce era Zidul chinezesc? De demult un zid foarte lung a fost înălțat în nordul Chinei ca să împiedice atacurile dușmane. Dar mult după aceea, pînă acum cîteva zeci de ani, cei care doreau să răspîndească ideile dezbinării între popoare au făcut din el un simbol al deosebirilor de netrecut între misterioasa țară a Chinei și celelalte țări. De aceea, în mare măsură, China se-nchega în mintea generațiilor trecute din evantaie în fildeș, foaia mătăsoasă de orez, femei cu nume de flori exotice și atît. Astăzi noi știm cu totul alte lucruri din viața poporului chinez. Asta nu înseamnă că în China nu mai este hîrtie de orez și femeile nu se cheamă Floare de lotus sau Floare de cireș. Însă noi am aflat și de plantațiile de orez unde trudeau muncitorii chinezi, am aflat de existența grea și de lupta eroică pentru libertate pe care alături de bărbații lor au dus-o femeile cu nume de floare.

Nu, Zidul chinezesc n-a fost decît o străveche întăritură de piatră. Și după ce s-a dărîmat celălalt zid — al minciunilor propagandei imperialiste — poporul chinez ne-a apărut tuturor ca un popor uriaș, care, ca și celelalte popoare, s-a ridicat împotriva stăpînitorilor dinăuntru și din afară și care, după ce i-a învins, a pornit să-și clădească o viață nouă. Culegerea de povestiri ce urmează ilustrează prin înfățișarea soartei unor copii din vechea Chină și a altor copii din China de azi drumul acestei țări întinse către socialism. Multe dintre povestiri ca A-fen *de E Șen-tao,* Vreau să învăț *și* La fabrica de porțelan *de Gao lui-bao zugrăvesc trista copilărie a celor săraci, exploatați cu cruzime de bogătași și de ocupanții străini. Siliți să muncească peste puterile lor, nici o rază de lumină nu venea să le însenineze copilăria. Și întîmplările prin care trec ne stîrnesc indignarea față de un regim în care și copiii sînt nevoiți să poarte povara unei trude nerăsplătite, fără să aibă dreptul la cele mai mici bucurii; poate unele dintre aceste întîmplări ale copiilor care trăiesc într-o țară unde există exploatare nu ne par cu desăvîrșire neîntîlnite —*

căci pretutindeni unde există exploatare, viaţa copiilor e la fel de tristă.

Oare micuţa orfană A-fen, oropsită de mama ei vitregă, nu se-nrudeşte cu necăjita Lizuca din Dumbrava minunată de M. Sadoveanu? Cît despre viaţa zbuciumată a eroului lui Gao Iui-bao, ea ne aminteşte bine de Copilăria mea de Maxim Gorki. Ca şi în cartea lui Gorki, personajul autobiografic al lui Gao Iui-bao îşi cîştigă de timpuriu existenţa muncind din greu, şi arzătoarea lui năzuinţă este să înveţe, să poată să înveţe. Alăturîndu-se mişcării muncitorilor înaintaţi din fabrica de porţelan, el este unul dintre acei eroi care au contribuit la înfăptuirea visului ca orice copil să poată să trăiască o copilărie fericită, să înveţe, să-şi aleagă meseria de care este atras. Ca şi el, alţi copii curajoşi şi înflăcăraţi de iubirea pentru patria lor s-au împotrivit duşmanilor — ocupanţilor japonezi. Războiul naţional de eliberare, dus împotriva cotropitorilor japonezi, a început în iulie 1937, şi după înfrîngerea japonezilor, poporul chinez a continuat să lupte mai departe contra guvernului gomindanist, care încerca să-i încătuşeze din nou libertatea, să-l închine iarăşi moşierilor şi imperialiştilor.

În povestirea O femeie milostivă de Liu-Cien se descriu episoade din lupta glorioasei armate a 8-a, armată a forţelor populare din care făceau parte şi doi copii de 13—14 ani, care au ştiut să lupte cu atîta eroism şi abnegaţie pentru victorie încît amintirea lor a rămas neştearsă în inima populaţiei care i-a cunoscut.

Majoritatea povestirilor din volum se ocupă însă de viaţa de astăzi a copiilor chinezi şi mai ales a şcolarilor şi pionierilor. Ei au acum o copilărie fericită. Dar oare oricine ştie să merite o asemenea copilărie? Lo Ven-in are putinţa să înveţe, nu ca bietul Gao Iui-bao din povestirea Vreau să învăţ, care s-a chinuit atît de mult să meargă la şcoală şi pînă în cele din urmă, după ce a reuşit, a trebuit s-o părăsească ca să cîştige bani pentru a ajuta la întreţinerea familiei sale. Dar Lo Ven-in îşi risipeşte timpul fără folos. Nici eroii din Taina sau din Colegi de bancă nu se poartă cum trebuie. Ei se depărtează de colectivul lor, sînt mînaţi de ambiţie şi încăpăţînare. Cu răbdare şi forţă de convingere colectivul îi va schimba, va face din ei pionieri cu simţul răspunderii şi al datoriei. Cum? Aceasta o veţi afla citind povestirile; şi poate că veţi întrebuinţa şi voi metodele lor cu colegii care au cam aceleaşi năravuri. Iar dacă unul dintre voi socoate că el însuşi mai are vreo urmă a acestor năravuri, poate renunţa la ele pe aceeaşi cale ca şi eroii din cartea de faţă.

Culegerea de povestiri despre copiii chinezi este străbătută de ideea că lupta eroică pentru construirea unei vieţi

noi nu se oprește o dată cu victoria asupra dușmanilor. Trebuie să mai lupți cu sabotorii și hoții, trebuie să lupți cu cei a căror mentalitate a rămas înapoiată și cîteodată chiar cu tine însuți, cu propriile tale cusururi. Cu nimic nu este mai prejos de îndrăzneții ostași din armata de eliberare In-min din schița Cravata Roșie, *care aproape cu prețul vieții i-a dat pe jefuitorii avutului obștesc pe mîna autorităților ; și Han Mei-mei din* Îngrijitoarea de porci *care, dezbărîndu-se de o falsă rușine, nețiînd seamă de prejudecățile părinților și de batjocura celor din sat, își alege o meserie folositoare în gospodăria agricolă, dă dovadă de mult curaj, le arată tuturor că în ori și care meserie munca, cunoștințele însușite duc la rezultate bune, fiindcă ori și care meserie este la fel de frumoasă, dacă e pusă în slujba construirii socialismului.*

Din volumul de povestiri despre copiii chinezi veți cunoaște unele tablouri din lupta și viața marelui popor din care ei fac parte, veți cunoaște cîțiva scriitori de frunte din cuprinzătoarea și vestita sa literatură. Literatura care se dezvoltă în China în anii puterii populare își trage seva din mișcarea literară cunoscută sub numele „mișcarea din 4 mai", *care a luat ființă în anul 1919. După primul război mondial și ca urmare a victoriei Marii Revoluții Socialiste din Octombrie lupta poporului chinez împotriva moșierilor și stăpînitorilor străini a fost și mai însuflețită. Zugrăvind viața grea a oamenilor săraci, scriitorii chinezi sădeau în cititori dragostea față de patrie, nădejdea că ea va fi eliberată de asuprire. Mao Țze-dun a arătat însemnătatea mișcării de la 4* mai *care deschide o nouă cale în literatura chineză. Și limba de pînă atunci a operelor de artă se schimbă o dată cu dezvoltarea acestei mișcări. Înainte, cărțile erau scrise în limba* venian, *care era diferită de limba vorbită, și aceasta era o piedică în larga răspîndire a literaturii.*

Mișcarea din 4 mai *era condusă de Lu Sin (1881—1936), care prin valoroasa sa operă a devenit un clasic al literaturii chineze.*

În perioada 1924—27 un număr din ce în ce mai mare de scriitori progresiști se alătură acțiunilor revoluționare ale partidului comunist chinez. Scriitori vestiți ca Lu Sin, Go Mo-jo, Mao Dun au adus prin scrierile lor o deosebită contribuție la lupta pentru libertate a poporului chinez. La chemarea „Scrieți pentru soldați și țărani" au fost create poeme și legende, povestiri și romane care au pornit spre satele îndepărtate sau și-au găsit locul în ranița ostașilor, îmbărbătîndu-i în rezistența față de cotropitorii japonezi. Printre scritorii care se afirmă în jurul lui 1930 se află și Ba Țzin (n. 1904) ; el este renumit pentru romanele Torent năvalnic, Iubire, Familia *etc., precum și pentru nuvelele și*

schițele despre voluntarii chinezi din Coreea, publicate în ultimii ani. Opera lui Ba Țzin preia și dezvoltă rodnic cele mai bune tradiții ale milenarei literaturi chineze.

În Pagoda Vieții Veșnice, *publicată în prezenta culegere, autorul reușește ca dintr-o legendă străbună să facă prin realismul descrierii, prin protestul împotriva cruzimii și corupției dregătorilor și împăratului, prin simbolul ei moral înalt o lucrare de deosebită actualitate pentru anul 1934 cînd a apărut.*

Pentru îndrumarea literaturii chineze contemporane un eveniment deosebit de însemnat a fost consfătuirea de la Ianiani din 1942, care s-a ocupat de problemele literaturii și artei. La această consfătuire Mao Țze-dun a arătat scriitorilor că menirea artei este să slujească țelurile poporului. Pornind pe calea realismului socialist, literatura chineză a înregistrat succese din ce în ce mai numeroase. Una dintre preocupările centrale ale scriitorilor chinezi este îmbogățirea literaturii pentru copii. Lucrările lor sînt așteptate cu nerăbdare de milioanele de noi cititori și iubitori de carte. Veți vedea că nerăbdarea lor nu a rămas nici pînă azi fără răspuns, că prin multe cărți frumoase scriitorii au încercat să satisfacă dorința fierbinte a copiilor de a afla lucruri noi și interesante. Din culegerea de față veți cunoaște și voi cîteva fragmente din aceste cărți. Și reținînd aceste fragmente impresionante de viață, de istorie, de artă, veți îndrăgi China nouă, tradițiile ei de luptă, realizările ei, cetățenii ei mari și mici.

S. Radian

PAGODA VIEŢII VEŞNICE

de BA ŢZIN

— A fost odată un împărat...

Aşa îşi începea tata întotdeauna poveştile.

— Iar un împărat? îl întrerupsei eu, nemaiputînd să mă stăpînesc. Mereu îmi spui poveşti cu împăraţi. Dar ce-i aia împărat, că eu nu am văzut pînă acum niciunul.

După ce stătu cîteva clipe pe gînduri, tata îmi răspunse:

— Mă întrebi ce-i aia un împărat? Împăratul e o dihanie care zile de-a rîndul stă într-un palat, cu o coroană pe cap — şi tata îşi depănă mai departe firul poveştii.

Între timp, lotca noastră ajunsese la mal. Tata fuma liniştit, în faţă, iar eu şedeam lungit pe fundul lotcii, cu ochii îndreptaţi spre cer, unde se îmbulzeau nori din ce în ce mai intens trandafirii, în lumina amurgului. Departe, în zare, asemenea unor nori întunecaţi, se înălţau munţii. Cîteva barcazuri de pescari se întorceau acasă cu pînzele sus. Şi aşa cum le priveam, mi se păreau nişte bărcuţe, nişte jucărioare aşezate pe întinsul apei. Valurile loveau malul, lin, tot mai lin.

— A fost odată un împărat înțelept. Și împăratul acesta cîrmuia o țară întinsă, întinsă și toți supușii săi îl cinsteau...

— Toți împărații sînt înțelepți ? îl întrerupsei eu iarăși. Fiindcă în basme împărații sînt întotdeauna arătați ca niște oameni înțelepți și neobișnuiți.

— Băiat prostuț ce ești : asta se întîmplă numai în basme !

După aceea tata își reluă firul poveștii :

— „O, tu, slăvite împărat ! O, tu, împărate atotputernic !" — strigau cei din jurul lui și strigătele lor ajungeau pînă la încăperile împăratului. Mîngîindu-și mulțumit barba, împăratul surîdea.

— „Trăiască zece mii de ani împăratul ! Zece mii de ani ! Zece și încă o dată zece mii de ani !" îl salutau pe împărat cu strigăte triumfătoare dregătorii lui, înălțîndu-și la cer rugile lor. Credința supușilor îl bucura pe împărat. El îi răsplătea dîndu-le ranguri mari, iar dregătorii îi mulțumeau plecîndu-se pînă la pămînt pentru milostivenia lui și erau gata să se roage cu și mai multă ardoare pentru împărat și să-l slujească. Ce mulțumit era împăratul !

Astfel, treptat-treptat, în țara aceea se înmulțiră la nesfîrșit cinovnicii. Împăratul era încîntat : cu cît mai mulți cinovnici avea, cu atît mai mulți supuși credincioși. Deci în țara lui avea să fie mai multă liniște...

Amurgul moare. Cerul e acum de un cenușiu străveziu și numai în marginea zării mai dăinuiește o dîră de lumină. Puțin cîte puțin toate se pierd,

se topesc în umbră. Valurile bat mai tare în mal, clătinînd uşor lotca noastră, legată de un copac. Îmi întorc capul ca să-l privesc pe tata. Dar faţa lui se pierde în întunericul ce s-a lăsat. Ţigara i se stinge şi tata o aruncă în apă, urmîndu-şi liniştit povestea. Vorbeşte nepăsător şi eu deodată încep să mă îndoiesc de adevărul acestei poveşti. Şi dacă tata nu şi-ar fi continuat povestirea, i-aş fi uitat pe toţi: şi pe împărat, şi pe cinovnicii lui, şi pe prea supuşii dregători...

— Ei, şi slăvitul împărat trăia într-un palat bogat şi avea de toate pe săturate. Din toate colţurile ţării i se aduceau fetele cele mai frumoase, ca să-i fie soţii. Pentru construirea unor palate şi parcuri noi, şi mai măreţe, erau chemaţi meşterii cei mai de seamă. Orice treabă grea, aproape cu neputinţă de făcut pentru un simplu muritor, se înfăptuia la prima poruncă a împăratului, şi pentru asta oamenii erau mînaţi într-acolo din toate ungherele ţării. Într-un cuvînt, nici o dorinţă a împăratului nu rămînea neîmplinită.

Zile întregi împăratul umbla din odăile uneia din neveste în grădina alteia, primind saluturile unor dregători, ascultînd linguşelile altora. Ţara lui nu era sfîşiată de războaie, fiindcă prin puterea lui nemărginită împăratul izbutise să-şi îngenunchieze toţi vecinii. La palat, generalii îl desfătau jucînd şah cu el, artiştii dintre cei mai de seamă îl înveseleau cu cele mai frumoase reprezentaţii. Era un palat majestuos şi bogat, şi viaţa în el era veselă şi lipsită de griji...

În glasul tatălui meu desluşesc un dispreţ pe care eu nu-l înţeleg. Ochii îi sînt îndreptaţi undeva

în sus, ca și cum ar privi în depărtare; în zare însă nu se mai vede nimic, înafară de o ultimă dungă de lumină:

— Da, viața celor de la palat era o veșnică sărbătoare. Însă departe, în munți, pe țărmul mării — pe acele meleaguri pe care împăratul nu le vedea niciodată — se înghesuiau, lipite unele de altele, niște bordeie prăpădite. Acolo trăia „prostimea"... Oamenii simpli munceau din zor și pînă noaptea tîrziu pentru împărat. Cîndva se bătuseră în războaie pentru el, acum îi cărau lemnărie și pietre, ca să-i facă palate, parcuri, făurindu-i o viață lipsită de griji. Pentru munca lor însă nu primeau nici o răsplată și trăiau mai departe în bordeiele lor jalnice.

Mirat, l-am întrebat pe tata:

— De ce nu se așezau și ei în fața palatului, în genunchi, ca să strige: „Trăiască zece mii de ani împăratul" ?

Lucrul acesta nu-l înțelegeam.

Tata zîmbi ușor. Și, întinzîndu-și mîna, mă mîngîie pe cap spunîndu-mi:

— Deștept mai ești și tu, băiatule! Lor nici nu le-ar fi trecut prin cap așa ceva! Și-apoi nici n-ar fi putut să se ducă la palat, fiindcă n-aveau timp: trudeau din zori și pînă noaptea tîrziu, zile întregi. Deodată tata continuă pe un ton mai hotărît: Să nu mai vorbim despre popor, mai bine să-ți povestesc despre slăvitul împărat. Și așa, împăratul era vesel, mare și atotputernic. Trăia numai pentru plăcerile lui, și nu-și închipuia că peste capul său s-ar putea întîmpla să se abată vreo nenorocire!

Zilele lipsite de griji treceau tot atît de repede, cum curge rîul acesta.

Şi iată că se întîmplă ceva, la care nimeni nu se gîndise niciodată.

Oricît de mare era împăratul, nici el nu putu scăpa de boli şi de bătrîneţe. Aici aurul şi puterea sînt neputincioase. Pe zi ce trecea, împăratul slăbea tot mai mult. Îl îngrijeau doctorii cei mai buni ai curţii. Lua leacurile cele mai căutate, mai rare. Dregătorii credincioşi se rugau în fiecare zi, dar nimic nu-i putea stăvili bătrîneţea. Împăratului începuse să-i cadă părul, dinţii i se clătinau, ochii îşi pierdeau agerimea, vederea îi slăbise. Puterile i se topeau văzînd cu ochii şi deseori, fără nici o pricină vădită, se simţea obosit. Toate acestea îl neliniştea. Acum că se afla în pragul bătrîneţii, începuse să se gîndească la moarte, dîndu-şi seama că nici el, cît era de împărat, nu putea ocoli soarta ce le e hărăzită tuturor muritorilor. Faţa i se întunecă, începu să tînjească şi să fie mîhnit că nu are un fiu care să-l moştenească. Amărăciunea împăratului creştea din zi în zi, şi nu-l mai puteau împăca nici vorbele nevestelor, nici linguşirile şi rugăciunile dregătorilor. Zile de-a rîndul îl frămînta gîndul morţii, astfel încît nici o bucurie nu-i mai însenina fruntea.

„Ce să fac ca să trăiesc o veşnicie ?" la asta se gîndea mereu împăratul.

Trimise crainici în toate colţurile ţării, să găsească licoarea vieţii veşnice, fiindcă nici doctorii — oricît ar fi fost ei de pricepuţi — nu-i mai pu-

teau ajuta cu nimic. Trimişii străbătură munţii şi ajunseră pe malul mării, unde trăia „prostimea".

Auzind că sosiseră solii împăratului, care căutau licoarea vieţii veşnice, oamenii se mirară şi le spuseră trimişilor: „Aţi venit la noi după apa vieţii veşnice? Dar noi nu ştim cum să mai facem ca să murim mai repede! Şi împăratul nostru vrea să trăiască o veşnicie! Nu! Noi sîntem sătui de viaţă!"

Crainicii împăratului se neliniştiră. Văzuseră şi ei cum trăia „prostimea", şi oamenii aceştia de rînd, care îşi doreau moartea, li se păreau nişte duhuri rele. Solii părăsiră în grabă ţinuturile acelea cumplite şi multă vreme auziră în urma lor glasul mîniei şi al durerii.

Unde să găsească acum trimişii împăratului apa vieţii veşnice? Colindaseră toată ţara, întrebîndu-i pe toţi care ar fi putut să ştie, dar licoarea n-o aflară. Cîţiva bătrîni înţelepţi le povestiseră că apa asta vrăjită existase într-adevăr cîndva şi era păstrată în Pagoda Vieţii Veşnice care avea douăzeci şi şase de caturi, puse unele peste altele, dar că acum nu se mai ştia nimic despre ea. Nici măcar unde se afla. Alţii ziceau că Pagoda Vieţii Veşnice se năruise.

Trimişii împăratului se întoarseră cu mîna goală. La început, împăratul se întristă, apoi se înfurie: se poate oare ca într-o ţară atît de mare, cum era ţara pe care o cîrmuia el, să nu existe o licoare a vieţii veşnice?! E limpede că solii nu o căutaseră peste tot, sau poate că nici nu se gîndiseră să îndeplinească porunca împăratului. Aşa îşi spunea în sinea lui împăratul. Aşa vorbeau şi dregătorii. Şi

atunci împăratul porunci să fie pedepsiţi crainicii : unii din ei — cu moartea, alţii — aruncaţi în temniţe sau trimişi în surghiun.

După o vreme, fură trimişi alţii în căutarea licorii, aleşi din rîndul celor mai credincioşi dregători, şi în ziua plecării lor, împăratul îi copleşi cu daruri.

Trimişii trecură prin aceleaşi ţinuturi pe care le cutreieraseră şi ceilalţi. De găsit, sigur că nu găsiră nimic. Dar ei erau oameni vicleni şi îşi dădeau seama că nu se pot întoarce cu mîna goală. Fiecare culese ierburi făcătoare de minuni şi le aduse împăratului, încredinţîndu-l că acesta este leacul vieţii celei veşnice.

Privind buruienile făcătoare de minuni, pe împărat îl cuprinse bucuria. La palat se ţinu un praznic mare, iar trimişii primiră fel de fel de daruri şi de ranguri noi...

— Şi oare aceasta era într-adevăr licoarea vieţii veşnice ? îl întrebai eu pe tata, nerăbdător, străduindu-mă să-mi închipui cum arătau acele ierburi vrăjite.

Tata tăcu cîtva timp, fumîndu-şi tacticos cea de a doua ţigară. De cîte ori trăgea din ea, faţa lui bărboasă şi blîndă se desprindea, roşie, din bezna nopţii.

Eu mă uitam ţintă la el, aşteptînd cu nerăbdare să-şi continue povestea.

Dar tata îmi răspunse, zîmbindu-mi cu blîndeţe :

— Nu mă întrerupe, fătul meu ! Ce-ţi povestesc eu, nu-i decît un basm. Ascultă mai departe. Licoarea asta a vieţii veşnice nu poate fi găsită nică-

ieri. Ei, și cum îți spuneam... împăratul bea din zeama făcută din toate buruienile astea, dar trupul lui nu se întărea, ci, dimpotrivă, se topea văzînd cu ochii în fiecare zi, și puțin cîte puțin începu să-și piardă și ținerea de minte.

Văzînd că ierburile nu ajută și că împăratul își pierde din zi în zi vlaga, dregătorii și generalii se tulburară. Dacă moare slăvitul împărat? Ce-or să pățească? Ce se mai speriară dregătorii care primiseră ranguri noi după ce-i aduseseră împăratului ierburile făcătoare de minuni! Dar dregătorii nu-i mai puteau dărui nimic împăratului și nu făceau acum altceva decît să se roage pentru el și să-l lingușească. Multă vreme se frămîntară și se sfătuiră între ei, pînă cînd, la urmă, unul dintre ei mai firoscos, un dregător bătrîn, găsi un mijloc. Începu să le spună tuturor că licoarea vieții veșnice nu ajuta pentru că „prostimea" de pe malul mării și din creierul munților o vrăjise și prin ea îi trimitea în taină împăratului blestemele lor.

„— Așa e! îi ținu isonul unul dintre dregători. Prostimea îl hulește pe împărat. Ea îl blestemă — am auzit eu cu urechile mele cum cîrtește."

„— Fără nici o îndoială că așa e — se alăturară la această părere și alți dregători. E limpede! Dacă prostimea nu a văzut niciodată nimic bun din partea împăratului, înseamnă că-l urăște."

Și dregătorii se grăbiră să se ducă la împărat.

Împăratul nu iubise niciodată „prostimea", pentru că dregătorii îi spuneau multe lucruri rele despre ea, iar el nu-i văzuse decît în treacăt pe acești oameni zdrențăroși, cu fețele posomorîte.

Dar supărarea lui cea mai mare era că oamenii aceștia nu-l cinsteau cum se cuvine, nevrînd să

îngenuncheze, ca să-i ureze viață lungă. Împăratul îi ascultă pe dregători și, dîndu-le crezare, fără să mai stea pe gînduri, porunci să fie pedepsită „prostimea".

Munții și țărmurile mării răsunau acum de bocete și de gemete. Biciul, foamea, surghiunul — iată care fu soarta „prostimii", iar fetele tinere și frumoase din popor erau trimise să fie ibovnice și slujnice în casele dregătorilor.

Trecură așa cîteva luni. Dar împăratul tot nu se mai întrema și era din ce în ce mai mîhnit. Deseori își certa fără nici o pricină nevestele, iar pe dregători și pe generali îi muștruluia, și din te miri ce, îi pedepsea aspru pe toți cei din jur. Nevestele, dregătorii și căpeteniile oștilor începură să se teamă pentru viața împăratului.

Pînă la urmă, aceluiași dregător bătrîn și viclean îi mai veni în minte un gînd — să reclădească Pagoda Vieții Veșnice, care, după cum spunea legenda, se năruise, și să-l ducă pe împărat să locuiască în ea pînă se va însănătoși. În felul acesta, împăratul nu numai că nu va auzi blestemele muritorilor de rînd, dar se va apropia și mai mult de lumea sfîntă, dătătoare de puteri, a cerului. Pagoda va trebui orînduită pe dinăuntru cu multă grijă, cu tot ce-i mai frumos și mai de preț. Acolo urmau să fie păstrate relicvele ce fuseseră folosite în cele mai îndepărtate vremuri, cînd se aduceau jertfe zeilor. În Pagoda Vieții Veșnice, omul, fără îndoială, putea să trăiască ani îndelungați.

„— Bine, să-mi reclădiți numaidecît pagoda !" strigă împăratul, fericit.

„— Dar pagoda nu poate fi reclădită decît în cel puțin zece ani", spuse cineva dintre dregători fără să se gîndească.

„— În zece ani ? Și crezi că eu am să mai pot aștepta zece ani, nemernicule ?!"

Împăratul se întunecă la față. Furios cum era, puse mîna pe un vas ce se afla pe masă și-l trînti de podea.

Dregătorii și căpeteniile oștilor se uitau speriați unii la alții, neîndrăznind să scoată o vorbă.

„— După mine, vor fi de ajuns și trei ani" — zise luîndu-și inima în dinți dregătorul cel bătrîn și șiret.

„— Iar eu poruncesc să fie reclădită într-un an! spuse hotărît împăratul. Nu voi precupeți nimic, dar voi trebuie să-mi reclădiți pagoda într-un an!"

Rostind aceste vorbe, împăratul le întoarse spatele și se îndreptă spre grădina nevestei lui celei mai iubite, ca să-i împărtășească vestea cea mare.

Cuvîntul împăratului era lege, și a nu te supune lui însemna a săvîrși o nelegiuire. Așa că dregătorii și căpeteniile oștilor începură să se sfătuiască între ei, cum să reclădească mai iute pagoda, aducîndu-i mustrări bătrînului dregător care născocise povestea cu Pagoda Vieții Veșnice.

Bătrînul însă nu se gîndise bine la toate. Cu un zîmbet batjocoritor pe buze, spuse răspicat:

„— De ce vă faceți sînge rău degeaba? Sau domniile voastre ați uitat de prostime? Să punem prostimea la treabă. Doar împăratul a spus că nu va precupeți nimic".

„— Așa e! Să începem reclădirea pagodei!"

Și fețele dregătorilor se luminară iarăși.

În aceeași zi dregătorii poruncită ca toată „prostimea" să fie mînată să reclădească pagoda. Sute de mii de oameni strînși în convoi, ca niște ocnași, se scurgeau în șir nesfîrșit spre cetatea cea mare a împăratului, coborînd din munți sau venind de pe țărmul mării. Astfel începu reclădirea pagodei.

Oamenii erau chinuiți de foame, de oboseală. Munca era nespus de grea și chiar din primele

zile oamenii începură să fugă cu miile. Cu cei rămași, zbirii se purtau și mai crud și mai neomenos. Iată ce zăcea în sufletul marilor dregători! Oamenilor li se atîrnaseră lanțuri grele la picioare, iar alături, ca să-i păzească, puseseră niște paznici înarmați cu bice.

Era iarnă, ningea, drumurile înghețaseră. Oamenii aveau picioarele și mîinile degerate, însîngerate, din pricina pietrelor. Pe zăpadă vedeai numai urme de sînge. Fiecare piatră a primului cat se înroșise de sîngele oamenilor puși cu sila să muncească.

Munca nu înceta nici o clipă. Oamenii lucrau și noaptea. „Prostimea", istovită, murea de frig, de foame, iar în locul celor ce cădeau, veneau alți oameni și alții. Cărînd pietre, se cățărau pe scări, cîntînd, dar nu de bucurie, ci de jale și de mînie.

Palatul împăratului se înălța chiar în fața viitoarei pagode și cîntecele răsunau pînă în odăile lui. Chemîndu-i la el pe dregători și pe căpeteniile oștilor, împăratul îi întrebă:

„— Ce-i cu larma asta de afară?"

„— Cîntă prostimea care reclădește pagoda" — răspunseră speriați sfetnicii.

„— Hm..." — făcu împăratul, și fața îi rămase la fel de împietrită. Clătină ușor din cap, fără să spună o vorbă.

Din clipa aceea, zi și noapte îi răsunau în urechi cîntecele „prostimii". Chiar cînd adormea, îl trezeau, turburîndu-i mintea și era cu neputință să se mai gîndească la altceva. La început, pe împărat, cîntecele îl sîcîiau numai. Apoi începură să-l sperie. Încet-încet, își dădu seama că ceea ce auzea el erau blestemele, mînia, gemetele poporului.

Într-o seară, stînd în pat, împăratul îi chemă pe dregători și pe căpeteniile oștilor și-i întrebă ce era cu zgomotele ce răzbeau pînă la el.

„— Cîntă prostimea care reclădeşte pagoda" — spuseră din nou, înfricoşaţi, sfetnicii şi mai marii oştilor.

„Ce-or fi avînd cu mine oamenii aceştia de nu vor să trăiesc veşnic ?" — se întreba în sinea lui împăratul şi deodată strigă, cuprins de mînie : „La moarte, la moarte !" Şi, închizînd ochii, îşi întoarse capul la perete.

Dregătorii şi căpeteniile oştilor nu înţeleseră ce voise să spună împăratul, dar nu îndrăzniră să-l supere cu întrebări. Ei ştiau una şi bună : că tot ce spune împăratul e lege. Ieşind din palat, aleseră pe loc cîţiva bătrîni şi alţi oameni istoviţi de muncă şi-i uciseră fără multă vorbă.

Dar cîntecele oamenilor răsunau ca şi înainte, ca şi cînd fără cîntece ei n-ar fi putut lucra. Peste cîtăva vreme, împăratul strigă din nou : „La moarte !"

Şi dregătorii se năpustiră iar asupra oamenilor. Pagoda încă nu era gata, iar sănătatea împăratului se şubrezise într-atîta, încît aproape că nici nu mai putea să se ridice din pat.

„— Cînd va fi gata pagoda ?" — întreba mereu împăratul.

Primăvara, vara trecuseră de mult, sosise şi toamna, şi meşterii nu ajunseseră să clădească pagoda decît pînă la cel de-al douăzecişiunulea cat. Odată, dregătorul cel bătrîn şi înţelept, văzînd că sănătatea împăratului se afla în mare primejdie, le zise celorlalţi dregători :

„— Trebuie să isprăvim aici lucrul, altfel pagoda n-o să mai folosească la nimic !"

Dregătorii şi mai marii oştilor se învoiră şi îi aduseră la cunoştinţă împăratului că peste zece zile se va putea muta în Pagoda Vieţii Veşnice.

În toate aceste zece zile, dregătorii se îngrijiră de împodobirea pagodei. Între timp, trimiseseră în ţară pe oamenii lor ca să adune de pe la temple

odoare sfinte și cheltuiră o groază de bani, ca să cumpere lucruri de preț în țările de peste mări ale Răsăritului.

Și acum, în fiecare zi, trimișii se întorceau încărcați de nenumărate comori.

La sfîrșitul celor zece zile, totul fu gata, dar împăratul de trei zile nu se mai putea scula din pat. Auzind că în sfîrșit se poate sui în pagodă, împăratul se ridică cu greu din pat. Sprijinit de nevestele, dregătorii și ceilalți sfetnici ai săi, intră în lăcașul cel sfînt.

Și pagoda era într-adevăr minunată! Nu numai împăratul, dar și nevestele lui, cu dregătorii și ceilalți sfetnici laolaltă rămaseră cu gura căscată văzînd-o. Și cu cît te urcai mai sus, cu atît pagoda era împodobită mai frumos și cu odoare și lucruri mai scumpe.

„— Am scăpat! strigă fericit împăratul care se topea de-a-mpicioarelea — acum voi trăi veșnic."

Văzînd pagoda aceea măreață, care întrecea prin frumusețea ei palatele Apusului, împăratul se liniști și, sprijinit de curtenii săi, abia tîrîndu-și picioarele, ajunse pînă la ultimul cat... Cum să-ți zugrăvesc, băiete, frumusețea de acolo, podoabele neprețuite ale celui de al douăzecisiunulea cat? Așa ceva nu se poate descrie. Pagoda Vieții Veșnice era cea mai înaltă clădire din cîte ridicaseră oamenii vreodată. Celui ce se afla sus în turn i se părea că plutește într-o lume sfîntă, necunoscută, și că, întinzînd mîna, poate să bată la ușa raiului.

Se făcuse ziuă. Cerul era senin, soarele strălucea, văzduhul era uimitor de proaspăt. De sus, palatul din fața pagodei părea o jucărie. În jurul pagodei, curtenii, îngenuncheați, se închinau pînă la pămînt. Păreau mici ca niște furnici. „Trăiască zece mii de ani împăratul!" — țipau ei cît îi țineau puterile.

„— Am scăpat!" strigă din nou împăratul plin de bucurie, simțind cum îi mîngîie obrajii supți vîntul răcoros al înălțimilor.

Și strigătele de bucurie și urările de viață îndelungată nu mai conteneau.

„— Toți să fie înaintați în rang!" porunci împăratul încîntat, întorcînd capul spre dregătorul cel bătrîn și înțelept.

Dregătorii și căpeteniile oștilor zîmbeau cu toții fericiți. Îngenuncheați, îi mulțumeau împăratului pentru mila lui.

Împăratul se bucura, se bucurau și nevestele și dregătorii și ceilalți sfetnici — toată lumea era fericită.

Numai „prostimea" din creierul munților și de pe țărmul mării plîngea amarnic, înecîndu-se în blesteme. Dar de auzit nimeni n-o auzea.

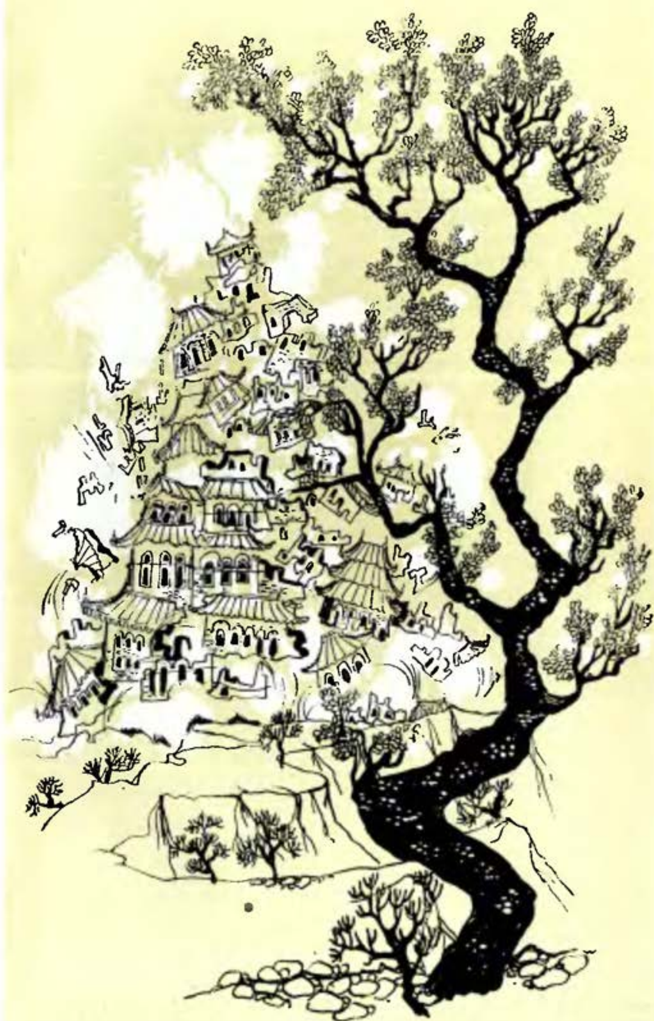
Deodată, o trosnitură înfiorătoare spintecă văzduhul. Pagoda măreață, fără seamăn în lume, începu să se dărîme. Totul se petrecu atît de neașteptat, încît nimeni nu izbuti să împiedice prăpădul. Împăratul scoase un strigăt de spaimă și se rostogoli în jos, de la înălțimea celor douăzeci și unu de caturi.

O zarvă neînchipuită se iscă în jur. Fiecare nu se gîndi decît la pielea lui; nimănui nu-i păsa de slăvitul împărat. În cîteva clipe pagoda se nărui la pămînt cu toate bogățiile ei. Pe pămînt zăceau mormane nesfîrșite de pietre, și în razele soarelui dimineții, mai zăreai pe ele, ici, colo, picături din sîngele celor ce ridicaseră lăcașul cel minunat.

Uite așa se sfîrșește povestea Pagoda Vieții Veșnice...

Tata aruncă în apă și al doilea muc de țigară și oftă adînc.

— Dar, tată, — am întrebat eu — cum a putut pagoda să se dărîme așa, dintr-o dată?



Povestea tatei mă nemulţumise. Mi se părea că încă nu-i spusese sfîrşitul.

— Băiatul meu, orice ai clădi, de clădeşti pe nisip, nu ţine. Dar asta nu-i decît o poveste... Să tragem la mal. Cred că ar fi vremea să te duci la culcare. O să ne întoarcem acasă şi ai să dormi bine. Şi nu te mai gîndi la împăraţi, la Pagoda Vieţii Veşnice, să nu visezi urît la noapte!

Rostind aceste vorbe, tata se sculă. Ca de obicei, mă trase de mînă, pe mal. Ne întorceam cu pas încet spre casă. Deasupra noastră Ursa Mare ne arăta drumul.

1934

A-FEN

de E ŞEN-TAO

Mătuşa Ian, slujnica vecinilor mei, se pregătea să plece în oraş trimisă de stăpîni cu nişte daruri. Două zile trebuia să stea acolo. „Ce noroc pe ea! Cîte lucruri frumoase are să vadă la oraş!" — spuse cu invidie femeia mea de serviciu. Auzind din întîmplare vorbele acestea, mi-am zis: „Noroc cred că a avut A-fen, viitoarea noră a mătuşei Ian, şi nicidecum mătuşa".

A-fen împlinise anul acela doisprezece ani. Povestea ei scurtă, fără nimic deosebit în ea, o aflasem chiar din gura mătuşei Ian. A-fen era copila unui pescar. Încă de cînd venise pe lume, fetiţa dormea într-o lotcă de pescar, alături de grămezile de peşte. Curînd însă, tatăl fetei muri şi lotca fu schimbată pe coşciug. Mama ei se mărită din nou. Tatăl vitreg al fetiţei era hamal la calea ferată. Nu avea o muncă sigură, era greu să se care mereu dintr-un loc în altul cu un copil şi apoi, ca să crească fetiţa îi trebuiau mulţi bani. După sfatul consătenilor, la vîrsta de şase ani A-fen fu dată în grija mătuşei Ian. Femeia aceasta avea un fecior care împlinise douăzeci şi patru ani — şi ce se gîndi? „Băiatul meu — îşi spuse ea — va trebui



să se însoare şi el o dată — atunci n-ar fi mai bine s-o iau de pe acum pe A-fen, ca noră, s-o cresc ?" Astfel A-fen se trezi cu o altă mamă.

Mătuşa Ian intră în serviciul vecinilor mei împreună cu fata. A-fen avea o mulţime de îndatoriri : să care apă de la fîntînă, să alerge după fel de fel de cumpărături, să dădăcească copilul stăpînilor — o fetiţă de cinci ani. Faţa micuţă şi rumenă a lui A-fen era întotdeauna luminată de un zîmbet vesel. Dar dacă pe undeva prin apropiere se ivea mătuşa Ian, zîmbetul îi pierea îndată. A-fen ştia bine ce mînă grea avea mătuşa şi se ferea de ea.

Mătuşa Ian era veşnic nemulţumită şi mereu o cicălea. Cîte nu pătimea A-fen din pricina ei ! Cînd A-fen mînca încet, mătuşa începea s-o muştruluiască : „Ia te uită cum mănîncă, parc-ar fi moartă ! Ce, nu poţi mînca mai repede ? Ţi-e lene să mesteci ?" Cînd fata se grăbea undeva, mătuşa începea să bombăne : „Ce tot alergi aşa — ai căpiat ?" Spunînd toate acestea, mătuşa nu părea de loc supărată pe fetiţă. Chiar atunci cînd o ocăra — în sinea ei era foarte voioasă. După ce o boscorodea aşa, mătuşa îşi vedea mai departe de treburi, ca şi cînd nimic nu s-ar fi îmtîmplat. Îşi făcea socoteala ce trebuie să cumpere, îşi înveselea stăpînul cu cîte o glumă, dar nici în împrejurările acestea nu-şi uita năravul. Mătuşa Ian o bătea deseori pe fetiţă, lovind-o în cap cu mîna ei grea. Însă nici cînd o bătea, nici cînd o ocăra, nu s-ar fi putut spune că era mîniată pe ea.

Era de-ajuns ca fetiţa stăpînilor pe care o îngrijea A-fen să înceapă să plîngă în gura mare că mătuşa Ian îi şi cîrpea o palmă lui A-fen. La fel se întîmpla, cînd întorcîndu-se de la fîntînă cu o căldare plină cu apă, vărsa pe drum o picătură. Cînd avea timp liber, mătuşa Ian o pieptăna uneori pe A-fen. Părul ei prin care rareori trecea pieptenul — era tare încîlcit. Mătuşa Ian lua un piep-

tene de lemn și-l plimba prin părul fetiței, de parcă ar fi mînuit o greblă. Pe fetiță o durea, ar fi vrut să plîngă, însă se stăpînea. Dar cum întorcea mătușa capul, fața ei rumenă se lumina iar de un surîs. Înjurăturile și bătaia deveniseră pentru A-fen tot atît de obișnuite ca somnul sau hrana. O întîmplare însă mi se întipărise în minte — o întîmplare pe care nu aveam s-o mai uit niciodată.

Într-o după amiază, mătușa Ian curăța vasele smălțuite. Deodată o cratiță îi alunecă din mîini. Speriată, mătușa Ian o ridică, o privi cu grijă din toate părțile și, căutînd să se liniștească, spuse: „Fleacuri, nu i s-a întîmplat nimic!"

În timpul acesta A-fen spăla rufe. Și iată că fetița, care niciodată pînă atunci nu păruse că are o minte a ei, cu care să gîndească, se răzvrăti. Fără să-și întrerupă lucrul, ea murmură:

— Dacă aș fi făcut-o eu, m-ai fi bătut.

A-fen rostise aceste vorbe aproape în șoaptă, dar mătușa Ian le auzi și numaidecît ridică mîna și începu s-o bată:

— Na! Na!...

Cu fiecare lovitură A-fen își încleșta tot mai mult dinții, iar cînd îi descleștă, lacrimile îi țîșniră șiroaie din ochi.

Prin purtarea ei fetița dăduse dovadă de multă dîrzenie și eroism. Cu mîna-i udă își freca locul dureros; picături de apă i se prelingeau din păr pe față, amestecîndu-se cu lacrimile. Nu îndrăznea să plîngă în hohote.

În vremea aceasta băiețelul meu de trei ani stătea alături de mine, pe un scaun. Cu ochișorii lui vioi, larg deschiși, privea cum o bătea mătușa Ian pe A-fen, iar pe fețișoara ei încordată se putea citi spaima și dorința de a fugi. Întorcînd capul, ca să nu mai vadă scena, își așeză mînuțele pe genunchii mei, bosumflat, gata să plîngă.

— Na! Na...

Băiatul suferea la fiece lovitură. În cele din urmă, nemaiputîndu-se stăpîni, izbucni şi el în plîns. Şi atunci am înţeles ce înseamnă mila — mila de om. Băiatul îşi ascunse faţa între genunchii mei. Mai tîrziu, cînd A-fen plecă să întindă rufele la uscat, mătuşa Ian îi spuse rîzînd :

— Puiule ! N-are rost să plîngi pentru aşa ceva.

După ce întinse rufele la uscat, A-fen se întoarse şi se apucă să îngrijească de fetiţă. Mătuşa Ian nu se zărea prin preajmă, şi fata începu să îngîne cu însufleţire cîntecul despre broscuţa cea verde, atît de îndrăgit de şcolari.

Purtarea mătuşei Ian avea ceva ciudat în ea. Ce o făcuse oare să fie aşa de crudă ? Oare nu ceea ce aflasem chiar din gura ei ?

Fiul ei, căruia A-fen îi era făgăduită, învăţase meseria de tîmplar. Însă el preferase zarurile şi vinul, în locul toporului şi ferăstrăului. Odată pierduse la joc, şi cum nu avea bani ca să-şi plătească datoria, se luă la bătaie cu cei cu care jucase. Fu arestat. La poliţie i se ceru o sumă de bani drept răscumpărare, dar el nu avea bani. Atunci cei de la poliţie îl bătură zdravăn. Mătuşa Ian nu mai ştia unde-i era capul, umbla de colo pînă colo, dar ce putea face ? Ca să-şi scape feciorul, fusese nevoită să-şi ducă la poliţie economiile pe care le pusese deoparte din cîştigul ei amărît. Multă vreme îşi doftorici băiatul cu fel de fel de leacuri, pînă cînd, în sfîrşit, îl puse pe picioare. De cîte ori nu-l rugase ea să muncească, să nu mai joace jocuri de noroc ! Dar nu trecură nici trei zile, cînd cineva veni la ea să-i spună că băiatul ei se dusese iar la tripou. Mătuşa Ian alergă într-acolo, îşi luă de mînă feciorul, îl duse acasă şi plînse după aceea mult timp. Curînd află că iar dăduse pe la tripou. Apoi iarăşi şi iarăşi... Mătuşa Ian se supără foc, dar cum îşi vedea băiatul, nu numai că uita să-l certe, dar adeseori îi dădea şi

bani de buzunar. Cine știe, poate că din pricina asta se înrăise așa.

Cînd mătușa Ian plecă la oraș cu darurile, sarcinile ei căzură desigur pe umerii lui A-fen. Dar în acele două zile A-fen munci mai conștiincios și mai repede decît dacă ar fi fost de față viitoarea ei soacră. Unde erau nepăsarea, încetineala, boroboațele pe care le făcea de obicei? Munca era pentru ea o adevărată desfătare... Chiar din prima zi, fetița isprăvi pînă la orele trei toată treaba pe care o avea de făcut pe o zi. Nu-i mai rămăsese decît să pregătească cina. Luînd în brațe fetița gazdei, începu să-i murmure un cîntec de leagăn. A-fen cînta greșit melodia și încurca cuvintele, dar sunetele picurau gingașe de pe buzele ei, fără încetare, cînd mai încet, cînd mai tare, dînd melodiei un farmec deosebit. Fetița gazdei rîdea încetișor și cînd A-fen se opri, o rugă să-i mai cînte. A-fen se însufleți, o bătu ușurel pe spate cu un gest matern și se apucă să cînte și mai tare, ca o școlăriță poznașă.

Niciodată nu cîntase cu atîta foc. De obicei, chiar dacă mătușa Ian nu se afla prin apropiere, A-fen cînta încetișor de tot; dacă ar fi cîntat mai tare, mătușa Ian ar fi auzit-o și ar fi fost vai și amar de pielea ei. Acum însă fetița cînta cu multă bucurie, și după ce isprăvi cîntecul părea foarte mulțumită. Melodia i se împletea cu rîsul, și rîsul ei fericit și naiv birui pînă la urmă cîntecul. Ocările și bătăile mătușei Ian, munca brută, peste puteri — toate acestea fuseseră date uitării, pieriseră nu se știe unde. A-fen era voioasă. Se simțea liberă ca niciodată, și rîdea din tot sufletul, fericită, fără griji, iar rîsul ei era mai frumos decît orice cîntec.

La picioarele ei se tolănise un pisoi alb. Poalele șorțului ei se mișcau ușor, și pisoiul, ba își scotea ghearele, ba le ascundea, încercînd să apuce șorțul. A-fen ridică într-adins capătul șorțului; piso-



iul se săltă pe lăbuțele dinapoi, dar nu izbuti să-și păstreze echilibrul, căzu, ca apoi să sară din nou în sus. Pisoiul era tare frumușel și alb și pufos ! Se uita la A-fen blînd, cu ochii întredeschiși, ca și cînd i-ar fi cerut să-l mîngîie. Oare îi cerșise ei vreodată cineva dragostea ? Oare iubise ea pe cineva pînă atunci ? Și iată că acum pisoiul avea nevoie de dragostea ei. Și ea îl îndrăgi. A-fen își deschise inima — inima pe care și-o ținuse ferecată atîta vreme. Și înainte văzuse deseori pisoiul, dar nu-l luase niciodată în seamă. Se împrietenise cu el abia în clipa aceea. Lăsînd jos fetița, îi porunci să stea lîngă scaun. Apoi, dezlegîndu-și șorțul, începu să-l tîrîie pe podea, momind pisoiul, care se ghemui, se încordă și deodată se repezi înainte ca să apuce șiretul. A-fen se roti repede prin odaie, iar pisoiul în urma ei se silea să sară cît mai sus și să apuce șiretul, dar degeaba. Mișcările lui erau atît de grațioase, de parcă ar fi executat un dans. A-fen era încîntată și simți o dorință și mai aprinsă să-l întărîte. Zbura parcă prin odaie și-l chema de zor :

— Pis, pis, pis, pis, pis, pis !

Fața i se umpluse de picături mici de sudoare. Erau atîtea — cîte lacrimi i se scurseseră din ochi de cînd încăpuse pe mîna mătușei Ian. Fetița gîfîia ca și cînd abia atunci ar fi adus de la fîntînă o găleată cu apă. Dar nu-i venea să întrerupă jocul. În clipa aceea uitase nu numai ocările, bătăile și muncile grele la care fusese supusă — uitase pînă și de ea însăși. Și dacă lucrul cel mai de preț pe pămînt este dragostea, dorința de a trăi, bucuria, atunci în clipa aceea, lumea toată era a lui A-fen.

1921

VREAU SĂ ÎNVĂȚ[1]

de *GAO IUI-BAO*

O zi frumoasă de martie.

Iui-bao își luă secera, lungă aproape cît o coasă, o funie, și plecă în munți împreună cu copiii satului. Acolo prin rîpe găseai mult rogoz uscat din acela cu care se face focul în sobe. Se adunaseră vreo opt-nouă băieți, toți copii de oameni săraci.

Satul rămăsese în urmă. Băieții mergeau în ceată, făcînd gălăgie mare. Deodată zăriră în fața lor un grup de școlari, mergînd în ordine. Unul dintre ei, asemenea unui ofițer, dădea cadența cu glas tare :

— Un, doi, un, doi !

Desigur erau băieți de la școala elementară din Taipințuna ! Iată-l și pe bătrînul învățător tîrîndu-se în urma lor.

Cîteva clipe, Iui-bao rămase locului privindu-i lung. Cît de mult îi pizmuia !...

— Alții se plimbă, iar noi trebuie să ne ducem după rogoz ! oftă el amărît și, întorcîndu-se către

[1] Capitol din povestirea autobiografică „GAO IUI-BAO". (n. red. ruse)

tovarășii săi care amuțiseră, spuse: Haide, să ne încolonăm și noi!

Se învoiră repede cu toții. Iui-bao își atîrnă secera de brîu și-i încolonă pe băieți în rînduri de cîte doi. Să se lase ei mai prejos decît școlarii aceia? Asta era cu neputință!

— Un, doi, un, doi!... — începu să strige Iui-bao cu glas tare, pășind și el alături de copii.

Băieții mărșăluiau foarte serioși bătînd cu putere cadența. Mergeau cu pieptul înafară, cu secerile pe umăr, ca niște puști. Dar nu îndrăzneau să-i întreacă pe școlari și de aceea se țineau mereu la o oarecare depărtare.

Auzind în urma lor tropăitul unui alt grup, școlarii, curioși, începură să-și întoarcă unul după altul capetele. Și, bineînțeles, fusese de ajuns ca unul să nu țină cadența, ca toată ordinea să se ducă de rîpă. Învățătorul se opri, mirat: „Al cui o fi băiatul acela? Ia te uită cum mai comandă! Strașnic!"

— E-hei, băiatule! îi făcu el semn cu mîna lui Iui-bao. Ia vino încoace!

— Lăsați că dau eu o fugă pînă acolo — se oferi comandantul grupei de școlari, văzînd că învățătorul îl cheamă pe Iui-bao.

Băiețașul se numea Iui Ci-cen.

Iui-bao își dădu seama că pe el îl cheamă bătrînul învățător și, grăbit, le comandă băieților: „Drepți!" — iar după ce toți ai lui luară poziția de drepți, le zise:

— Ascultați ce vă spun! Jucați-vă aici singuri, eu mă întorc îndată. Mă cheamă învățătorul. După ce adunăm rogoz, mergem împreună. Pe loc repaos! Rupeți rîndurile!

— Nu te duce, Iui-bao, te pomenești că te bate — încercă cineva să-l oprească.

Iui-bao însă nu se lăsă:

— Crezi că mă sperii eu așa cu una cu două? Văd ce vrea și mă întorc îndată.

Tocmai atunci sosi în grabă Iui Ci-cen.

— Hai, repede, Iui-bao, să mergem! — îl trase el de mînă. Nu știu ce vrea cu tine învățătorul. Nu te teme, învățătorul nostru e foarte bun... Hai să mergem. Pesemne vrea să vă cheme să mergeți împreună cu noi la plimbare.

— Eu nu pot să merg la plimbare... Noi am plecat după rogoz...

— Ai tot timpul! Acum, hai să mergem!

— Bine, să mergem... — și Iui-bao, întorcîndu-se din nou către ai lui, spuse: Ne-am înțeles, băieți? Așteptați-mă aici, că mă întorc acuș.

Apropiindu-se, Iui-bao îl salută cuviincios pe învățător, așa cum îl învățaseră cei de-acasă să-i salute pe cei în vîrstă. Apoi îi aruncă o privire pe furiș. Învățătorul era înalt, drept. Avea cel puțin șaizeci de ani. Purta niște mustăți lungi, îngrijite, era îmbrăcat cu un halat dintr-o pînză albastră grosolană, lung pînă la călcîie, iar în picioare avea niște papuci de pînză, destul de ponosiți. Sprîncenele stufoase și mustățile lungi, cărunte îi tremurau ușor într-un surîs.

„Sigur, o fi vrînd să merg cu ei la plimbare — se gîndi Iui-bao. Ce să fac acum? Acasă n-avem cu ce aprinde focul..." În timp ce stătea în fața învățătorului, în jurul lor se adună toată clasa. Neștiind ce se întîmplase, băieții făceau gălăgie, se înghionteau între ei, fiecare căutînd să se dea cît mai aproape.

Continuînd să zîmbească, învățătorul se aplecă spre Iui-bao și-l mîngîie pe cap.

— Văd că, deși mic, ești un băiat cuviincios, care știe să se poarte... Ia spune, cîți ani ai?

— Doisprezece — răspunse Iui-bao.

— Doisprezece? Așa... așa... și cum te cheamă?

Iui-bao înălță capul și zîmbi și el.

Apoi, lăsîndu-se pe vine, începu să deseneze cu degetul pe nisip două hieroglife : „Iui" și „bao". Hieroglifele băiatului nu semănau cu nimic. Învățătorul le privi multă vreme atent, cu ochii săi miopi, apoi se aplecă, punîndu-și palmele pe genunchi și începu să se gîndească ce-ar putea însemna cele scrise. În cele din urmă, cu multă greutate, descifră mîzgăliturile lui Iui-bao.

— Ai un talent înnăscut ! Un talent înnăscut ! zise el făcîndu-i băiatului cu ochiul. Și numele de familie ?

— Vă spun eu ! Îl cheamă Gao !

Iui-bao îi aruncă lui Iui Ci-cen o privire piezișă, nemulțumită. „Ce tot se vîră ăsta în mine ?"

— Dar pe tatăl tău cum îl cheamă ?

Iui-bao zîmbi iarăși, însă Iui Ci-cen i-o luă înainte și de astă dată :

— Pe tatăl lui îl cheamă Gao Siue-tian, sîntem amîndoi din același sat.

— Cum ? Gao Siue-tian ? Gao Siue-tian are un băiat atît de mare ? spuse mirat învățătorul. Ia vino mai aproape. Să vedem cît de bine cunoști tu hieroglifele. Iată, de pildă, acestea...

Și lăsîndu-se la rîndul său pe vine, învățătorul desenă cu degetul mijlociu pe nisip două hieroglife: „tai" și „pin".

— Spune, Gao Iui-bao, cum se citesc aceste hieroglife ?

Iui-bao își aținti ochii săi mici și negri asupra hieroglifelor și începu să se gîndească. Se gîndi așa multă vreme. Ce cunoscute îi păreau semnele ! Unde le văzuse oare ?... Și deodată își aduse aminte : pe o firmă bătută în poarta primăriei sătești din Taipințuna.

— Aici scrie „tai" și „pin". Aceste hieroglife intră în numele satului nostru — spuse el cu hotărîre.

— Din păcate, nu ai ghicit — clătină din cap învăţătorul, şi făcu cu mîna un gest care vroia să exprime o dezamăgire totală. „Tai-pin" — înseamnă pace, o linişte măreaţă. Şi ce pace e la noi, la Taipinţuna ?! Aceste două hieroglife fac parte din cuvîntul „Tian-sia tai pin" — „Pe pămînt domneşte o linişte măreaţă". Iată ce înseamnă „Tai-pin". Ai înţeles ?

— Dar hieroglifele sînt aceleaşi ! izbucni Iui-bao.

— Aici ai dreptate. Hieroglifele sînt într-adevăr aceleaşi, însă înţelesul lor e acum deosebit, după cum vezi. Dar tu nu poţi încă înţelege toate astea... Ia să vedem, hieroglifa de aici ce înseamnă ? — şi învăţătorul mai scrise o hieroglifă.

Era la fel ca şi „Tai", însă avea o liniuţă ce semăna cu o virgulă şi nu se afla în josul literei, ci în colţul drept, sus. Iată toată deosebirea. Privind semnul, Iui-bao crezu la început că învăţătorul greşise : voise pesemne să scrie hieroglifa „Da". Dar în hieroglifa „Da" nu sînt decît trei liniuţe şi nu are nevoie de nici un fel de liniuţe sau virgule în plus ! După ce şterse în grabă cu degetul liniuţa în plus, Iui-bao îşi înălţă ochii spre învăţător :

— Cred că v-aţi înşelat, domnule învăţător. Aţi vrut să scrieţi „Da", nu e aşa ?

Întrebarea lui Iui-bao îi făcu pe toţi să rîdă cu hohote. Rîdeau şi elevii şi învăţătorul.

— Iar n-ai ghicit, Iui-bao... E cu totul altă hieroglifă, şi liniuţa de sus pe care ai şters-o tu nu este de loc de prisos. E hieroglifa „ţiu-an" care înseamnă „cîine". Tu mergi la şcoală, băiete ?

— Nu...

— Şi ai vrea să mergi ?

— Sigur că aş vrea. E bine să ştii să citeşti. Tata spune întotdeauna : „Cine nu ştie carte, de acela toţi îşi bat joc". Iar cel care ştie carte, e fericit — poate să citească tot ce doreşte, să scrie...

— Atunci de ce nu vii la şcoală?

— Nu mă lasă tata şi mama.

— Cum aşa? Nu vor să te lase să înveţi? De ce?

— Eu... şi aici Iui-bao se opri deodată. O amărăciune grea îi cuprinse sufletul, capul îi căzu neputincios în piept, şi năpădit de amintiri, fu gata-gata să izbucnească în lacrimi. Dar se stăpîni. Cîte n-ar fi putut el să-i povestească învăţătorului! Eu... nu ştiu... — îngăimă el.

Atît mai apucă să spună. Apoi, întorcîndu-se deodată şi rupînd cercul băieţilor care se adunaseră în jurul lor, fugi la ai săi.

Învăţătorul strigă după el mult timp, Iui Ci-cen încercă să-l ajungă, dar totul fu în zadar: Iui-bao nici nu-şi întoarse capul.

Şcoala! De cîte ori nu se certase Iui-bao acasă cu tatăl şi cu mama din pricina şcolii! Odată, la începutul primăverii, părinţii îl trimiseseră la rîpă, după rogoz şi băiatul se dusese să-l cheme pe Iui Ci-cen. Cine s-ar fi putut gîndi că în drum spre casa lor avea să-l întîlnească pe Iui Ci-cen, îmbrăcat în uniformă de şcolar şi cu un ghiozdan în spate? Iui Ci-cen tocmai se pregătea să plece cu alţi băieţi din sat la şcoală. Zărindu-l pe Iui-bao, băiatul se bucură şi-i strigă:

— De ce nu vii la şcoală, Iui-bao? Ia uite ce ghiozdan am!

— Şi după rogoz cînd mergi?

— Îndată ce mă întorc de la şcoală. Roagă-l frumos pe taică-tău să te dea la şcoală şi atunci o să învăţăm împreună.

Iui-bao se duse într-un suflet acasă.

— Mamă!... Vreau şi eu să învăţ carte... — îi spuse el trăgînd-o de mînecă.

— Băiatul mamei, dar tu nu vezi cum o ducem?! N-avem nici după ce bea apă... Murim de foame... Cu ce bani să te trimitem la şcoală?

Iui-bao nu luă în seamă vorbele maică-si. Tatălui său nici nu-i spuse ce avea pe suflet. Bătrînul zăcea întins pe kan[1] fără să se mişte — i se umflase un picior. Auzindu-şi băiatul, îi strigă :

— Te-ai făcut băiat mare şi tot nu ţi-a venit mintea la cap ! I-auzi, îi arde de şcoală !... Şi noi ce-o să mîncăm ? În loc de ceai, să bem ce, vînt ?... Hai marş după rogoz !

— Nu mă duc !

— Nu te duci ? Te bat de te omor !

Tatăl încercă să se ridice, însă cea mai mică mişcare îi pricinuia o durere atît de mare, încît începu să scrîşnească din dinţi. Mama îşi strînse feciorul la piept, îl mîngîie pe faţă cu un gest plin de duioşie şi încercă să-l liniştească :

— Ascultă ce-am să-ţi spun, băiete. Sigur, e timpul să te duci la şcoală, să înveţi şi tu să citeşti şi să scrii. Dar nu sînt de vină nici eu, nici tatăl tău, că nu te lăsăm să te duci la şcoală. Noi nu sîntem atît de răi... Tatăl tău s-a chinuit toată viaţa, el ar vrea să înveţi carte, să ne fii un sprijin la bătrîneţe. Dar vremurile sînt tare grele acum, tare grele ! Tata boleşte mereu, şi nu avem bani pentru leacuri... Pînă nu se va milostivi cerul de noi, nici să nu te gîndeşti la şcoală. Cu ce o să facem focul, dacă n-ai să te duci după rogoz ?

— Cînd am să mă întorc de la şcoală, am să mă duc după rogoz... — zise băiatul şi izbucni în lacrimi amare. Dar în sinea lui tot mai trăgea nădejdea că avea să-şi înduplece mama. Atîta am să car, că nici n-ai să dovedeşti să arzi totul...

— Dar nu despre asta e vorba, băiatul meu ! Mai trebuie şi bani, şi noi nu avem bani ca să te trimitem la şcoală.

— Eu vreau să învăţ carte, şi gata !

---

[1] Kan — pat de cărămidă. (n. t.)

— Ia uită-te la el ce obraznic e! Cum îndrăznești! strigă tatăl de pe kan. Am să-ți rup picioarele!

Iui-bao aruncă furios secera, frînghia și încruntîndu-se îi strigă tatălui său:

— Nu mă lași? Atunci am să mă duc singur, ai să vezi! și îndreptîndu-se spre ușă, o zbughi din casă.

Buimăcită, mama se repezi să-l ajungă.

— Iui-bao, băiatule — îl strigă ea — încotro ai pornit-o?

Iui-bao n-o mai auzea. Ocolind ulicioara, fugi de-a dreptul spre dealul Taipinșan. Dar în cale întîlni un rîu repede, fără nici o punte de trecere. Iui-bao începu să se descalțe, ca să treacă gîrla prin vad, dar deodată își zări mama: biata de ea se poticnise de o piatră și căzuse. Speriat, se repezi s-o ridice, uitînd de toate. Nemaiputîndu-se stăpîni, izbucni în plîns. Mama îl îmbrățișă, plîngînd și ea. Stătură multă vreme așa pe malul pustiu, jelindu-se amîndoi, pînă cînd în sfîrșit ea începu să-i vorbească, printre suspine:

— Băiatul mamii... dar tu ce crezi... că nouă... părinților tăi... nu ne e milă de tine?! Spune, de unde să facem rost de bani! Starostele a venit de zece ori pînă acum să ne ceară dările. Și de l-ai auzi cum înjură. Țipă, spune că e nevoie de bani pentru nu știu ce apărare... iar tata — știi cît e de bolnav. Piciorul i s-a umflat, și acum a început să se plîngă că-l doare și inima. Cu ce să-l îngrijim?... O, cerule, oare cînd o să scăpăm și noi de sărăcie?...

Și iarăși izbucni în lacrimi. Iui-bao simți o durere de nesuferit, ca și cînd cineva i-ar fi vărsat peste inimă unt topit, fierbinte. Începu să plîngă în hohote:

— Mam... eu... eu... n-am să mă duc la școală-ă... Să mergem acasă-ă!...

Din clipa aceea Iui-bao se sili cît putu să nu se mai gîndească la școală...

Într-o zi, mama ieși în curte cu un coș de napi și îi spuse lui Iui-hu, o soră mai mare a lui Iui-bao, să se ducă pînă la fîntînă, să-i spele, apoi se întoarse în casă. Tatăl suferea cumplit. Piciorul făcuse puroi și trebuia să i-l oblojească din nou. După ce mama îi desfăcu oblojeala, în curte se auzi un glas:

— Hei, Gao Siue-tian e acasă?

Era un glas necunoscut. Mama scoase capul pe ușă. Văzîndu-l pe domnul Ciou, învățătorul de la școala elementară din Taipințuna, începu să umble de colo-colo, speriată, tot poftind musafirul să intre în casă. Și tatăl se tulbură și se ghemui și mai mult pe kan, ca să-i facă loc învățătorului.

— Lasă, lasă! zise stingherit acesta. Doar nu sînt un om străin... Ce ai la picior? De ce ți-ai scos pansamentul?

Tatăl nu răspunse nimic. Întinse mîna după punga cu tutun și îl îmbie să-și facă o țigară.

— Și eu care mă tot întrebam de ce nu te mai arăți în lume — urmă învățătorul, privind cu luare-aminte rana. Cum de te-ai lovit în halul ăsta?

Tatăl oftă și-i povesti învățătorului cum pe la începutul anului trecut, cînd venise timpul ca toată lumea să se achite de datorii, diavolul de staroste asmuțise cîinii asupra lui.

— Ce cruzime — murmură învățătorul, auzindu-i vorbele. Ce lume! Nu mai poți fi sigur pe viața ta... Totuși va veni o zi cînd o pace măreață va domni pe pămînt...

— Oare are să se întîmple asta, domnule Ciou? O să apucăm ziua aceea? N-or să ne putrezească oasele pînă atunci?

— Va veni, Gao Siue-tian, ziua aceea va veni neapărat. Trebuie să ai răbdare. Doar nu ești așa

de bătrîn. Ai să apuci ziua aceea. Eu, vezi, n-am s-o apuc ! O să mă îngroape și n-am să văd nimic...

Învățătorul mai vorbi cu tatăl ba despre una, ba despre alta, apoi aduse vorba și despre Iui-bao.

— Știi, frate, de ce am venit la tine ? Uite de ce. Ai un băiat isteț. Din el o să iasă un om în lege. Să nu crezi că-l laud numai așa, ca să-l laud... Are un dar cu totul deosebit pentru învățătură. Vezi să nu-ți pară rău mai tîrziu !...

— Ei, domnule învățător ! oftă tatăl. Înțeleg eu că dumneavoastră, om bătrîn, nu rîdeți de mine. Dar noi nu avem nici de-ale gurii — o ducem greu de tot, murim de foame. Iar dumneavoastră spuneți să-l dau la învățătură. Dar cu ce, dacă nu avem bani ? Păi să fi avut bani, de mult l-aș fi trimis la școală. „Pe un pămînt secetos, pînă și viermele piere de secetă". Nu, domnule învățător, degeaba, eu nu mai am multe zile de trăit...

— Și de ce-ați bătut dumneavoastră, domnule învățător, atîta drum, pentru băiețelul ăsta al nostru ? intră în vorbă mama. Care sînt părinții aceia care să nu vrea să-și vadă copilul ajuns ? Oricît ne-am bate capul, tot n-o să găsim nici o scăpare — așa ne e soarta — vitregă, să nu putem să ne creștem nici măcar odraslele. De-ați ști cît ne chinuim să găsim ceva de-ale gurii, să ne astîmpărăm foamea ! Cum să ne mai ardă să ne trimitem băiatul la învățătură ! Ochii mamei se tulburară și se umplură de lacrimi.

Învățătorul tăcea. Își plimbă ochii prin cocioaba aceea sărmană, privind avutul jalnic al gazdelor. Cît de sărăcăcioase erau toate ! Preșul de pe kan-ul de lut era o zdreanță, s-o arunci la gunoi. Păturile, rupte și ele. La perete, o masă cu trei picioare. Ceaunul de lut se vedea că fusese de multe ori lipit. Scăunelul scîrțîia atît de tare, încît n-ai fi îndrăznit să te așezi pe el. Veșmintele alor casei erau numai petice, de le vedeai genunchii prin

ele. N-aveau nimic mai de preț: căușul, făcut dintr-un dovleac, curgea, strachina era lipită, ceaunul crăpat. Și-apoi, vatra sărăcăcioasă, cu un braț de surcele în față. Aceasta era toată gospodăria.

— Și totuși, nu faceți bine că vă pierdeți cu firea — vorbi învățătorul după o tăcere îndelungată. Sînteți oameni săraci, dar nu trebuie să vă rușinați; ce, parcă numai voi îndurați lipsuri? Și-apoi trebuie să aveți curaj. Cine nu visează să apuce măcar cîteva zile mai bune?... De-aș putea să-mi scutur din spinare zece ani, să-mi recapăt puterile — pentru nimic în lume nu m-aș duce la staroste, să mă plătească. Pe cine învăț eu carte? Toată ziua aud numai batjocuri și jigniri. Așa-s oamenii bogați. Iar starostele? Doar știți și voi prea bine. Trăncănește omul ăsta niște aiureli, de ți-e silă să-l asculți, și totuși îți calci pe inimă și nu-l contrazici. Trebuie să fii șiret, să-i spui: „Ce lucruri înțelepte grăiți dumneavoastră, domnule staroste! Ați binevoit, domnule staroste, să rostiți un mare adevăr, un adevăr sfînt!..." Dacă n-am să-i învăț pe copii limba japoneză, o să mă dea afară! Și cum îmi vine să-i învăț eu pe copiii chinezi limba acestor diavoli, și nu limba lor maternă!?... E-e, da' ce să mai vorbim! Eu, frate, n-am venit la tine ca să-ți iau bani. La vîrsta mea omul nu se mai gîndește la așa ceva. Ai mai apucat să trăiești, ești foarte mulțumit! N-am să obosesc dacă o să am un școlar sau doi mai mult. Trimite-l așadar mîine pe Iui-bao al tău la școală, iar cît privește banii — nu am nevoie de nimic de la voi. Hîrtia, tușul, pensula cu tușiera, manualele — i le dau eu. Nu trebuie să cumpărați nimic. Iar după lecții, o să vă aducă el vreascurile pentru foc...

Tatăl și cu mama se uitau unul la altul fără să priceapă nimic. Auziseră ei că învățătorul Ciou este un om bun, dar acum văzuseră cu ochii lor că oamenii nu mințiseră de loc. Iată de ce se duceau

la şcoală, să înveţe, pînă şi cei mai săraci copii din sat!... Părinţii lui Iui-bao nu ştiau cum să-i mai mulţumească învăţătorului. În cele din urmă tatăl îşi luă inima în dinţi şi spuse:

— Vă mulţumim, domnule învăţător Ciou, pentru bunătatea dumneavoastră. Numai că băiatul este cam încăpăţînat şi mai e şi bătăuş. O să aveţi de furcă cu el.

— Aşa e, aşa e, domnule învăţător — adăugă mama oftînd. Băiatul e cam zurbagiu. N-o să iasă din el un om de treabă. Are să vă mănînce zilele...

Învăţătorul se ridică şi înapoindu-i tatălui punga cu tutun zise rîzînd vesel:

— Spuneţi că e cam zurbagiu şi încăpăţînat... În vremea de azi poate că e mai bine dacă copiii de oameni săraci sînt mai îndărătnici, e mai bine pentru ei: aşa nu vor îngădui să fie călcaţi în picioare de alţii. Nu te mira, frate, că vorbesc cu tine atît de deschis. Eşti un om prea cinstit — uite, de asta de multe ori o nimereşti prost!... Bine, bine, să lăsăm asta. Mîine spune-i lui Iui-bao al tău să vină la şcoală.

Iui-bao se întorcea acasă abătut, ca şi cînd ar fi pierdut ceva. De astă dată aducea mult mai puţin rogoz decît de obicei. Îl aruncă în curte, iar apoi nu mai ştiu de ce treabă să se apuce. Deodată, din casă ieşi fugind Iui-hu, care începu să ţopăie în jurul lui...

— Iui-bao! strigă ea cu glas tare, făcînd să răsune toată curtea — mai repede! Du-te în casă! De-ai şti ce am să-ţi spun!... De mîine ai să te duci la şcoală!

— Nu-i adevărat!

— Cum nu-i adevărat? Dar ce nevoie aş avea eu să te mint? N-ai decît să-l întrebi pe tata. Ia te uită cică nu-i adevărat!

Iui-bao fugi spre casă cît îl ţineau picioarele. Intră, agăţă în cui frînghia şi secera şi dintr-o

săritură se așeză pe kan. Mama tocmai îi turna tatălui fiertura.

— Mamă! strigă băiatul și de bucurie o luă după gît. E adevărat, mamă? Am să mă duc la școală?

Toate se petrecură atît de fulgerător, încît mama speriindu-se, vărsă fiertura pe kan.

— Adevărat, adevărat — bombăni ea, dîndu-l la o parte. Vino mai repede să mănînci. Să vedem întîi dacă ai mutră de școlar...

— Tu nu-mi spui adevărul, mamă. Nu-i adevărat!

— De ce crezi tu că mama ta o să te înșele pe tine? Of! Vino de mănîncă mai repede, că se răcește fiertura.

Iui-bao își desfăcu mîinile a nedumerire, apoi se apropie de tatăl său cu oarecare teamă:

— E adevărat, tată? Mă lași să mă duc la școală?

— O să te ducă mama mîine dimineață. Vezi numai să nu te ții de năzbătii acolo... Dacă aflu cumva că te bați cu băieții...

Iui-bao era fericit și îngrijorat în același timp. Nu-i venea să creadă ce auzise — atîta fericire îl speria. După ce înghiți în grabă porția lui de fiertură, o apucă pe soră-sa de mînă și fugi cu ea în curte. Desigur, soră-sa îi va povesti ce se petrecuse în ziua aceea la ei acasă în lipsa lui și de ce se învoiseră părinții dintr-o dată să-l trimită la învățătură...

După cum era și de așteptat, Iui-hu nu uitase nimic. Îi povesti cum venise la ei învățătorul, ce le spusese, ce-i răspunsese tatăl, ce adăugase după aceea mama și de ce rîsese învățătorul... Abia acum Iui-bao se încredință că totul era adevărat. Seara, cînd plecă spre rîpă, după rogoz, tot drumul sări și alergă ca un zănatec — parcă i-ar fi crescut aripi. În drum, găinile zburau, cotcodăcind

speriate aproape pînă la acoperișul caselor. Cîinii fugeau și ei care încotro, cu coada între picioare. Iui-bao nu vedea nimic din toate acestea. Acum se gîndea la altceva: oare vor ajunge uscăturile pentru foc cît timp va fi el la școală? De aceea cără dintr-o dată cîteva brațe, ceea ce înainte nu făcuse niciodată, apoi tăie cîteva cioturi și, folosindu-se de prilej, se cățără într-un copac, de unde se dădu jos cu vreo zece ouă de coțofană.

Iui-bao nu mai putea de bucurie. Nu-i venea să se ducă la culcare. Întîi mama se apucă să-i cîrpească hainele. Era de-a dreptul necuviincios să se ducă la școală cu zdrențele pe care le avea, și chiar de la amiază mama nu făcu altceva decît să-i cîrpească hainele. Adună tot ce găsi prin casă și-i croi din vechituri o uniformă de școlar. Apoi începu să croiască, să taie, să pună petice, buzunare. Cînd se lăsă întunericul, mama găsi o sticlă în care mai rămăseseră cîteva picături de ulei, aprinse un opaiț și se apucă să-i peticească lui Iui-bao pantalonii. Opaițul dădea o lumină palidă, atît de palidă, încît n-ai fi nimerit nici urechea acului, dar lui Iui-bao i se părea că în odaie e atîta lumină, cum nu fusese niciodată pînă atunci. Apoi veni rîndul papucilor. Cu ei mama avu și mai mult de furcă. În față erau atît de găuriți, încît păreau că rînjesc, iar în spate se rupseseră atît de tare, încît îi ieșeau afară călcîiele. Oare este cuviincios pentru un om care învață să scrie și să citească să poarte astfel de papuci?... Tot cîrpind așa, trecu aproape toată noaptea, iar cînd totul fu gata, mama stinse lumina și se culcă pe kan, să se odihnească. Dar nu se lipea somnul de ea: se tot gîndea — nu cumva uitase ceva? Curînd își aduse aminte. Se ridică de pe kan, aprinse opaițul, alese două bucăți de pînză și se apucă să-i facă lui Iui-bao o geantă. Iui-bao o rugă de cîteva ori să se culce, dar de fiecare dată mama îi răspundea:

„Dormi, băiatule, dormi!..." Iui-bao ațipea cîteva clipe, apoi se trezea, se repezea la fereastră și se uita afară prin hîrtia găurită[1]. Afară era tot întuneric beznă și, înafară de cîteva steluțe ce sclipeau sus pe cer, nu se vedea nimic. Atunci Iui-bao se culca din nou, dar după cîteva clipe iar sărea din pat:

— Mamă, s-a luminat de ziuă? E gata fiertura? Să nu întîrzii la școală!

Ce lungă mai fu și noaptea aceea! De cîte ori nu se culcase Iui-bao, hotărît să adoarmă — dar somnul nu se lipea de el și pace. Abia cînd mama se așeză alături pe kan, băiatul adormi în sfîrșit. Avu un vis dulce de tot. Nu știu dacă visul fusese lung sau nu, dar tocmai cînd era mai frumos, se curmă; Iui-bao auzi deodată că-l cheamă cineva. Speriat, deschise ochii și își dădu seama că-l chema maică-sa.

— Scoală-te, Iui-bao, e gata fiertura.

Îndată ce Iui-bao văzu că afară era ziuă, se dădu jos de pe kan, și așa cum era, desculț, ieși în curte.

— Iui-bao! Încotro? Vino să mănînci! strigă în urma lui mama.

Dar Iui-bao nu mai voia să știe de nimic.

— N-am timp! Plec la școală!

— Cum ai să poți să înveți așa, fără să pui nimic în gură?

— De ce nu m-ai trezit mai devreme?

— Lasă, băiatul mamei, că n-ai să întîrzii. Vezi, soarele abia a răsărit. E încă foarte devreme...

Și într-adevăr, soarele nici nu trecuse de acoperișul casei vecine.

Întîi și întîi mama îl spălă pe Iui-bao pe față. Îl frecă bine de tot, cu grijă, încît Iui-bao începu

---

[1] În trecut țăranii chinezi, din pricina sărăciei cumplite în care trăiau, nu-și puneau geamuri, ci lipeau de tocul ferestrei o hîrtie îmbibată cu grăsime. (n. red. ruse)

chiar să ţipe. Apoi îl puse să-şi cufunde mîinile pînă la cot într-un lighean de lut şi i le spălă fără cruţare. După ce Iui-bao mîncă din fiertură, mama îl puse să-şi îmbrace uniforma curată, să-şi încalţe papucii cîrpiţi şi îi atîrnă de umăr geanta de şcolar. Apoi, cînd băiatul fu gata de plecare, îi vîrî în geantă două plăcinţele şi-i zise :

— Acum, să plecăm. Am să te însoţesc eu...

La uşă, tatăl îi opri :

— Ai grijă, Iui-bao : dacă n-ai să asculţi ce spune învăţătorul, să ştii că am să-ţi rup urechile...

— Lasă, că ştiu eu ! făcu Iui-bao, fără a-şi întoarce capul.

Ţinîndu-l pe băiat de mînă, mama mergea prin sat fericită şi mîndră. Oamenii pe care îi întîlneau în drum îi făceau semne cu mîna, îi dădeau bineţe şi mama, zîmbitoare, le răspundea tuturor :

— Vedeţi, îl duc pe băiatul meu la şcoală. Om fi noi săraci, om fi avînd multe guri de hrănit în casă, dar de viitorul copiilor tăi trebuie neapărat să ai grijă.

Trecură pe lîngă o grădină mare. Înfloriseră piersicii, caişii. Ce frumos era !... În partea aceea rîul avea un pod de piatră, aşa că de astă dată nu mai trebuiră să se descalţe. De cum treceai rîul, începea o pădurice. Frunzele copacilor erau lipicioase, de un verde gingaş. Pete de soare străbăteau frunzişul des, jucînd pe iarbă ca nişte perle mici, orbitoare. Prin crengile copacilor zburau păsări, cîntînd fără încetare.

Tot timpul drumului mama îl povăţui pe Iui-bao, spunîndu-i că la şcoală trebuie să asculte de învăţător. La toate povăţuirile ei, Iui-bao nu avea desigur decît un singur răspuns : „Lasă, că ştiu eu !" Cînd ieşiră însă din pădure, Iui-bao o întrebă deodată pe maică-sa :

— Şi eu ce-am să mă fac, mamă, după ce termin învăţătura ?

— Ce-ai să te faci? Ai să te faci un om de treabă. Numai atunci cînd ai să izbuteşti să-ţi cîştigi singur viaţa, oamenii vor spune că eşti un băiat destoinic... Of, de n-ai avea soarta lui taică-tău! E un om cinstit, dar toată viaţa n-a avut decît necazuri, şi toţi îşi bat joc de el, care mai de care...

— Ei, mamă, dacă o să îndrăznească cineva să-şi bată joc de mine, o să-i trag o bătaie, de-o să mă pomenească!

— Ce spui, tu, băiatule!... Să te păzeşti să te cerţi cu ei, chiar dacă au să ridice mîna asupra ta. Cum ai să le vii tu de hac, de unul singur — că doar ei sînt o grămadă! Ei au în mîinile lor şi banii şi puterea. Te pomeneşti c-au să pună mîna pe tine şi au să te bage la închisoare. Ţine bine minte ce-ţi spun: să nu faci care cumva vreo prostie!

— Ce vorbeşti, mamă? Pe mine o să mă ajute Cii-cen şi toţi ceilalţi băieţi... Nu mi-e frică mie...

— Eu îţi vorbesc, îţi dau sfaturi, dar văd că-mi bat gura degeaba, că tu o ţii una şi bună! La şcoală n-ai voie să te baţi. Ai uitat ce ţi-a spus tată-tău?

— Păi n-ai spus chiar tu adineauri că lor le place să se ia la bătaie?!...

— Lasă-i să se bată, dar tu n-ai voie să te baţi. Tu să-ţi vezi de treabă, să înveţi. Atunci maică-ta va fi mulţumită de tine...

Şcoala elementară sătească din Taipinţuna se afla într-un templu pe jumătate ruinat, aşezat pe povîrnişul unui deal, dincolo de marginea satului. Templul acesta avea peste o sută de ani. Călugărul care slujise acolo plecase de mult, nu se ştie unde. Un Budha de lut zăcea pe jos, într-un colţ, şi din tot templul nu rămăseseră decît trei odăiţe. Într-o primăvară, cînd după însămînţări sătenii avură un pic de răgaz, cineva propuse să repare

templul cu toţii laolaltă şi să deschidă acolo o şcoală, poftindu-l pe domnul Ciou, care era un holtei bătrîn, să-i înveţe pe copii carte. Propunerea fu primită cu multă căldură. Hotărîră ca în două odăi să facă clase, iar a treia, mai mică, s-o dea învăţătorului. Cînd zvonul despre această iniţiativă ajunse la urechile lui Ciou Cian-an, starostele satului, acesta îşi băgă şi el nasul. „Dacă-i vorba să facem şcoală, apoi să facem una elementară — zise el semnificativ. Iar învăţătorul Ciou să-i înveţe pe mucoşii ăştia limba împăratului marei Japonii !..." De atunci, şcoala din templu purta numele de „Şcoala Elementară din satul Taipinţuna".

Cînd Iui-bao şi cu maică-sa sosiră la şcoală, nici un şcolar nu venise încă. Învăţătorul Ciou se bucură mult văzîndu-l. Dar mama îl ţinea strîns pe Iui-bao de mînă şi nu făcea altceva decît să i se plîngă învăţătorului :

— Băiatul ăsta al meu e încă mic, prost şi îndărătnic — n-am văzut băiat mai îndărătnic ca el ! E bătăuş şi tare neascultător. Nu numai că este obraznic, domnule învăţător, dar mai e şi sălbatic. Dumneavoastră, domnule învăţător, să nu vă sfiiţi : dacă nu vă ascultă, trăgeţi-l de ureche...

— Fii liniştită, măicuţă, Iui-bao al tău e un băiat bun şi are să mă asculte. Am să fac om din el.

Puţin cîte puţin curtea şcolii începu să se umple de şcolari, şi abia atunci mama lui Iui-bao plecă.

Învăţătorul Ciou se întoarse în odaia lui, luă un abecedar, un caiet şi un creion şi-l chemă pe Iui-bao :

— Ia lucrurile astea, băiatule, şi ascultă ce am să-ţi spun : E mai greu să înveţi decît să aduni vreascuri. Învăţăturii trebuie să i te dedai cu tot sufletul. Ca să înveţi să citeşti şi să scrii trebuie să fii cuminte. Nu-i voie să te baţi şi să trăncă-

nești în timpul lecțiilor. Dacă n-ai înțeles ceva — întreabă-mă.

— Știu, domnule învățător! răspunse repede Iui-bao.

Învățătorul îi arătă băiatului o măsuță dată cu lac roșu și un scăunel care se aflau în rîndul întîi:

— Aici ai să stai.

Rostind aceste cuvinte, învățătorul se întoarse spre ușă și ieși din clasă.

Iui-bao apropie scăunelul de măsuță și era cît p-aci să se așeze, cînd, deodată, simți că scăunelul nu mai era la locul lui. Neputînd să-și păstreze echilibrul căzu la pămînt. Un rîs zgomotos îl trezi din zăpăceala ce-l cuprinsese. Își aruncă speriat ochii în sus. Lîngă el stătea Tao-țzi, feciorul starostelui. Cu mîinile în șolduri, cu un aer obraznic, Tao-țzi îi tot vîra pumnul în nas, zicîndu-i:

— Hei, golane! Cară-te de aici! Ce-mi murdărești măsuța?

Iui-bao se înfurie, își strînse pumnii, gata să se năpustească asupra lui.

— A, tu erai, Tao-țzi? Ei, păzește-ți căpățîna, jigodie ce ești! Cînd ți-oi da o palmă, te fac una cu pămîntul!

Clasa se împărți îndată în două tabere. Băieții săraci se alăturară lui Iui-bao, în timp ce copiii cu părinți avuți se strînseră roată în jurul lui Tao-țzi și începură să rîdă de peticele lui Iui-bao. Cei mai arțăgoși dintre ei se cățărară pe bănci și începură să strige, ațîțîndu-l pe Tao-țzi:

— Bate-l! Bate-l! Ei, care începe?

Iui Ci-cen se grăbi să-i ia apărarea lui Iui-bao, așezîndu-i-se în față și, plin de mînie, se răsti la cel care-i jignise prietenul:

— Să nu îndrăznești să dai în el!...

În timpul acesta, atras de zgomot, intră și învățătorul. Toți copiii se repeziră la locurile lor și se așezară cuminți. Nu îndrăzneau să facă nici cea



mai mică mişcare. În clasă domnea o linişte desăvîrşită. Apucîndu-l pe Iui-bao de mînă, Iui Ci-cen se apropie de masa învăţătorului

— Domnule învăţător, ne daţi voie să stăm alături unul de celălalt ? se rugă el şi-i povesti cum Tao-ţzi smulsese adineauri lui Iui-bao scăunelul de sub el.

— Ridică-te în picioare, Tao-ţzi. De ce i-ai luat scăunelul ? spuse liniştit învăţătorul.

— Măsuţa aceasta mi-a cumpărat-o tata şi nu vreau să stea la ea un cerşetor !

— Oho ! Şi ce dacă stă ? O strică ?

— Nu vreau şi gata !

— Nici eu nu vreau să stau cu el, domnule învăţător — izbucni Iui-bao. Daţi-mi voie să stau alături de Ci-cen.

— Bine, stai cu Iui Ci-cen — spuse învăţătorul şi, stăpînindu-se, îl preveni pe Tao-ţzi : De astă dată voi fi îngăduitor cu tine. Dar numai de astă dată. Dacă vei mai îndrăzni însă să jigneşti colegii, te voi pedepsi cu asprime.

După ce mai adresă cîteva cuvinte clasei care amuţise deodată, învăţătorul Ciou îşi începu lecţia.

Cîte jigniri nu-i fu dat lui Iui-bao să îndure în acea lună şi în cele cîteva zile, cît mersese la şcoală ! Chiar în prima zi, după întîmplarea cu scăunelul, în recreaţia mare, mai avu loc o ciocnire. Tao-ţzi ardea de nerăbdare să-l provoace pe Iui-bao, şi îndată ce băieţii se aşezară să mănînce, el îşi puse dinadins pe măsuţă, la vedere, mîncarea — nişte turte de grîu, albe ca zăpada şi ouă coapte — şi începu s-o înfulece, clefăind zgomotos şi repetînd într-una : „Vai, ce bun e ! Vai, ce bun !“ Iui-bao se prefăcea că nu vede nimic. Îşi înghiţi repede lipiile lui amărîte, apoi, împreună cu prietenii săi, se căţără într-un copac după ouă de coţo-

fană. Oricum, mîncase pe săturate și avea cu cine să se joace. Asta era principalul.

Iui-bao ținea bine minte sfaturile învățătorului. Învăța cu sîrguință și împreună cu Iui Ci-cen găsea timp chiar să-și ajute dascălul. Îi aduceau apă, îi făceau focul în sobă... Hieroglifele, Iui-bao le reținea cu o repeziciune uimitoare : avea o memorie nemaipomenită. Aproape toată clasa se împrietenise cu el, și numai Tao-țzi cu șleahta lui se țineau deoparte. Acum Iui-bao îl ocolea pe Tao-țzi și nu-l lua în seamă cînd încerca să se lege de el. „Nu-mi pun eu mintea cu tine, se gîndea Iui-bao — vrei să te lauzi cu puterea ta — laudă-te ! Dar dacă ții chiar așa de mult, putem să ne încercăm puterile în pădure — acolo să vedem care pe care !"

Tao-țzi, care-l ura pe Iui-bao, se înțelese pe ascuns cu ai săi și hotărî : „La școală nu putem să ne batem, că ne pedepsește învățătorul. Mai bine să-l pîndim în pădure, cînd va fi singur, și să-i tragem o mamă de bătaie, să ne țină minte toată viața !"

De obicei Iui-bao pleca acasă de la școală împreună cu Iui Ci-cen. Tao-țzi cu prietenii săi nu îndrăzneau să-i atace. Odată însă se întîmplă să plece singur acasă. Tao-țzi dădu îndată semnalul și întreaga bandă se îndreptă pe un drum ocolit spre păduricea de pe malul rîului și se piti acolo. Iui-bao mergea fără să bănuiască nimic, cînd deodată din tufișuri se ivi o ceată de băieți, cu ciomege în mînă, și-i tăie drumul.

— Stai, Iui-bao ! Uite că te-am prins pînă la urmă, javră ! strigă cu un rînjet pe față Tao-țzi. Dacă te sui în copac și ne faci rost de niște ouă de coțofană îți dăm drumul. Dacă nu — îți rupem ciolanele !

Martie și aprilie sînt tocmai lunile în care coțofenele își depun ouăle. Iui-bao nu-și refuza niciodată tovarășii cînd îl rugau să le facă rost de

ouă de coţofană. Dar Tao-ţzi nu voia decît să-l întărîte: Nu, pentru puii ăştia de şarpe nu se va căţăra nici mort după ouă!... Aruncîndu-i lui Tao-ţzi o privire plină de scîrbă, băiatul se întoarse şi păşi mai departe.

— Stai pe loc! strigară ameninţător atacatorii, şi cît ai clipi, se strînseră roată în jurul lui. Dacă nu ne aduci îndată cîte douăzeci de ouă de fiecare, nu-ţi dăm drumul!

— Cîte douăzeci ?!... Puteţi să aşteptaţi mult şi bine! N-o să vă dau niciunul!

— Dacă nu ne aduci ouăle, te bat de te sting! spuse Tao-ţzi, apucîndu-l de mînă.

Ochii lui Iui-bao, mici şi negri, sclipiră. Strîngînd din pumni, spuse:

— Îndrăzneşte numai... încearcă să dai în mine!

— Loveşte-l, dă-i!... strigă cineva.

Atît i-a trebuit lui Tao-ţzi. La primul semnal, întreaga bandă tăbărî pe Iui-bao şi-l trînti la pămînt, dar el, cu o repeziciune fulgerătoare, se aşeză în patru labe şi-l apucă pe Tao-ţzi de mijloc.

— Acu să te văd, care e mai tare, boule, zevzecule — strigă bucuros Iui-bao, văzîndu-l pe Tao-ţzi în mîinile lui, şi începu să-i care la pumni din toate puterile.

Tao-ţzi se apucă cu mîinile de cap şi prinse să urle, aruncînd ciomagul la pămînt. Iui-bao puse îndată mîna pe ciomag şi se năpusti spre ceilalţi. Erau însă mulţi, iar el — singur, aşa că încasă şi el zdravăn. Tocmai cînd ajunsese la ananghie şi cînd orice împotrivire ar fi fost zadarnică, apăru Iui Ci-cen, urmat de vreo zece băieţi.

— Învăţătorul nu vă dă voie să vă bateţi — strigă Ci-cen încă de departe. Cum de îndrăzniţi să săriţi atîţia băieţi pe unul singur ?!

Văzînd că lucrurile iau o întorsătură proastă, Tao-ţzi le strigă alor săi: „Fugiţi!" — şi toată banda o zbughi iepureşte în tufiş.

Iui-bao se alesese cu o mulţime de vînătăi pe mîini şi pe faţă iar uniforma îi era ruptă în mai multe locuri. Dar băiatul nu plîngea. Cînd ceilalţi aflară că Tao-ţzi încercase să-l silească să se caţere după ouă de coţofană, se mîniară de-a binelea.

— Ouă de coţofană? Să te caţeri tu în copac, să le dai ouă de coţofană? Auziţi! Nu te teme, Iui-bao, lasă că o să ne răfuim noi cu ei!

— Da, o să ne răfuim noi cu ei! repetă Iui Ci-cen. Ce poate să facă învăţătorul, singur, împotriva unei asemenea bande? Dar noi o să le venim de hac, să vedeţi!

— Ei, băieţi, ia priviţi cîte coţofene mai sînt pe-aici! Şi cîte cuiburi. Uitaţi-vă cîte cuiburi! În copacii ăştia, trebuie să fie o groază de ouă! Ia să încercăm, ce ziceţi?

— Să încercăm! Ne căţărăm amîndoi, Iui-bao, bine? zise bucuros Iui Ci-cen.

În timp ce băieţii se certau între ei cine să se caţăre cel dintîi în copac, vremea se schimbă deodată. Începu să sufle un vînt rece dinspre nord-vest şi nişte nori negri, ca nişte pisici uriaşe, alergau încolo şi încoace pe cer.

— N-o să facem nimic azi — zise Iui-bao, privind cu teamă spre cer. Acuş o să înceapă ploaia. Repede, să mergem acasă!

Şi băieţii se împrăştiară care încotro.

Înainte de a intra în casă, Iui-bao auzi nişte plînsete jalnice.

— Săracul băiat! plîngea mama. Cum pot eu să mă despart de el? Să-l văd cu ochii mei cum e azvîrlit în iad? Nu pot!

Iui-bao înlemni. Rămase cîtva timp în curte, ascultînd vorbele mamei. Copilul cel mic începuse să plîngă, apoi şi Iu-hu... Deodată Iui-bao recunoscu glasul tatălui:

— Plîngeți, plîngeți, afurisiților! N-am murit încă, dar voi cu bocetele voastre o să mă băgați de viu în mormînt!

— Nu mai pot răbda! începu să se tînguie iar mama. E copilul tău și nu-l iubești nici atîtica! De cînd sînt pe lume n-am văzut un om mai hain ca tine!

— Și ce vrei să fac? îi răspunse furios tatăl. Cum vrei să ieșim din necaz? Ei, de ce taci? Cum o să trăim mai departe dacă nu i-l dăm pe Iui-bao?

Auzind vorbele acestea, Iui-bao tresări. De frică, simți cum i se moaie genunchii. „E cu putință oare ca tata să mă fi vîndut?..." Speriat, intră fuga în casă, se aruncă de gîtul mamei, privind-o drept în ochi. Mama îl strînse la piept, îl mîngîie și văzîndu-i vînătăile de pe față, începu să plîngă și mai tare. Boci așa pînă seara tîrziu, cînd o mai potoliră vecinii.

Iată ce se întîmplase: Ciou Cian-an avea o fată de vreo 12—13 ani care se numea In-țzî. Starostele se gîndise s-o trimită anul acela la Dalea, să învețe într-o școală japoneză. Pentru ca In-țzî să nu ducă nici un fel de lipsuri pe drum, Ciou Cian-an se gîndi să facă rost de ceva bani. Și, dis-de-dimineață, însoțit de doi străjeri, porni pe la curțile oamenilor să adune dările „pe arme", pe care populația trebuia să le plătească încă din primăvară.

Starostele pretindea că Gao Siue-tian, tatăl lui Iui-bao, mai datora încă zece yuani. De altfel, mai venise de vreo zece ori după banii aceștia. În ziua aceea îi puse lui Gao Siue două condiții: prima — să plătească pe loc datoria și dobînzile, care între timp se dublaseră, iar a doua, să i-l dea pe Iui-bao ca să-i păzească porcii. O parte din leafa lui Iui-bao urma s-o scadă din datorie, iar ce mai rămînea trebuia să-i dea în natură — ceea

ce însemna exact trei mu[1] de grîu. Această condiție — căuta să-l încredințeze starostele pe tatăl lui Iui-bao — era mult mai avantajoasă pentru ei : așa vor avea o gură mai puțin de hrănit. Cît privește sfatul ce i-l dăduse — el, starostele, nu cerea nimic în schimb. Gao Siue-tian trebuia să socotească gestul lui ca o dovadă de neasemuită bunăvoință. Dacă însă Gao Siue-tian nu se va învoi în nici un chip — treaba lui ; avea s-o pățească. Starostele îl va declara un element periculos din punct de vedere „politic" și-l va da pe mîna japonezilor, să se răfuiască cu el. E lucrul cel mai simplu : e destul să le spună că Gao Siue-tian este un complotist și un răzvrătit, și-or să pună numaidecît mîna pe el.

Tatăl și mama îl rugară cu lacrimi în ochi toată dimineața să se îndure de ei.

— Fie-vă milă, domnule staroste, nu avem nici un ban. Ce folos o să aveți de pe urma lui Iui-bao, e atît de mic...

— Hm ! — îi întrerupse starostele — ca să-l dați la școală pe golanul ăsta aveți bani, dar ca să plătiți dările — nu ! Vreți să faceți un balaur din puiul vostru de șarpe ? Credeți că nu știu ? — zise starostele și le porunci pe loc străjerilor să-l lege pe tatăl lui Iui-bao și să-l trimită în sat.

Lui Gao Siue nu-i mai rămînea nimic altceva de făcut decît să se învoiască să-l trimită a doua zi pe Iui-bao la moșia lui Ciou Cian-an, ca să-i păzească porcii.

Cînd își dădu seama că nu va putea învăța mai departe, Iui-bao începu să plîngă cu hohote. Afară ploua și era frig. Iui-bao nici nu se atinsese de mîncarea pe care i-o pregătise mama. Plîngea, plîngea mereu. Spre seară, ploaia se înteți. Iui-bao stătea cu capul pe genunchii mamei și plîngea.

---

[1] Mu — unitate de măsură chinezească, egală cu circa zece litri. (n. red. ruse)

Tatăl tăcea, amărît, îngîndurat. Mama își strîngea cu putere la piept feciorul, ca și cînd i-ar fi fost frică să nu i-l ia cineva și spunea îndurerată :

— Săracul meu băiat!... Mama ta nu-i rea, să știi! Ticălosul de staroste este de vină. Să-ți fie milă de tatăl tău. Acum, bietul de el, nu poate face nimic. Uite, o să i se vindece piciorul, și-o să cîștige bani, și atunci ai să te duci neapărat la școală.

— Mamă, eu nu mă duc la staroste, că are să mă bată, eu vreau să învăț, mamă, vreau să rămîn cu tine...

— Știu, băiatul meu, am să vin deseori pe la tine. Și tata o să vină să te vadă, și Iui-hu. Tu ești băiat mare, trebuie să o asculți pe mama ta. Cum să nu te iubesc pe tine, cînd ești carne din carnea mea ?

Toată noaptea plouă fără încetare. Turna cu găleata, și mama și fiul, înveliți într-o pătură ferfenițită, plîngeau vîrîți unul într-altul. Și ce frică îi era lui Iui-bao de ziua care trebuia să înceapă, cînd avea să fie nevoit să se despartă de mama lui! O îmbrățișa cu deznădejde, o săruta spunîndu-i în gînd ploii : „Toarnă, toarnă cît mai tare! Fă în așa fel ca rîul să iasă din malurile lui și să-l înece pe blestematul de staroste!" Și gîndindu-se la ploaie, în minte îi răsăreau alte gînduri : „De-aș crește mai repede! Cînd am să mă fac mare, am să-l gîtui cu mîinile mele și pe afurisitul de staroste și pe Tao-țzi al lui!" Tot chinuindu-se așa, Iui-bao adormi pe nesimțite.

Dimineața, maică-sa îl trezi, îi făcu demîncare, dar el nici nu se atinse de bucate. Îl podidiră din nou lacrimile. Iar cînd băieții veniră să-l ia la școală și plecară fără el, cu capul în pămînt, izbucni în hohote de plîns. Fără să scoată o vorbă, mama îi cîrpi uniforma ruptă și-i puse pe umeri o haină veche vătuită. Cînd să plece, Iui-bao își

aduse deodată aminte de ghiozdanul lui de şcolar. Vru să-l arunce peste umăr, dar mama îl opri.

— Acum nu mai ai timp de învăţătură, băiatule — lasă... trebuie să te duci la staroste, să-i păzeşti porcii!

— Am nişte cărţi pe care mi le-a dat învăţătorul, mamă... Trebuie să i le înapoiez.

— Du-l, nevastă, la şcoală — vorbi deodată tatăl, şi acestea erau primele cuvinte pe care le rostise de-o zi şi o noapte.

— Să nu uite să-şi ia rămas bun de la învăţătorul Ciou, cum trebuie. Fiindcă, oricum, învăţătorul l-a învăţat ceva carte...

Mama îl luă pe Iui-bao de mînă şi plecă cu el la şcoală.

Ploaia încetase, dar cerul tot mai era înnourat. Drumul, desfundat, era plin de băltoace. Mama şi cu fiul trecură pe lîngă o grădină. Caişii şi piersicii îşi scuturaseră de mult florile. Rîul liniştit se preschimbase într-un şuvoi vijelios de apă tulbure. Apa curgea acum atît de repede încît ţi se făcea frică să păşeşti pe lespezile de piatră ale podeţului. De îndată ce ajunseră pe malul celălalt, Iui-bao alunecă şi căzu: tot malul era acoperit de nămol. În pădure nu se mai auzea cîntec de păsări şi Iui-bao se gîndi, oftînd amărît: „Unde sînteţi voi, păsărilor? Şi voi aţi fost năpăstuite, sărmanele! V-a speriat ploaia şi acum nu cutezaţi să ieşiţi din ascunzişul vostru..."

Mama îi vorbi tot drumul. Avea atîtea să-i spună, încît se temea să nu uite ceva

— Vezi, băiatul meu, la staroste nu-i ca acasă. Acasă, orice s-ar întîmpla, o ai pe mama ta care te iubeşte, pe cînd la oameni străini, nimeni nu va avea milă de tine. Caută, băiatul meu, să nu faci nimic rău. Fii cuminte...

— Îhî!...

— Ascultă-l întotdeauna pe vătaf — aşa poate că are să se poarte frumos cu tine. Dimineaţa, cînd ai să pleci cu porcii, caută să fii mereu printre oameni. Iar pe cîmp, chiar dacă va mai fi cineva, nu lăsa porcii, nu pleca nicăieri, stai lîngă ei. Seara, caută să te întorni mai devreme, cît mai e lumină, doar ştii că în munţi sînt lupi...

— Ştiu, mamă...

— Cînd ai să mîni porcii prin sat, vezi nu te lua la harţă cu băieţii. Dacă ţi se întîmplă ceva, să ştii că mama ta o să sufere. Gîndeşte-te la ea. Nu-i pricinui griji, că şi aşa are destule.

— Fii liniştită, mamă...

— ...Dacă ţi-e frig, îmbracă-te gros, băieţelul mamii. Că pe cîmp îngheţi uşor. Dacă ţi se rup hainele, scoate-le şi pune-le undeva într-un colţ, că am să vin la tine, să ţi le cîrpesc, să ţi le spăl...

Tot povăţuindu-şi aşa feciorul, mama nici nu băgă de seamă că se apropiaseră de poarta şcolii. Iui-bao se gîndea şi el : „Ce repede am ajuns azi !"

Învăţătorul Ciou aflase de la băieţi că Iui-bao va pleca la staroste să-i păzească porcii. Ofta mereu şi nu putea de loc să-şi înceapă lecţia. Văzîndu-l pe Iui-bao cu maică-sa, îi pofti la el în odaie şi le spuse să ia loc. Ochii îi înotau în lacrimi.

— Domnule Ciou... — murmură mama, şi glasul i se frînse.

Iui-bao tăcea şi el. Îşi scoase din ghiozdan abecedarul, caietul şi creionul şi le puse pe toate pe masă, în faţa învăţătorului.

Şi aici se petrecu un lucru la care nici Iui-bao, nici maică-sa nu s-ar fi aşteptat. Învăţătorul adună abecedarul, caietul, creionul şi i le puse repede la loc băiatului în ghiozdan :

— Păstrează-le — zise el. Cînd vei avea timp liber, învaţă, repetă ce ştii.

— Cum să vă mulțumesc, domnule învățător, pentru grija dumneavostră ? spuse mama, nemaiputîndu-și stăpîni lacrimile. Cînd Iui-bao al nostru va fi mare... — dar nu mai izbuti să spună ce se va întîmpla cu Iui-bao cînd va fi mare.

Mama și fiul mai zăboviră puțin în casa învățătorului, apoi se ridicară și-și luară rămas bun. Învățătorul îi petrecu pînă la povîrnișul muntelui. Pe drum, tot timpul ofta. Dar iată că se opriră și învățătorul își puse mîna pe capul lui Iui-bao :

— N-am să-ți spun prea multe, Iui-bao... Doar cîteva cuvinte. Cînd vei munci la staroste — fii întotdeauna cu ochii în patru. Vezi că are un vătaf — îl cheamă Liu Van-ciun — care e un om bun. Dacă ți se întîmplă ceva, du-te la el, o să te ajute cu dragă inimă... Și dumneata, măicuță, fii liniștită. Sînt din același sat cu Liu Van-ciun. Cînd am să-l văd, am să-i vorbesc. Se poartă bine cu copiii. Îndată ce sosiți acolo, căutați să dați de el.

Iui-bao se plecă înaintea învățătorului și rămase multă vreme așa, neîndrăznind să rupă tăcerea. Apoi, ridicîndu-se, în sfîrșit, își luă rămas bun.

Cînd mama și fiul ajunseră departe, Iui-bao întoarse capul și-și aruncă ochii înspre școală. Învățătorul Ciou tot mai stătea pe povîrniș și se uita în urma lor. Un vînt ușor îi flutura poalele halatului, cusut dintr-o pînză albastră, grosolană.

CRAVATA ROŞIE

de *LI IUN-TAI*

Întîmplarea aceasta s-a petrecut pe la începutul toamnei. Era o oră destul de tîrzie, afară ploua cu găleata. Zig-zagurile orbitoare ale fulgerelor despicau mereu bolta întunecată a cerului. Tuna fără întrerupere. Tunetele făceau să se cutremure din temelii căsuţa mică de la marginea drumului.

In-min tocmai îşi isprăvise lecţiile. Se hotărîse să se culce, cînd deodată o auzi pe maică-sa strigînd din curte :

— Vai, ce grindină !

In-min aruncă deoparte cartea pe care o ţinea în mînă şi se repezi la fereastră : curtea era presărată de pietricele mici, albe, ca şi cînd ar fi nins.

Deodată, între două tunete, băiatului i se păru că aude pe drum un scrîşnet de roţi. Apoi, se auzi strigătul căruţaşului, iar în clipa următoare, o rază palidă, aruncată de o lanternă mică, de buzunar, străpunse întunericul nopţii şi se stinse.

„Pe o vreme ca asta — o căruţă pe drum ?" se întrebă neliniştit In-min.

Maică-sa îşi lăsa feciorul să-i ajute pe lucrătorii de la staţia de întreţinere a drumurilor. In-min mergea deseori împreună cu ei în control. Acum

însă, la o oră atît de tîrzie şi pe o vreme atît de urîtă, pentru nimic în lume nu l-ar fi lăsat să iasă din casă.

— Du-te la culcare! Pesemne a trecut cineva de-ai noştri cu o căruţă cu bălegar — încercă mama să-şi liniştească băiatul.

In-min o privi neîncrezător şi clătină din cap:

— Nu, nu erau de-ai noştri. Căruta era străină. a luat-o spre vest.

Spunînd acestea, In-min se dădu jos de pe kan, îşi puse în cap pălăria de pai şi, luînd o lanternă mică de buzunar, ieşi afară, desculţ cum era. Mama se repezi în urma lui, dar In-min nici nu-şi întoarse capul. Nu se gîndea decît la un singur lucru: „Datoria noastră este să supraveghem starea drumului. Dacă vezi că cineva nu respectă regulile, stai de vorbă cu el. Dacă nu vrea — opreşte-l!" Vorbele acestea băiatul le auzise deseori de la un activist din sat.

După ce ieşi pe poartă, In-min se opri, silindu-se să vadă ce se petrece în partea de unde venea zgomotul. Apoi, se aplecă şi lumină drumul cu lanterna. Zări două urme adînci în care apa avusese timp să-şi facă culcuş. „Ce oameni lipsiţi de conştiinţă!" — îşi spuse supărat In-min. Şi îndreptîndu-se din şale, se repezi să-i ajungă din urmă pe contravenienţi.

O beznă adîncă îl înconjura pe băiat din toate părţile. Ploaia se înteţise, drumul se făcuse alunecos. Simţea sub picioare apa rece ca gheaţa, plescăind într-una. Băiatul, ud pînă la piele, tremura de frig, dar nu-i păsa de loc şi fugea mereu, strigînd cu glas tare:

— Ei, cu căruţa! Opriţi!...

Nu-i răspunse nimeni. Pesemne că nu-l auzeau din pricina ploii care răpăia puternic. Căruţa scîrţîia. In-min începu să fugă şi mai repede, cu dinţii încleştaţi.

Distanța dintre băiat și cei din căruță se micșora cu repeziciune. Curînd In-min văzu o căruță încărcată cu vîrf și îndesat și auzi doi oameni vorbind între ei :

— Ei, se pare că am trecut cu bine de stație! zise unul dintre ei. Aici, ce-i drept, e un puști care supraveghează drumul, dar nu-i nimic...

— Așa este, dar am face bine să ne grăbim, să nu dăm de belea ! îi răspunse cel de al doilea.

Vorbele acestea fură acoperite de pocnetul unui bici care se abătu pe spatele calului și căruța porni mai departe, scîrțîind și mai tare.

In-min alerga întruna. Deodată se opri în loc : pe drum zăcea ceva. Băiatul își aprinse lanterna și zări în față un sac, după cît se părea plin cu grîu. „Ce le-a venit să transporte grîu noaptea ?" — se gîndi el și, bănuind ceva necurat, o luă din nou la fugă.

— Ei, cetățeni, opriți-vă ! — strigă el cu glas tare.

Scîrțîitul roților se curmă.

— Ce e ? se auzi un glas morocănos în căruță.

In-min își îndreptă lumina lanternei spre cel ce vorbea. Din întuneric se desprinse o față răutăcioasă, respingătoare.

— Nu cunoașteți regulile drumurilor ? începu In-min. Pe ploaie n-au voie să treacă pe drumul ăsta nici mașinile mici, dar'mite o căruță atît de greu încărcată ca a voastră...

Fără să mai aștepte ca In-min să termine ce avea de spus, bărbatul sări din căruță și se apropie de el.

— Hai, cară-te de-aici, pui de năpîrcă ! Ce te bagi ? șuieră el.

— Tot n-am să vă las să treceți mai departe ! răspunse hotărît In-min.

Temîndu-se de scandal, omul schimbă tonul. Scoase din căruță cîteva pere coapte și le întinse băiatului.

— Nu mai fi supărat pe mine, băiatule — spuse el lingușitor. Ce-ți faci sînge rău degeaba ?... Ia mai bine perele astea...

— N-am nevoie de ele ! făcu In-min respingînd mîna care-i întindea perele, în așa fel, încît fructele se rostogoliră în noroi.

În prima clipă, omul rămase descumpănit, dar numaidecît își reveni și începu să se apropie amenințător de In-min.

— De ce strici drumul ? tot spunea In-min și, apropiindu-se de căruță, dădu la o parte prelata care o acoperea. Văzînd sacii, își dădu seama îndată despre ce era vorba. A-a !... transportați grîu noaptea ? Sînteți niște speculanți, asta e !

— Tacă-ți gura, lepădătură ! urlă omul în culmea furiei.

Și asupra băiatului se abătu o ploaie de lovituri.

— Cian, ia adu încoace biciul ! îi strigă omul celui care ședea în căruță, și prinzînd din zbor biciul, începu să-l lovească pe băiat cu o furie turbată.

In-min încercă să se dea înapoi, dar alunecă și căzu. Căzînd, se lovi cu capul de ceva tare, simți o durere ascuțită și-și pierdu cunoștința.

Cînd își reveni, în jur nu mai era nimeni. Ploua într-una. Băiatul simți o durere surdă în tot trupul. Fața i se umpluse de sînge.

„Credeți că ați scăpat ? Nu, n-o să vă meargă — se gîndi el. Mai sus mai e o stație. Trebuie să fug pînă acolo !..."

În valea prin care trecea acum drumul, era întuneric beznă. După multe căutări, In-min găsi un băț. Așa putu să meargă mai ușor. În stînga drumului, undeva jos, se auzea zgomotul amenin-



ţător al unui pîrîu ce se prefăcuse într-un puhoi vijelios. Dinspre povîrnişul de la răsărit al muntelui se auzeau nişte zgomote înspăimîntătoare. Ce-o mai fi şi asta? Răgetul unor fiare flămînde sau foşnetul pinilor ce se legănau în vînt?

„Nu-ţi fie frică, In-min, nu-ţi fie frică, căuta să se liniştească băiatul. Tîlharii ăştia trebuie prinşi cu orice preţ."

Iată însă că undeva în faţă licări o lumină palidă şi băiatul îşi simţi parcă inima mai uşoară. În sfîrşit ieşise din vale.

— Cine e? îl opri un strigăt hotărît.

In-min îşi dădu seama că era o santinelă.

— Eu! Pionerul Hua In-min! răspunse el repede. Am treabă cu voi.

Santinela îl însoţi pe băiat pînă la biroul staţiei şi, arătîndu-i un bărbat îmbrăcat într-o tunică, îi spuse:

— Uite, dumnealui este şeful.

Comandantul îi întinse mîna lui In-min, dar băiatul nu izbuti nici măcar să-şi deschidă gura. Nemaiputînd-şi stăpîni lacrimile, se repezi spre el şi-l îmbrăţişă. După ce se linişti, îi povesti şefului staţiei tot ce se petrecuse. La lumina lămpii, cravata lui roşie, udă şi murdară de lut. părea şi mai sîngerie.

În aceeaşi noapte, şeful staţiei de întreţinere a drumurilor comunică autorităţilor locale întîmplarea şi contravenienţii fură arestaţi. Într-adevăr, oamenii aceia erau nişte speculanţi.

1954

TAINA

de *CIEN MA*

1

Zilele acestea am fost foarte ocupat. Lucrez la mine acasă la ceva deosebit de important.

Vrei să știi ce fac? Dacă-ți spun, ai să sari pînă la tavan de uimire. Construiesc un model de automobil pentru Uzina nr. 1 de automobile din patria noastră.

Da, da — și să nu te miri! E drept că nu cunosc pe nimeni la uzina de automobile, că nu sînt nici tehnician și nici specialist în materie de mașini. Sînt doar elev în clasa I, gradul II, într-o școală medie și atîta tot. Ai să spui — cine o să vină la mine, să-mi comande construirea unui model? Ideea este însă a mea și îndată am să-ți povestesc despre ce este vorba.

Din ziarul de perete al detașamentului nostru, în care se anunța începerea construcției Uzinei nr. 1 de automobile, am aflat că peste cîțiva ani, această uzină va putea scoate automobile de cele mai variate tipuri. Și numaidecît m-am gîndit: curînd, curînd, în oraș n-o să mai vedem rikșe, ci pretutindeni vor circula autobuse de cel mai nou tip, care te vor duce unde vei vrea! Și pentru transportul poverilor nu va mai fi nevoie de cărucioare

trase de un om care să strige gîfîind: „Hei! Hei!". Autocamioanele vor putea transporta încărcătura în orice parte a țării. Apoi, desigur, fiecare școală va avea mașina ei, astfel încît copiii care stau departe nu vor mai fi nevoiți să meargă pe jos... „Ce strașnic!" — m-am bucurat eu atunci. Dar îndată m-am gîndit: de bucurat, e bine să te bucuri, dar n-ajunge numai atît. Ce-ar fi să le trimit constructorilor de la uzina de automobile o scrisoare în care să le spun cît de mult mă gîndesc la ei?... Nu, nici asta nu-i de-ajuns. După cîte știi, am note destul de bunișoare la lucru manual, îmi place întotdeauna să meșteresc cîte ceva — un periscop, o lanternă de proiecție... De ce n-aș face și un model de automobil, pe care să-l trimit acolo, la uzină? Și atunci m-am hotărît să mă pun numaidecît pe treabă și să fac un model de autocamion.

Te rog însă să-mi dai cuvîntul de onoare că tot ce-ți spun rămîne între noi. Fiindcă e o taină. Să nu le spui nimic băieților din grupa mea. Că eu m-am jurat să nu mai am de-a face cu ei. Nu vreau să fiu criticat!...

Uite, judecă și tu! Săptămîna trecută trebuia să aibă loc adunarea grupei noastre. Șeful grupei îmi spusese clar: „Ne adunăm cu toții la ora două la intrarea în Parcul Popular". Am fost acolo exact la ora stabilită, am așteptat, am tot așteptat, dar pînă la orele patru n-a venit nimeni. Bine, mi-am zis. A doua zi cînd să le spun băieților că-i așteptasem la întîlnire două ceasuri și nu veniseră, numai ce-i văd că se năpustesc asupra mea și dă-i să mă critice: „De ce n-ai venit ieri în parcul Sun Iat-sen? Cum să mai avem încredere în tine după toate astea!" Ei, cum să nu mă supăr pe ei? Și le-am spus: „Doar ne înțelesesem să ne întîlnim în Parcul Popular". Ei însă n-au vrut să recunoască — nu, că nu sînt vinovați!

O ţineau una şi bună că trebuia să ne întîlnim în parcul Sun Iat-sen! „Toţi au înţeles cum se cuvine, numai tu nu. N-ai fost atent şi-ai încurcat lucrurile" — ziceau ei. Nici nu m-au lăsat să deschid gura. M-am înfuriat şi am fugit.

De n-ar fi fost decît asta, n-aş fi ţinut, desigur, atît de mult supărarea. Ca un făcut însă, sîmbăta trecută mi s-a mai întîmplat ceva. În ziua aceea, după masă, băteam mingea pe terenul de sport. Cînd deodată îi văd venind spre mine pe şeful grupei şi pe ajutorul său, ţinîndu-se de mînă şi vorbind între ei:

— Dacă mîine plouă, nu mergem. Nu e aşa?

— Bine.

Văzîndu-mă, s-au apropiat, şi şeful grupei a zis:

— Siusi Siao-hua, mîine la orele zece dimineaţa, grupa noastră merge la Palatul Pionierilor. Să nu uiţi să vii.

— Am înţeles! am răspuns eu, iar în gînd mi-am zis: „De ce nu mi-au spus şi mie că dacă plouă, nu mergem."

A doua zi tocmai se brodi o zi cu ploaie. Ploaia nu încetă nici către orele zece. Prin urmare nu trebuia să mergem la Palatul Pionierilor — pare-se că aşa se înţeleseseră între ei şeful grupei cu ajutorul său. I-am cerut mamei bani şi m-am dus la cinematograf. De unde să fi ştiut că iar făcusem o boroboaţă! Luni, cum am sosit la şcoală, toţi băieţii au tăbărît pe mine.

— De ce n-ai venit la Palatul Pionierilor? începu cel dintîi şeful grupei.

— Cum? m-am mirat eu. Păi nu v-aţi înţeles — tu şi cu ajutorul tău — să nu mergem, dacă plouă?

— N-am vorbit nimic de asta. Iar ai încurcat totul! spuse ajutorul.

Atunci, mi-am ieşit din fire:

— Încetați odată să mai dați vina pe alții! Am auzit cu urechile mele cum vorbeați de ploaie...

Ei nu se lăsau de loc.

— A, despre ploaie? Păi era vorba de cu totul altceva, nu avea nici o legătură cu întîlnirea de la Palatul Pionierilor.

Apoi, ajutorul șefului grupei adăugă:

— Poftim, ca să te convingi, noi doi am venit la Palatul Pionierilor, deși ploua. Ce rost ar fi avut să spunem ca tu să nu vii?

Și ce zarvă, ce scandal, să-ți astupi urechile nu alta!

— Iar a scrîntit-o Siui Siao-hua! strigă unul din băieți.

— Data trecută n-a fost atent — acum, na, altă boroboață! se auzi vocea altuia.

Ce să-ți spun, toți au început să mă muștruluiască, de parcă ei ar fi fost perfecți și n-ar fi greșit niciodată. Și doar era limpede că dacă șeful grupei și cu ajutorul său n-ar fi vorbit atunci de ploaie, n-aș fi înfăptuit o asemenea greșeală!

După aceste două întîmplări, am luat o hotărîre în ce privește grupa noastră. Ei socotesc că nu sînt un bun pionier? Lasă-i să creadă așa! N-am să mai am de-a face cu ei. Și pentru nimic în lume, n-am să le încredințez taina mea. Vezi, tot ce ți-am spus, rămîne între noi!

2

Am început să construiesc autocamionul. Treaba merge bine. Am și făcut din carton cabina și caroseria de care am fixat două faruri mititele. Nu mi-a rămas să mai pun decît roțile. Dar asta este un fleac. Am pus ochii pe niște rotițe mici și frumoase, pe care le-am zărit pe tejgheaua

unui vînzător de vechituri. Am să le cumpăr, le fixez și gata socoteala

Dar deocamdată... nu pot să mi le cumpăr. Mi-am numărat banii pe care-i am și nu-mi ajung. Voi cumpăra rotițele mai tîrziu — sîmbătă.

Partea cea mai interesantă, desigur, este că băieții din grupă nu cunosc încă taina. Ieri șeful grupei m-a întrebat, nu știu de ce:

— Spune-mi, Siui Siao-hua, de ce de la un timp pleci în fiecare zi atît de repede acasă, după terminarea lecțiilor? Ai vreo treabă acasă?

— Orice treabă aș avea — i-am răspuns eu — pe tine nu te privește! În orice caz, n-are nici o legătură cu tine.

La aceste vorbe, șeful grupei mi-a răspuns:

— Am vrut numai să aflu. Dacă ți-e greu cumva, am putea să-ți venim în ajutor.

— Îți mulțumesc! am zis eu. N-am nevoie de ajutorul vostru, mă descurc eu și singur.

Ce putea să-mi răspundă?

Fără îndoială că ar fi murit de ciudă dac-ar fi aflat că lucrez la construirea unui autocamion și că mă ascund de ei.

3

Veni și ziua de sîmbătă. După planurile mele, în ziua aceea modelul autocamionului ar fi trebuit să fie gata. Astfel încît aveam de ce să mă bucur. Dar, din păcate, o scrîntii, și toate planurile îmi fură date peste cap. După masă, lipisem peste cabină și caroserie o hîrtie ceruită și-mi lăsasem camionul pe masă să se usuce. După aceea, am luat toți banii pe care-i adunasem în timpul săptămînii și am plecat să cumpăr rotițele. Cînd am intrat însă în prăvălie, n-am mai văzut pe tejghea cele patru rotițe. „Ai venit tîrziu — mi-a spus

unchiaşul care şedea după tejghea. Le-au cumpărat ieri nişte băieţi ca tine, purtau şi ei la gît cravată roşie. Ziceau că fac un model de camion". Am încremenit. Parcă mi-ar fi turnat cineva în cap o căldare cu apă rece. Ce ghinion pe mine, ce ghinion!

Dar acasă mă aştepta un bucluc şi mai mare. Avusesem o presmţire încă din prag. Uşa odăii era deschisă şi înăuntru se auzeau nişte rîsete pline de voioşie: „Ha, ha, ha! Hi, hi, hi!" Nu mai era nici o îndoială că frăţiorul meu îşi adusese acasă nişte prieteni. Atît îmi mai lipsea, să se joace cu modelul meu! M-am repezit în odaie strigînd: „Automobilul! Să nu îndrăzneşti să pui mîna pe el..." Dar era prea tîrziu. Frăţiorul meu alerga prin odaie, iar în urma lui zbura — tras de o sforicică — autocamionul meu care nu era încă gata. „Du-du, du-du!..." ţipa el. În mijlocul odăii se afla Van, fetiţa unor vecini, care îmi flutura în aer penarul, închipuindu-şi pesemne că este un miliţian care dirijează circulaţia străzii. La perete mai stăteau încă vreo şase sau şapte băieţi şi fete. Băteau din palme şi cîntau. Într-un cuvînt, erau foarte încîntaţi de joaca frăţiorului meu şi a fetiţei. Zărindu-mă, au început să ţipe de frică, au aruncat totul şi s-au împrăştiat care încotro.

Să fi văzut cum arăta odaia! Pretutindeni erau aruncate creioane, gume, coli de hîrtie, iar autocamionul meu, modelul meu de autocamion aproape gata era în aşa hal de stricat, încît numai a maşină nu mai semăna. Cartonul era boţit, rupt. Nu mai puteai să faci nimic cu el! Farurile se pierduseră, nu ştiu unde, şi cînd te gîndeşti că aveau nişte becuri atît de frumoase! Le scosesem dintr-o lanternă de buzunar! În cele din urmă am reuşit să găsesc unul din ele: zăcea sub masă, strivit... S-a zis cu autocamionul meu! Mi l-au făcut praf, ştrengarii!

4

Acum nu-mi rămînea altceva de făcut decît să construiesc un nou model.

Zilele următoare, am tot căutat carton, dar n-am găsit nicăieri. Atunci i-am povestit mamei că frăţiorul meu îmi stricase automobilul. Mama mi-a răspuns că pierderile mele nu erau chiar aşa de grozave şi mi-a adus carton. Dar cartonul era prea subţire, se îndoia uşor şi nu era bun de nimic. Of, cît m-am frămîntat ! Dacă o să meargă şi mai departe aşa, nu ştiu cînd voi izbuti să-mi trimit modelul la uzina de automobile.

Lucrul cel mai uimitor este că băieţii din grupa noastră nu mai vorbesc acum cu mine decît despre modele de automobil, ca şi cînd mi-ar fi cunoscut taina. Într-una din zile, şeful grupei m-a oprit şi m-a întrebat :

— Mi se pare că tu meştereşti ceva... Dacă nu-ţi ajunge materialul, te ajutăm noi.

Eu însă, ca şi data trecută, nu mi-am dezvăluit taina.

— Nu meşteresc nimic — i-am răspuns. Nu am nevoie de ajutorul nimănui.

Ajutorul şefului — parcă ar fi ştiut totul ! — intră şi el în vorbă.

— Ai nevoie de carton ? Avem noi. Poate că-ţi mai lipseşte ceva ? O să ne gîndim şi găsim noi pînă la urmă...

Asta-i bună ? Cum au aflat de ce am nevoie ?... M-am fîstîcit şi n-am mai ştiut ce să răspund. După cîteva clipe de tăcere, am spus totuşi :

— Nu lucrez nimic. Ce nevoie aş avea de cartonul vostru ?.

Băieţii se priviră între ei. Parcă ar fi ştiut ceva. Dar eu mă prefăceam nepăsător, deşi vedeam că sînt gata să pufnească în rîs.

Cine îmi dezvăluise taina? Şi tocmai în clipa în care întîmpinasem greutăţi... Orice ar fi însă, în ruptul capului n-am să le cer ajutor.

5

Sînt fericit: astăzi, mama mi-a adus materialul de care aveam nevoie. Dar ce m-a bucurat cel mai mult au fost roţile la care visez de atîta vreme, fără să pot face rost de ele. Nu mai ştiam ce să fac de bucurie. I-am mulţumit mamei, îmbrăţişînd-o.

— Mămico, mămica mea dragă, îţi mulţumesc, îţi mulţumesc din suflet.

Mama mi-a răspuns rîzînd:

— Nu trebuie să-mi mulţumeşti mie. Toate lucrurile astea le-am primit de la alţii...

— Cum de la alţii? Cine ţi le-a dat? am întrebat-o.

— Ghiceşte — spuse ea, ocolind răspunsul.

Atunci am început să-i numesc pe toţi pe rînd. Mai întîi am zis că e unchiul. Mama dădu din cap în semn că nu. Atunci, bunica? Iar nu. Atunci vărul mamei? Mama rîdea din nou:

— De ce nu te gîndeşti decît la rude? Te-au ajutat nişte băieţi care sînt pionieri ca şi tine. Sînt mulţi. Vin deseori la mine cînd nu eşti acasă şi-mi povestesc despre viaţa din şcoală. Acum au aflat că tot caut carton pentru tine şi că nu ai roţi. Şi mi-au adus toate astea...

Aşadar mama era prietenă cu nişte pionieri? Şi eu care nu ştiam nimic! Asta chiar că este o taină! Şi ce bine au păstrat-o! Şi cine sînt ei? Băieţi din grupa noastră? Nu, e cu neputinţă, doar m-am certat cu ei. Să fie dintr-o altă clasă? Dar pe la noi n-a venit niciodată nimeni! O, mi-am adus aminte! Desigur trebuie să fie băieţii de la şcoala unde învaţă fratele meu mai mic. Odată, mama nu a avut timp să treacă să-l ia de

la școală și atunci băieții l-au însoțit pînă acasă cu toată clasa. Mama le-a mulțumit, a vrut să-i oprească să bea ceai cu noi, dar ei nu, că sînt grăbiți... Ce băieți drăguți! Nu numai că au grijă de mama și de frățiorul meu, dar uite că mi-au adus și mie materialele de care aveam nevoie. Și eu care nici nu le-am mulțumit! Gîndindu-mă la toate acestea, am rugat-o pe mama:

— Fă-mi te rog cunoștință cu prietenii tăi. Cum de nu i-am cunoscut pînă astăzi?

Mama se bucură auzind vorbele acestea.

— Bine — zise ea — am să-ți fac cunoștință. Uite, cînd va fi gata modelul tău de automobil, îi vom chema să-l vadă. Dar să nu te superi pe ei.

— Se poate? Cum să mă supăr pe ei? Dimpotrivă, le sînt recunoscător și țin să le mulțumesc din toată inima.

— Bine, dar să nu uiți ce-ai spus acum! și mama tăcu.

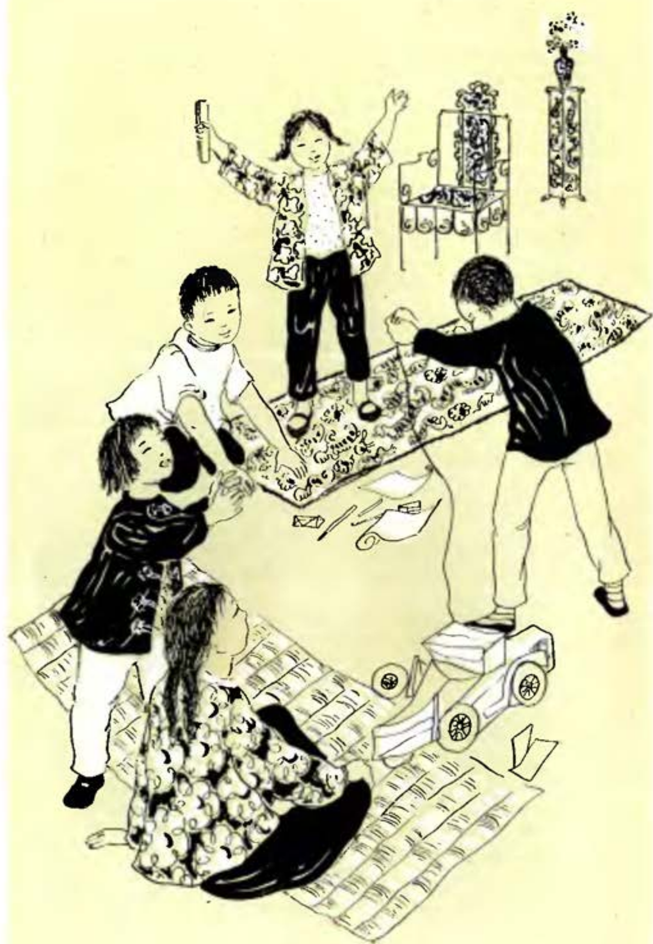
Eu nu știam ce să cred. Ce se întîmplase? Ce avea mama de vorbea cu mine așa? Oi fi eu chiar atît de sălbatic, încît să nu pot avea prieteni?

6

Ura, victorie! Modelul e gata!

N-ai vrea să vii să-l vezi? Automobilul meu nu este cu nimic mai prejos decît o jucărie cumpărată de la un magazin universal. Cele din vitrină, ce-i drept, au caroseria albastră și rotițele albe, lăcuite. Și sînt frumoase. În schimb automobilul meu e foarte trainic. Dacă îl lovești cu degetul, răsună! Dacă l-aș mări de zeci de ori, știi cîtă încărcătură ar încăpea în el?

Și ce crezi: ce vor spune muncitorii de la uzina de automobile cînd am să le trimit modelul



meu la Cianciun? O să le placă? Crezi că mă vor învrednici cu un răspuns?

Aoleu! Vine mama. Îmi va face îndată cunoştinţă cu prietenii ei. Trebuie să-mi pun repede modelul cît mai la vedere, să-mi îndrept cravata şi să mă pieptăn...

7

Ce întîmplare! Toate ca toate, dar la una ca asta eu zău că nu m-aş fi aşteptat!

Mama intră în odaie urmată de toată grupa mea!

De cum intrară, băieţii începură să vorbească şi să dea din mîini:

— Siui Siao-hua, am venit să-ţi vedem modelul de automobil!

Eu înlemnisem. Cum de se împrietenise mama cu ei?

Iar mama, ca şi cînd n-ar fi ştiut nimic, mă duse pînă la ei, ca să ne prezinte unul altuia.

— E fiul meu, Siui Siao-hua, faceţi cunoştinţă!...

Băieţii pufniră în rîs.

Mama fie că nu băgase de seamă, fie din altă pricină, îmi făcu semn spre ei, spunîndu-mi:

— Uite, îţi prezint pe prietenii mei... Parcă voiai să-i cunoşti... Ei ţi-au dat roţile, cartonul... Au venit adesea pe aici, au întrebat de tine, iar ideea de a te ajuta prin mine, tot ei au avut-o. Acum, haide, faceţi cunoştinţă...

Băieţii izbucniră din nou într-un rîs zgomotos. Şi numaidecît mă înconjurară, îmbrăţişîndu-mă, bătîndu-mă pe umeri, scuturîndu-mă, strîngîndu-mi mîinile şi făcînd atîta gălăgie, încît era cît pe-aci să asurzesc.

— Tot mai eşti supărat pe noi! Nu trebuie să te superi. Doar noi nu ţi-am vrut decît binele. Şi

am vrea să te ajutăm — ajutorul pe care ți l-am dat acum este atît de mic...

— Noi... Siui Siao-hua, să uităm trecutul — spuse simplu șeful grupei, luîndu-mă de mînă. Toți sîntem prieteni și tovarăși. Și cu toții sîntem vinovați de ceea ce s-a întîmplat atunci. Tu ai încurcat locul și ora, iar eu la rîndul meu am greșit că nu te-am lămurit ca lumea...

Îți închipui cum mă simțeam, ascultînd toate acestea !

Drept să-ți spun, la început tot mai eram supărat, și chiar îmi părea rău că făcusem modelul cu ajutorul lor. Apoi însă m-am gîndit că și lor le venise greu să facă rost de materialele acelea și că dacă nu m-ar fi ajutat, n-aș fi făcut automobilul, și așa, puțin cîte puțin, m-am liniștit. Și-apoi, erau atît de bucuroși de izbînda mea, iar pe deasupra șeful grupei își recunoscuse și el greșeala... Ce să mai spun ? Dar eu ? Nu mă certasem eu cu toată grupa ? Nu le ascunsesem ce plănuisem ? Și ei, care știau totul ! Mă simțeam atît de prost, încît mă făcusem roșu ca racul.

Ce să mai zic ?! Fără ajutorul grupei n-aș fi făcut modelul. Se vede că dacă nu muncești în colectiv, într-adevăr nu poți face nimic !

Deodată am simțit că mă ustură ochii. Mă podidiseră lacrimile și mai multe nu !

Noroc că m-a scos mama din încurcătură :

— Siao-hua, de ce nu le arăți băieților modelul ? Se poate să fii atît de neatent cu oaspeții mamei ?

Băieții izbucniră iarăși în rîs. Rîdeam și eu cu ei. Ce să-ți mai spun, m-am repezit în cameră după model cu o iuțeală atît de mare, de parcă aș fi alergat la un concurs de o sută metri plat.

Vrei să știi cum s-a terminat toată povestea? Cred că ghicești și singur.

Dar uite, e un lucru pe care trebuie să ți-l împărtășesc neapărat. După aceea, am primit într-adevăr o scrisoare de la lucrătorii Uzinei nr. 1 de automobile. Scrisoarea nu-mi era adresată numai mie, ci întregii noastre grupe. De ce? Ghicește. Asta e taina.

POVESTEA LUI LO VEN-IN

de *CIAN TIAN-I*

Elevii clasei a VI-a duceau de mult o corespondență prietenească cu cîțiva ostași din Armata Populară de eliberare. De curînd, pionierii grupei a doua le trimiseseră prietenilor lor o scrisoare în care le povestiseră ce i se întîmplase lui Lo Ven-in. Iată ce scriseseră ei :

„Dragi prieteni !

Am primit scrisoarea voastră care ne-a bucurat mult. Ne scrieți : „Cîtă plăcere ne-ați făcut împărtășindu-ne vestea îmbucurătoare că Lo Ven-in s-a făcut băiat cuminte și a intrat în rîndul pionierilor. Pentru noi, acesta este cel mai frumos dar pe care ați putut să ni-l faceți".

Atîta bucurie ne adusese scrisoarea asta, încît am început să strigăm cu toții „Ura" și să-l săltăm în sus pe Lo Ven-in. De bucurie, Lo Ven-in rîdea și plîngea.

Data trecută — v-aduceți aminte, atunci cînd ați venit la noi în vizită — tovarășul Liu l-a întrebat pe Lo Ven-in de ce nu este încă pionier. Ce se mai fîstîcise Lo Ven-in ! Făcuse cererea, ce-i drept, dar nu fusese primit : și asta fiindcă stătea prost cu învățătura.

E drept că Lo Ven-in avea un vis, încă de pe vremea aceea știa ce avea să fie cînd va fi mare. Hotărîse să se facă ostaș ca și voi, și să plece în Armata Populară de eliberare.

„Lo Ven-in, dar tovarășii din Armata Populară nu ți-au spus că mai întîi trebuie să-i asculți pe învățătorii tăi, să înveți bine și să-ți călești trupul?" îl întrebau colegii săi.

Lo Ven-in însă tăcea, îi privea încruntat pe sub sprîncene și în gîndul lui zicea: „Nu-i nimic, mai tîrziu o să vedeți voi cine sînt eu!" Adică — voia să spună el — mai tîrziu, cu siguranță că voi învăța bine și mă voi căli. Dar, deocamdată, azi e sîmbătă, n-a mai rămas decît o singură oră, iar mîine e zi de odihnă. Mai bine să înceapă totul de luni!

Veni și lunea. Întorcîndu-se acasă de la școală, Lo Ven-in grăbea pasul, nevoie mare. Se jurase că începînd cu ziua aceea să-și schimbe purtarea. Înainte, după ce ieșea de la școală, hoinărea cîte patru cinci ceasuri la rînd. Acasă venea tîrziu și pînă înfuleca mîncarea, își făcea socoteala cum să iasă basma curată, în cazul în care mama o să înceapă să-l certe... Astăzi însă va veni acasă la timp. După prînz va avea destulă vreme ca să-și facă toate lecțiile.

„Am să rezolv tot ce am de făcut la aritmetică — se gîndea Lo Ven-in în drum spre casă — am să transcriu cu grijă lecția în caiet, iar duminică am să le arăt ostașilor totul". „Ce ziceți, tovarăși, am să pot să fiu artilerist?" le va zice el. „Ai să poți!" îi vor răspunde ei.

Da, acum n-o să-i mai facă de rușine!

Înflăcărat de gîndul acesta, Lo Ven-in își scoase pieptul în afară și cu un pas hotărît se îndreptă... direct spre piață. Nici el nu știa prea bine ce îl mînase acolo!

În piață irosi fără nici un rost vreo două ceasuri. Ca și cînd ar fi umblat într-adevăr după ceva, cutreieră aproape toate prăvăliile. Examină cu atenție toate rafturile din magazinul de porțelanuri. Se opri în fața unei vitrine în care erau expuse fel de fel de bricege; ardea de nerăbdare să încerce dacă erau tot atît de ascuțite ca briceagul lui Ciao Țzia-lin. Dar cel mai mult zăbovi în fața magazinului de jucării, unde căscă gura la niște broaște țestoase mici, negre, care forfoteau într-un lighean.

„Cînd mă întorc acasă, am s-o conving pe mama să-i cumpere una surioarei mele. Doar trebuie să am grijă de ea..."

Tocmai în momentul acela lui Lo Ven-in i se păru că piața își schimbase înfățișarea. Luîndu-și ochii de la ligheanul cu broaște țestoase, băiatul ridică privirea și văzu că toate luminile electrice din piață se aprinseseră. Lo Ven-in se sperie.

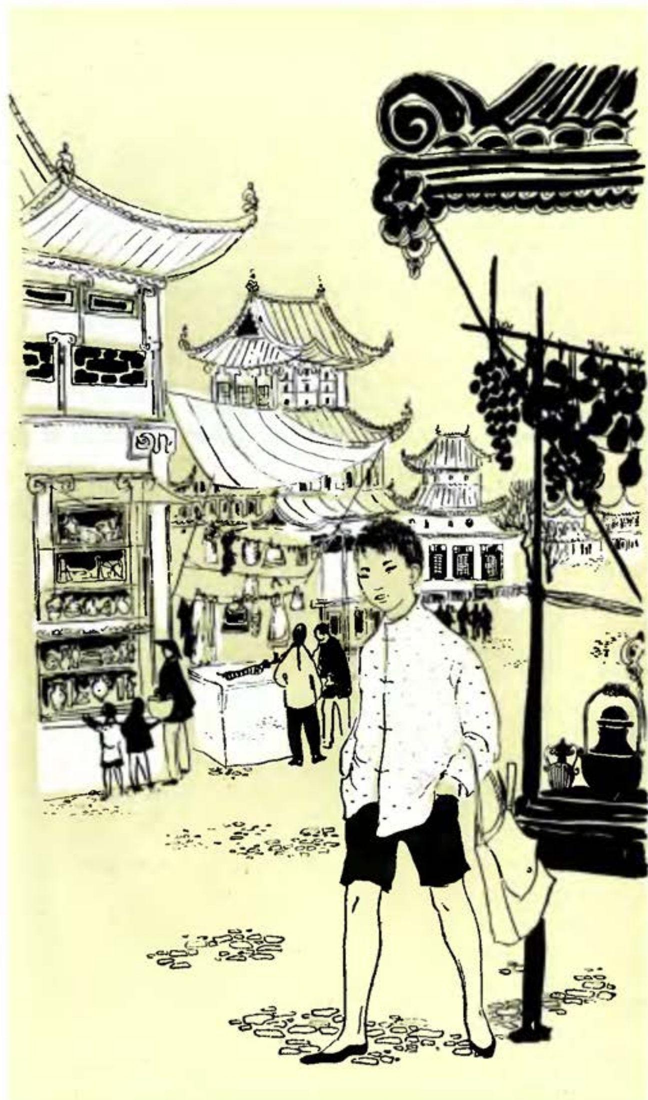
„Aoleo! Am pățit-o! — și o luă fuguța spre casă. Și azi am întîrziat" — se gîndea el...

Cotind-o pe o ulicioară, iuți și mai mult pasul. Doar hotărîse — orice ar fi — să-și facă sîrguincios toate lecțiile.

„Ostașii Armatei Populare au atîta grijă de mine! Voi face totul ca să fiu primit în rîndul pionierilor — totul..." — își zicea el.

Dar trecînd prin spatele unei prăvălii cu dulciuri, auzi deodată o lovitură puternică — poc! Lo Ven-in fluieră a mirare. Cine putea să joace acolo „kelan"? Mirat, se uită după colț. Nemulțumindu-se numai cu atît, se opri și începu să urmărească jocul.

Ce să-i faci! Putea Lo Ven-in să vadă pe cineva jucînd „kelan" și să nu urmărească partida pînă la sfîrșit? Bila pe care era zugrăvit un avion stătea cu încăpățînare în colțul ei, din care nu voia să iasă cu nici un preț. Ochind bila cu cio-



canul, un vlăjgan izbi din toate puterile, dar dădu greş. Lo Ven-in aşteptă ca flăcăul să mai ţintească o dată... Dar şi de astă dată dădu greş.

Băieţelul nostru nu mai avea răbdare. Ce-nseamnă asta ? Eu trebuie să mă duc cît mai repede acasă, unde mă aşteaptă opt probleme de aritmetică, o pagină întreagă de caligrafie, masa de prînz — şi aiuritul ăsta nimereşte mereu pe alături ! A cincea, a şasea lovitură... Bila zboară tocmai unde trebuie, dar cea cu avionul zugrăvit pe ea zace mai departe la locul ei. Şi Lo Ven-in, ce să facă ? Stă şi aşteaptă. Parcă de multe ori îi fusese dat să vadă o întîmplare atît de ciudată ? Trebuia să se ducă repede acasă, îşi dădea seama de asta, şi totuşi ceva îl oprea !

Astfel încît Lo Ven-in se întoarse acasă tîrziu şi de data aceasta. Temîndu-se că nu va avea timp să-şi facă lecţiile, înghiţi în grabă mîncarea, fără să se gîndească o clipă că îşi vătăma sănătatea.

— Încotro ? îl întrebă mirată mama, văzîndu-l gata de plecare.

— Trebuie să mă duc să cumpăr un caiet de caligrafie, mamă.

— Cum ? Dar n-ai cumpărat cînd te-ai întors de la şcoală ?

— N-am avut timp...

Şi aşa, ziua de luni trecu la fel ca celelalte zile.

Venise ora culcării şi băiatul tot îşi mai bătea capul căutînd să dezlege a doua problemă de aritmetică. Era obosit, fără chef, şi scria trăgînd mereu cu coada ochiului la o revistă ilustrată care se afla alături. „Lasă că mă scol dimineaţa şi-mi fac lecţiile" — hotărî el cînd ceasul bătu de unsprezece. A doua zi însă se sculă tîrziu, nedormit. Era timpul să plece la şcoală şi ochii i se lipeau de somn.

— Ei, ia priveşte cum arăţi! zise mama, mustrătoare. Cine te-a pus să stai la joacă atîta vreme?

— La joacă? sări în sus Lo Ven-in.

Era cît pe-aci să spună: „Măcar să mă fi jucat! Cel puţin aşa nu mi-ar fi părut rău..." dar vorbele i se opriră în gît.

Ce-i drept, e drept: Lo Ven-in nu se jucase de loc în ajun.

Noi am stat cu el de vorbă cum trebuie, ca să-l lămurim.

— Lo Ven-in — i-am spus noi — uite, tu vrei să intri în Armata Populară. Dar tu nu te pregăteşti de loc pentru asta! Amîi totul de pe o zi pe alta, şi-ţi pierzi timpul de pomană. Se poate?

— Sigur că nu se poate! spuse Lo Ven-in, lăsîndu-şi capul în jos şi începînd să-şi frămînte cu degetele poala hainei. Învăţătoarea mi-a spus să nu-mi pierd timpul, să ţiu socoteală de fiecare minut, de fiecare clipă. Înţeleg prea bine toate astea — dar cum să fac, nu ştiu! Nu izbutesc. La fiecare pas — dau greş.

Atunci ne-am hotărît să-i venim în ajutor.

— Lo Ven-in — i-am spus noi — haide să pregătim lecţiile împreună. O să ne adunăm cinci inşi la Li Siao-ţzin şi o să rezolvăm acolo toate problemele. Bine?

— Da, dar eu aş zice să începem de săptămîna viitoare...

— De ce de săptămîna viitoare? Să începem chiar de azi.

— Fie. Dacă vreţi de azi, haideţi, mă învoiesc.

Ce ne-am mai bucurat, auzindu-l! Se pare că şi Lo Ven-in se înviorase niţel.

În aceeaşi zi, l-am trimis pe Ciao Ţzia-lin să-l însoţească pe Lo Ven-in după şcoală pînă acasă. La despărţire, Ciao Ţzia-lin i-a amintit din nou:

— Nu uita! La șase jumătate.

— Știu, știu!

— Lo Ven-in — se întoarse spre el Ciao Țzia-lin, după ce se îndepărtase cîțiva pași — cum isprăvești masa, vino îndată. Dar să nu care cumva să te abați din drum...

Lo Ven-in își dădea seama că Ciao Țzia-lin îi voia numai binele, dar lui i se păru totuși că băiatul era cam pisălog:

— Măi, ce mă iei așa? Dacă-ți spun că n-am să întîrzii nici măcar o clipă, n-am să întîrzii! Ai să vezi!

Acasă, după ce prînzi, Lo Ven-in începu să-și adune cărțile și caietele de care avea nevoie. Știa că maică-sa îl urmărește mulțumită cu privirea, dar se făcu că nu vede. Încă nu-i spusese că-și va face lecțiile împreună cu grupa. Asta, de teamă să n-o audă zicînd: „Vai ce bine, ce băiat cuminte te-ai făcut!" și să roșească.

Își lăsă capul în jos și, grijuliu, își puse caietele în ghiozdan, apoi stătu cîteva clipe, chibzuind, le scoase de acolo, hotărît să plece fără ghiozdan. Cine știe ce-au să creadă oamenii pe care îi va întîlni pe stradă?! Se va găsi desigur unul care să spună: „Ia priviți ce tîrziu se întoarce băiețașul ăsta de la școală! Pesemne că s-o fi jucat pe undeva..."

Lo Ven-in luă un ziar vechi și începu să-și împacheteze caietele. Cînd deodată veni la el în fugă, desculță, surioara lui mai mică. În mîini ținea cu multă grijă un număr nou al revistei ilustrate, pe care tatăl lor tocmai le-o adusese.

— Uite, gheghe [1], înfășoală!

Ia uite, ce bine! Tata parcă știuse că Lo Ven-in trebuia să-și facă în ziua aceea lecțiile împreună

---

[1] Gheghe — fratele cel mai mare. (n. red. ruse.)

cu băieții! Sigur că va lua revista cu el, la Li Siao-țzin, și în timpul pauzei o vor răsfoi împreună.

După aceea, revista va rămîne în grupă și va fi a tuturor.

Tii! Ce bine se nimerise! Lo Ven-in luă revista din mîinile surioarei lui, se uită la copertă, apoi își desfăcu pachetul, pregătindu-se să pună înăuntru și revista. Dar tocmai în clipa aceea, privirea îi căzu din nou pe copertă.

„Cine să fie? se întrebă el. Vreun evidențiat în producție?"

Vru să împacheteze revista, dar portretul de pe copertă îl făcu iar să se oprească. Cine să fie? Parcă îl mai văzuse undeva pe omul acela.

Lo Ven-in n-avea decît să întoarcă pagina și să citească explicația. Întorcînd însă pagina, îl cuprinse dorința de a răsfoi revista, ca să afle măcar în linii generale ce noutăți cuprinde.

„O răsfoiesc doar și atîta tot. N-am să întîrzii". Privi o ilustrație, alta... Și asta ce-o mai fi?

Ca să afle ce reprezenta fotografia, trebuia să citească textul care o însoțea.

Lo Ven-in citi hieroglifă cu hieroglifă, apoi privi iar fotografia, să vadă dacă explicația corespunde și mai citi și alte texte care însoțeau ilustrațiile.

„Ei, mai repede, grăbește-te!... — se zorea el singur, dar privirea i se oprea mereu pe cîte o fotografie. Ia te uită la țăranul ăsta!... Și porumbul! Asta mai zic și eu porumb!"

Timpul însă nu stătea în loc. Lo Ven-in azvîrii cît colo revista și, uitîndu-se la ceas, sări ca ars: erau orele 6 și 42 de minute!

— Mamă, ceasul ăsta nu merge înainte?

— Nu, chiar astăzi l-am potrivit.

Vai, ce nenorocire! Lo Ven-in își luă pachetul la subsuoară, gata de plecare. Trebuia să-i mai

spună ceva mamei și s-o ia din loc, dar deodată se gîndi că iar nu se poartă cum se cuvine.

„Lo Ven-in, de ce ai întîrziat? Iar nu te-ai ținut de cuvînt, Lo Ven-in. Ce s-a întîmplat?" — or să-l întrebe, desigur, prietenii.

Lo Ven-in privi cîteva clipe pachetul, neștiind ce să facă. Îi era rușine să se ducă acum la Li Siao-țzin. De ciudă, era cît pe-aci să izbucnească în lacrimi.

„Du-te, ei, mare lucru că ai întîrziat! Du-te! Lasă, că după aceea ai să te îndrepți tu!" îi șoptea parcă un glas. „Du-te"! Ușor de zis, dar cum mă vor primi colegii? Poți să știi?! Mă duc eu, dar o să vrea să stea de vorbă cu mine, acum, cînd și-au pierdut încrederea în mine? Dacă nu mi-am ținut făgăduielile...

De bună seamă, colegii îi vor povesti totul învățătoarei Cio, le vor povesti și ostașilor din Armata Populară... Vai, ce rușine are să-i fie de ei!...

„Cum, tovarășe Liu, acum n-ai să mai vrei să fii prieten cu mine?!" exclamă în gînd Lo Ven-in, și două lacrimi i se rostogoliră pe obraz.

Ce bine ar fi fost dacă acum ceasul ar fi arătat mai puțin de șase jumătate!... Timpul însă nu merge îndărăt. Ai scăpat momentul — nu-l mai poți întoarce.

Era gata să-și recunoască vina în fața colegilor săi, gata să le primească critica. Numai să nu-l îndepărteze de ei, să nu-l oprească să-și facă lecțiile împreună — să-l ajute la învățătură. Si el își va da cuvîntul că nu va mai întîrzia niciodată.

Dar timpul trecea, și Lo Ven-in întîrzia din ce în ce mai mult. Îl copleșiseră remușcările, nu mai putea de necaz...

Deodată tresări, speriat. I se păruse că cineva îl strigase pe nume.

Băiatul își lăsă capul într-o parte, trăgînd cu urechea, dar nu auzi decît glasul surioarei lui, care îngîna un cîntecel. Din cînd în cînd, mama îi sufla cuvintele.

„Cine o fi?... Lo Ven-in, ai auzit bine, nu? Cum crezi tu că ar putea să te lase în părăsire prietenii tăi, pionierii? Ascultă mai bine, auzi?"

Într-adevăr, cineva îl striga. Lo Ven-in își încordă auzul. Se pare că era Ciao Țzia-lin! Apoi, se mai auzi alt glas.

Cine o fi? Da, e Li Siao-țzin, șefa grupei lor. Așadar, a venit și ea să-l cheme. Desigur, Lo Ven-in ar fi trebuit să se repeadă în întîmpinarea lor, strigînd bucuros:

„Au venit, au venit! și împreună cu ceilalți, să plece să-și facă lecțiile...

Dar... Lo Ven-in nu făcu așa, și totul ieși cum nu se poate mai urît. Cînd Li Siao-țzin și Ciao Țzia-lin intrară în casă, Lo Ven-in nu mai știa unde să se ascundă de rușine. Își lăsă capul în jos, prefăcîndu-se că citește revista.

— Lo Ven-in — îi strigă Li Siao-țzin încă din ușă — de ce nu vii să învățăm?

Bineînțeles, Lo Ven-in se bucură văzîndu-și prietenii, dar se simțea așa de prost, încît își întoarse capul ca să nu fie nevoit să-i privească.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Li Siao-țzin, oprindu-se o clipă în prag și apropiindu-se apoi de el: Te-ai îmbolnăvit?

— Nu.

— Atunci, hai să mergem — spuse Ciao Țzia-lin, punîndu-și mîinile pe umerii lui Lo Ven-in și uitîndu-se în ochii lui.

De frică să nu-l podidească lacrimile — lucru de care se temea cel mai mult — Lo Ven-in își mușcă tare buza de jos. Abia deschizîndu-și gura, murmură cu glas slab:

— Nu merg cu voi... Am treabă...

— Treabă? Şi de ce stai cu nasul în revistă? zise trăgîndu-l de mînă Li Siao-ţzin. Hai să mergem, toată lumea te aşteaptă.

Va să zică colegii lui încă îl mai aşteptau. Li Siao-ţzin nu minţea niciodată.

— Dacă nu te-am fi găsit acasă — îi spuse Ciao Ţzia-lin — ne-am fi dus în piaţă. Dacă nu te-am fi găsit nici acolo, te-am fi căutat pe stradă, la miliţie. De găsit, tot te-am fi găsit noi, şi te-am fi silit să repeţi împreună cu noi lecţiile. Aşa a hotărît grupa.

Atunci, să se grăbească! Nu mai poate să întîrzie nici o clipă.

Colegii lui Lo Ven-in mai zăboviră puţin, ca să-i spună mamei unde se duceau. Chiar mama, bucuroasă, o luă pe Li Siao-ţzin de mînă, zicîndu-i:

— Ce bine!...

Lo Ven-in se înroşi, o luă de mînă pe Li Siao-ţzin şi fugi afară din casă. Abia după ce trecură de poartă, îşi aduse aminte că lăsase pe masă revista. Dădu fuga înapoi s-o ia şi se întoarse cu ea în mînă.

Toţi trei o porniră spre casa lui Li Siao-ţzin, rîzînd şi vorbind în gura mare...

Ziua aceea se încheie cu bine. După ce îşi învăţară lecţiile, copiilor le mai rămase timp să se şi joace. Lo Ven-in niciodată nu-şi petrecuse timpul atît de vesel.

„Aşa mai zic şi eu! Acum trebuie neapărat să mă supraveghez — hotărî Lo Ven-in. Niciodată n-am să mai întîrzii!"

...Dragi ostaşi! Lo Ven-in îşi aducea mereu aminte de cuvintele ostaşilor din Armata Populară de eliberare: „Noi nădăjduim că ai să înveţi să te stăpîneşti..."

Într-o zi îi propuse lui Li Siao-ţzin:

— Ştii ceva? Ce să mai trimiţi băieţii să mă conducă acasă după lecţii? N-are rost să faceţi un ocol atît de mare! Vă pierdeţi timpul de pomană... Lasă că am eu grijă singur să nu întîrzii. Bine?

— Fie — răspunse Li Siao-ţzin, după ce rămase cîteva clipe pe gînduri. Grupa are încredere în tine.

Lo Ven-in nu-şi mai făcu de ruşine grupa. Şi-apoi şi lecţiile începu să le înveţe din zi în zi tot mai bine.

„Şi ce greu îmi venea la început! — se gîndea Lo Ven-in, aducîndu-şi aminte de vremea cînd era neascultător. Iată, sînt două zile de cînd totul merge strună! Grupa nu mai trimite pe nimeni să mă însoţească. Mă întorc acasă la timp şi nu-mi mai pierd vremea pe drum. Ce lucru neprevăzut ar putea să mi se întîmple a treia zi?..."

A treia zi, vîntul bătea puternic. Venind de la şcoală şi trecînd pe lîngă piaţă, Lo Ven-in se gîndi deodată la soarta micuţelor broaşte ţestoase. „Oare cum s-o fi simţind? — se întrebă el îngrijorat. Că doar în ziua aceea era aşa de frig! Oare şi acum or mai fi zburdînd în ligheanul lor? Dacă au răcit?

Ia să mă duc să arunc o privire... Ei... nu... nu se poate".

Mai făcu cîţiva paşi şi deodată simţi în călcîie un fel de mîncărime: să le vadă numai puţin, o clipă — atîta tot. Ce-i rău în asta?

Nu te pripi! Mai gîndeşte-te încă o dată bine...

„Nu, nu se poate!" — îşi spuse Lo Ven-in, izbutind să se înfrîneze.

Pe ulicioară, alături de prăvălia unde se vindeau dulciurile, de astă dată nu mai juca nimeni „kelan", în schimb trei oameni şedeau în jurul

unei table pătrate şi jucau „tzi"[1]. Aruncînd o privire, Lo Ven-in aprecie din ochi întreaga situaţie. Dar încă nu se putea şti ce întorsătură avea să ia jocul şi care dintre cei trei jucători va cîştiga.

Ce era de făcut? Să privească măcar un pic — uite măcar mişcarea următoare.

„Un pic?... Nu, din păcate, e cu neputinţă."

Băiatul oftă amărît. De-aţi şti ce interesant e jocul ăsta! Nici nu se compară cu „kelanul". Daţi-i voie numai azi să privească doar un pic! Şi uite, se jură că de mîine nu-şi va mai pierde timpul niciodată căscînd gura la oameni. Ce, vă cere prea mult?

Dar numaidecît îşi aduse aminte de tovarăşul Liu şi de ceilalţi ostaşi. Oare ce-ar fi spus ei despre purtarea lui? Ce ar fi gîndit?

Ce-ar fi zis? Fără îndoială, ar fi zis că nu şi-a uitat de loc năravurile!

Şi Lo Ven-in îşi văzu hotărît de drum, fără să-şi întoarcă măcar capul.

...De atunci izbutise de cîteva ori să dea dovadă că ştie să se stăpînească. Într-o zi, de pildă, zări pe trotuar o curmală uscată. Băiatul se aplecă, s-o vadă mai bine. „Stai, ce faci? Tu ai cumpărat-o? Sau ţi-a scăpat din mînă cînd o mîncai?" — i se păru că aude un glas, şi izbi cu piciorul curmala, trimiţînd-o cît colo, să nici n-o mai vadă.

Unde o trimisese? Ce-i păsa lui! Avea altă treabă. E drept, după vechiul lui obicei, n-ar fi scăpat prilejul să meargă în căutarea ei.

Dar deodată, aceeaşi curmală i se rosogoli la picioare, în salturi. O azvîrlise lovind-o cu piciorul un băiat care stătea pe partea cealaltă a străzii. Lo Ven-in îi expedie înapoi curmala, cît ai

---

[1] Joc de şah la chinezi. (n. red. ruse.)

clipi. Băiatul tăie drumul curmalei și, fericit, îi făcu lui Lo Ven-in un semn cu mîna:

— Hei, zvîrle-o încoace! Eu fac pe portarul! Hai, șut!

Lo Ven-in rămase o clipă nehotărît, apoi răspunse:

— N-am timp, lasă... Mai bine te-ai duce acasă.

Și spunînd acestea, băiatul își văzu mai departe de drum.

...A doua zi, Lo Ven-in povesti întîmplarea învățătoarei Ciou și colegilor săi de grupă.

Astfel, Lo Ven-in e pe cale să devină un om tot atît de exemplar ca și voi, dragi tovarăși ostași. În curînd va ajunge fruntaș la învățătură.

Acum, Lo Ven-in a început să deprindă obiceiuri noi, lăudabile. Cînd trebuie să învețe, pentru nimic în lume n-ai izbuti să-l faci să iasă din casă. Nici măcar nu te bagă în seamă. Își pregătește lecțiile la timp, muncește, face gimnastică, apoi se odihnește. Acum Lo Ven-in nu-și pierde vremea de pomană. Îi mai rămîne timp și să-și ajute mama acasă, la gospodărie, și să îngrijească de surioara lui mai mică. Ascultați-l ce spune:

— O, înainte nu izbuteam de loc să-mi economisesc timpul, am încercat în fel și chip — dar degeaba. Îmi iubesc foarte mult surioara. Dacă se împiedică și cade, nu plînge de loc și strigă numai: „Ridică-mă, gheghe!" Abia acum am ajuns să-i pricep graiul. Și vorbește atît de încurcat, că nimic nu poți înțelege. Bolborosește: „Sînt mititică, vîntul e rău..." Ce credeți că înseamnă asta? Înseamnă că vîntul a doborît-o jos. Ea nici măcar cuvîntul „guriță" nu-l poate rosti ca lumea — zice „guliță"...

— Stai, Lo Ven-in — îl oprește învățătoarea Ciou. Lasă că o să vorbim data viitoare despre tot ce îndrugă surioara ta. Cînd spunem ceva, sau

scriem, trebuie de asemenea să nu ne întindem prea mult. Trebuie să vorbești pe scurt, nu să sări de la una la alta. Gîndește-te bine cu ce ai început și cu ce trebuie să închei.

Cu aceasta, încheiem și noi scrisoarea noastră, dragii noștri tovarăși mai mari. Deocamdată, atît.

Vă salutăm !"

Semnăturile...

1952

LIUI SIAO-HAN ŞI SURIOARA LUI

JEN DA-SIN

1

Siao-do, surioara mea, este tare neastîmpărată. Bunica spune că în copilărie şi eu eram ştrengar mare, dar poznaş ca ea, zău că n-am fost niciodată!

Fan, învăţătorul din clasa noastră — a şasea — ne spunea: „Patria v-a pus în faţă o sarcină, copii: să învăţaţi. Ca să vă slujiţi bine patria, cînd o să fiţi mari, trebuie să învăţaţi bine".

Surioara mea e acum în clasa a doua, adică a crescut cu un an. Şi totuşi, nu e de loc sîrguincioasă. Cum se întoarce de la şcoală, numai ce-o vezi zbughind-o afară pe poartă cu Mao-mao, fetiţa vecinilor, să se joace cu coarda.

Uite şi astăzi, abia am apucat să intru în curte — tocmai veneam de la şcoală, unde după lecţii rămăsesem ca să jucăm basket — cînd o văd iar cu Mao-mao a ei sărind ca nebunele coarda. Atîta ţopăise, că se făcuse toată stacojie. I-am poruncit să lase numaidecît coarda şi să se ducă acasă să-şi facă lecţiile. Ea însă nici măcar nu s-a uitat la mine. Atunci i-am zis:

— Şcolarul este dator să înveţe, pricepi ?

— Îhî, îhî — a răspuns ea, întorcîndu-mi spatele.

— Ce-i aia, „îhî, îhî" ? Te-ai gîndit vreodată că trebuie să înveţi ca să-ţi slujeşti patria ? i-am spus eu din nou.

— Îhî, îhî ! — a răspuns ea cu acelaşi glas, mereu cu spatele la mine.

Atunci m-am apropiat de ea cu gîndul să-i iau coarda pe care o ţinea în mînă. Ea însă mi-a aruncat o privire furioasă şi, luînd-o pe Mao-mao de mînă, a fugit cu ea pe poartă. La început am vrut să alerg după ea, s-o aduc cu sila în casă, dar... deodată mi-am adus aminte că bunica va spune negreşit : „Doar eşti mai mare ca ea ! Dacă ea greşeşte, tu trebuie s-o iei cu binişorul, s-o sfătuieşti. De ce, neapărat, să cauţi ceartă ?" Dar cine vrea să se certe cu ea ? Poţi să-i vorbeşti mult şi bine, tot degeaba.

Afară de asta, este o leneşă fără pereche. Niciodată nu scapă prilejul să tragă chiulul de la lecţii. Ieri, de pildă, a venit la noi dis-de-dimineaţă mătuşa noastră şi ne-a adus mere şi turtă dulce. După ce şi-a ales două turte dulci şi mărul cel mai mare, Siao-do a început să caute ceva într-un colţ. Era limpede că nu vrea să se ducă la şcoală.

Eu atunci m-am supărat de-a binelea. Am privit-o sever şi i-am spus :

— Ai mîncat tot felul de bunătăţi — acum, marş la şcoală !

Ea însă se gudura pe lîngă mătuşa noastră şi nici nu se uita la mine ; tot îngăima : „Îhî, îhî !"

Am tras-o de mînă, dar bunica interveni din nou.

— Mătuşa voastră nu vine chiar atît de des la noi. Las-o să se joace astăzi cu ea, doar Siao-do e încă un copil !

„Un copil, un copil!"... Dacă e mică, înseamnă că poate să facă tot ce vrea? Uite pînă unde a mers cu răsfăţul bunica!

Ieri, toată ziua, din pricina ei, n-am putut să mă duc să joc basket. Ca să ajungi la teren, trebuie să treci neapărat prin faţa clasei lor — clasa a doua. Mi-era frică să nu mă întrebe colegii ei de clasă: „De ce n-a venit astăzi la şcoală surioara ta?" De aceea am stat toată recreaţia în clasă. Ce-aş fi putut să le răspund? Că s-a îmbolnăvit? Ar fi înţeles numaidecît că e o minciună. Să le fi spus adevărul, că i-a fost lene?... Dar cum să le spui aşa ceva? Aş fi murit de ruşine...

De s-ar întoarce mai repede tata dela Fiţzian[1]! Ce bine ar fi fost dacă tata ar fi lucrat ca şofer de autobus la noi în Hanciou[2]! Pierde aşa de mult timp cu drumul! De mult am băgat de seamă că surioarei mele numai de tata îi e frică. De mine nu se teme nici un pic, deşi sînt fratele ei mai mare! De bunica?... Păi bunica nu ştie decît s-o rîzgîie...

La cină, i-am spus:

— După ce mîncăm, ne apucăm să ne facem împreună lecţiile. Dacă n-ai să poţi singură, am să te ajut.

— Mai bine zi-mi o poveste! se rugă ea.

— Ce poveste? Ţi-am spus limpede: după masă ne facem împreună lecţiile! De azi încolo — şi asta s-o ţii minte o dată pentru totdeauna — trebuie să faci tot ce-ţi spun eu!

---

[1] Fiţzian — provincie pe ţărmul de sud-est al Chinei (n. red. ruse.)

[2] Hanciou — capitala provinciei Cieţzian, oraş situat la nord de Fiţzian. (n. red. ruse.)

După masă însă, n-apucai să-mi scot din ghiozdan „Graiul nostru" pentru clasa a doua, că Țiu Țzia-iui, prietenul meu, veni să mă cheme să ne plimbăm cu bicicleta. Și eu, care de atîta timp voiam să mă plimb cu bicicleta! Așa că i-am spus surioarei mele:

— Mă duc să mă plimb cu bicicleta, iar tu în timpul acesta fă-ți singură lecțiile.

— Merg și eu! Merg și eu! țipă ea.

— N-ai de ce să mergi cu noi! Ți-am spus: stai și fă-ți lecțiile! Sînt fratele tău mai mare. Și o soră trebuie să-și asculte întotdeauna fratele mai mare.

— Dar eu nu vreau! Și nici n-am să te ascult! Cum, tu ai voie să te plimbi, și eu nu?

— Va să zică îndrăznești să nu mă asculți? am zis eu uimit... Am să mă plimb puțin... și mă întorc îndată.

Siao-do îmi întoarse însă spatele și strigă:

— Bunico! Bunico! Siao-han se duce să se plimbe și pe mine nu mă ia!

Bunica își scoase capul din bucătărie și sări cu gura la mine:

— Siao-han, de ce ești răutăcios? Ia-o și pe ea cu tine, n-auzi?

Surioara asta a mea nu vrea să recunoască în ruptul capului că eu sînt fratele ei mai mare. Parcă aș fi mai mic decît ea și trebuie să-i dau ascultare! Și toată ziua-bună ziua, o cheamă pe bunica în ajutor.

Dar ce-am pățit cînd am luat-o cu mine la plimbare cu bicicleta! Ce rușine! Nu m-a lăsat o singură dată să mă plimb singur cu bicicleta, a trebuit s-o iau mereu și pe ea. N-am apucat să mă plimb singur decît un pic și asta pe întuneric. Data viitoare pentru nimic în lume n-am s-o mai iau cu mine la plimbare, oricît s-ar ruga de mine.

2

Astăzi, surioara mea a făcut iar tărăboi la școală. În timpul recreației mari, s-a bătut cu Cian Siao-in, o colegă de-a ei de clasă.

Cînd am sosit la locul întîmplării, totul se isprăvise. Cian Siao-in stătea cu capul lipit de perete și plîngea, iar soră-mea ședea lîngă ea, bosumflată. Școlarii din clasa a doua, adunați în jurul lor, se uitau la mine pe furiș ; în ochii lor se citea disprețul. Tocmai atunci însă sună clopoțelul și nu mai avui timp să aflu de ce se bătuseră.

Eram atît de amărît din pricina asta, încît nu aveam nici un chef să ascult lecția. Cînd profesorul de geografie îmi strigă numele și-mi puse o întrebare, m-am ridicat de la locul meu și am stat așa pe loc, ca un stîlp. Ce era să fi răspuns, cînd eu nici măcar nu auzisem întrebarea !

Fața îmi ardea și abia îmi mai stăpîneam lacrimile.

Cînd m-am întors acasă, bunica, văzîndu-mă amărît, mă întrebă :

— Siao-han ! Cu cine te-ai bătut azi ?

N-am spus nici pîs.

— Te-ai certat cu cineva ?... Cînd te întreabă omul — taci, nu scoți o vorbă, de parcă ai fi mut !

N-am mai putut răbda și m-am hotărît să-i povestesc totul.

— Numai dumneata ești de vină ! am strigat eu. Dumneata ai răsfățat-o în halul ăsta ! Eu îi spun să meargă la școală, iar dumitale îți este milă de leneșa asta ! Eu îi poruncesc să-și repete lecția — iar dumitale ți se face milă de ea și o trimiți la plimbare. Iar azi la școală, poftim, s-a bătut iar cu o prietenă. Mă face de rușine !...

La început bunica nu înțelegea nimic. Strigătele mele o zăpăciseră. Pe urmă se supără și luă ea ofensiva.

— Nu ți-e rușine! Am trăit pe lumea asta șaizeci de ani, și nimeni nu mi-a vorbit pînă acum așa!

Bătrîna se supărase foc.

— Tocmai fiindcă ai trăit atît, ar trebui să știi ce vorbești! Lasă că are să vină tata și atunci o să ne lămurim care dintre noi are dreptate și cine-i vinovatul!

Zicînd acestea, am plecat de acasă, trîntind ușa cu putere. Ajungînd în stradă, am auzit-o pe Siao-do izbucnind în plîns, speriată pesemne de cearta mea cu bunica.

„Aha, te-ai speriat! m-am gîndit eu. Asta nu e rău! Data viitoare o să fac un scandal și mai mare, să mă țineți minte!"

Seara, după ce Siao-do adormi, bunica se apropie de patul meu și, aplecîndu-se spre mine, spuse încet:

— Te înțeleg, Siao-han! Tu vrei ca surioara ta să învețe bine. Dar eu n-o răsfăț de loc. Gîndește-te, voi de mici ați crescut fără mamă. Și Siao-do e și mai mică decît tine, de aceea mi-e milă de ea. Nu te mai purta așa, de ce te cerți mereu cu mine? Dacă te porți frumos, și ea o să-și schimbe firea, luîndu-se după tine.

Nu înțelegeam nimic. Reieșea că și bătrînii și copiii aveau dreptate, numai eu nu. Cu toate acestea, n-am mai contrazis-o.

Dimineața, cînd îmi repetam lecția la geografie, bunica o chemă pe Siao-do să spele ceștile.

— Nu vreau să le spăl! se împotrivi Siao-do.

Simțindu-mă oarecum vinovat pentru vorbele pe care i le aruncasem în ajun, m-am ridicat cu multă voie bună și am zis:

— Lasă, că le spăl eu, bunico!

Siao-do însă sări de la locul ei:

— Nu, n-ai să le speli tu! Bunica mi-a spus mie să le spăl!

Zicînd acestea, ea își apropie scaunul de masă, se propti cu genunchii de el și se apucă să spele ceștile. Și credeți că le spăla? Da' de unde! Se juca cu ele. Apuca ceașca bunicii, o punea în lighean și începea să o împingă de la o margine la cealaltă, spunînd:

— Uite, pe lac plutește... o bărcuță! Și un vaporaș!

— Ce faci acolo, Siao-do? strigă bunica. Dacă te-ai apucat să speli ceștile, spală-le. Se poate una ca asta, să le lovești una de alta? O să se spargă!

— Nu vreau, uite că nu vreau! răspunse cu arțag fetița.

Atunci, fără să scoată o vorbă, bunica îi luă ligheanul și ceștile. Într-o clipă, Siao-do se dădu jos de pe scaun și bătînd din picioare începu să lovească:

— Ce... ce?... Crezi că mi-e frică de tine, urîto, zgripțoroaico!...

Am sărit ca ars și m-am apropiat de ea. I-am astupat gura cu mîna și m-am gîndit speriat: „A avut dreptate bunica! Fata asta năbădăioasă învață de la alții numai ce e rău".

Și atunci mi-am adus aminte de un alt caz. Într-o zi ne dusesem cu Țziu Țzia-iui să ne plimbăm cu bicicleta. Bicicleta nu era a noastră, și ca un făcut, am stricat-o. Atunci i-am cerut bunicii niște bani și am dus bicicleta la un atelier, să mi-o repare. Siao-do mă auzise cînd îi cerusem bunicii banii, și de atunci mereu o bătea la cap: Dă-mi și iar dă-mi! Ba pentru bomboane, ba pentru Mao-mao.

Vă închipuiți acum ce fel de surioară am eu!

3

Miercuri, după lecţie, am avut adunarea grupei. Spre sfîrşitul adunării, uşa se deschise, şi intră învăţătoarea Ian, din clasa a doua. Din uşă învăţătoarea întrebă :

— Ţineţi adunarea?

Ne-am sculat cu toţii în picioare şi i-am răspuns în cor :

— Da. Luaţi loc, vă rugăm.

Învăţătoarea însă nu se aşeză. Se apropie de noi şi ne spuse :

— Copii ! Aş fi vrut să stau de vorbă cu voi... Cu conducătorul unităţii am şi stat de vorbă. E de acord...

— Cum, cu ce e de acord ? începurăm noi să ne frămîntăm.

Învăţătoarea Ian se uită la mine şi spuse :

— Chestiunea aceasta poate s-o rezolve şi un singur om. Dar dacă îi va veni greu, am să-l ajut. Sper că nimeni din voi n-o să se dea în lături.

— La mine vă gîndiţi ? întrebai eu, nemaiputîndu-mă stăpîni.

— Da, tocmai la tine ! răspunse învăţătoarea. Trebuie să te străduieşti s-o ajuţi pe sora ta să înveţe mai bine. Fiindcă e o leneşă. Şi-apoi mai e şi bătăuşă. Trebuie s-o ajuţi să se îndrepte. Să ia exemplu de la tine.

— N-o să iasă nimic din asta — am zis eu. Altceva, orice ar fi — vă rog ! Sînt gata să-mi iau orice angajament. Dar ca s-o ajut pe sora mea — nu cred că am să pot ! Nu se teme de loc de mine — şi atunci — cum aş putea s-o ajut ?

— Nu se teme ? îmi întoarse cuvintele Ciou Ben, şeful grupei noastre. Cum vine asta ? După tine, ai putea s-o ajuţi numai dacă i-ar fi frică de tine ?

— Desigur ! am răspuns eu.

— Aici nu e de loc vorba de frică, ci de autoritate — ne întrerupse învățătoarea.

— Da, da, de autoritate! am zis eu grăbit. Dar vorba e că surioarei mele nici nu-i pasă că eu sînt fratele ei mai mare. Nu mă bucur de nici un fel de autoritate în fața ei. Orice i-aș spune, nici nu vrea să mă asculte.

— Asta pesemne pentru că și tu ai unele lipsuri — interveni din nou Ciou Ben.

— Da, și eu am unele lipsuri — încuviințai. Dar mult mai puține decît soră-mea. Ea este o leneșă și o obraznică, nu-i place de loc să învețe. Iată, de pildă, odată am chemat-o să-și facă lecțiile cu mine. Știți ce mi-a răspuns? Mi-a întors spatele și a zis: „Îhî, îhî!" Și s-a apucat iar să sară coarda, fără să-i pese de mine!

— Și tu ce i-ai răspuns? spuse zîmbind învățătoarea.

— I-am spus: „Gata, ajunge cît ai sărit! Să mergem acasă să ne facem împreună lecțiile". Iar ea: „Îhî, îhî!" Și nici măcar nu s-a uitat la mine. Atunci i-am zis: „De cîte ori trebuie să-ți repet ce-a spus învățătorul Fan! Vrei să-ți mai aduc încă o dată aminte?" Dar nici la întrebarea asta nu mi-a răspuns nimic. Mi-a întors spatele și a fugit să se joace... Judecați și dumneavoastră dacă pot s-o ajut...

După ce isprăvii ce aveam de spus, toți cei de față începură să chicotească.

— Ce rîdeți, am spus cumva vreo prostie? îi întrebai eu, fîstîcit.

— Nu, ai vorbit cum trebuie. Ba chiar foarte bine! îmi răspunse învățătoarea Ian. Întotdeauna ai fost băiat cu judecată și de aceea pesemne înveți bine. Dar dacă ai să vorbești cu sora ta numai așa, cu astfel de discursuri grave, n-ai să ajungi la nici un rezultat. Surioara ta e abia în clasa a doua, și discursurile astea ea nu le înțe-

lege încă. Eu cred — continuă ea — că sora ta e leneşă — nu vrea să vină la şcoală fiindcă nu învaţă. Şi dacă nu învaţă, se teme ca în timpul lecţiei să nu fie chemată să răspundă. De aceea lipseşte de la şcoală. Clasa a doua este mai grea decît clasa întîi. Şi dacă de la începutul începutului nu te apuci cum trebuie să ţii pasul cu toţi ceilalţi, după aceea îţi va fi din ce în ce mai greu să înveţi bine. Eu, desigur, am s-o ajut, dar şi tu trebuie să cauţi să rezolvi problema aceasta. Principalul este să nu te pripeşti, să nu fi prea aspru cu ea. Încearcă treptat, pas cu pas, să-i trezeşti interesul pentru învăţătură. Şi-apoi, poartă-te în aşa fel, încît să fii un exemplu pentru ea, atît în ce priveşte purtarea cît şi învăţătura. Asta este autoritatea despre care vorbeam adineauri. Ciou Ben are dreptate. Tu trebuie să te gîndeşti bine dacă nu cumva în purtarea ta, cînd eşti acasă, nu există ceva care o face să nu aibă respect faţă de tine şi să nu-ţi dea ascultare.

După ce am stat cîteva clipe pe gînduri, i-am răspuns :

— Da, este. Într-o zi i-am răspuns că vom repeta lecţiile împreună. Apoi Ţziu Ţzia-iui a venit la mine şi m-a chemat să mă plimb cu el cu bicicleta. Doream foarte mult să mă plimb şi atunci i-am spus să repete lecţiile fără mine. Ea n-a vrut...

— Vedeţi ! mă întrerupse Ciou Ben.

— Ce vrei să zici ? sării eu. Aşteaptă, încă n-am spus totul ! Altă dată m-am certat cu bunica, am fost obraznic cu ea... Iar a doua zi, Siao-do a fost şi ea obraznică cu bunica, aşa din senin...

— Vedeţi ! mai spuse o dată Ciou Ben.

— Lasă, că am înţeles eu şi aşa — răspunsei eu scurt. Mă învoiesc s-o ajut. Voi încerca. Dar şi dumneavoastră trebuie să mă ajutaţi, şi toţi băieţii...

Duminică dimineaţa Siao-do îmi spuse :

— Gheghe, vreau să mă duc pe malul lacului să mă joc. Ia-mă cu tine...

— Nu, astăzi trebuie să repetăm lecţiile — îi răspunsei eu. O să le repetăm împreună. Chiar dacă Ţziu Ţzia-iui o să vină să mă ia cu bicicleta, n-am să merg. Astăzi toată ziua vom repeta lecţiile. Ai rămas mult în urmă, trebuie să ajungi la zi.

Bunica zîmbi, privindu-mă parcă cu neîncredere. După ce Siao-do se duse să se spele, îi spusei bunicii la ureche :

— E o sarcină a mea. I-am făgăduit învăţătoarei Ian s-o ajut pe Siao-do. Dar să nu-mi mai pui piedici, bine ?

— Da' ce nevoie aveţi voi să staţi toată ziua cu nasu-n carte, să învăţaţi ? întrebă bunica.

— Cum, dumneata nu ştii ? am exclamat eu. Ea nu vrea să meargă la şcoală pentru că nu învaţă. Se teme ca nu cumva învăţătoarea s-o cheme la tablă. Ai să vezi cum o să-i placă să se ducă la şcoală, cînd va şti lecţiile.

4

După masă, i-am adus bunicii trei căldări cu apă de la fîntîna pe care o avem în curte. Cînd am intrat în casă, am băgat de seamă îndată că Siao-do dispăruse nu ştiu unde. Am întrebat-o pe bunica, dar ea nu mi-a spus decît :

— Siao-do mi-a cerut bani şi s-a dus să-şi cumpere nişte batate[1] coapte.

M-am aşezat la masă şi mi-am pus în faţă un manual de a lui Siao-do. Apoi am întors pagina şi m-am pregătit să încep lecţiile. Şi leneşa de soră-mea care nu mai venea ! În sfîrşit, săturîn-

---

[1] **Batate — un soi de cartofi dulci. (n. red. ruse.)**

du-mă s-o tot aştept, am ieşit pe poartă să văd unde era. Pe stradă l-am zărit pe bătrînul care vindea batate coapte. Stătea singur, şi în apropiere, nimeni. Unde o fi Siao-do ?! „Pesemne s-a dus la Mao-mao, să se joace împreună" — m-am gîndit eu şi am pornit-o spre casa unde locuia Mao-mao. Pe mama fetiţei am găsit-o în curte spălînd rufe lîngă fîntînă. Am întrebat-o dacă nu cumva o văzuse pe Siao-do.

— Adineauri a fost aici — îmi răspunse mama lui Mao-mao. Pesemne c-a ieşit afară să se joace.

— Dar nu le-am văzut pe afară — am răspuns eu.

Femeia îşi scutură mîinile de clăbuc şi, împreună, pornirăm în căutarea fetelor. Le-am căutat peste tot. Întorcîndu-mă acasă, mi-am adus aminte ce-mi spusese Siao-do, dimineaţa, şi am zis cu glas tare :

— Desigur, s-or fi dus pe malul lacului să se joace.

Bunica se sperie, mama lui Mao-mao se îngrijoră şi ea. Mi-au spus să fug în goană mare la lac, să le caut. Începusem şi eu să mă neliniştesc. Nemaiascultînd sfaturile bunicii, am pornit în goană spre lac. Dar unde să le caut, cînd lacul nostru Sihu[1] este atît de întins ? Fugeam, privind în dreapta şi în stînga, şi strigîndu-le tot timpul pe nume. Pînă să ajung la parcul Hubin, de pe chei, aproape că răguşisem. Şi deodată, ca un făcut, începu să plouă... Întîi cu picături mărunte, rare, apoi tot mai des şi mai tare. Am colindat tot parcul, hainele mi se făcuseră leoarcă. Atunci m-am oprit şi, cu glas răguşit, am strigat de cîteva ori în spre apele nemărginite ale lacului. Am stat apoi să ascult — dar nimic, nici un răspuns ! Atunci am strigat în direcţia şoselei. Dar nici de

[1] Sihu — unul din cele mai frumoase lacuri din China, situat în împrejurimile oraşului Hanciou (n. red. ruse.)

astă dată nu-mi răspunse nimeni. Trecătorii se uitau la mine, miraţi. Ce le păsa lor? Ei aveau umbrele, erau îmbrăcaţi cu mantale de ploaie.

De necaz, începui să plîng.

Nu am izbutit să o găsesc pe sora mea şi pe Mao-mao. În schimb am întîlnit-o pe mama acesteia din urmă, şi ea îmi spuse că amîndouă se aflau acasă. Le adusese un miliţian. Ştrengăriţele fugiseră într-adevăr pe malul lacului şi acolo se rătăciseră. Cînd începuse ploaia, neştiind ce să facă, se aşezaseră pe marginea şoselei şi se porniseră pe bocit. Noroc că le găsise miliţianul şi le adusese acasă.

Siao-do stătea ca o mieluşea într-un colţ al odăii. Ochii îi erau roşii de plîns. Avusese timp să-şi schimbe hainele, dar părul îi era ud leoarcă. Aş fi vrut să-i spun: „Foarte bine, aşa ţi-a trebuit!" Dar mi se făcu milă de ea şi-i spusei încet:

— Te-ai întors? Foarte bine. Îndată o să ne apucăm să repetăm lecţiile. Dacă o să învăţăm măcar o jumătate de zi, tot va fi bine.

Dar cum auzi asta, se bosumflă, şi colţurile gurii începură să-i tremure; era gata să izbucnească în plîns. Atunci bunica îi sări iar în ajutor.

— Siao-han, iar începi?! Se poate una ca asta, să repeţi totul deodată?... Ce o sîcîi aşa? Mai bine du-te de te schimbă şi tu, să nu răceşti, că pe urmă tot eu am să trag ponoasele.

„Va să zică dacă o pun să înveţe — înseamnă că o sîcîi?" mi-am zis eu. Auzi vorbă! Tare aş fi vrut să-i trîntesc bunicii o obrăznicie, dar am tăcut. Ţineam minte ce îmi spusese învăţătoarea Ian şi Ciou Ben, şeful grupei. Fără să suflu o vorbă, am trecut în odaia de alături şi m-am schimbat.

A doua zi, sora mea se îmbolnăvi şi nu putu să meargă la şcoală. Ducîndu-mă singur, l-am căutat îndată pe Ciou Ben, ca să-i povestesc toată tărăşenia.

— Ai văzut ? începui eu. Ieri nu m-am dus să mă plimb cu bicicleta, nu m-am certat cu bunica și Siao-do tot nu vrea să mă asculte ! Nu vrea și nu vrea să învețe — ce să fac ?

După ce stătu cîteva clipe pe gînduri, Ciou Ben răspunse :

— Va să zică așa stau lucrurile !... Bine, atunci să mergem s-o căutăm pe învățătoarea Ian.

Îndată ce o găsirăm, o rugarăm să-i îngăduie lui Siao-do să rămînă în ziua aceea acasă, pentru că avea febră. O să stea în pat o zi și o să-i treacă — am zis eu. După aceea, i-am repetat de la început pînă la sfîrșit toată pățania din ajun.

— Ieri nu m-am dus să mă plimb cu bicicleta, nu m-am certat cu bunica, iar Siao-do tot nu vrea să-mi dea ascultare. Nu vrea cu nici un chip să repete lecțiile.

— Vedeți ! strigă Ciou Ben. Sora lui este într-adevăr așa cum spune el !

Învățătoarea Ian îmi puse mîna pe umăr și-mi zise :

— Tu, Siao-han, ești un băiat de ispravă ! Îți îndeplinești în mod conștiincios sarcina care ți-a fost încredințată. Dar nu ți-am spus oare că în chestiunea asta nu trebuie să te pripești ? Duminică e zi de odihnă. De aceea n-ai izbutit s-o faci să stea toată ziua să învețe. S-a speriat cînd i-ai spus să învețe, și a fugit.

— Și acum, ce să fac ? am întrebat eu, încurcat.

— Trebuie ajutată treptat, cu răbdare. Duminică pune-o să învețe puțin, apoi du-te cu ea să te joci. N-ai s-o poți face să repete toată materia dintr-o dată, n-ai să izbutești să faci din ea dintr-o dată o fruntașă !... Dar toate se fac cu încetul. Deseară am să trec pe la voi, s-o văd.

Seara, învățătoarea Ian trecu într-adevăr pe la noi. Întîi o întrebă de sănătate pe Siao-do. Sora mea voi să se ridice în capul oaselor să vorbească

cu ea, însă învăţătoarea o opri. Punîndu-i mîna pe frunte, spuse:

— Nu mai ai fierbinţeală.

Siao-do zîmbi ruşinată şi murmură:

— Mîine am să vin la şcoală...

— Sigur, trebuie să vii, Siao-do. Dar făgăduieşte-mi că niciodată n-ai să te mai duci singură pe malul lacului. Eşti prea mică şi n-ai voie să te duci singură. De ce nu l-ai rugat pe fratele tău mai mare să te însoţească?

— Dar el nu vrea să mă ia cu el... spuse Siao-do.

— De ce să nu vrea? O să te ia neapărat. Ai să vezi, duminica viitoare ai să te duci cu el la plimbare.

Apoi învăţătoarea mai stătu de vorbă îndelung cu bunica. O întrebă dacă Siao-do o ascultă, apoi, uitîndu-se la fetiţă, începu să mă laude pe mine în faţa bunicii, spunînd că sînt unul dintre cei mai buni elevi din şcoală...

5

Veni şi duminica următoare. Ne înţeleserăm cu Ciou Ben să mergem să ne plimbăm pe colina din parcul Sun Iat-sen. Am luat-o cu mine şi pe surioara mea.

— Ei, Liui Siao-han! mă strigă Ţziu Ţziai-iui, oprindu-mă în drum. Ce ai luat-o şi pe codiţa asta după tine?

— Mai bine ai tăcea din gură! i-am răspuns eu încet, ca să nu m-audă Siao-do. De ce vorbeşti aşa? E soră-mea.

Ciou Ben, care ne auzise, sări să mă ajute.

— Nu ţi-e ruşine, Ţziu Ţziai-iui? Ce, ai uitat? Liui Siao-han are o sarcină de răspundere. Şi trebuie să-l ajutăm cu toţii să şi-o îndeplinească.



Țziu Țziai-iui se rușină, își duse mîna la gură și nu mai scoase nici un cuvînt.

Ce frumos am petrecut în ziua aceea în parcul Sun Iat-sen! Și ne bucuram cu atît mai mult, cu cît plimbarea aceea nu era o plimbare obișnuită. Doar ne îndeplineam sarcina dată de grupă: o ajutam pe Siao-do!

Siao-do se simțea și ea minunat. Nu mai fusese niciodată în parcul acela. Și nu mai știa ce să facă de bucurie. Se uita împrejur cu ochii mari, intra în cîte un chioșc, se așeza pe cîte o bancă de piatră, prefăcîndu-se că stă la masă, sau alerga pe poiană. Se zbenguia ca un pui care abia și-a luat zborul din cuib.

Colegii mei de clasă îmi îndrăgiseră surioara. Toți se jucau cu ea prin poiană, iar Țziu Țziai-iui, ca s-o înveselească, făcu ca iepurele: el se pricepe foarte bine să facă tot felul de giumbușlucuri. Și nu știu de ce — poate fiindcă eram singuri fără bunica — dar surioara mea năbădăioasă, acum se ținea scai de mine. Pe drum mă ținea tot timpul de mînă; cînd ne așezam, se așeza și ea alături, lipindu-se de mine.

La umbra unui copac uriaș, se odihnea un grup de ostași din Armata Populară de eliberare. Ne apropiarăm, rugîndu-i să ne povestească ceva interesant, și ei se învoiră, iar noi ne strînserăm roată în jurul lor, ca să-i ascultăm. Siao-do ședea și ea tăcută, ascultînd cu luare aminte. Apoi, între ostașii Armatei Populare și Siao-do se încinse o discuție. De fiecare dată cînd trebuia să răspundă, Siao-do mă privea întrebător. Unul dintre ostași zise:

— Ia te uită, ce fetiță cuminte! Se vede că e silitoare și că învață foarte bine! În ce clasă e? o întrebă el.

Siao-do îmi aruncă o privire și răspunse:

— În clasa a doua.

— Şi învăţătoarea ţine la tine?

Siao-do mă privi din nou, de data asta fîstîcită.

— Nu, nu ţine la mine.

— De ce? întrebă zîmbind ostaşul.

De astă dată Siao-do nu răspunse nimic şi se pitî în spatele meu. Atunci am răspuns eu în locul ei:

— Stă prost... cu învăţătura. Şi apoi... îi e cam lene să meargă la şcoală.

— Nu se poate! răspunse ostaşul. Nu se poate să nu ţină învăţătoarea la ea. Dar dacă ziceţi că nu prea învaţă...

Cînd ne întorceam spre casă, Ciou Ben o ameninţă pe Siao-do:

— Ai văzut?! Ostaşii din Armata Populară vor să învăţăm bine. Şi dacă tu, Liui Siao-do, ai să lenevești, păzește-te! Tovarăşii ostaşi or să afle şi or să se supere foc!

Siao-do nu răspunse nimic. Tot timpul căuta să-şi ascundă privirea. Se vede că-i era ruşine.

Abia acum îmi dădusem seama că sora mea nu era chiar aşa de îndărătnică cum crezusem înainte. Aflasem că dacă o luai cu binişorul, era cum nu se poate mai ascultătoare!

6

La şcoală, i-am povestit învăţătoarei tot ce se întîmplase în parcul Sun Iat-sen.

— Da, de astă dată ai făcut ce se cuvine — spuse ea. Trebuie să te plimbi mai des cu sora ta şi să nu-i dai prilejul să se supere pe tine. Atunci te va îndrăgi cu adevărat, te va respecta ca pe un frate mai mare şi te va asculta.

— Dar poveşti pot să-i spun? Îi place grozav să asculte tot felul de basme. Înainte credeam că e un lucru fără rost. De aceea nu-i povesteam. Se poate, ce ziceţi?

— Sigur că se poate! spuse învăţătoarea. Trebuie să-i spui cît mai des poveşti — atunci n-are să mai fugă toată ziua de acasă, să hoinărească pe străzi.

Într-o zi, în timpul cinei, am băgat de seamă deodată că Siao-do se grăbea să-şi termine masa. Înghiţea supa fierbinte, fără să-i fie teamă că se frige. Uitîndu-mă pe fereastră, am zărit apărînd şi dispărînd capul roşcovan al lui Mao-mao.

— Mao-mao! am strigat eu înspre fereastră. Astă seară, Siao-do trebuie să-şi facă lecţiile. Du-te şi joacă-te fără ea.

Siao-do îşi întoarse capul şi, la fel ca la început, făcu:

— Îhî, îhî!

— Iar te încăpăţînezi? mă supărai eu. Uite, am să-i povestesc bunicii o istorioară foarte frumoasă pe care am auzit-o de la ostaşii aceia.

Siao-do mă privi neîncrezătoare şi se îmbufnă.

— Dacă eşti cuminte, am să te las şi pe tine să asculţi.

După cină, am început să povestesc un basm şi Siao-do nu se mai duse să se joace. Veni şi Mao-mao. Le-am spus aşa la rînd patru poveşti. Cîteva le auzisem de la instructorul nostru, iar una o citisem în gazeta de perete a detaşamentului. Şi aşa petrecurăm pînă seara, cînd a trebuit să mergem la culcare.

A doua zi, în timpul recreaţiei, am alergat în clasa a doua să văd cum se poartă Siao-do. Pe coridor, în faţa uşii lor, o văzui înconjurată de copii. Tocmai le spunea o poveste, făcînd fel de fel de gesturi cu mîinile. Pînă şi Cian Siao-in, cu care soră-mea se bătea întotdeauna, o asculta cu luare aminte.

Neputînd să mă mai stăpînesc, am izbucnit în rîs.

După cină, Siao-do se ţinu de mine să-i spun o poveste. Era cît pe-aci să mă învoiesc, dar mă răzgîndii :

— Aşteaptă puţin, întîi să-mi învăţ lecţiile şi pe urmă îţi povestesc. Dacă n-am să-mi învăţ lecţiile şi învăţătorul o să mă întrebe mîine, n-am să pot să răspund şi e mai mare ruşinea !

Siao-do tăcea. Atunci am întrebat-o cu grijă :

— Dar tu ţi-ai învăţat lecţiile ? Sau învăţătoarea nu v-a dat nimic pentru acasă ?

— Ba ne-a dat — răspunse Siao-do. Ne-a dat să scriem hieroglife noi şi să mai rezolvăm şi nişte probleme.

— Atunci aşază-te şi haide să le facem împreună — îi propusei eu. Cînd terminăm — o să-ţi spun o poveste.

Fără să-i mai aştept răspunsul, i-am scos din ghiozdan cartea de aritmetică şi am chemat-o lîngă mine.

Între noi fie vorba — ce aritmetică se poate învăţa în clasa a doua ! Ia colo nişte exerciţii — cele mai simple din lume — de adunare şi scădere. Nici n-ai ce să rezolvi : cum te-ai uitat — gata răspunsul !

Iată primul exerciţiu : dacă adaugi la 7 fluturaşi albi 7 din cei roşii, cîţi fluturaşi vor fi în total ? Ei, ce să rezolvi aici ? Te-ai uitat şi gata. 14 fluturaşi în total. Exerciţiul următor : 7 fluturaşi din cei 14 au zburat, cîţi au rămas ? Păi, aici nici n-ai ce număra ! E limpede că au rămas 7. Un singur lucru nu pot înţelege : de ce Siao-do se teme de exerciţiile astea care sînt atît de uşoare ? Dacă ar fi după mine, aş rezolva cîte o sută pe zi, şi tot n-aş obosi.

Am citit primul exerciţiu cu glas tare şi i-am zis să-l rezolve singură. Întîi sora mea desenă în caiet cifra „7". Dedesubt mai scrise încă un „7" şi trase o linie. Apoi şi-aduse aminte, puse semnul

+ şi căzu pe gînduri, rozînd între dinţi vîrful creionului.

— Nu roade creionul — i-am zis eu. Numără! Cîţi fluturaşi au fost în total?

Siao-do se uită la mine îngîndurată şi începu să numere pe degete. Numără aşa foarte multă vreme. În cele din urmă, dedesubtul liniei scrise cifra „14".

— Bine — am zis eu. Acum rezolvă exerciţiul următor. Din cei 14 fluturaşi 7 au zburat. Cîţi au rămas?

Siao-do mă privi din nou pieziş, se apucă să scrie exerciţiul, apoi multă vreme numără iar pe degete. După ce isprăvi cu socotitul, scrise dedesubtul liniei cifra „8".

Eu începusem să simt cum mă ia cu călduri. Dar m-am stăpînit.

— Gîndeşte-te! Să presupunem că mătuşa noastră ne-a adus 14 mere şi ţie ţi-a dat 7. Cîte mere au rămas?

Privindu-mă din nou pieziş, Siao-do luă guma, şterse cifra „8" şi în locul ei, scrise „6".

De data aceasta m-am supărat de-a binelea. Dar nici acum nu mi-am dat drumul.

— Of! scrie: 7. N-au rămas decît 7 fluturi. Cap sec ce eşti!

Se supără şi ea. Îşi lăsă capul în jos şi mormăi:

— Dar ce, parcă mătuşa noastră ne-a dat vreodată şapte mere deodată?

Şi zicînd acestea, începu să şteargă cifra „6". Şi şterse aşa, pînă cînd pe pagină se ivi o gaură.

— Ei vezi?!... În ochi îi apărură două lacrimi. Era gata să plîngă.

Eu îmi cam ieşisem din fire. Dar m-am grăbit să scriu în caiet cifra „7" şi am spus:

— Ei hai, hai! Hieroglifele noi, scrie-le singură. Acum trebuie să-mi fac şi eu lecţiile.

Curînd după aceea terminarăm lecţiile pentru a doua zi. Hieroglifele cele noi Siao-do le scrise fără nici o greşeală. Dar ce mîzgălite erau!

După aceea i-am spus o poveste. Siao-do voi să-mi spună şi ea una. Îmi istorisi păţania unui iepure viteaz care nu i-a dat voie lupului să intre în casa lui. Povestea le-o citise cîndva învăţătoarea Ian. Bunica, după ce puse la loc vasele, se aşeză alături de noi şi ne spuse şi ea un basm.

Ce bine am petrecut în seara aceea!

7

Zilele următoare, eu, bunica şi surioara mea ne spuneam mereu fel de fel de poveşti. Iar cînd nu aveam chef de poveşti, cîntam. Dacă nu voiam să cîntăm, o luam pe Siao-do cu mine şi ne duceam împreună la Ţziu Ţzia-iui să ne jucăm. Cînd sora mea se ducea împreună cu Mao-mao să sară coarda, luam o carte şi mă aşezam să citesc. Acum însă înainte de a ne juca sau de a spune poveşti, ne făceam lecţiile. Uneori îi arătam cum trebuie să şi le facă, alteori îi spuneam să se descurce singură. Îi explicam numai atunci cînd zicea că nu poate, dar altfel nu, ca să nu-i vină prea uşor.

Ciou Ben şi Ţziu Ţziai-iui, precum şi alţi băieţi din clasa noastră veneau adesea la noi acasă şi cu toţii îi povesteau cîte ceva lui Siao-do. Cînd mă duceam cu Ţziu Ţzia-iui să mă plimb cu bicicleta, întotdeauna o luam şi pe surioara mea cu noi. Cît despre Ciou Ben, el îi dăruise două cărţi cu poze, pe care mătuşă-sa i le făcuse cadou fratelui său mai mic. Acesta însă era acum elev în clasa a treia, se săturase de ele, şi Ciou Ben hotărîse să le aducă surioarei mele.

— Liui Siao-do — îi spuse Ciou Ben — peste cîteva zile vom merge din nou să ne plimbăm în parcul Sun Iat-sen. Ar fi foarte bine dacă ai ter-

mina cît mai repede repetiția materiei din trecut. Cînd mă gîndesc că am putea să ne întîlnim din nou cu ostașii aceia! Ce-ai să le răspunzi atunci, hai?

De obicei, băieții nu rămîneau la mine mult. Cînd venea vremea să ne facem lecțiile, plecau acasă — că doar și ei trebuiau să învețe.

Într-o zi pe cînd ne jucam cu soră-mea de-a v-ați ascunselea, ne pomenirăm deodată cu învățătoarea. Văzînd-o, Siao-do alergă în întîmpinarea ei și o apucă de mînă.

— Vă jucați împreună? spuse zîmbind învățătoarea. Foarte bine.

— Uitați-vă — strigă fericită Siao-do. Noi ne-am și isprăvit lecțiile!

— Nu mai spune? Atunci înseamnă că ești o fetiță cuminte — o lăudă ea.

În clipa aceea intră și bunica. Întinzîndu-i un scaun învățătoarei, se apucară să stea amîndouă de vorbă. După aceea, învățătoarea îi spuse surioarei mele:

— Liui Siao-do, ia arată-mi te rog lecția pe care ai pregătit-o pentru mîine. Ai făcut-o bine?

Siao-do, foarte încîntată, luă repede ghiozdanul și își scoase caietul de aritmetică.

Învățătoarea Ian răsfoi caietul, dădu din cap mulțumită și după ce rămase pe gînduri cîteva clipe, spuse:

— Temele sînt foarte bine rezolvate. Totul este exact. De ce însă astăzi cînd te-am chemat la tablă n-ai izbutit să rezolvi problema?

Siao-do lăsă capul în jos și se înroși.

Învățătoarea Ian o luă de mînă, o trase spre ea și-i spuse cu blîndețe:

— Nu te teme, spune-mi, de ce n-ai putut să rezolvi problema la tablă?

Siao-do își ascunse fața la pieptul învățătoarei și îi răspunse cu un glas abia auzit:

— La tablă... Cînd m-ați scos la tablă... a trebuit să rezolv singură problema... iar acasă mă ajută Siao-han.

— A! Va să zică asta e! Acum am înțeles. Ia adu încoace cartea de aritmetică. Ce nu înțelegi? Să încercăm să rezolvăm problema împreună.

Și învățătoarea începu să-i explice, în timp ce eu stăteam deoparte și ascultam. Explica foarte bine, limpede, pe înțelesul tuturor. Ascultînd-o, Siao-do zîmbea tot timpul și dădea din cap. Învățătoarea mai rămase cîtva timp cu noi, apoi își luă rămas bun.

Am însoțit-o pînă la poartă. Cînd am ieșit în stradă, învățătoarea se aplecă spre mine și-mi șopti la ureche:

— Liui Siao-han, să nu-i mai faci surioarei tale lecțiile. Ai înțeles?

M-am grăbit să-i răspund:

— Da, da! Am înțeles...

A doua zi, pe înserat, cînd ne-am așezat să ne facem lecțiile, sora mea se trase mai departe de mine, tocmai la celălalt capăt al mesei. Se hotărîse să-și facă singură lecțiile. Cînd mă apropiam de ea să văd cum îi merge, îmi dădea brînci cu cotul:

— Lasă-mă, lasă-mă. Îmi fac singură lecția. N-ai auzit ce-a spus învățătoarea?

În ziua aceea, Siao-do pierdu o groază de vreme făcîndu-și lecțiile. Ba număra cu mîna stîngă pe degetele mîinii drepte, ba cu mîna dreaptă își îndoia degetele mîinii stîngi. În sfîrșit, după ce termină, începui să-i verific temele. Trei din cele patru teme pe care le avusese de rezolvat le rezolvase bine. La a patra făcuse o greșeală. De două ori am încercat s-o ajut, dar degeaba. Siao-do nu izbuti s-o rezolve. Eu însă mă hotărîsem să nu-i fac lecțiile. A doua zi n-avea decît s-o întrebe pe învățătoarea Ian cum trebuia rezolvată problema.

Sîmbătă, în timpul recreației, stăteam împreună cu Țzin Țzia-iui pe coridor, vorbind ba de una, ba de alta. Deodată m-am pomenit cu Siao-do. După fața ei îmbujorată, ne-am dat seama că se întîmplase ceva cu totul neobișnuit. Ținîndu-și cu amîndouă mîinile caietul de aritmetică, ea mi-l vîrî sub nas. În caiet văzui scris cu cerneală roșie nota „5".

Cînd ne-am întors acasă, Siao-do îi arătă și bunicii caietul, cu aceeași însuflețire. Și, fiindcă primise nota 5, bunica ne dădu voie în seara aceea să ne ducem la cinematograf.

Pentru prima oară mă duceam la cinematograf cu surioara mea. Înainte n-o luam niciodată cu mine, de teamă ca în timpul spectacolului să nu mă piseze cu fel de fel de întrebări și să nu mă lase să văd liniștit filmul. Dar, sărăcuța, se arătă a fi nespus de cuminte. Dimpotrivă, eu o pisam întrebînd-o mereu : „Înțelegi ? E limpede ?"

De cîte ori pe ecran apărea vreun personaj nou, ea mă întreba : „E un om bun sau rău ?". Înainte de începerea filmului, au fost proiectate niște reclame. Siao-do mă întrebase : „Ce-i asta ?"

I-am explicat totul. Vorbeam încet, aproape în șoaptă. Și totuși mă temeam ca nu cumva să-i stînjenesc pe cei din jurul nostru.

Astfel, cu acest prilej, am aflat că ei îi plac nu numai poveștile, dar și cinematograful — și încă mult. Ca și mie de altminteri.

Într-o zi, grupa noastră hotărî să facă o adunare prietenească cu elevii din clasa a doua. Cînd cei din clasa a doua începură să se joace între ei, ne-am amestecat și noi în joaca lor. Apoi ne arătară un dans, iar noi le cîntarăm cîteva cîntece. După aceea le-am arătat cum se fac exercițiile de gimnastică după radio, pentru că ei nu se price-

peau. Cînd ne-am produs noi, Siao-do stătea alături de prietenele ei şi tot timpul se uita la mine.

După aceea, învăţătoarea Ian ne spuse :

— Copii ! Vă voi comunica o veste importantă. La şcoala noastră va avea loc în curînd un spectacol de amatori. Clasa a doua trebuie să pregătească şi ea un număr. Sînteţi de acord ?

— Sîntem de acord — răspunseră în cor vreo treizeci de glasuri.

— Haideţi să pregătim un dans colectiv — continuă învăţătoarea. Pentru dans, trebuie să alegem şaisprezece inşi. Desigur, dintre cei care învaţă bine şi sînt mai talentaţi. Vă învoiţi ?

— Ne învoim !

Îndată după aceea începu alegerea.

Învăţătoarea Ian rosti un nume şi întrebă dacă nu cumva existau obiecţii. Toţi cei de faţă se învoiră. Apoi, învăţătoarea mai spuse un nume, apoi un al treilea... Astfel alese opt copii. Eu mă uitam mereu la sora mea. După felul cum arăta mi-am dat seama îndată că nu se simte prea bine. Privirea ei rugătoare era îndreptată spre învăţătoarea Ian şi se vedea că abia aşteaptă să fie şi ea strigată. Fuseseră strigate treisprezece nume, dar numele lui Siao-do, nu. Parcă nici eu nu mă simţeam în largul meu. Dar şi eu aş fi vrut ca învăţătoarea Ian s-o propună pe ea. După ce fusese votat şi al paisprezecelea, învăţătoarea Ian spuse deodată :

— Liui Siao-do ! Aveţi ceva împotrivă ?

— Nu, nu ! răspunseră cîteva glasuri.

— Eu am ! spuse un băiat îmbrăcat într-un pulover de lînă roşie. Liui Siao-do... Liui Siao-do se bate cu Ciou Siao-in !

— Şi înafară de asta mai trage şi chiul de la şcoală — se auzi alt glas.

Învăţătoarea Ian se uită la Siao-do :

— E adevărat ?

Siao-do tăcea mîlc. Se îmbujorase la față și se făcuse mică-mică. Apoi se sculă din nou. În clipa următoare însă, se auziră mai multe glasuri ·

— Acum nu se mai bate!

— Și nici nu lipsește de la școală!

— Iar la artimetică are un 5!

— Așa e! le întări spusele învățătoarea. Înainte, Liui Siao-do era într-adevăr neascultătoare, arțăgoasă, lipsea deseori de la școală și învăța prost. Dar acum s-a schimbat. Se poartă frumos cu colegii ei, vine regulat la școală și învață bine. Eu socot s-o alegem. Voi ce spuneți? Vă învoiți?

— D-a-a-a! răspunseră în cor vreo treizeci de glasuri.

Iar eu oftai ușurat.

Astfel Siao-do începu să meargă la repetiții. Acum, în fiecare zi mă grăbește să mergem la școală. Seara, după ce își face toate lecțiile, își repetă dansul, arătîndu-mi-l cînd mie, cînd bunicii, cînd lui Mao-mao.

— Așa am să dansez la serbare! îi spunea ea de fiecare dată lui Mao-mao.

— Vreau și eu să dansez — îi răspundea Mao-mao. Învață-mă și pe mine.

Acum Siao-do o învăța pe micuța Mao-mao să danseze.

Și nu numai că o învăța să danseze, dar de multe ori îi arăta și cărțile ei de școală și-i explica:

— Uite, asta e aritmetica, ăsta e abecedarul. În clasa noastră sînt mulți, mulți elevi. Aproape toți sîntem de aceeași înălțime. Stăm împreună la lecții, dansăm împreună, ne jucăm împreună. Și mai avem și o învățătoare pe care o cheamă Ian...

— Vreau și eu să merg la școală! strigă, întrerupînd-o, Mao-mao. Vreau și eu să învăț cu tine!

Aici mă amestecai și eu în vorbă:

— Cum ajungi acasă, spune-i mamei tale să te înscrie la anul la şcoală. Ai să înveţi tot la şcoala noastră.

Sîmbăta, după ce am isprăvit lecţiile, a avut loc adunarea unităţii de pionieri. Învăţătoarea Ian le vorbi copiilor despre mine şi despre surioara mea. Instructorul adăugă că exemplul meu merita să fie urmat de toţi ceilalţi.

Stînjenit, m-am ridicat şi am spus :

— Dacă surioara mea învaţă acum bine — aceasta se datoreşte învăţătoarei Ian. Fiindcă eu, cu ce am ajutat-o ? Am luat-o cu mine la plimbare, i-am spus fel de fel de basme, am făcut lecţiile împreună cu ea. Ş-apoi, colegii mei m-au ajutat şi ei foarte mult...

— Aţi văzut ? zise Ciou Ben. Şi noi ar trebui să facem la fel. Liui Siao-han nu este învăţător şi uite ce a izbutit să facă. Printre noi mai sînt unii băieţi care îşi socotesc surioarele şi frăţiorii mai mici nişte căţeluşi fără minte...

Toţi izbucniră în rîs.

— De ce rîdeţi ? sări iar Ciou Ben. Dacă pionierii aceştia nu au grijă nici măcar de fraţii şi surorile lor, cum vor putea oare să-i ajute pe ceilalţi tovarăşi ?

1954

COLEGI DE BANCĂ

de *CIAO CIEN-NAN*

La sfîrşitul fiecărei luni, băieţii se înşirau de-a lungul peretelui ca să-şi măsoare înălţimea, să vadă cine crescuse între timp şi cine nu. Aşa, puteau să ştie dinainte cum avea să-i aşeze învăţătorul în bănci, doi cîte doi.

Siao-min şi Ţzin-şen erau de aceeaşi vîrstă, de aceeaşi înălţime şi, înafară de asta, prieteni nedespărţiţi. Puteau să se joace ceasuri întregi împreună, şi nu se plictiseau. Bineînţeles, li se întîmpla şi lor uneori să se certe. Dar ca cineva să se amestece în certurile lor şi să-i împace — nici vorbă ! Nu treceau nici trei zile — şi iar se împăcau. Vă puteţi închipui, aşadar, cît de mult s-au bucurat cei doi prieteni cînd învăţătorul i-a aşezat în aceeaşi bancă ! Să-i fi văzut cum săreau în sus de bucurie şi se îmbrăţişau ! Aproape o jumătate de zi s-au bucurat astfel.

În recreaţie, Siao-min scoase un săculeţ pe care îl ţinea bine ascuns la brîu şi în care păstra o colecţie întreagă de bile de sticlă — şi avea ceva bile : vreo cîteva zeci. Dar cea mai grozavă era una mare cu care, la joc, lovea celelalte bile — bile roşii, galbene, verzi, pestriţe — mă rog,

de toate soiurile. În săculeț se mai aflau două maimuțe de lut și un cățeluș de porțelan — alb, cu pete negre. Cățelul i-l dăruise lui Siao-min bunica, de Anul-Nou, și de cum îl primise, băiatul îl ascunsese în săculeț, unde își păstra lucrurile cele mai tainice. Acasă, nu-l scotea niciodată din săculeț. Fiindcă frățiorul lui, cum ar fi văzut raritatea aceea, ar fi început să bîzîie. Și dacă nu-i îndeplinea dorința, mama ar fi sărit negreșit cu gura : „Uită-te la el, băiat mare, și-și pune mintea cu un copil, se ceartă cu el din pricina unei jucării !"

La școală, Siao-min scotea cățelușul numai cînd era singur — de teamă să nu încapă pe mîinile cuiva, să i-l spargă... De astă dată însă, Siao-min își înșiră toate comorile pe genunchii lui Țzin-șen, ca și cînd ar fi vrut să-i spună : „Hai, joacă-te și tu cu ele, joacă-te cît vrei !"

Tot minunîndu-se în fața cățelușului, Țzin-șen își aduse deodată aminte că și el avea un săculeț agățat la brîu. Mare cît palma și plin cu fel de fel de mărunțișuri. Avea acolo o medalie, niște etichete pentru cărți, un omuleț de hîrtie pe care-l făcuse chiar el, pantalonași și hăinuțe pentru omuleț, croite cu iscusință, tot din hîrtie, o păsărică și un suport pentru pensule. Înafară de lucrușoarele astea, mai avea și un caleidoscop cu opt fațete, în care puteai să te uiți din orice parte voiai. Ca să cumpere caleidoscopul, Țzin-șen strînsese o săptămînă întreagă banii pe care taică-său îi dădea pentru dulciuri. În clipa cînd adunase suma de care avea nevoie, Țzin-șen se grăbise spre magazin, de frică să nu i-o ia cineva înainte. Era foarte greu să-l convingi pe Țzin-șen să-și arate caleidoscopul. Și chiar dacă s-ar fi învoit, nu ți-ar fi dat voie să-l privești decît din mîna lui. Nimănui nu-i îngăduia să se atingă de el. Dar acum... acum

chiar el îi întinse mărinimos lui Siao-min tot ce avea în săculeţ, zicînd:

— Ai văzut ce am aici?

Nevrînd să-i rămînă dator prietenului său, Siao-min vîrî la iuţeală căţeluşul lui drag în săculeţul lui Ţzin-şen — tocmai atunci suna clopoţelul — spunîndu-i:

— Ţi-l dăruiesc!

Ţzin-şen privi întîi darul, apoi se uită la Siao-min. Cîte vorbe frumoase nu i-ar fi spus prietenului său! Dar ce să-i spună mai repede?

În timpul acesta, responsabilul clasei dădu comanda: „Drepţi!" şi toţi băieţii se ridicară în picioare, întîmpinîndu-l pe învăţător. Fără să-l slăbească din ochi pe învăţător, Ţzin-şen scoase caleidoscopul şi i-l strecură lui Siao-min în buzunar. Apoi, îl împinse de două ori cu cotul încetişor. Siao-min înţelese că Ţzin-şen avea să-i spună ceva foarte important. Învăţătorul însă — ca un făcut — era cu ochii pe ei. Siao-min nu avu curaj să întrebe ce se întîmplase şi se mulţumi doar să dea din cap. Cînd în sfîrşit se aşeză, simţi în buzunar un obiect greu. Pipăindu-l cu mîna, pricepu totul.

Lui Ţzin-şen, numai de aritmetică nu-i ardea. Gîndul lui urma ascultător mîna care răsucea în toate părţile căţeluşul de porţelan. Băiatul ghicea, pipăind, locurile unde i se opreau degetele. Uite, aici, partea asta rotundă trebuie să fie desigur capul. Cornițele astea mici — urechiuşele, iar la mijloc — trupul. Iată-i şi labele — iar beţigaşul ăsta ce-o fi? A! coada...

Şi lui Siao-min îi umblau gîndurile aiurea. Şi cum să nu-i fi umblat, cînd avea în buzunar caleidoscopul! Îl întoarse uşor cu două degete. Clinc!... Siao-min îngheţă de frică. Inima începu să-i bată năvalnic, faţa i se îngălbeni. Dar învăţătorul nu auzise nimic. Atunci Siao-min se uită pieziş mai întîi la dreapta, apoi la stînga şi, încredinţîndu-se

că băieții nu se uitau la el, răsuflă adînc. După aceea nu mai îndrăzni să atingă caleidoscopul, deși tot timpul parcă îi vedea fațetele colorate.

Și așa cei doi băieți nu înțeleseră nimic din tot ce explică învățătorul la aritmetică. În tot timpul lecției nu făcuseră altceva decît să se uite cum se mișcau buzele învățătorului, fără să înțeleagă nimic. Și uită că ora se isprăvi. Învățătorul nici n-apucă să iasă din clasă, că Siao-min îi și șopti lui Țzin-șen :

— Ai auzit ?

Țzin-șen dădu din cap în semn că nu.

— Era cît pe-aci să mă prindă — adăugă Siao-min. Cum am atins caleidoscopul — ai auzit ? — a făcut : „Clinc !..." — dar așa de tare, că m-am speriat.

— Eu mă gîndeam la cățeluș... N-auzeam nimic.

Într-un cuvînt, petrecuseră grozav în ora aceea !

... De cîte ori aveau o clipă liberă, cei doi prieteni se jucau împreună. Erau nedespărțiți, și dacă unul din ei, cine știe din ce pricină, lipsea, celălalt se simțea părăsit.

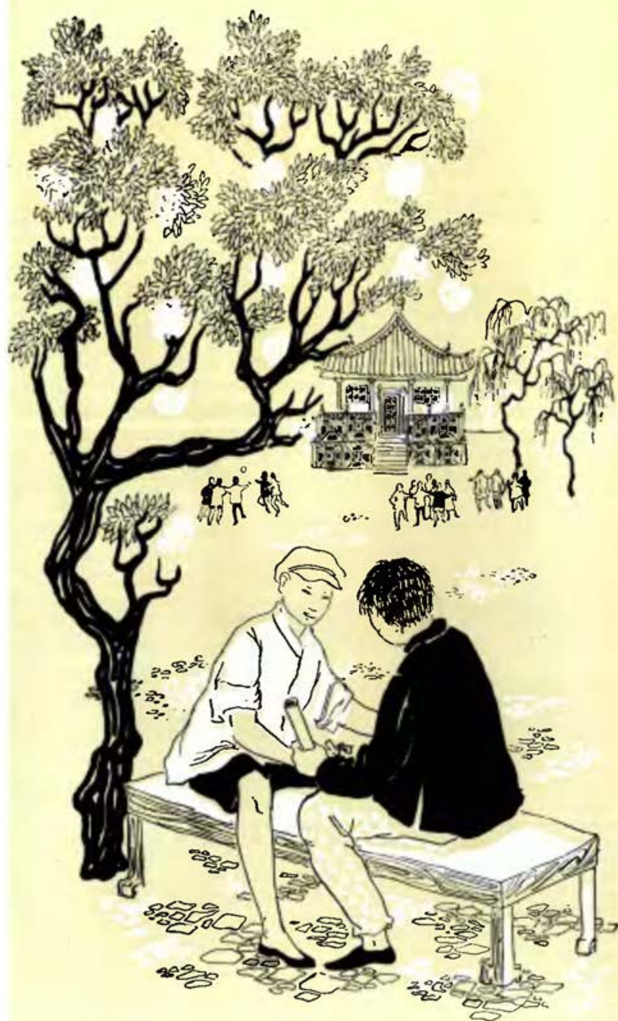
De la școală, nu aveau același drum. Ca să se joace însă mai mult cu Țzin-șen, Siao-min îl petrecea de obicei pînă la el, iar apoi, pe un drum ocolit, ajungea acasă. Deseori, rămînea la Țzin-șen să se joace și alerga acasă abia cînd îl răzbea foamea.

De asta îl și certa mereu maică-sa.

— De ce vii așa de tîrziu de la școală ? Hoinărești cine știe pe unde și n-ai timp nici să mănînci.

— Am fost să mă joc la Țzin-șen acasă. Acum stăm amîndoi în aceeași bancă.

Siao-min se simțea nevinovat.



— Toate la timpul lor — îl mustra maică-sa. Dacă ai să te joci așa cu Țzin-șen zile de-a rîndul, aveți să rămîneți amîndoi în urmă cu lecțiile.

Siao-min nu-și asculta mama, și așa, din senin, se lua la harță cu ea.

— Cum vin de la școală începi să mă cerți! Mai bine nu m-aș mai întoarce acasă! Și nu știu, zău, de ce te-oi fi neliniștind atîta, că doar îmi rămîne timp destul ca să-mi fac lecțiile!

— Vai de mine, ce băiat mai am și eu! Dar ce, tu crezi că-ți vreau răul? Doar nu sînt împotriva prieteniei voastre...

De astă dată, Siao-min nu răspunse nimic. Luă în mînă o gogoașă rece și mușcă din ea o bucată mare.

— Aha, te-a răzbit foamea! rîse mama. Și nu-ți mai pasă de loc dacă mîncarea e caldă sau rece.

Și lui Siao-min îi veni să rîdă. Dar temîndu-se ca nu cumva maică-sa să-l vadă, își umplu gura, înghițind aproape o gogoașă întreagă. Acum avea obrajii umflați ca niște mingi.

A doua zi, Siao-min îi povesti lui Țzin-șen ce pățise cu maică-sa.

— Asta nu-i nimic! — exclamă Țzin-șen, cînd Siao-min isprăvi. Să-l fi auzit pe taică-meu! I-am spus că noi doi sîntem prieteni, iar el m-a întrebat: „Și cum sînteți voi prieteni?" „Ce-nseamnă — cum? — m-am mirat eu. În fiecare zi ne jucăm împreună." Atunci el, ca și cînd n-ar fi priceput ce-i spusesem, m-a mai întrebat o dată. „Și tu cu cine te joci?" Și eu i-am răspuns: „Cum, adică — cu cine?! Cu Siao-min!" „Și Siao-min?" mă întrebă el. Atunci n-am mai răbdat „Sigur că și Siao-min se joacă întotdeauna cu mine" — am izbucnit eu. Și acum, închipuie-ți ce mi-a zis: „N-am ce spune — văd că la joacă, v-ați potrivit de minune." Și atunci am înțeles că mă luase gura pe dinainte.

— Şi tu ce i-ai răspuns ? întrebă tulburat Siao-min.

— Ce puteam să-i răspund ! Am zis că noi doi ne jucăm împreună şi atîta tot...

Siao-min avu o strîmbătură plină de dispreţ :

— Pff, oamenii ăştia mari în toate îşi vîră nasul !

Ţzin-şen nu răspunse nimic. Deschise grăbit cartea de aritmetică şi începu să citească cu luare aminte o problemă. Toţi băieţii şedeau liniştiţi în clasă şi îşi repetau lecţiile. Aducîndu-şi aminte de ce vorbise cu Ţzin-şen, Siao-min se nelinişti. Se gîndea aiurea, privind pe fereastră, încît nici nu auzi cînd clopoţelul începu să sune. Urma studiul individual. Deodată, în clasă intră pe geam un fulg de păpădie. Era mare, rotund, şi într-o clipă îi fură toată atenţia lui Siao-min. Fulgul zbură lin prin faţa lui şi se lăsă jos. Siao-min suflă, fulgul se avîntă în sus şi din nou începu să plutească lin prin aer. Siao-min era încîntat. Îl înghionti pe Ţzin-şen cu cotul, se aplecă spre el şi, arătîndu-i cu degetul fulgul, şopti conspirativ :

— Uite-l cum zboară... Uite !

Ţzin-şen nici nu-şi ridică ochii de pe carte. Siao-min îl strigă din nou, dar prietenul său continua să stea la locul lui, cu ochii în carte. Atunci Siao-min îl trase de mînă şi izbucni :

— Vorbesc cu tine... şi tu nici nu-ţi întorci capul !

Ţzin-şen se uită în silă în partea pe care i-o arătase Siao-min şi prinse a urmări şi el fulgul. Cei doi prieteni se apucară să sufle din răsputeri, în timp ce fulgul ba se avînta în sus, ba cobora. Şi nu se ştie cîtă vreme s-ar mai fi jucat aşa, dacă, deodată, n-ar fi adiat un vînticel şi fulgul, după ce se zbătu cîteva clipe în aer, n-ar fi pierit pe fereastră. Cei doi prieteni îl urmăriră cu privirea pînă ce pieri, apoi, încet, se aşezară la locu-

rile lor. Din cînd în cînd însă tot mai suflau, iar ochii le fugeau de la o fereastră la alta, doar-doar s-o ivi din nou.

Ora trecu atît de repede, încît nici nu băgară de seamă. Curînd clopoţelul sună de ieşire.

— Cum, s-a terminat ora? spuse Ţzin-şen, uitîndu-se mirat la Siao-min.

Siao-min nu răspunse nimic şi-şi trase prietenul după el în stradă, să se joace. Ţzin-şen dădu din umeri, îmbufnat.

— Ce ai de eşti atît de amărît? îl întrebă Siao-min.

— Ţie îţi convine! Ţi-ai făcut lecţiile şi acum puţin îţi pasă că eu nu mi-am rezolvat problemele la aritmetică... Dacă mă scoate învăţătorul la tablă? zise Ţzin-şen, încruntîndu-se.

— Şi de ce nu ţi-ai pregătit ieri lecţiile?

— A fost mătuşa mea pe la noi, şi atîta a trebuit să alerg — ba după una, ba după alta, că n-am avut timp să învăţ. Credeam că n-o să se întîmple nimic deosebit şi că am să mă pregătesc la ora de studiu individual... Şi ai văzut cum am învăţat! Toată ora s-a irosit de pomană! spuse Ţzin-şen îmbufnat.

Siao-min se simţi vinovat. Ce i-a venit să se joace cu fulgul, să-i abată atenţia lui Ţzin-şen? Acum degeaba ar fi încercat să-l mîngîie — cu vorba nu faci nimic!...

Începuse ora de aritmetică. De emoţie, Ţzin-şen nu-şi mai afla locul. Deodată, creionul îi lunecă din mînă, se lovi de bancă, căzu pe jos şi se rostogoli la o depărtare cam de un metru de el. Ţzin-şen se înroşi, se aplecă să-şi ridice creionul şi se aşeză din nou. Învăţătorul îl privi fără să zică nimic. Începuse să pună întrebări din lecţia dată din ajun.

La început Ţzin-şen stătuse drept în bancă, însă cînd învăţătorul trecu la cea de-a treia pro-

blemă, băiatul lăsă capul în jos. Îi era tare frică să nu-l vadă învăţătorul şi să-l cheme să răspundă. Învăţătorul însă văzuse de mult că se petrecea ceva cu Ţzin-şen.

— Van Ţzin-şen, cum ai rezolvat tu problema a cincea?

Ţzin-şen se simţi parcă curentat. Tremurînd tot, se ridică încet şi rămase cu capul plecat.

— De ce nu răspunzi?

Ochii întregei clase erau îndreptaţi asupra lui. În clipa aceea, ar fi vrut să se deschidă pămîntul sub el şi să-l înghită. Urechile îi vuiau, nu mai auzea nimic, şi abia după ce învăţătorul repetă „Stai jos!" se aşeză la loc tot atît de încet.

Siao-min şedea ca pe ghimpi. Îi părea atît de rău! Mai bine l-ar fi mustrat pe el învăţătorul.

Orice s-ar spune, niciodată Ţzin-şen nu suferise atît de mult pentru că nu putuse să răspundă la lecţie. Toată ora stătu gîrbovit şi, cum sună clopoţelul, îşi puse capul pe pupitru şi izbucni în lacrimi. Siao-min încercă să-i atingă cu mîna umărul, dar el îl împinse cît colo şi se răsti furios la el:

— Să nu îndrăzneşti să mă atingi! Numai tu eşti de vină, numai tu!

— De ce eu? încercă să protesteze Siao-min.

— Cine m-a pus să mă joc cu căţelul tău? Cine s-a jucat cu fulgul, nu tu?

— Şi tu nu?! Ce, tu nu mă chemi la joacă?!

Şi cu cît se certau, cu atît mai multe vorbe grele îşi aruncau. Ţzin-şen îl învinui pe Siao-min că îl împiedicase dinadins să-şi facă lecţiile. Siao-min îi răspunse că de-aia a sărit cu gura pe el, fiindcă este furios pe învăţător. Ce mai încoace şi-ncolo, erau cît pe-aci să se ia la bătaie. Băieţii îl traseră pe Siao-min deoparte ca să-l lase în pace pe Ţzin-şen. Şi Ţzin-şen continuă să plîngă în tot timpul recreaţiei.

La ora cealaltă Ţzin-şen îi întoarse spatele lui Siao-min. Îl ura şi nici nu voia să se uite la el.

În recreaţia următoare, Siao-min şi începuse să se căiască. Băiatul îşi dădea seama cît suferea Ţzin-şen. Ce simplu ar fi fost să nu-i răspundă. Atunci nimic nu s-ar mai fi întîmplat... În fiecare recreaţie se pregătea să stea de vorbă cu Ţzin-şen, dar el se făcea că nu-l vede. Pînă la sfîrşitul zilei, cei doi băieţi nu-şi vorbiră de loc.

Siao-min nu se simţea în apele lui. Era supărat. „Dar ce, numai eu am greşit? se gîndea el. Ce, numai tu ai dreptate? Poţi să gîndeşti ce-oi vrea, eu tot n-am să-ţi cer iertare!"

După sfîrşitul lecţiilor, Siao-min se întoarse acasă singur. Deodată auzi pe cineva alergînd repede în urma lui. Întoarse capul şi-l zări pe Ţzin-şen. „Îi pare rău pesemne că ne-am certat şi vrea să se împace" — se gîndi Siao-min şi-l aşteptă pe Ţzin-şen să se apropie, cu un aer triumfător. Gîfîind de atîta alergătură, Ţzin-şen ajunse pînă la Siao-min şi îi întinse un pacheţel:

— Na, ia-ţi înapoi căţeluşul!

Siao-min desfăcu pacheţelul. Era căţeluşul pe care i-l dăruise lui Ţzin-şen.

— Să nu-ţi închipui că am nevoie de caleidoscopul tău! strigă şi Siao-min în urma lui Ţzin-şen. Na-ţi-l!

În drum, Siao-min luă o hotărîre. Ajungînd acasă, netezi hîrtia în care era învelit căţelul, scrise pe ea cu hieroglife mari: *Ia-ţi îndărăt caleidoscopul* — şi înveli în ea caleidoscopul pe care i-l dăruise Ţzin-şen.

„N-am nevoie de nimic, lasă să-şi ia şi caleidoscopul şi hîrtia!"

Cînd a doua zi, Ţzin-şen lipsi cîtva timp din clasă, Siao-min îi puse caleidoscopul în ghiozdan.

Acasă, Ţzin-şen, desfăcîndu-şi ghiozdanul, ca să-şi facă lecţiile, dădu peste caleidoscop. Rupse

hîrtia bucățele-bucățele, o mototoli și o azvîrli pe jos. Și cum asta nu i se păru de ajuns, scuipă furios de vreo două ori și începu să calce cu picioarele hîrtia ruptă.

— Pe cine ești supărat ? întrebă tata.

Țzin-șen tăcea.

— Bine — făcu tata, uitîndu-se cu luare aminte la Țzin-șen. Lasă că are să-mi spună mîine Siao-min.

— N-are să-ți spună nimic — tocmai pe el sînt supărat.

— Voi, care erați prieteni așa de buni ?! De ce v-ați certat ?

— Ieri, el făcea pe nebunul... Nu mă lăsa în pace de loc. Iar mai tîrziu, la ora de studiu individual, tot timpul nu m-a lăsat să învăț. Dumneata, tată... ce-ai fi făcut în locul meu ? întrebă Țzin-șen și-și privi drept în ochi tatăl.

— Eu l-aș fi pocnit o dată și atîta tot ! răspunse tatăl ca și cînd într-adevăr i-ar fi ținut parte lui Țzin-șen.

Dar, Țzin-șen nu era de acord cu tatăl său :

— Cum, pentru asta să mă bat cu un prieten ? !

— S-ar putea să ai dreptate — răspunse îngîndurat tata.

— Ei, și după tine, crezi că e bine să nu mai vorbești cu un prieten din pricina asta ?

Țzin-șen abia acum își dădu seama că taică-său îl prinsese în capcană.

— Păi, cine e de vină că ne-am certat ?

— Dacă vrei să știi care e părerea mea, numai Siao-min. Tu n-ai *nici o* vină, desigur. Tata sublinie cuvintele „nici o".

Țzin-șen înțelese ce voise să spună taică-său.

— N-am zis de loc că nu sînt vinovat cu nimica. Dar care dintre noi este mai vinovat ?

— Va să zică o mică zgîrietură pe mînă e un fleac. Numai atunci cînd tot trupul ți se acoperă

cu bube, numai atunci trebuie să te îngrijești! După tine, greșelile mici nu trebuie îndreptate? Nu e așa?

Ce puteai să-i mai răspunzi? Dar Ţzin-șen pentru nimic în lume nu și-ar fi recunoscut vina. Furios încă, își împinse scaunul într-un colț și se așeză să-și învețe lecțiile.

Siao-min nu suflă o vorbă acasă despre cearta lui cu prietenul. Știa ce l-ar fi așteptat. Maică-sa l-ar fi mustrat, spunîndu-i: „Așa ești tu, arțăgos, cu nimeni nu poți să te împaci!..."

Ţzin-șen nu-i dădu ascultare tatălui său. „Chiar dacă sînt vinovat — gîndea el, tot n-am să-mi recunosc vina în fața lui Siao-min. Și nici n-am să mă împac cu el — uite așa! Ce prietenie mai e și asta!..."

Și Siao-min? Nici Siao-min n-avea de gînd să se împace cu prietenul său. „Crezi că tu ai dreptate? se gîndea el. Mare nevoie am eu de tine! Sînt patruzeci de băieți în clasă, găsesc eu cu cine să mă joc! Ia te uită, își închipuie că eu sînt vinovatul!"

Astfel, cei doi prieteni din trecut — prieteni nedespărțiți — nu mai voiau nici să se vadă. Dacă se întîlneau pe stradă, își întorceau spatele sau se ocoleau.

„Siao-min și cu Ţzin-șen s-au certat!" Asta era un eveniment mare. Băieții numai despre asta vorbeau în clasă. Unii îl învinuiau pe Siao-min. „Siao-min nu trebuia să-l împiedice pe prietenul său să-și facă lecțiile" — ziceau ei. Alții spuneau că Ţzin-șen era de vină. „Ia te uită, ce supărăcios mai e dumnealui! Dacă nu ar fi atît de simțitor, nici nu s-ar fi certat!" O a treia categorie îi socotea pe amîndoi vinovați. „Ștrengăriile au și ele o limită. Și cînd ești certat cu cineva — nu-i așa? — îți vine greu să te lași tu mai prejos." Într-un cuvînt, orice se spunea, și indiferent care din ei

era socotit vinovatul, toată lumea era încredințată că cei doi prieteni aveau să se împace în curînd. Dar dacă în clasă avusese loc o ceartă, asta însemna desigur că băieții nu erau cu adevărat uniți. Ce o să se spună la școală? Rușine! O notă proastă pentru toată clasa! Trebuia să se găsească o ieșire, și cu fiecare prilej băieții nu precupețeau nimic ca să-i convingă pe cei doi să se împace. Cîte nu puseseră ei la cale? Dar Țzin-șen și Siao-min se țineau tari pe poziții. Fiecare dintre ei doi socotea că are dreptate și îl învinuia pe celălalt că nu vrea să-și recunoască vina.

De cîte ori nu stătuse cu ei de vorbă Ciao Țzia-lin, șeful grupei, cîte sforțări nu făcuse, cîte mustrări nu auzise din partea băieților! Și toate, degeaba. În alte grupe și începuse să se vorbească despre incapacitatea lui.

— Ciao Țzia-lin, de ce nu-i împaci pe Siao-min și pe Țzin-șen? Doar ești șef de grupă, se poate să ai atîta lipsă de răspundere?

— Ciao Țzia-lin, să știi că grupa voastră nu e de loc unită... Cînd o să se termine cu asta?

— Uite ce cred eu despre grupa voastră: cu purtarea pe care o aveți ați pătat onoarea întregului detașament.

Despre grupa din care făceau parte cei doi, ce să mai vorbim: se frămîntau cu toții, fără excepție. Ciao Țzia-lin obosise chiar, ținîndu-le piept tuturor colegilor care-l asaltau.

— Spune-le odată să se împace! Ajunge! Ești șeful grupei și ei sînt datori să te asculte!

Dacă nu se împacă, o să ne strice toată grupa!

— Convoacă o adunare. Trebuie să ridicăm problema asta în mod categoric. Și cu prilejul ăsta o să-i criticăm cum se cuvine...

Băieții nu-i dădeau pace lui Ciao Țzia-lin, iar Siao-min și Țzin-șen nu ascultau nici un fel de sfaturi. Șeful grupei încercase să-i convingă și

într-un fel și în altul, stătuse de cîte șapte ori pe zi de vorbă cu ei — dar degeaba. Niciunul nu voia să se lase mai prejos.

În cele din urmă, Ciao Țzia-lin recurse la un ultim mijloc.

— Dacă n-o să vă împăcați — le spuse el — am să povestesc totul instructoarei noastre.

Cei doi prieteni tăcură mîlc. Și atunci șeful grupei se duse la instructoare. Instructoarea îl ascultă cu luare aminte și-și notă ceva în carnețel. După aceea, mai stătu de vorbă cu cîțiva dintre pionieri.

... Siao-min și Țzin-șen știau că în ultima vreme tovarășii lor vorbeau numai de ei. Își dădeau foarte bine seama de ce căutau să-i convingă să se împace. Într-adevăr, ce alt lucru poate fi mai însemnat, decît înțelegerea, decît prietenia! Dar să-și recunoască vina unul în fața celuilalt?... Asta, niciodată! Și totuși, cînd băieții se adunau laolaltă, nu mai aveau astîmpăr.

Dar de vorbit, nu vorbeau între ei.

Stăteau ca și înainte unul alături de celălalt, însă inimile le erau atît de îndepărtate! Fiecare își urma drumul lui.

Într-o zi, Siao-min transcria ceva într-un caiet, și, din nebăgare de seamă, făcu o greșeală. Căutînd în ghiozdan, își dădu seama că își uitase acasă radiera. Radiera lui Țzin-șen zăcea alături, pe pupitru. Înainte, Siao-min ar fi luat-o fără să-l întrebe, dar acum... „N-am nevoie de ea!" își spuse el. Sigur, ar fi fost foarte ușor să-i ceară radiera unuia din băieți, însă Siao-min nu voia. Se temea ca Țzin-șen să nu triumfe în sinea lui: „Aha! N-ai putut să te descurci fără mine. A trebuit să te milogești!"

„N-am să-i cer nimănui radiera!" hotărî Siao-min.

Şi cu degetul arătător, începu să şteargă hieroglifa scrisă greşit. Frecă hîrtia în toate felurile, dar degeaba. Atunci Siao-min îşi înmuie degetul în gură şi începu să frece cu şi mai multă rîvnă locul, pînă ce în sfîrşit hieroglifa dispăru. Dar pe hîrtie se făcuse o pată murdară, la care ţi-era silă să te uiţi. Băiatul începu să răzuiască pata cu un briceag, astfel încît pînă la urmă găuri hîrtia. Siao-min era tare amărît. Privind radiera lui Ţzin-şen, oftă adînc.

Scriind în caiet, lui Ţzin-şen i se toci vîrful creionului. Ştia că Siao-min avea un briceag, dar nu voia să intre în vorbă cu el. „Dacă Siao-min nu vrea să ia nimic de la mine — hotărî el — nici eu n-am nevoie de lucrurile lui !" — şi, din răsputeri, începu să frece creionul de podea. Creionul mai scrise cît mai scrise, dar în foarte scurt timp se toci de-a binelea. Atunci Ţzin-şen începu să-l zgîrie cu unghia. Îl zgîrie cît îl zgîrie, pînă ce, în sfîrşit, dădu de grafit. Dar vai, ce-l mai durea degetul ! Ţzin-şen încercă să scrie, însă hieroglifele îi ieşeau anapoda, uriaşe, neîncăpînd, nu numai într-un pătrăţel, dar nici chiar în două [1]. Băiatul scria, ştergea, scria, iar ştergea, pînă ce strică toată pagina.

Siao-min văzuse toate acestea, dar nu suflă o vorbă.

„Aşa-ţi trebuie ! se gîndea el. Nu vrei să-mi ceri briceagul ? Nu-l cere. Dar eu ţi l-aş fi dat..."

Acum amîndoi abia aşteptau să treacă luna, pentru ca învăţătorul să le dea alte locuri în bancă. Fiindcă, nu se putea să nu-i despartă. Cît să mai rabde chinurile astea ? Să stea o zi întreagă în aceeaşi bancă şi să nu-şi vorbească !...

---

[1] Caietele de caligrafie ale elevilor chinezi nu sînt liniate orizontal ca la noi, ci au pătrăţele mari de un centimetru, în care se scrie cîte o hieroglifă. (n. red. ruse.)

Văzînd cît de uniți își făceau lecțiile ceilalți băieți, sau cu cîtă însuflețire vorbeau între ei, îi apuca ciuda.

De cîte ori auzeau vorbindu-se de unitate, de ajutor reciproc, tovărășesc, le venea să intre în pămînt de rușine. Și dacă cineva rostea aceste cuvinte, amîndurora începea să le bată inima repede-repede. Într-o zi învățătorul povesti despre Zoia și Șura. Țzi-șen și Siao-min stătură tot timpul lecției ca pe ghimpi. Cînd învățătorul începu să povestească cum Zoia îi ajuta pe colegii săi de clasă și ce frumos se purta cu ei, cei doi simțiră privirea învățătorului pironită asupra lor.

„Vedeți cum era Zoia? Acum uitați-vă cum sînteți voi" spunea parcă privirea lui.

Pînă în clipa în care sună clopoțelul, niciunul nu îndrăzni să-și ridice ochii și să-l privească pe învățător. În recreația mare, toți copiii fugiră care mai de care în sala jocurilor, ca să joace „kelan". „Kelanul" se joacă în echipe de cîte doi. Cei care pierd jocul sînt înlocuiți cu altă pereche. Echipele se alcătuiră iute — toate erau formate din colegi de bancă... Siao-min și Țzin-șen, desigur, erau și ei amatori de „kelan". Dar ce să facă dacă nu-și găseau pereche? Și cît de mult ar fi vrut și ei să joace! Dar ce să-i faci? Cum să-și calce pe inimă și să-și vorbească? Erau siliți să se uite la jocul celorlați și atîta tot.

Însă nici să plece din sala de joc n-aveau chef. Alergau de la o pereche de jucători la alta, se rugau să joace măcar o dată, dar nimeni nu voia să le cedeze rîndul.

— Mai bine ați forma o echipă și v-ați înscrie la rînd — îi sfătui cineva.

Amîndoi își pierdură dintr-o dată avîntul și, tăcuți, se dădură la o parte, uitîndu-se cu invidie cum băteau tovarășii lor bilele.

În clipa aceea în sală intră instructoarea. Se uită înăuntru, căutînd parcă pe cineva. Era greu de spus cine o observase cel dintîi. Dar în momentul în care cineva strigă: „Instructoarea!" din toate părţile se auziră glasuri, chemînd-o:

— Veniţi la noi! Jucaţi în locul meu!

— Noi abia am început. Ajutaţi-ne!

Van Ven-cian nu apucase să lovească bila cu ciocanul nici măcar de două ori, dar pînă şi el care era cel mai înfocat jucător, se hotărî să-i cedeze locul instructoarei. Cum să facă însă, ca instructoarea să nu-l refuze? Şi Van Ven-cian recurse la un şiretlic: cu mîna stîngă, îşi apucă mîna dreaptă şi, prefăcîndu-se că e tare obosit, strigă:

— Vai, vai, vai! Cum mă mai doare mîna! Veniţi mai repede şi luaţi-mi locul, că eu nu mai pot să joc!

O dată cu venirea instructoarei, veselia din sală spori. Dar degeaba o pofteau băieţii la joc, instructoarea nu se lăsa convinsă:

— Jucaţi, copii. Eu n-am timp, sînt ocupată.

Băieţii o înconjurară, continuînd să se roage de ea să joace cu ei „kelan". Siao-min şi Ţzin-şen, care de mult stăteau rezemaţi de perete, hotărîră să se folosească de prilej şi s-o şteargă. Dar, în clipa în care se îndreptau spre uşă, instructoarea îi strigă:

— Şi voi, de ce nu vă jucaţi?

Amîndoi stăteau nemişcaţi, cu privirea în podea, ca şi cînd ar fi fost scoşi la tablă, la răspuns.

În clipa următoare, băieţii se îmbulziră în jurul lor, strigînd care mai de care:

— Sînt certaţi!

— Ştiţi de cîte zile nu-şi vorbesc?

— Sînt bosumflaţi!

— Puţin le pasă ce gîndesc alţii despre ei!

Siao-min şi Ţzin-şen stăteau unul lîngă altul fără să se privească. Şi amîndurora le bătea inima

să le spargă pieptul nu alta. Erau în văzul întregei clase și nu știau ce să facă!

— Ce s-a întîmplat cu voi? îi întrebă instructoarea scrutîndu-i cu privirea.

— Ni... ni... nimic — spuse bîlbîindu-se Siao-min.

— Păi noi... uitați... nu... nu-i nimic... — bîigui Țzin-șen.

Instructoarea le mai privi o dată fețele roșii, tulburate, apoi se uită la băieții care se îmbulzeau în jurul lor, rămase o clipă pe gînduri și spuse:

— Hai să mergem să stăm de vorbă!

Instructoarea mergea înainte, cei doi o urmau cu capul plecat, cu inima cît un purice, însoțiți de alaiul gălăgios al celorlalți băieți, care lăsaseră jocul.

Instructoarea intră într-o încăpere și-i chemă înăuntru pe cei doi prieteni. Băieții se înghesuiau în fața ușei și în dreptul ferestrei. Ușa nu era bine închisă și fiecare cuvînt se auzea limpede.

— De ce nu vă împăcați?

Niciunul nu scoase o vorbă.

— Ia te uită ce morocănoși mai sînt! Tot mai sînteți supărați unul pe celălalt?

— Nu sîntem de loc supărați! răspunse grăbit Siao-min.

— Da, nu sîntem supărați — repetă Țzin-șen.

— Atunci, trebuie să vă împăcați.

Fîstîciți cum erau, băieții nu știau ce să răspundă. Instructoarea așteptă un timp, apoi spuse:

— Hm! Se vede că amîndoi socotiți că aveți dreptate, nu-i așa?

— Nu, eu... eu sînt vinovat — murmură Siao-min.

— Și care e vina ta?

— Nu trebuia să-l împiedic în timpul lecției să învețe. Siao-min își freca mîinile, buzele îi tre-

murau: De mult am vrut să stau de vorbă cu el, dar... el nu-mi răspundea.

— Ai încercat să stai de vorbă cu el?

— Nu.

— Atunci, de ce zici că nu-ți răspundea?

Siao-min își lăsă capul în jos. Nu mai spuse nimic. Atunci instructoarea se întoarse spre Țzin-șen.

— Ei, și tu ce ai de zis?

— Vina e mea... Eu sînt vinovat că ne-am certat — spuse încurcat Țzin-șen, mușcîndu-și buzele. În loc să ascult lecția, făceam fel de fel de năzbîtii, iar cînd n-am știut să răspund, am dat vina pe Siao-min...

— E foarte frumos că știi să-ți recunoști greșelile — spuse instructoarea, privindu-l întîi pe Siao-min, apoi pe Țzin-șen. Dar de ce n-ați avut voi curaj să ascultați de sfatul tovarășilor voștri? De ce n-ați vrut să vă recunoașteți greșeala în fața lor?

Țzin-șen se uită la Siao-min; Siao-min la Țzin-șen. Ochii li se întîlniră. Amîndoi se înroșiră și își lăsară capul în jos. Instructoarea făcu cîțiva pași prin odaie și, ca și cînd ar fi vorbit cu ea însăși, spuse:

— Adesea vorbim despre onoare, mereu auzi la fiecare adunare a detașamentului: „Onoarea școlii! Onoarea școlii!..." Iată însă un exemplu concret. Știm că am săvîrșit o greșeală, dar cînd e vorba s-o recunoaștem — nu vrem s-o recunoaștem nici în ruptul capului! Instructoarea se opri în fața lor și îi întrebă răspicat: Ce credeți voi, avem nevoie de o asemenea „onoare"? Aceasta este „onoarea" despre care vorbim mereu?

— Nu — răspunseră amîndoi într-un glas.

— Uite, pe tine de pildă, Siao-min, nu te interesa decît un singur lucru: să te joci cu prietenul tău. Și ai uitat cu desăvîrșire că trebuie să-l ajuți

la învățătură. Iar tu ? — intructoarea se întoarse spre Țzin-șen — tu nici nu te-ai gîndit dacă ai greșit — toată vina ai dat-o pe tovarășul tău. El poate să nu te lase în pace cînd ești la lecție — dar dacă tu ai fi avut o atitudine serioasă față de învățătură, nu l-ai fi luat în seamă. Numai oamenii lipsiți de voință nu au o părere a lor. Auzi, mare lucru, Siao-min nu te lasă în pace ! Și tu unde erai ?... Toate astea nu sînt decît prostii !

— N-o să mai facem — spuse Siao-min.

— Da, n-o să mai facem — îi întări vorbele Țzin-șen.

— Ce n-o să mai faceți ?

— N-o să ne mai jucăm toată ziua — spuse Siao-min.

— Ba nu e rău de loc să te joci, dar trebuie să știi măsura și să nu ajungi la ceartă. Țineți minte : la școală lucrul cel mai de seamă este învățătura.

— Vă făgăduim să ne ajutăm unul pe celălalt și să ne facem sîrguincios lecțiile — spuse Țzin-șen.

— Foarte bine ! Aș vrea ca toți băieții noștri să-și recunoască greșelile cu același curaj ca voi — spuse zîmbind instructoarea. Un singur lucru nu-mi place : toată ziua-bună ziua vă luați doar angajamente... Sper că de azi înainte n-o să vă faceți numai lecțiile împreună, dar o să vă dați silința să învățați mai bine.

Siao-min făcu un pas spre Țzin-șen. Țzin-șen spre Siao-min. Amîndoi își strînseră mîinile cu putere și izbucniră în rîs.

Băieții care se îmbulzeau la ușă, văzîndu-i împăcați, începură să bată din palme bucuroși.

— Ei, duceți-vă, duceți-vă așa, ținîndu-vă de mînă. Băieții vă așteaptă ! spuse rîzînd instructoarea.

Siao-min și Țzin-șen o salutară pe instructoare și, ținîndu-se de mînă, ieșiră din odaie. Rușinați de aplauzele băieților, își lăsară repede mîinile în jos, apoi rîzînd se repeziră ca o vijelie în clasă.

A doua zi, Țzin-șen avu acasă niște treburi și i se îngădui să vină la școală mai tîrziu. Cînd băiatul sosi gîfîind în clasă, sunase tocmai de recreația mare. Temîndu-se că nu știe destul de bine lecțiile, se hotărî să nu se ducă pe terenul de sport și rămase în clasă.

Negăsindu-l pe Țzin-șen nici pe teren, nici în sala de sport, Siao-min se plictisea. „Unde ar putea să fie ?" — se gîndea el cutreierînd coridorul, pînă cînd, în cele din urmă, îl găsi. Țzin-șen învăța.

— Să mergem! îi strigă Siao-min. Hai să jucăm „kelan" !

— Nu pot, nu mi-am făcut încă lecțiile. Du-te singur.

— O, am uitat de tot! își aduse deodată aminte Siao-min. Lasă-mă să te ajut.

— Cum, nu te mai duci să te joci ?

— Ai uitat ce i-am făgăduit instructoarei ? Că ne vom ajuta unul pe celălalt să ne facem lecțiile ?

— Și de ce nu te-ai duce să te joci ? spuse Țzin-șen, socotind pesemne că ar fi nedrept să-și oprească tovarășul în clasă în timpul recreației.

— Ce rost are să ne pierdem timpul de pomană, zile de-a rîndul, ținîndu-ne de năzbîtii ? Hai să învățăm împreună. Cel puțin așa, o să tragem un folos.

Și Siao-min se așeză alături de prietenul său. Țzin-șen nu răspunse nimic.

Pe teren băieții jucau fotbal și de-a prinselea. În sala de jocuri la fel era mare veselie. Clasele erau pustii — numai într-o bancă ședeau cuminți doi școlari — Siao-min și Țzin-șen.

Rămaseră și după sfîrșitul lecțiilor încă o jumătate de ceas, pînă isprăviră totul.

Ţzin-şen nu mai ştia cum să-i mulţumească lui Siao-min. Strîngîndu-i mîna cu putere, spuse :

— De acum încolo, întotdeauna ne vom purta aşa.

— Da, toată viaţa! răspunse cu tărie Siao-min.

Se lăsase seara. Siao-min nu voi în ruptul capului să-şi lase singur prietenul şi îl însoţi pînă acasă. În tot timpul drumului, vorbiră între ei. În faţa porţii, Siao-min îi strecură ceva în mînă lui Ţzin-şen şi-i spuse :

— Ia! Ţi-l dăruiesc pentru totdeauna — şi fugi fără să mai aştepte vreun răspuns.

Ţzin-şen ţinea în mîini frumosul, nepreţuitul căţeluş alb de porţelan, cu pete negre. Ţzin-şen se opri în poartă şi privi în urma lui Siao-min, pînă se făcu nevăzut.

Siao-min se grăbea aşa de tare, încît ajunse acasă lac de sudoare. Azvîrlindu-şi ghiozdanul pe masă, deodată auzi un zgomot de sticlă lovită — „clinc!"

Înspăimîntat, sări în sus.

— Vai! Ce-o fi acolo?...

Deschise ghiozdanul : printre cărţile de şcoală se afla minunatul caleidoscop roşu, cu opt faţete.

1953

LA FABRICA DE PORȚELAN[1]

de *GAO IUI-BAO*

...La marginea orașului Dalian, în raionul Sigantzî, mai la nord de calea ferată, se întindeau clădirile fabricii de porțelanuri ale Companiei industriei chimice japoneze „Taika". Prin vecinătate mai erau încă trei uzine mari. Prima din dreapta — fabrica de sticlă „Mansiu Garasu", mai departe — întreprinderea de cărămizi „Dairen Ioghio", apoi „Taika", iar ceva mai la stînga — fabrica de gheață artificială care aproviziona orașul cu gheață tot anul. Fabrica „Taika" era mare și foarte însemnată: producea izolatori de porțelan pentru stîlpii de telegraf și bitumul lichid care se folosește la repararea șoselelor. Jur împrejur, se vedeau optsprezece coșuri înalte, fiecare cît o casă cu zece etaje, iar pe cele mici — nici nu le puteai număra!

La aceste fabrici lucrau o puzderie de oameni; cînd ieșea un schimb, strada se întuneca de atîta puhoi de lume. Numai la „Taika" lucrau o mie de oameni, dacă nu și mai mulți. Mai bine de jumătate dintre aceștia erau aproape copii, între zece

---

[1] Capitol din povestirea autobiografică „Gao Iui-bao".

și cincisprezece ani. Japonezii spuneau că e mult mai convenabil să ții copii în fabrică: îi plătești mai ieftin, și apoi le vii mai ușor de hac. Iar de muncit, munceau tot atît de bine ca și lucrătorii adulți.

Gao Iui-bao nu mai fusese niciodată într-o fabrică. De unde putea să cunoască băiatul rînduielile care domneau acolo, dacă crescuse la țară! El venise pentru prima oară la fabrică cu Ciou Iun-siue. Văzu cum la intrare Ciou Iun-siue scoase de pe o tablă numărul său, și întinse și el mîna. Noroc de prietenul său, care-l apucă la timp de mînă. Altfel ar fi dat de bucluc.

— Nu se poate, tu nu ești încă angajat! Să mergem! Să-l căutăm în atelier pe unchiul Liu — el o să aranjeze totul.

Iui-bao porni după prietenul lui. Dar cum intrară în curte, îi opri santinela japoneză. „Ce-o fi vrînd diavolul ăsta?" se gîndi Iui-bao, dar nu scoase o vorbă. În timpul acesta Ciou Iun-siue se străduia să-l lămurească pe japonez:

— El n-a mai fost pe aici — a venit să se angajeze. Trebuie să se ducă la administrație...

Japonezul tot nu voia să-i lase să treacă. Îi cerea de zor lui Iui-bao hîrtiile. Se ținea scai de el zicînd că fără hîrtii nimeni nu se angajează. Iui-bao nu avea nici o hîrtie la el. Ce să facă? Ciou Iun-siue încercă din nou să-l înduplece pe japonez.

— Bine — zise în cele din urmă japonezul — îl las să treacă. Dar cine se pune chezaș pentru el?

— Eu — spuse Ciou Iun-siue și îi întinse santinelei numărul.

Santinela scrise numărul într-un carnețel, apoi numele, îl pipăi pe Gao Iui-bao din cap pînă în picioare și îi lăsă pe amîndoi să intre în fabrică.

Flăcăii își continuară drumul. Deodată, dintr-o magazie uriașă, le răsări în cale o ceată întreagă de băieți. Erau vreo treizeci-patruzeci — toți mînjiți de smoală, ca niște draci. Se strînseră roată în jurul lui Ciou Iun-siue, rîzînd și strigînd :

— Ei, ce-i cu ăsta, Ciou Iun-siue? L-ai adus la lucru?

— Îhî — răspunse Ciou Iun-siue — vrea să lucreze aici, la noi...

Să fi văzut, atunci, minune! Parcă ar fi fost la el acasă, în satul lui din județul Fusian. Îl înconjurară cu toții, întrebîndu-l care mai de care, ba una, ba alta, cine e, de unde-i, și se bucurau, ca și cum ar fi fost unul de-al lor. Mergînd spre uzină, Iui-bao se frămînta tot timpul: „Cine știe cum o fi acolo... Poate că or să mă și bată? Și eu ce să fac — să dau și eu în ei?" Ajungînd însă acolo își dădu seama că băieții erau de-ai lui, și se liniști. Cu ăștia nu-i era teamă.

— Unchiul Liu n-a fost pe-aici? îi întrebă Ciou Iun-siue.

— E aici, a sosit! răspunseră cu toții într-un glas. E în atelierul cel mare, aprinde focul. Haide la el!

Se repeziră cu toții înapoi, spre magazia uriașă.

— Unchiul Liu! strigau ei din mers. A mai venit un flăcăiaș la noi — unchiule Liu-u-u!...

Dar ce i-a fost dat lui Iui-bao să vadă cînd a intrat în atelier! O încăpere mare de tot, iar jos — niște gropi pătrate, ca niște iazuri. Patruzeci la rînd! Fiecare, de vreo cinci-șase coturi lungime și vreo zece adîncime. Gropile erau pline de smoală care clocotea, făcînd bășici. Dintr-acolo veneau aburi fierbinți, atît de groși și puturoși, că amețeai pe loc. Peste fiecare din aceste gropi era aruncată o scîndură, groasă de

cîţiva centimetri. Tot acolo se aflau şi nişte căuşe lungi pentru scos smoala şi nişte borcane.

U-u-u-u!... — se auzea în tot acest timp sirena chemîndu-i pe toţi la lucru, şi de îndată, în atelier începură să urle maşinile şi să bată strungurile. Asurzit de atîta hărmălaie, Gao Iui-bao nici nu-l auzi pe Ciou Iun-siue cum îi striga: „Iui-bao, uite-l pe unchiul Liu, a venit!" Şi nu se întoarse decît cînd prietenul său îl trase de mînecă. În clipa aceea, văzu cum băieţii pe care îi cunoscuse adineauri, îl înconjurau pe un bărbat de vreo treizeci de ani, trăgînd de el, vrînd să-l ajute.

— Unchiule Liu, lasă că-ţi duc eu asta!

— Nu, lasă...

— Ia te uită la ei! spunea rîzînd omul, ridicînd deasupra capului o sobă portativă care huruia. Cum să v-o dau, nu vedeţi că arde? Staţi, măi flăcăi, să nu vă frigeţi...

Vorbea cu băieţii blînd, ca o mamă. Ca înfăţişare, era un om vînjos, îndesat, cu o faţă lată, arsă de soare, cu nişte sprîncene dese, deasupra unor ochi mici, ageri. Pe obrazul drept, lîngă ureche, avea o aluniţă mare. Pe cap o pălărie ruptă, iar hainele îi erau pline de smoală.

— Ei, unde-i flăcăiaşul vostru care vrea să intre la noi? întrebă el.

— Nu-l vezi? Uite-l — cel care stă alături de Ciou Iun-siue! spuneau cu toţii, arătîndu-l pe Iui-bao.

Unchiul Liu îl scrută cu privirea pe băiatul care venise cu Ciou Iun-siue. La prima vedere, lui Iui-bao i-ai fi dat cel mult paisprezece-cincisprezece ani, deşi era mai scund cu o jumătate de cap decît băieţii de o vîrstă cu el. Ochii, mici, negri, îi luceau plini de viaţă. Îţi dădeai seama că omuleţul ăsta vrea cu tot dinadinsul să muncească. Dar era slab — numai piele şi os —

și avea fața galbenă, ca și cînd atunci s-ar fi sculat din pat, după o boală lungă și grea. Zîmbindu-i băiatului, unchiul Liu se apropie de el și puse sobița de o parte. De sobiță se apropiară numaidecît cîțiva băieți, înghesuindu-se care mai de care. Deschizînd o ladă, scoaseră din ea două aparate de sudură și le puseră în foc. Apoi, nu se știe de unde, apăru o bancă mică, un căzănel și o sticlă cu acid... Toți erau grăbiți să pună cît mai repede rînduială în lucruri. Cînd totul fu gata, se strînseră în jurul unchiului Liu și a lui Iui-bao. Și toți voiau să afle ce vorbesc între ei cei doi.

Liu Cian-de — așa îl cheamă pe unchiul Liu — este furnalist de meserie. Acum însă lucrează ca sudor și, în afară de asta, e mai mare peste toți acești băieți mînjiți cu smoală. E cu totul altfel decît ceilalți meșteri. Ceilalți meșteri — mai bine să nu le ieși în cale; el însă niciodată nu bate băieții. Dimpotrivă, îi învață. Îi învață cum trebuie să muncească și cînd să se odihnească. Băieții țin mult la el și îi spun „unchiul Liu, Inimă-de-aur". Toți cei din fabrică îl cunosc — și lucrătorii adulți, și copiii. Și dacă ai vreo nelămurire sau un necaz, întotdeauna te ajută bucuros.

— Unchiul Liu — îl întrebă Ciou Iun-sie — mai e nevoie de lucrători în uzina noastră? Că am adus unul. Pe Gao Iui-bao, prietenul meu. Vrea să muncească la noi. Pune o vorbă bună pentru el, unchiule Liu, bine?

Liu Cian-de își așeză mîna lui mare pe capul lui Iui-bao și-l privi drept în ochi.

— Nu cumva ești bolnav, mă băiete? îl întrebă el. Ești atît de pirpiriu și aici munca e grea de tot. Ai să te descurci?

Iui-bao se sperie auzindu-l și toate i se învălmășiră în cap. „Ce să mă fac? Văd că n-are nevoie de mine. Proastă treabă! Dacă n-o să mă primească? De unde o să facem rost de bani ca să plătim chiria?" Și, temîndu-se ca nu cumva Liu Cian-de să plece, se grăbi să-i spună tot ce avea pe suflet.

— Ia-mă, unchiule Liu, ia-mă! Am să fac tot ce trebuie. Și pot să fac, pot să fac orice.

— Ce tot spui, Iui-bao! zîmbi Liu Cian-de și, punînd mîna pe capul băiatului, simți în palmă broboane mari de sudoare. Dacă ar fi după mine! Dar mă tem că administratorul n-o să vrea să te angajeze. Cum te-o vedea — o să spună că ești prea slab. Întoarce-te mai bine acasă. Mănîncă bine cîteva zile, mai prinde puteri și vino iar după aceea. Dacă te-ai apuca să muncești acum, ai rămîne toată viața beteag...

Văzînd că Liu Cian-de nu vrea și nu vrea să-l primească, băiatul începu să se roage de el, aproape plîngînd:

— Unchiule Liu, lasă-mă să rămîn aici! Am să fac tot ce-ai să-mi spui, zău, unchiule Liu, lasă-mă să rămîn aici.

Liu Cian-de oftă adînc, îl bătu pe umeri pe băiat și, dînd din mînă, spuse:

— Fie, să mergem. O să încercăm să te înregistrăm aici. Se vedem ce spune japonezul.

— Unchiule Liu, ai grijă de el, fă ceva! strigară inimoși băieții, care cu cîteva clipe înainte amuțiseră de ciudă. Zi-i ceva diavolului ăluia. Fă-l să-l primească!

— Sigur că am să mă străduiesc, măi băieți — răspunse Liu Cian-de — fiți siguri. Voi, între timp, apucați-vă mai repede de treabă. Că uite, vine supraveghetorul. Vedeți să nu vă ia la bătaie!

Şi prinzîndu-l pe Iui-bao de mînă, îl duse la administraţie.

În curte, munca era în toi. Oamenii forfoteau încolo şi încoace: descărcau nişte pietre — de fapt nu erau pietre, ci nişte blocuri uriaşe, albe. Le purta un salahor, gol pînă la brîu, năduşit, cu spatele şi braţele pline de zgîrieturi, gîrbovit sub povara grea şi mînat din spate cu strigăte: „Ai-io! ai-io!" Să fi încercat să ia în spinare o povară mai mică, japonezul ar fi sărit îndată pe el cu bîta... Iui-bao îl privea cu ochii mari pe salahor. Nici nu băgă de seamă cînd ajunse împreună cu unchiul Liu la administraţie.

— Aş vrea să ştiu, mai avem nevoie de oameni pentru uzină, sau nu? îl întrebă Liu Cian-de pe un japonez gras.

— Dacă mai avem nevoie de oameni!? exclamă japonezul şi, aruncîndu-i o privire lui Iui-bao, rămase cu vorba în gît. Îşi duse mîna la gură, speriat pesemne să nu ia vreo boală de la băiat, în timp ce cu cealaltă mînă făcea semne desperate: Nu, n-avem nevoie, n-avem nevoie! Zi-i mucosului ăstuia să se care numaidecît de aici!

Şi imediat, apăru încă un japonez care îl înşfăcă pe Iui-bao de guler şi-l scoase pe uşă afară. Văzînd că nu se poate face nimic, Liu Cian-de ieşi şi el. Se opri în prag, neştiind să-l liniştească pe Iui-bao, care plîngea cu hohote. Şi deodată, aducîndu-şi parcă aminte de ceva, se întoarse cu pas grăbit înapoi.

— Patroane, aş avea ceva de spus. Acum, la noi, se consumă mult bitum — îi spuse el grăsanului. Băieţii nu prididesc cu lucrul, bitumul se revarsă mereu peste marginea rezervorului. Ce-ar fi să-l luăm pe băiatul ăsta la noi? Să încarce bidoanele cu bitum.

Şi-l mai lăudă puţin, pînă cînd japonezul se muie:

— Dar o să poată să muncească?

— Sigur că o să poată. Îl cunosc eu, are să se descurce.

— Te pui chezaş?

Liu Cian-de se puse chezaş pentru el şi japonezul îi dădu un număr şi-l înscrise pe băiat într-un registru.

Liu Cian-de luă numărul şi ieşi repede în curte:

— Nu mai plînge, Iui-bao, te-au angajat. Uite-ţi numărul, de azi înainte ai să vii în fiecare zi cu el la fabrică. Ei, acum să mergem în atelier. De acum înainte, ai să umpli bidoanele cu bitum — asta ţi-e meseria. Aşa se numeşte smoala pe care o vezi aici.

Iui-bao stătea pe loc cu numărul în mînă, fîstîcit, necrezîndu-şi urechilor.

— Unchiule Liu, şi n-aş putea să primesc ceva bani înainte?

— A, va să zică din ăştia îmi eşti!? zîmbi Liu Cian-de. Se vede de la o poştă că eşti de la ţară. În uzină, lefurile se plătesc abia la sfîrşitul lunii. Să fii fericit că te-au angajat!...

Băiatul era cît pe-aci să izbucnească în plîns cînd auzi că lefurile se plătesc la sfîrşitul lunii.

— N-am să rămîn să lucrez aici, unchiule Liu. Plec acasă.

— Ce te-a apucat? Pînă acum te rugai să rămîi în uzină, ziceai că ai să le poţi face pe toate, m-ai pus să mă zbat ca să te primească, iar acum dai bir cu fugiţii!

— Credeam că am să pot lua banii ca să-i duc acasă. N-am cu ce plăti chiria... — spuse Iui-bao, văicărindu-se. Matale zici să aştept pînă la sfîrşitul lunii. Păi proprietarul o să ne scoată azi în stradă. Nu, n-am să rămîn aici. Lasă-mă să plec, unchiule Liu, mă duc în altă fabrică.

Ce era să facă Liu Cian-de? Se uită la Iui-bao și se gîndi:

„Uite, asta este soarta săracilor! E doar un copil — și cîte griji are pe cap..." Liu Cian-de scoase din pungă zece yuani și spuse:

— Unde ai să te duci, Iui-bao? Nu-i chiar așa de ușor să găsești de lucru. Și chiar dacă ai să izbutești, tot n-o să ți se plătească nicăieri banii dinainte. Nu s-a găsit încă nici un diavol japonez care să aibă grijă de noi, chinezii. Chiar dacă te vede crăpînd de foame — puțin îi pasă... Uite, ia aici zece yuani — are să-ți prindă bine.

— Nu, unchiule Liu — spuse clătinînd din cap Gao Iui-bao. Om fi noi săraci, dar nici dumneata nu stai mai bine. N-am nevoie de banii dumitale. Mă duc mai bine acasă — să stau de vorbă cu mama — poate că om găsi ceva... Și băiatul dădu să plece.

— Ia banii, Iui-bao, ia-i — îl opri Liu Cian-de. Eu n-am familie! Sînt singur în tot Dalian-ul. Mănînc, beau și cu asta gata. La ce să mai am nevoie de bani? Rămîi! Seara, cînd te duci acasă, ai să-i dai maică-ti banii. Ne-am înțeles?

Iui-bao îl urmă ascultător, în timp ce unchiul Liu continuă:

— Văd că ești cam șubred, cam pirpiriu. Nu-mi place cum arăți. Vezi să nu te prea spetești muncind. Cruță-te, că de nu, ai să te chinuiești o viață întreagă.

Iui-bao îl privea pe unchiul Liu cu ochii larg deschiși de mirare. „Ce minune! Nu cumva visez? Uite, am trăit atîția ani pînă acum, și nimeni nu mi-a vorbit așa. Doar mama și cu învățătorul Ciou... Cînd lucram la bogătașul acela hapsîn, toată ziua mă îmboldea: „Hai mai repede, mai repede!" Cum întîrziam puțin, punea mîna pe băț, mă înjura, ticălosul, sau nu-mi dădea să mănînc. Și abia acum, cînd am împlinit cincisprezece ani,

am nimerit și eu într-un loc unde oamenii se poartă frumos cu mine. Pentru întîia oară! Asta mai zic și eu fabrică!" Băiatul clătina fericit din cap, învoindu-se la tot ce-i spunea unchiul Liu.

Și acum, iată-l în atelier, unde bitumul clocotește în gropi.

— Copii — îi strigă Liu Cian-de pe băieți — Iui-bao a venit la noi de la țară. N-a mai fost niciodată într-o fabrică. Și a mai fost și bolnav — nici n-a avut cînd să se înzdrăvenească. Voi trebuie să-l ajutați, să-i arătați rînduielile de la noi — doar acum sînteți oameni cu experiență! — și unchiul Liu îi privi în ochi pe fiecare, după care îl duse pe Iui-bao la locul de muncă.

Băiatul nici n-apucă să-și tragă bine sufletul, și se și pomeni cu un bidon și cu un căuș în mînă. Băieții îi aduseră tot ce-i trebuia. Unchiul Liu se așeză alături, pe un scăunel, și se apucă să sudeze bidoanele pline cu bitum, în timp ce Iui-bao, așezat și el pe o scîndură, umplea bidoanele goale. Și munci așa multă vreme, pînă ce încărcă peste zece bidoane. Apoi, privind în dreapta și-n stînga, văzu că ceilalți nu încărcaseră nici măcar două. Mai mult își pierdeau timpul.

Iui-bao se miră: „Asta mai zic și eu fabrică! Fără prea multă trudă poți să cîștigi patru-cinci mao[1] — nici nu-ți vine să crezi. Am lucrat binișor și uite, n-am obosit de loc. Și trebuie să-mi dau silința — dacă aș munci prost, cum aș putea să-l privesc în ochi pe unchiul Liu? Dar băieții ăștia, la ce s-or fi gîndind? Deodată însă începură cu toții să se agite. Năpustindu-se la locurile lor, se apucară să muncească repede, repede. Uimit, Iui-bao clipea din ochi, cînd deodată auzi pe cineva urlînd în spatele lui: „La muncă!" și în clipa următoare simți cum cineva îl croiește peste

---

[1] Mao — monedă măruntă, aprox. zece bani. (n. red. ruse.)

spinare cu o vergea. Băiatul își încleștă dinții de durere și cînd vru să întoarcă capul, ameți, totul i se întunecă înaintea ochilor și căzu alături de groapă...

În uzină era un supraveghetor chior. Umbla pretutindeni, ținînd într-o mînă o vergea scurtă de aramă, cu o greutate mică de fier la vîrf, ca un cioc de uliu. Oriunde apărea supraveghetorul, tăbăra pe oameni, lovind în stînga și în dreapta. Toți cei din uzină îl urau și se temeau de el. Îl porecliseră „Balaurul Chior". Ochiul, ciinele ăsta și-l pierduse pe front, și după aceea se făcuse supraveghetor. La chinezi se uita cu ură, cu o privire de lup, nici nu voia să stea de vorbă cu ei. Și bătea, bătea cu sete... Văzînd că Iui-bao e cît pe-aci să cadă în groapă, Balaurul Chior se sperie ca nu cumva în căderea lui băiatul să-l stropească cu bitum și o luă la sănătoasa. Noroc că alături de Iui-bao lucra un băiat, pe nume Van. Acesta se repezi la Iui-bao și-l prinse din zbor. După ce reuși să-l prindă, alunecă și nimeri cu piciorul drept în baia arzătoare a bitumului. În clipa cînd ceilalți băieți ajunseră la locul întîmplării, Iui-bao apucase să se dezmeticească și-l ajuta pe micul Van să-și scoată piciorul din smoala topită!

— Te-ai fript rău? Te-ai lovit? — se auzeau din toate părțile glasuri speriate.

Iui-bao stătea năuc, tremurînd tot, cu dinții încleștați de durere, ca să nu plîngă.

— Van... Van și-a ars piciorul... — bîigui el. Și asta numai din pricina mea...

— N-ai grijă — zise rîzînd micul Van. Ia, m-am fript acolo puțin, dar să fi căzut tu, ai fi pățit-o.

Desigur micul Van avea dreptate. Și Ciou Iunsiue spunea același lucru:

— Tu ești încă nou aici, de aceea nu știi. Unchiul Liu ne-a atras atenția că diavolul ăsta e în stare să omoare omul, dacă-l prinde căscînd gura.

Altădată o încasam și noi. Ne străduiam, munceam din răsputeri, și totuși în fiecare zi mîncam bătaie. Din ziua cînd — acum două luni — a venit la noi unchiul Liu, nu ne-a mai prins japonezul nici măcar o singură dată... Ține bine minte vorbele unchiului Liu.

În clipa aceea veni acolo și unchiul Liu care îl luă pe Iui-bao de amîndouă mîinile și-i spuse:

— Vezi, Iui-bao, ai pățit-o azi, băiatule. Pe viitor învață de la noi. Fă cum fac ei... Și deodată, bulbucîndu-și ochii, cu un aer furios, zbieră de răsună tot atelierul: La treabă, mai repede! Mișcați-vă, ticăloșilor!

Într-o clipă, toți se împrăștiară, așezîndu-se la locurile lor și se apucară de lucru...

La el în sat, Iui-bao fusese un băiat ager, isteț. Ce se întîmplase cu el de cînd intrase în fabrică? Nu mai pricepea nimic din ce se petrecea în jur. Privind pe furiș, văzu că supraveghetorul nu era nicăieri. Și totuși, băieții lucrau pe rupte. Ce se întîmplase? De ce-și holbase ochii și țipase la noi? Doar adineauri ne vorbise atît de frumos!... Nedumerit de toate acestea, băiatul căzu pe gînduri. Cînd deodată se auzi: Trosc! pleosc! — și de sus căzură două pietroaie. În clipa următoare, se auzi un glas răgușit: „Dă-i zor, dă-i zor, ce stai?! Dacă n-ai să muncești, te snopesc în bătaie!" Ridicînd capul, Iui-bao se sperie: tot Balaurul Chior! Stătea sus, în fața unei ferestre și-l amenința cu bîta. O ură de moarte îl cuprinse pe Iui-bao. „Și la țară, și aici la oraș — bogătanii sînt toți la fel. Toți sînt o apă și-un pămînt! Și doar băieții îi spuseseră: Vezi, nu căsca gura! Cum de-a uitat atît de repede? De ce ei l-au văzut pe chior la timp, cînd s-a ivit la fereastră, și el, nu?..." Și atunci Iui-bao hotărî să fie mai cu băgare de seamă.

O dată, băieții voiră să meargă în atelierul cel mare, să vadă cum se fac acolo „sticlele de porțelan" — astfel numeau ei izolatoarele. Se adunaseră vreo zece și, luîndu-se de mînă, se îndreptară cu toții împreună spre atelier.

Într-adevăr, atelierul era uriaș. Strungurile se înșirau unul după altul și se mai aflau acolo tot felul de mașini, cu roți ce se învîrteau și huruiau. Dintr-o magazie, lucrătorii aduceau tot timpul cu cărucioarele lut pregătit anume și-l descărcau în fața strungurilor. Împingeau atît de încet cărucioarele, încît pînă și o mireasă s-ar fi dat mai repede jos din palanchin, ca să intre în casa părinților mirelui. În ritmul ăsta, nu știu dacă puteau să transporte cinci cărucioare într-o zi!... Lucrătorul care mînuia strungul, lua un bulgăre mare de lut, îl punea pe mașina-minune și nu trecea nici un minut și din mîinile lui ieșea „o sticlă de porțelan" dintre cele mai adevărate — niște izolatoare — o minune! Lui însă nu-i plăceau — nu se știe de ce. După ce punea deoparte două-trei — pe celelalte le spărgea. Cele care erau gata, le așeza alături pe o scîndură și le ducea la cuptoare. Alți lucrători le așezau acolo în niște forme, pe care, la rîndul lor, le transportau cu un cărucior pe șine. Îndată ce căruciorul era încărcat, le duceau drept în cuptor. Cuptorul era înalt și focul duduia în el. Acolo erau arse izolatoarele. În fiecare cuptor erau introduse deodată cîte douăzeci de cărucioare cu izolatoare. După ce erau arse — căruciorul era scos pe partea cealaltă, printr-o ușiță. Izolatoarele ieșeau de acolo albe, frumoase, așa cum le vezi pe stîlpii de telegraf. Dar și cu ele se petrecea ceva ciudat: lucrătorul care le verifica, le ciocnea unul de altul, nu se știe de ce. Izolatoarele finisate — cele care rămîneau întregi, erau duse apoi într-un atelier vecin, cu un cărucior.

Iată-i acum pe băieţi păşind în alt atelier. Uitîndu-se în jur, Iui-bao văzu o mulţime de femei şi copii. Toată lumea lucra de zor. Femeile erau de vîrste diferite — printre ele se aflau şi unele mai bătrîne decît maică-sa, iar copiii erau cu mult mai mici decît el. Stăteau aplecaţi deasupra unei mese lungi, cu o sticlă mare de acid sulfuric în faţă. Acidul îl turnau în mai multe vase mici. Munca era într-adevăr primejdioasă. Dacă căscai niţel gura, acidul îţi şi pica pe piele şi te alegeai cu o arsură. Copiii munceau cu lacrimi în ochi. Aducîndu-şi aminte cum muncise altădată la ţară pentru bogătaşi, Iui-bao îşi simţi sufletul împovărat: „Şi eu care credeam că numai viaţa mea a fost atît de grea. Uite, nici a lor nu este mai uşoară..."

Poc!... — se auzi o lovitură de bîtă, urmată îndată de un ţipăt ascuţit:

— Aoleo, mamă!...

Iui-bao tresări, speriat. Dar în aceeaşi clipă, Ciou Iun-siue şi alţi băieţi îl apucară de mînă, tîrîndu-l după ei.

— Să fugim, Iui-bao! Vine chiorul!

Iui-bao se opri în faţa unei lăzi mari. Mai departe nu voi să alerge. Se ascunse în dosul lăzii, privind pe furiş să vadă ce se întîmplă. Pesemne că şi pe aici s-a arătat Balaurul Chior. Da, iată-l năpustindu-se asupra a doi băieţi care duc o damigeană cu acid sulfuric. Ce-i mai loveşte cu bîta! Vrînd să se ferească de loviturile ce cad asupra lor cu nemiluita, băieţii uită ce ţin în mîini, şi zdrang! — damigeana cade jos şi acidul sulfuric se varsă pe podea, stropind totul în jur. Văzînd că e de rău, chiorul o şterge iarăşi.

Doi japonezi, care se grăbeau în ajutorul lui, căzură în băltoace fumegînde. Se zbăteau, ţipau ca din gură de şarpe... Îţi venea să rîzi, dar mai erau şi bieţii copii — te durea inima văzîndu-i cît su-

feră !... Speriat, chiorul se repezise să mai cheme alţi oameni. Profitînd de învălmăşeală, băieţii se năpustiră spre atelierul lor. Fugiră aşa, pînă îi opri Liu Cian-de :

— Ce-i cu Iui-bao ? Iar l-a bătut chiorul ?

— Nu, nu m-a bătut — răspunse gîfîind Iui-bao.

— De ce ai ochii roşii ? Ce, ai plîns ?...

— Of, unchiule Liu — spuse gîfîind Iui-bao, în timp ce-şi ştergea lacrimile — acolo... s-a întîmplat o nenorocire... Doi băieţi s-au ars cu acid.

Liu Cian-de îl privi lung, scoase un oftat şi, ducîndu-l într-un colţ, îl puse să se aşeze lîngă el :

— Degeaba plîngi — lacrimile nu ajută la nimic. Oamenii suferă, se chinuie... dar lasă că o să ne organizăm noi şi atunci totul are să fie bine, ai să vezi !

— Cum adică, o să ne organizăm ? Ce-nseamnă asta, întrebă Iui-bao, neînţelegînd vorbele lui Liu Cian-de.

Acesta dădu din mînă :

— Lasă, tu eşti prea mic, nu trebuie să le ştii pe toate...

— Unchiule Liu — îşi aduse deodată aminte Iui-bao — spune-mi, te rog, de ce lucrătorii care fac izolatoarele, le sparg aşa, unele după altele ?...

— Ai băgat de seamă ? zise Liu Cian-de şi-i aruncă o privire cu tîlc. Apoi urmă cu glas scăzut : Vezi, azi pretutindeni de-a lungul drumurilor se trag linii telegrafice. Şi japonezii au nevoie de drăcoveniile astea... Fără ele nu pot să facă nimic... Sau, să zicem, de pildă, că japonezii construiesc o uzină, ca să facă acolo puşti, tunuri. Cu cine, spune-mi te rog, or să se lupte ei ? Cu ai noştri, nu-i aşa ? Iar acum, uite — bunăoară bitumul acela cu care încarci tu bidoanele japonezii îl folosesc pentru construirea unor şosele noi. Ai înţeles ? Vor construi o şosea şi vor transporta pe ea puştile şi tunurile acelea tocmai dincolo de



Marele Zid.[1] Și ca să se lupte cu cine, te întreb? Tot cu ai noștri, se înțelege. Și atunci, dacă vom munci prea mult pentru japonezi, nu înseamnă că luptăm împotriva alor noștri?...

Iui-bao începuse să tremure de mînie auzind vorbele acestea. Ridicîndu-și capul, privi țintă înaintea lui, iar prin fața ochilor începură să i se perinde gropile cu bitum, șirurile de izolatoare, paznicii japonezi și Van, cel cu ochii roșii, bogătanul la care muncise el ca argat...

— Va să zică de-asta sparg muncitorii izolatoarele! spuse Iui-bao, dumirit. Acum totul e limpede, unchiule Liu, am priceput, n-am să mai muncesc aici, mă întorc acasă... — și zicînd acestea, băiatul dădu să-și ia hainele și să plece.

— Încotro?! îl opri Liu Cian-de, punîndu-i pe umăr mîna lui mare. Peste tot e la fel. Mai bine stai aici și muncești în așa fel, încît japonezii să nu se aleagă cu nimic. Va veni o zi cînd se vor cărăbăni cu toții, și atunci o s-o ducem mai bine. Dar pînă atunci trebuie să avem răbdare. Acum, ține bine minte ce-ți spun. Fă ca lucrătorii din atelierul cel mare. Strică izolatoarele, trage chiulul cît poți...

Astfel, Iui-bao află tot adevărul — și despre izolatoare și despre bitum, în general despre tot ce se petrecea în fabrică. Împreună cu tovarășii săi continua să vină în fiecare zi la lucru. Dar, cînd intrau în schimb, nu se apucau să muncească, ci o făceau doar în clipa în care apărea supraveghetorul. În gropile ce se revărsau de pline ce erau, bitumul clocotea, japonezii alergau prin atelier strigînd: „Mai repede, mai repede!" și în

---

[1] Marele zid chinezesc desparte provinciile din nord-est ale Chinei de cele din nord, unde pe vremea aceea, cotropitorii japonezi duceau războiul împotriva poporului chinez. (n. red. ruse).

cele din urmă, văzînd că nu izbuteau s-o scoată la capăt cu lucrul, îi cerură administratorului să mai angajeze alți băieți. Dar chiar să mai fi angajat o sută, treaba tot atît de prost ar fi mers! Și supraveghetorii ar fi avut și mai mult de furcă, fiindcă ar fi trebuit să stea toată ziua cu ochii pe ei!... Iar Iui-bao, ce făcea? Iată ce: cît era ziua de mare umplea alene trei-patru bidoane, apoi le găurea cu un cui în fund și pînă să ajungă bidonul la magazie, puteți fi siguri că nu mai rămînea nici o picătură de bitum în el...

Din zi în zi, Liu Cian-de și Iui-bao se împrieteneau tot mai mult. De cîte ori trebuia să stea de vorbă cu un băiat, Liu Cian-de îl trimitea pe Iui-bao după el, să-l caute. Și Iui-bao făcea întotdeauna tot ce-i poruncea unchiul Liu. Azi se ducea după unul, mîine după altul — îi chema pe băieți la rînd și Liu Cian-de se sfătuia cu ei. Iui-bao asculta și el, asculta, dar de priceput nu pricepea nimic. Într-o zi îl întrebă pe unchiul Liu ce tot vorbea cu băieții, iar unchiul Liu îi spuse rîzînd: „Ești încă prea mic ca să-ți spun. Mai bine taci și așteaptă". Și Iui-bao nu-l mai întrebă niciodată nimic. În ultimul timp însă dădea semne de neliniște. De ce, de cîteva zile, unchiul Liu nu mai suda bidoanele? Cînd îl vedeai, tot șușotea ba cu un muncitor, ba cu altul. „Ei — se gîndea băiatul — să așteptăm, poate că unchiul Liu o să aibă nevoie și de mine într-o zi și-o să-mi încredințeze o treabă..."

La umplerea bidoanelor cu bitum lucrau acum vreo cincizeci de băieți. Liu Cian-de găsea timp pentru fiecare, îi cunoștea pe toți, avea grijă de ei, și băieții țineau la el ca la un tată. Deși erau mici, știau să deosebească răul de bine. Dimineața, cînd începea lucrul, unchiul Liu trebuia să aprindă soba portativă, și băieții, vrînd să-l slujească, soseau dis-de-dimineață, înainte de a se deschide porțile fabricii. Se înghesuiau acolo și de îndată ce

porţile se dădeau în lături, fugeau care mai de care spre atelierul lor. Japonezii îi lăudau, miraţi că veneau atît de devreme la lucru: „Asta mai zic şi eu schimb! Bravo, băieţi! Bine mai munciţi! Întotdeauna să faceţi aşa — să veniţi de cu zori la muncă!"

De cîteva zile, Iui-bao se tot străduia să vină primul ca să pună mîna pe sobă înainte de sosirea celorlalţi, dar nu izbutea. În ajun, împreună cu Ciou Iun-siue, sosiseră primii, dar în clipa în care Iui-bao se repezise spre sobă, Ciou Iun-siue îl îmbrîncise şi Iui-bao rămăsese al doilea. Bun, lasă-l s-o aprindă el, dacă ţine atît de mult... În ziua aceea însă Iui-bao se sculă devreme de tot, mîncă în grabă şi fugi la fabrică, fără să-l mai aştepte pe Ciou Iun-siue. Oare nici azi n-o să izbutească să-i aprindă unchiului Liu soba?

Tot drumul, Iui-bao zburda de bucurie. Da, azi va ajunge cu siguranţă cel dintîi. Dar la intrare, văzînd că porţile erau deschise, rămase bosumflat. Ce ghinion! Cineva i-o luase înainte. În atelier însă nu era nimeni. Doar unchiul Liu!

— Unchiule Liu — strigă uimit Iui-bao, oprindu-se locului — cum de-ai venit atît de devreme azi?

— Ei, ei... — făcu rîzînd Liu Cian-de — azi avem o adunare — de aia am venit mai devreme.

— Ce fel de adunare?

— Ce fel de adunare? Ascultă cît sîntem singuri... am să-ţi spun; dar vezi, nu cumva să scoţi o vorbă, ai înţeles? Asta rămîne între noi.

— N-am să-i spun nimănui nimic, unchiule Liu, ai să vezi.

— Bine, ascultă. De cîteva zile ne tot adunăm pe furiş. Ne frămîntăm din pricina salariilor. Preţurile în oraş cresc din zi în zi — ştii şi tu — iar japonezii nici gînd să ne urce salariile. Nu mai putem trăi aşa, şi ne-am hotărît să declarăm grevă — toate fabricile deodată. Tocmai despre asta vom

vorbi astăzi... Așa că să știi, de-aia am venit azi cu noaptea-n cap...

Iui-bao se bucura la gîndul că japonezii aveau să fie siliți să urce salariile. Mai voi să-l întrebe pe unchiul Liu ceva, dar în clipa aceea intră în atelier un muncitor.

— Ce ne facem, bătrîne Liu ? îi zise el lui Liu Cian-de, cu o mutră îngrijorată. Ieri i-am spus lui Van Min-fu să-i vorbească lui Liu Van-ciun de la fabrica de cărămizi despre adunarea noastră, dar vezi că a ieșit prost. Liu Van-ciun n-a dormit azi noapte acasă. Se zice că nici n-a plecat de la fabrică — a dus muncă de agitație printre muncitori pentru grevă. Van nu se poate strecura acolo în nici un chip. Și nu știu cum naiba să-l înștiințăm pe Liu Van-ciun. Sfătuiește-ne ce să facem. Trebuie neapărat să avem un reprezentant și din partea fabricii de cărămizi. Să încercăm să trimitem pe altcineva ? Dar trebuie să ne grăbim, timpul trece...

Ochii negri ai lui Iui-bao începură să scapere scîntei...

— Mă duc eu, unchiule Liu ! Îl cunosc bine. Lucrează lîngă al doilea cuptor. Alaltăieri la prînz, cînd ne jucam pe stradă, m-a văzut și m-a chemat la el... Am să-l găsesc.

— Ești un băiat bun, Iui-bao — zise Liu Cian-de bătîndu-l pe umăr. Dar vezi, acolo poarta este păzită cu străjnicie. Mă tem că n-ai să izbutești. Iar ca să mergi așa, la risc, nu face, cine știe de ce bucluc o să dai...

— Nu-ți fie teamă, unchiule Liu ! La ei, chiar acum intră un schimb nou. Cum am să văd venind o ceată mai mare de oameni, am să mă strecor printre ei. N-ai nici o grijă, japonezii n-o să-mi facă nimic.

— Bine, încearcă — se învoi Liu Cian-de și-i scrise un bilețel lui Liu Van-ciun. Să-i dai biletul

ăsta. Vezi, fii cu băgare de seamă, să nu-l pierzi... Ai să ieşi pe portiţa de est, am să te aştept acolo.

La portiţa de est, paznicul de noapte era un bătrîn pe nume Ciou. Un om de-al nostru, un chinez. Din respect faţă de bătrîneţea lui, toţi îi spuneau Lao, adică „respectabilul". Era prieten bun cu unchiul Liu. Cînd Liu Cian-de şi Iui-bao ajunseră la el, bătrînul mai dormea.

— Lao Ciou — îl chemă încetişor Liu Cian-de, trezindu-l cu băgare de seamă — ai la tine cheia de la portiţă? Dă-mi-o te rog: trebuie să-i dau drumul înăuntru băieţaşului ăstuia.

Fără să scoată o vorbă, paznicul îi întinse cheia şi se întoarse pe partea cealaltă, să doarmă mai departe. Liu Cian-de deschise portiţa şi îi dădu drumul lui Iui-bao.

— Vezi, ai grijă — îl mai preveni el o dată la despărţire.

Iui-bao îi răspunse printr-o mişcare scurtă a capului că totul va fi în ordine şi apoi se îndreptă spre fabrica de cărămizi. „Ce ciudat! se mira el. Lao Ciou a dat cheia fără să sufle un cuvînt..."

La poarta fabricii de cărămizi era îmbulzeală mare — lume multă — toţi cu biletele de intrare pregătite pentru control. În dreptul porţii — doi soldaţi japonezi cu puştile în mînă. Cum să treci fără permis? Băiatul încercă să intre direct pe poartă, dar una din santinele îl opri. Atunci Iui-bao se prefăcu că a greşit poarta şi o luă înapoi. Acum nu se mai gîndea decît la un singur lucru: cum să pătrundă în fabrică. Unchiul Liu se străduieşte ca să ni se facă dreptate, adună oameni, luptă pentru mărirea salariilor şi eu să nu ajung la Liu Van-ciun! Bine mi-ar sta, n-am ce zice! Altul desigur că de mult ar fi născocit ceva..."

Iui-bao mergea atît de îngîndurat, încît se lovi de un copac. „Na, că numai tu lipseai! Că stai aici lîngă gard, n-am nimic împotrivă, dar de ce îm-

piedici oamenii să treacă pe drum!... O, păi ăsta este gardul fabricii de cărămizi! Copăcelul meu bun și drag, cum de n-am ghicit mai dinainte ce am de făcut! Ce bine că mi-ai atras atenția!..."

Gardul fabricii de cărămizi era foarte înalt, iar sus mai erau întinse și niște fire electrice. N-ai fi putut să te cațeri pe el cu una cu două! „Să încerc întîi să mă cațăr în copac și de acolo, peste fire, să sar gardul? N-ar fi o treabă prea grea, numai că prea multă lume se foiește pe drum. Mă vede cineva cățărîndu-mă — și gata, mă spune japonezilor... De nu m-ar vedea nimeni! Am să mă cațăr pînă în vîrful copacului și de acolo am să sar jos... Și dacă am să cad? Ce-are să zică unchiul Liu?... Dar ce stau aici, și-mi pierd timpul de pomană? — se trezi deodată Iui-bao. Întîi să ajung sus și pe-urmă oi vedea eu ce mai am de făcut!"

Iscodind de jur împrejur locul și văzînd că pe drum nu trece nimeni — fără să stea prea mult pe gînduri, începu să se cațere în copac. Se cățără tot mai sus și mai sus de-a lungul trunchiului; asudase, inima îi bătea cu putere în piept și un singur gînd îl frămînta: „Izbutesc — sau nu izbutesc? Izbutesc — sau nu izbutesc?" Și pînă la primele crengi mai avea încă mult. Se lipi și mai tare de trunchi, și, mușcîndu-și buza de jos, începu să se cațere repede, repede, ca o maimuță. Iată-l ajuns. Ce bine era acolo sus! Pe Iui-bao nu-l mai putea vedea nimeni, ascuns cum ședea în frunziș. Fii cu grijă, băiete — nu cumva să afle cei de jos că sus în copac stă ascuns un om... Din nenorocire, gardul era prea departe de cel de-al doilea cuptor. Se temea să sară jos — înălțimea era prea mare. Dacă ar fi sărit, foarte ușor și-ar fi putut rupe un picior. Dar cum să dea altfel de Liu Van-ciun? „De sărit trebuie să sar neapărat" — se gîndi băiatul. Și, deodată, chiar lîngă

gard, se iviră doi japonezi. Asta era şi mai şi decît săritura. Noroc că japonezii nu se uitară la copac, în al cărui frunziş, Iui-bao — cu răsuflarea tăiată — şedea mai mult mort decît viu.

În clipa în care Iui-bao se pregătea să sară în curte, pe cine îl văzu de departe îndreptîndu-se spre el ? Chiar pe Liu Van-ciun, care venea însoţit de doi muncitori. Cum să nu strigi de bucurie ! Bine că se stăpîni la timp şi-şi puse mîna la gură, spunîndu-şi : „Aoleo, ce fac ?! Mi s-a urît cu viaţa, sau ce ? Jur-împrejur forfotesc japonezi, şi eu tocmai acum mi-am găsit să ţip. Deştept mai sînt — n-am ce spune !..."

Între timp, Liu Van-ciun se apropie de grămada de cărămizi ce se înălţa în apropierea copacului. Vorbea mai departe cu însoţitorii săi. Iui-bao era încordat tot : cum să-i dea de ştire lui Liu Van-ciun că are să-i strecoare un bilet ? Aducîndu-şi aminte de bilet, îi sări inima din loc : nu cumva îl pierduse căţărîndu-se sus ? Îşi scotoci în grabă buzunarele — biletul era la locul lui ! Iată-l ! ...Stai, dar asta ce-o mai fi ? Of, cum a putut să uite ! Era praştia, praştia lui, la care ţinea atît de mult ! Parcă-l aştepta — şi are pregătite pînă şi pietricelele. Scoase repede din buzunar praştia, strînse între degete o pietricică, întinse cît putu zgîrciul şi îi dădu drumul, ţintindu-l pe Liu Van-ciun.

În timp ce Iui-bao îl ochea, Liu Van-ciun continua să le vorbească însoţitorilor săi, dînd energic din mîini, cînd deodată o pietricică îl nimeri drept în mîna stîngă. Îşi apucă mîna stîngă cu cealaltă mînă şi rămase locului cu gura căscată. Ce-i asta ? Şi de unde o fi venind ? Zărind pe jos pietricica, se minună şi mai mult : atît de mică, şi să-l doară atît de tare ? Cînd — poc ! — alta îl nimeri drept în piept. Liu Van-ciun se uită în partea din care zburase pietricica şi deodată văzu

în copac un băieţaş. Uitîndu-se mai cu luare aminte, îl recunoscu pe Iui-bao, care îi făcea semne cu mîna.

— Ce-i cu tine, diavole, de ce te-ai căţărat în copac? strigă Liu Van-ciun apropiindu-se. Alt loc de joacă nu ţi-ai găsit? Ia te uită la el ce viteaz e! Hai, dă-te jos repede! Dacă te văd japonezii, are să fie vai şi amar de pielea ta.

— Nu m-am căţărat în copac ca să mă joc, unchiule Liu! Unchiul Liu mi-a spus să-ţi aduc un bilet, uite-l, prinde-l!... Am vrut să intru pe poartă, dar nu mi-a mers şi atunci m-am căţărat în copacul ăsta. Hai, unchiaşule Liu, mai repede, trebuie să te duci la adunare. Am să te aştept dincolo de poartă. Grăbeşte-te...

Iui-bao abia apucă să-şi arunce biletul, că în depărtare se şi iviră japonezii. Liu Van-ciun ridică repede biletul şi-i făcu un semn băiatului: „Dă-te jos mai repede, vin şi eu!" şi se întoarse spre muncitorii care-l aşteptau.

— Vedeţi — le zise el — şi voi care vă temeaţi că nu vor izbuti să declare grevă cu toţii deodată. Bătrînul Liu mi-a trimis un bilet — mă cheamă. Duceţi-vă mai repede la locurile voastre, organizaţi oamenii, că eu mă duc la adunare. Despre chestiunile noastre o să vorbim mai tîrziu, cînd am să mă întorc...

Ieşind pe poartă, Liu Van-ciun dădu de Iui-bao, care îl aştepta.

— Să ştii că eşti un băiat de ispravă — spuse el bătîndu-l pe umăr. Tragi bine la ţintă! Ia uite cum mi s-a mai umflat degetul.

— Cine te-a pus să dai din mînă? zise Iui-bao privindu-l şiret. Eu nu ţi-am ochit mîna, dumneata te-ai vîrît în foc. Aşa ca să ştii, n-am nici o vină. Văzînd însă că degetul i se umflase şi i se înroşise cu adevărat, o cam sfecli. Unchiule Liu, iartă-mă — se rugă el — n-am făcut-o într-adins!...

— Nu-i nimic — rîse Liu Van-ciun, şi cu amîndouă mîinile îl strînse la pieptul său. Nu te amărî, bine că ai putut să-mi aduci biletul... Dar să ştii că praştia ta loveşte straşnic! Ei, mai arată-mi încă o dată cum tragi...

— Acum nu pot, unchiule Liu. Lasă, în pauza de la prînz ţi-arăt eu. Acum, să mergem, că te aşteaptă unchiul Liu.

Şi amîndoi, cu pas grăbit, se îndreptară spre portiţa de est a fabricii de faianţă aparţinînd Companiei industriei chimice „Taika"...

După plecarea lui Iui-bao, pe Liu Cian-de îl cuprinse neliniştea. Cine l-a pus să-i dea băieţanului ăstuia o însărcinare atît de primejdioasă? Umbla dintr-un colţ în altul al odăiţei bătrînului Ciou, se aşeza, se ridica de pe scaun, începea din nou să se plimbe de colo-colo, îngrijorat că Iui-bao zăbovea atîta. Şi deodată, înălţînd capul, îi zări pe amîndoi deodată — şi pe Iui-bao şi pe Liu Van-ciun. Ce repede au sosit! Bucuros, fugi în întîmpinarea lor şi apucîndu-l pe Iui-bao de amîndouă mîinile, îi spuse:

— Bravo, Iui-bao! Un singur lucru pot să-ţi spun: eşti un băiat cum nu s-a mai pomenit.

— Te cred! cum să nu! rîse Liu Van-ciun. Ia te uită ce mi-a făcut: era cît pe-aci să-mi rupă degetul.

Liu Cian-de îl privi nedumerit pe Iui-bao, care îi povesti totul cum se petrecuse. Vorbind cu însufleţire, toţi trei se îndreptară spre curtea uzinei.

Acum Iui-bao putea să meargă la el în atelier. Era timpul să-şi ia în primire bidoanele cu bitum. Liu Cian-de însă îl opri.

— Aşteaptă — spuse el. Am vrut să ţinem adunarea înainte de schimbul următor, dar am întîrziat un pic. S-a adunat multă lume. Mi-e teamă că n-o să izbutim să terminăm pînă cînd va suna sirena. Japonezii or să bage de seamă că sînt

puţini oameni în ateliere şi cu siguranţă că or să vină să-i caute. Aşa că tu stai aici de pază... Să nu ne ia pe toţi ca din oală.

Mîndru de noua lui însărcinare, Iui-bao o porni cu toţi ceilalţi spre tunel. Nu se ducea acolo pentru prima oară — de obicei, muncitorii îşi schimbau hainele în tunel, care avea două ieşiri : una spre nord, alta spre sud.

— Rămîi aici, Iui-bao — îi spuse Liu Cian-de. Cum îi vezi pe japonezi venind, dă-ne de ştire. Dacă se arată la poarta dinspre nord, fugim prin cea dinspre sud, şi invers. Dar te rog să fii cu băgare de seamă, să nu le pici japonezilor în cale.

— Fii liniştit, unchiule Liu, ţine adunarea — zise Iui-bao, dînd din cap şi ocupîndu-şi postul. Dacă simt ceva — vă dau numaidecît de ştire.

— Bine, atunci am plecat.

Şi Liu Cian-de păşi cel dintîi în tunel. După el se luă şi Liu Van-ciun împreună cu alţi doi muncitori, apoi alţii şi alţii. În total, trecură vreo cincizeci de oameni.

Ascuns de orice priviri, Iui-bao stătea la postul său. De acolo îi putea vedea ca-n palmă pe japonezi, din orice parte s-ar fi ivit. Privea şi în acelaşi timp se minuna în sinea lui : „Cine era, la urma urmei, unchiul Liu ? Ce fel de muncă avea ? Era cu toată lumea bun, blînd. Şi asta nu e numai părerea mea. Aşa gîndesc şi ceilalţi muncitori, din toate cele patru fabrici. Dacă-l întrebi ce face, cum o duce, tace. N-are nici familie, nici casă. Azi doarme aici, mîine dincolo... Şi orice l-ai întreba, îţi spune : „Nu-i bine să ştii prea multe, Iui-bao, aşteptă puţin, ţi-o veni şi ţie timpul cînd vei afla tot." Dar, ia uite — sst ! Alarmă ! Chiorul în persoană şi cu ajutoarele lui vin drept aici.

Iui-bao se repezi în tunel. Adunarea tocmai se sfîrşise şi oamenii se pregăteau să plece.

— Mai repede! mai repede! strigă speriat Iui-bao. Japonezii vin din partea asta!

Liu Cian-de răsuci comutatorul. Oamenii se repeziră spre ieşirea dinspre nord pe întuneric. Cu ceilalţi laolaltă fugea şi Liu Cian-de, care-l apucase pe Iui-bao de mînă şi-l ţinea strîns. Toţi se bucurau că îi duseseră de nas pe japonezi. Liu Cian-de cu alţi cîţiva oameni plecară să-i însoţească pe muncitorii de la celelalte fabrici, în timp ce Iui-bao o pornea iute spre atelierul lui. Se temea că tovarăşii săi n-o să-i simtă pe japonezi venind. Numai de n-ar cădea în mîna lor!... În clipa în care sosi în atelier, băieţii îl înconjurară din toate părţile, întrebîndu-l de ce este atît de grăbit.

— Lăsaţi întrebările, băieţi. Vine chiorul, puneţi-vă pe lucru!

Se repeziră cu toţii la locurile lor şi se apucară să toarne bitum în bidoane. Nimeni nu scoase o vorbă. Chiar în momentul acela intră chiorul, cu vergeaua de aramă în mînă.

— Încetaţi umplerea! zbieră el cu un glas răguşit. Repede, luaţi bidoanele pline şi duceţi-le la garnitură! Şi se opri să supravegheze cum scoteau băieţii bidoanele cu bitum pentru încărcare.

Iui-bao se zăpăcise de tot. Ce să facă? Nu trecuse decît o lună de cînd se sculase după boală şi încă nu se întremase. Cum să care el bidoanele acelea grele? Dar încearcă să zici nu, şi să vezi ce-ai să păţeşti!... Ridicînd unul din bidoane, Iui-bao simţi cum începe pămîntul să se învîrtească cu el. Fiecare bidon avea patruzeci de ţzine![1] Scîndura pe care trebuia să treacă era lunecoasă, stropită toată cu bitum. Cum să nu se sperie! Iui-bao făcu un pas, şi picioarele prinseră a-i tremura...

---

[1] Ţzin — unitate de măsură chinezească pentru greutate, egală aproximativ cu 600 g. (n. red. ruse.)

În clipa aceea chiorul îl zări și încremeni de uimire. Cum, alții căraseră cîte patru, cinci bidoane, și ăsta nu ridicase nici măcar unul ?! Spumegînd de furie, holbîndu-și singurul său ochi injectat, zbirul păși pe scîndură, îndreptîndu-se spre Iui-bao, cu vergeaua, rotind-o pe deasupra capului. Distanța dintre ei se făcea tot mai mică și mai mică... Și deodată Iui-bao văzu limpede ce-l așteaptă. Îi era frică să privească fața aceea hidoasă, și, copleșit de spaimă, își duse mîna la ochi. În aceeași clipă, se auzi un trosnet puternic și scîndura, nerezistînd la greutatea bidonului, se rupse în două. Cu un strigăt sălbatic, chiorul încercă să dea înapoi, dar era prea tîrziu. Pierzîndu-și echilibrul, băiatul se prăbuși în groapa plină cu bitum topit, trăgînd după el și bidonul greu.

Săriți, băieți ! Săriți de-l scăpați pe Gao Iui-bao, pe flăcăiașul nostru cel inimos !...

1952

O FEMEIE MILOSTIVĂ

de LIU CIEN

Eu și cu micul Ciao eram răsfățații detașamentului de agitație. Pe vremea aceea Ciao avea 14 ani, iar eu nici atît — 13; cu toate acestea, trebuie să vă mărturisesc că am lucrat binișor în detașamentul ăsta. O dată, la miting, eu și cu Ciao am început să cîntăm un cîntec, și n-am apucat bine să-l terminăm că femeile s-au adunat îndată în jurul nostru, îmbrățișîndu-ne și punîndu-ne care mai de care fel de fel de întrebări: „Cînd ați avut timp voi, așa mici cum sînteți, să faceți milităria? Strașnici băieți mai sînteți!" „Voi nu știți numai să luptați și să cîntați — zicea alta — dar sînteți și sprinteni ca niște rîndunele! Cine v-a învățat să fiți așa?"

În buzunarele noastre găseam deseori bomboane, curmale, ajunse acolo cine știe pe cei căi. Locțiitorul politic glumea mereu cu noi: „Iar călcați regulile de conduită ale armatei în mijlocul populației" — rîdea el, în timp ce eu și Ciao stăteam cu mîna la gură și, prefăcîndu-ne jigniți, răspundeam: „Vai, dar noi n-am cerut nimic. Dacă oamenii ne dau... Mai bine ai spune că vrei și dumneata! Și asta știi cum se cheamă? Invidie."

O dată, unitatea noastră primise misiunea să înconjoare inamicul. Folosindu-ne de o noapte cu ninsoare, am pornit în direcţia oraşului Ucen — capitală de judeţ — şi ne-am oprit pentru popas în satul Guţziaciuan. Raionul în care ne aflam noi fusese cu puţin înainte ocupat din nou de partizani, şi prin sate se mai vînturau încă mulţi agenţi de-ai duşmanului, trădători, moşieri fugiţi, vagabonzi, indivizi aflaţi în legătură cu japonezii, din care pricină înaintarea noastră trebuia păstrată în mare taină. Deîndată ce am intrat în sat, a fost dat ordinul ca nimeni să nu circule pe uliţă fără treabă.

Unul dintre localnici, un activist din ilegalitate, ne-a cazat, pe mine şi pe micul Ciao, în casa unei femei mai în vîrstă. De îndată ce gazda ne zări, pe noi, tineri ostaşi ai Armatei a Opta, începu să umble de colo-colo, nemaiştiind ce să facă şi cum să ne fie pe plac. Ne chemă la ea în odaie, încălzi apă, ca să ne spălăm pe picioare, ne puse la uscat hainele care se udaseră, într-un cuvînt începu să se îngrijească de noi ca o mamă. Iar eu şi micul Ciao, rebegiţi de frig şi de oboseală, abia mai tîrîndu-ne picioarele, ne suirăm pe kanul călduros şi adormirăm buştean. A doua zi, nu ne-am dat seama că femeia asta milostivă nu închisese ochii toată noaptea: ne cîrpise papucii, le cususe nişte şireturi noi, ne peticise hainele, păturile. Şi-mi dau foarte bine seama acum de ce se îngrijise atîta de noi, ca o adevărată mamă... Oricît de grea era viaţa în armată, nu ştiu de ce, dar nu-mi aminteam de casa părintească. Dar pe femeia asta atît de bună o mai ţin minte şi azi — cîtă dragoste şi grijă ne arătase...

Mi-aduc aminte, parcă ar fi fost azi, de 29 aprilie a anului 1942. În ziua aceea cotropitorii japonezi începuseră operaţia lor sîngeroasă de „curăţire" a regiunii Hebeiului de Sud. Partizanii tre-

buiau lichidaţi cu orice preţ. Era într-o dimineaţă. Unitatea noastră tocmai pornise în marş, cînd se ciocni nas în nas cu japonezii. Ne-am pomenit nu ştiu cum dintr-o dată, înconjuraţi din toate părţile de infanterie motorizată şi de un detaşament de cavalerie. Ne-au atacat de cinci ori şi de cinci ori au fost respinşi. Cîmpul de luptă era plin de morţi — peste o sută la număr. Între timp însă se iviră şase avioane japoneze care începură să ne bombardeze poziţiile fără milă. Am fost acoperită de pămînt şi mi-am pierdut cunoştinţa.

Cînd mi-am revenit, era amiază. Unitatea mea se retrăsese de mult pe alte poziţii şi în preajmă nu mai vedeam pe nimeni dintr-ai noştri. Cu chiu cu vai ieşii de sub stratul de pămînt care mă acoperea şi, împreună cu nişte oameni de prin partea locului, o pornii aşa, razna...

În a doua jumătate a zilei, ajunsei în satul Siaocian, din acelaşi judeţ. Deodată ne atacară japonezii. Unde să fugi, cînd satul era înconjurat din toate părţile de inamic ? Fără să stau pe gînduri, m-am repezit într-o curte mare şi m-am ascuns într-un stog de paie. Ca o hoardă de sălbatici, duşmanii se năpustiră în sat, urlînd. Au început să-i adune pe locuitori tocmai în curtea unde mă ascunsesem. Am auzit pe cineva ţipînd:

— Ai să răspunzi în faţa marei armate a împăratului Japoniei ! La toate întrebările să nu răspunzi decît adevărul adevărat. Să nu spui decît adevărul, altfel îţi tăiem capul !

Chinezul — un trădător — n-apucă să-şi termine vorbele, şi japonezii începură interogatoriul.

— Hei, maimuţoiul ăla din Armata a Opta ! Mărturiseşte, cine se află aici dintr-ai voştri ?

— Nimeni — aud răspunsul.

Şi după glas, mi-am dat seama îndată că cel care răspunsese era micul Ciao ! Inima mi se strînse şi simţii cum mă ia cu călduri, de parcă s-ar

fi aprins paiele în jurul meu. În clipa următoare, japonezul începu să-l bată fără cruțare cu bățul. Strîngînd tare din dinți, Siao Ciao nu lăsă să-i scape decît gemete sugrumate: „Au! Au!..."

— Ei, acum ai să vorbești? întrebă din nou japonezul. Dacă ai să vorbești, armata împăratului te va ierta, dacă nu, să nu te aștepți la îndurare!

Micuțul Ciao nu plîngea. Cu același glas răsunător, băiatul răspunse:

— Nu spun nimic... nimic, orice mi-ați face!

Scos din fire, japonezul se repezi din nou asupra lui, gata să-l rupă în bucăți.

— Spintecă-l! zbieră deodată un alt japonez.

Am început să tremur toată. Prin minte îmi trecu ca fulgerul gîndul: „Trebuie să-l scap pe Ciao! Datoria mea e să-i ucid pe toți diavolii ăștia!" Fără să-mi dau seama ce fac, eram gata să ies din ascunzătoare, cînd deodată mi-am adus aminte că sînt dezarmată. „Cu ce? Cu ce să-i ucid?!" Mintea îmi lucra cu înfrigurare: „Micuțule Ciao, dragul meu, scumpul meu, tu n-ai să mori, nu, nu!" Japonezul ăsta, rînjind răutăcios, își și ridicase baioneta. În fața morții, Ciao nu apucă să strige decît: „Tovarășe locțiitor politic! Siao Liu!..." — și apoi amuți pe veci. Mi-am strîns pleoapele din răsputeri și am izbucnit în lacrimi. Asurzisem parcă. După aceea, japonezii mai omorîră o mulțime de oameni. Dar nu auzeam nimic. Parcă un pumnal ascuțit mi s-ar fi înfipt adînc, tot mai adînc în inimă...

Se lăsă întunericul. Pe cei rămași în viață, cîinii ăștia turbați, sătui de atîta sînge, îi duseră nu se știe unde. Vîntul se porni să urle și părea că e un oftat și-un plînset de copil. Toată curtea era plină de cadavre. Îl vedeam mereu pe micuțul Ciao înaintea ochilor mei, ca și cînd ar fi fost viu. Îmi aduceam aminte cum mă petrecuse mama pînă la detașamentul de agitație — acum doi ani —

și cum micuțul Ciao îmi dăruise o floare. Acum un an, amîndoi urmam niște cursuri rapide care pregăteau cadre pentru echipe de amatori la baza noastră de partizani. Acolo am intrat amîndoi în organizația care purta numele lui Ciu De. Ținîndu-mi mîna într-a lui, micul Ciao mi-a spus: „Așteaptă, prietena mea dragă, să-mplinim 18 ani și o să intrăm în partid. Și împreună cu Mao Țze-dun vom construi comunismul".

În toiul luptelor, micul Ciao mă ajuta întotdeauna: îmi purta rucsacul, aducea apă, de cîte ori ne era sete. Îi era atîta milă de mine! N-am să-l uit pînă la sfîrșitul vieții. Și o remușcare mă chinuia: cu o seară în urmă mă certasem cu el pentru un fleac. „Iartă-mă, micuțul meu Ciao. Am să-mi îndrept greșeala, ai să vezi". Și tot atunci m-am gîndit: „Trebuie să ies neapărat de aici, să-mi găsesc unitatea. Trebuie să-i povestesc locțiitorului politic despre toți acești oameni care au murit măcelăriți de dușmani, să-i povestesc despre micul Ciao. Tovarășii îl vor răzbuna..."

Cu multă băgare de seamă, m-am tîrît afară din ascunzătoare. Inima mi se zbătea în piept ca o păsărică prinsă. Dacă nu izbutesc să fug, mîine diavolii ăștia mă vor prinde cu siguranță și mă vor ucide. Deodată, m-am împiedicat de ceva și am căzut cu capul în jos pe unul dintre morți. Am simțit pe hainele mele ceva jilav, lipicios, și după mirosul dulceag care îmi umplea nările, mi-am dat seama că era sînge, cald încă. Clănțăneam din dinți de frică, cînd deodată, ținînd deasupra capului o făclie aprinsă, apăru un japonez. M-am lipit cu tot trupul de cadavrul întins în fața mea și la flacăra făcliei, care timp de-o clipă lumină fața celui mort, am văzut că era Ciao, prietenul, dragul meu prieten.

Soldatul plecă. M-am lăsat jos la pămînt, gîndindu-mă că micul Ciao avea să rămînă acolo, că

nu va mai putea să fugă împreună cu mine. Și i-am strîns cu putere mîna, care începuse să se răcească. Ce n-aș fi dat, să-i fi putut spune tot ce-mi apăsa inima! Dar pentru el nimic nu mai avea vreo însemnătate! Abia acum înțelesesem limpede cît de mult ținusem unul la celălalt...

Strecurîndu-mă pe dibuite de-a lungul zidului de nord, m-am apropiat de un copac și am vrut să mă cațăr sus, cînd, deodată, mi-a trecut prin minte: „Dar dacă totuși Ciao mai trăiește? Cum îndrăznesc să plec?" M-am tîrît pe același drum înapoi, i-am pipăit fața — dar fața îi era înțepenită și rece ca gheața. În jurul gurii avea o dîră de sînge închegat. Nu mai era nici o nădejde să-l readuc la viață. Încremenisem alături de leșul lui: nu aveam putere să mă despart de el! Lacrimile îmi picurau una după alta pe obraji, și cădeau apoi pe fața lui... Mi-am revenit abia cînd în sat răsunară trei împușcături. M-am tîrît în grabă spre zid, m-am cățărat într-un copac, de acolo pe zid, și, fără să stau mult pe gînduri, am sărit dincolo. Agățîndu-mă de-un ciot, îmi rupsesem hainele în cîteva locuri. Nu mai simțeam nici o durere. Mi se părea că inima îmi rămăsese pentru totdeauna acolo, în curtea aceea înfiorătoare. Vai, de mi-ar cădea în mînă călăii care l-au omorît pe micul Ciao! Plină de sîngele tovarășului meu de luptă, am luat-o la fugă peste cîmp, drept spre răsărit. Cîmpul era pîrjolit: dușmanii nu cruțaseră nici grîul, care abia încolțise...

2

Toată noaptea aceea am fugit. Eram ca într-un delir: capul mi se învîrtea, nu mai vedeam nimic, picioarele îmi tremurau. Cînd se crăpă de ziuă, am zărit cam la doi li spre sud patru cazemate.

Lucrul acesta mă miră și mă sperie în același timp : oare nimerisem într-o regiune ocupată de inamic ? Văzînd însă un baraj mare de-a curmezișul canalului am înțeles despre ce este vorba : erau turnurile pe care le văzusem în strada Occidentului din Ucen. Ce m-am mai bucurat ! Asta însemna că ajunsesem aproape de satul Cuțziaciuan, unde locuia femeia cea milostivă pe care o cunoșteam ! Mintea mi se mai limpezi. Acum vedeam bine înaintea mea, în dreapta pădurii de pini, colibele satului Guțziaciuan, strîns lipite unele de altele.

Intrînd în sat, am zărit la poarta casei, acoperită cu țiglă roșie, un bărbat gras și scund, cu o tichie pe cap ; alături de el se afla un dulău roșcat, aproape cît mine de înalt.

— Spuneți-mi, vă rog — am început eu încrezătoare, apropiindu-mă de el, dar n-am apucat să-mi termin vorba.

Văzîndu-mă în uniforma Armatei a Opta, și observîndu-mi hainele pline de sînge, în loc de răspuns, omul asmuți furios cîinele asupra mea, strigînd :

— Mușcă, mușcă !

O rupsei la fugă cît mă țineau picioarele, dar într-o clipă, dulăul mă ajunse și, ca un tigru, se repezi asupra mea înfigîndu-mi colții în piciorul drept. Căutînd să scap, am început să strig, zbătîndu-mă cu ultimele puteri pe care le mai aveam. În ușa întredeschisă a unei case învecinate se ivi o femeie, atrasă pesemne de țipetele mele. În jurul gîtului purta un colier de mătănii budiste. Zărind-o, am început s-o chem în ajutor cu glas și mai tare :

— Mătușico, ajută-mă ! Ajută-mă mai repede !

Dar la strigătul meu de ajutor, femeia răspunse într-un fel neașteptat : trăgîndu-și iute capul înapoi, trînti ușa și o încuie. „Unde o fi femeia aceea

milostivă? De ce nu-i pe aici?..." — mă gîndeam eu, cînd deodată o ploaie de lovituri înverşunate se abătu asupra cîinelui. Urlînd ca turbat cîinele se dădu în lături şi, înainte de a apuca să văd faţa salvatoarei mele, o femeie mă şi luă în braţe şi mă duse în casa ei. Oblojindu-mi piciorul muşcat de cîine, ea mă întrebă:

— Tu eşti? şi-mi arătă cu degetele hieroglifa „opt".

Am izbucnit în lacrimi şi am spus:

— Da.

— Eşti rănită? se sperie ea, atingîndu-mi hainele însîngerate.

— Nu, e sîngele micului Ciao.

Ghicindu-mi parcă gîndul, femeia scoase un oftat şi începu să plîngă încetişor.

Coliba ei veche, alcătuită din două odăi, cu o piatră de măcinat boabe, îmi aducea nu ştiu prin ce aminte de coliba celeilalte femei, deşi nu semăna cu ea. Cealaltă nu era chiar atît de slabă. Nemaiputîndu-mă stăpîni, o întrebai:

— Aici, în satul vostru locuieşte o femeie tare cumsecade, care m-a găzduit într-o zi şi mi-a cîrpit papucii. Nu cumva o cunoşti?

— Atunci tu... — începu ea şi se opri privindu-mă deodată cu luare aminte.

Dar chiar în clipa aceea două braţe vînjoase o traseră deoparte şi răsunară două palme. Buzele femeii începură să sîngereze. Era bruta de adineauri, cu tichie pe cap. Plin de furie, dădea din picioare şi striga:

— Ticăloaso! Cum ai îndrăznit să baţi cîinele stăpînului tău?! Şi mai ai şi curajul să ţii ascuns un soldat din Armata a Opta? Ce, ţi s-a urît cu binele?...

Femeia cea bună însă nu-şi pierdu cumpătul, dimpotrivă, se năpusti asupra lui, strigînd:

— Nemernicule, ticălosule! Crezi că dacă tu eşti bogat şi eu săracă, înseamnă că sînt o nelegiuită ?! Armata a Opta nu este departe, în curînd are să ajungă aici. Să vedem atunci dacă ai să mai îndrăzneşti să-ţi baţi joc de oameni...

— Tacă-ţi gura! răcni el. Cutezi să ascunzi un soldat din Armata a Opta, ai? Vrei să vină aici japonezii şi să ne omoare pe toţi? Păi tu împreună cu toţi strămoşii tăi laolaltă nu faci cît un sfert din averea mea!

Femeia se îndreptă cu pas hotărît spre mine, dar grăsanul, trîntind-o la pămînt cu o lovitură de picior, mă înşfăcă numaidecît ca pe un ied şi mă tîrî spre uşă.

— Afară de aici, afară, pui de şarpe! urla el, ca scos din minţi.

Smulgîndu-mă cu greu din mîinile lui, i-am strigat:

— Aşteaptă, tu, trădător blestemat ce eşti! Are să se întoarcă unitatea noastră, şi atunci o să-ţi arătăm noi! O să te aruncăm în canal, să te mănînce broaştele ţestoase!

Strîngînd din dinţi şi abia stăpînindu-mi durerea cumplită care îmi săgeta piciorul, o pornii repede spre baraj.

Acolo, nu se vedea ţipenie de om. Bărcile dispăruseră nu se ştie unde, apa în canal clocotea. Atunci mi-am zis că detaşamentul nostru se retrăsese vremelnic pe celălalt mal, şi fără să stau prea mult pe gînduri, am intrat în apă. N-apucai însă să fac doi-trei paşi şi apa îmi şi trecu de umeri. Curentul era repede, şi nu ştiam să înot. Noroc că m-am apucat de rădăcina unui copac şi aşa am putut să ies la mal.

Eram buimăcită de tot. Inima îmi bătea mai-mai să-mi spargă pieptul. Rana de la picior mă durea cumplit. Hainele îmi erau ude leoarcă şi tremuram atît de tare, încît începuseră să-mi clănţăne din-

ţii. Unde putea fi detaşamentul? Încotro plecaseră tovarăşii mei? Stăteam şi mă uitam aşa, în apă — năucă. Deodată, în minte îmi răsări copilăria mea de mult, de mult uitată.

Mi-am adus aminte de casa părinţilor, care se afla la vreo 25 de li depărtare de acolo, de faptul că acest canal curgea prin faţa satului nostru. Cu patru ani în urmă, veneam acolo aproape zi de zi, ca să pescuiesc. Familia noastră era săracă, dar unită. Adeseori bunica şi cu mine păzeam bostana în mijlocul cîmpului, lîngă roata care scotea apă din rîu. Bunica torcea şi-mi cînta cîntece bătrîneşti! Îmi plăcea nespus de mult mai ales unul din ele: cîntecul unui şoricel care se căţărase pe o lampă, ca să mănînce pe furiş o bucăţică de unt, dar care nu mai izbutise să sară de-acolo jos... În timp ce bunica îşi murmura cîntecelul, eu alergam încoace şi încolo, rupeam cîte o floare de măceş, roşie ca sîngele, şi-i împodobeam părul moale, moale şi cărunt. Iar cînd se întîmpla, fără să vreau, s-o înţep — bunica mă certa în glumă, spunîndu-mi: „Hei, ce faci?! Acum, lasă-mă, ştrengăriţo, pleacă!..." Atunci mă ascundeam după cîte un copac şi, drept răspuns, îi cîntam, cu voie bună: „Bunicuţo, nu fii supărată, că am să-ţi cumpăr smochine..." Şi bunicuţa, împăcată, o pornea cătinel spre bostană şi-mi rupea un pepene galben, făinos şi dulce.

Îmi aduc aminte — pe vremea aceea, prin 1938, eram o fetiţă mică de tot — fratele meu cel mare fusese înrolat în Divizia 129 a generalului Cen Hen[1], şi plecase să se bată cu „diavolii de japonezi". Curînd după aceea, japonezii dădură buzna în casa noastră, omorînd-o pe bunica şi pe nevasta fratelui mai mare. Mama şi cu mine fugi-

---

[1] Cen Hen — vestit comandant al Armatei Populare de eliberare chineze. (n. red. ruse)

sem în sudul regiunei Hebei, unde se afla baza partizanilor. Mama începuse să lucreze în „Uniunea de luptă a femeilor împotriva cotropitorilor japonezi", iar pe mine mă trimisese în detașamentul de agitație din raionul 6, unde erau mulți copii ca mine — copii de trupă ai Armatei Populare. Viața în detașament era mult mai bună decît cea de acasă. Tovarășii mei mă îndrăgiseră, mă învățau să cînt, să dansez, se ocupau de mine ca la școală. Eram fericită și zile întregi trăncăneam fără încetare. Oare unde or fi acum tovarășii mei? Îi voi mai regăsi? Inima mi se umplu iarăși de amărăciune și eram cît pe-aci să izbucnesc în lacrimi. În clipa aceea însă mi s-a părut că aud glasul locțiitorului nostru politic: „Copil al revoluției, tu poți să-ți verși sîngele, dar lacrimi, niciodată!" M-am lovit cu pumnul în piept și i-am răspuns: „Nu plîng, tovarășe îndrumător politic! am zis — nu plîng, și n-am să plîng!" Dar neascultîndu-mi vorbele, lacrimile și începuseră să se rostogolească pe obrajii mei, ca niște boabe de mazăre. „Ah, dacă aș avea acum o pușcă sau o grenadă!" — mă gîndeam eu, neîndrăznind să mă urc pe baraj fără armă.

Deodată, în dreptul barajului apăru o patrulă japoneză călare. M-am întors pe loc și am fugit înapoi spre sat. În urma mea au răsunat cîteva salve de armă. Cum am ajuns în sat, am simțit o durere arzătoare în piciorul stîng și mi-am dat seama că fusesem rănită. Am mai fugit cîțiva pași și am căzut, pierzîndu-mi cunoștința. Prin vis parcă, simțeam cum două brațe puternice m-au ridicat și m-au dus nu știu unde, apoi am simțit o lovitură dureroasă în piciorul beteag. „S-a zis cu mine — m-am gîndit eu — am căzut în mîinile japonezilor, dar am să mă port la fel ca micul Ciao. La fel ca el, n-am să scot nici un cuvînt." Așteptînd lovitura de baionetă, strîngeam tare

pleoapele, cînd deodată am auzit, nedeslușit, glasul unei femei :

— Deschide ochii, băiatule !

Ce-am auzit ? Nu erau călăii japonezi ! Am deschis pe furiș un ochi și în fața mea am văzut-o pe femeia aceea care ne făcuse atîta bine. Privind-o drept în ochi, am izbucnit în plîns ca un copil mic :

— Mamă, scumpa și draga mea mamă !...

Femeia însă îmi închise gura cu mîna :

— Sst ! Să nu te-audă japonezii !

— Măicuță dragă, ce să mă fac ? i-am răspuns tulburată.

— Nu-ți fie frică — spuse ea — cît trăiesc eu, n-ai să pățești nimic...

Abia acum îmi dădeam seama că eram îmbrăcată în niște zdrențe negre, ca să nu fiu recunoscută. Rana îmi fusese presărată cu cenușă și oblojită cu grijă cu o cîrpă veche.

— De ce te-ai încuiat pe dinăuntru ? se auzi de-afară un glas.

— În ultima vreme, pe-aici, pe la noi nu prea e liniște, mi-e frică să nu vină soldații din Armata a Opta — răspunse femeia.

— Bine, bine ! îi răspunse, încuviințînd, glasul de după ușă, și văzînd că fanza e săracă, japonezii porniră mai departe.

Abia apucasem să-mi mai vin puțin în fire, că auzii iarăși niște bătăi în ușă. Salvatoarea mea se grăbi să mă învelească cu pătura. În odaie intră femeia cu mătănii budiste la gît pe care o mai văzusem. După felul cum arăta, se vedea limpede că nu venise fără rost.

— Budda Amitaba, stăpînul raiului ! începu să bocească ea — stăpîna mării de la miazăzi mi s-a arătat în vis și mi-a spus că la tine în casă s-a cuibărit un duh rău, care va aduce pieirea întregului sat.



Femeia cea milostivă ghicise cu ce gînduri venise baba.

— Eu n-am făcut nimic rău — zise ea. Duhul rău n-are decît să bată și noaptea la ușa mea — nu mi-e frică.

— Va să zică tot te mai ascunzi de mine ?! — se repezi la ea baba. Va să zică vrei să nenorocești tot satul. Să-l predai acuși ! Dacă află japonezii, tot satul va fi prefăcut în scrum.

— Dacă noi, chinezii, nu vom trăda, japonezii nu vor afla niciodată — îi răspunse femeia.

— Ehei, fata mea, pe lumea asta nu sînt ziduri prin care să nu răzbată vîntul — o luă mai moale zgripțuroaica. Dacă nu te temi de asta, să te temi de altceva ! Și uite ce am să-ți mai spun : japonezii au venit de data asta cu gînd bun. Chiar eu am auzit adineauri de la un om că dacă îl predăm pe soldatul acela din Armata a Opta, satul întreg în vecii vecilor va duce o viață liniștită și deasupra lui va pogorî harul cerului. Și-apoi, pe soldatul acela nu-l paște nici o primejdie. O să-i dea drumul acasă și atîta tot, să trăiască acolo în pace. După cum vezi, totul va fi bine.

Eram tulburată și în același timp furioasă. Îmi venea să sar din așternut și să-i crăp capul zgripțuroaicei ! Salvatoarea mea, vorbind cu ea însăși parcă, repetă :

— Și zici că n-o să-l omoare ? E adevărat ?

De ciudă, zgripțuroaica începu să bată din picioare :

— Ce mai stai pe gînduri ? Dacă nu m-asculți, va fi vai și amar de tine și de băiețoiul tău !

Speriată, femeia se apropie de mine, șovăind, și-mi îndreptă cu grijă pătura. Eu însă am dat-o la o parte, m-am tîrît jos de pe kan și m-am aruncat de gîtul ei.

— Măicuţă dragă, să n-o crezi ce spune — minte! Am văzut cu ochii mei cum l-au omorît japonezii pe micul Ciao.

Auzind aceste vorbe, vrăjitoarea mă apucă de picioare şi mă tîrî spre uşă, ţipînd:

— Cară-te de-aici! Lasă că ţi-a pregătit armata Împăratului o papară de n-ai să ştii cum s-o mănînci...

Atunci, mi-am înfipt degetele în părul ei şi am început să strig şi eu:

— Zgripţuroaică bătrînă, scorpie, trădătoare...

Cînd izbuti să se smulgă din mîinile mele, vrăjitoarea era roşie la faţă ca racul.

— Javră rîioasă! urlă ea la mine. Va să zică eşti din Armata a Opta! Şi îndrăzneşti să mă ocărăşti pe mine, femeie bătrînă?!

Femeia cea bună era buimăcită. Nu mai ştia ce să spună. Mă îmbrăţişă numai, strîngîndu-mă tare, tare, la pieptul ei. Cu ochii pe jumătate închişi, baba rămase cîteva clipe îngîndurată parcă, apoi începu să-i şoptească celeilalte la ureche:

— Pentru fiecare soldat din Armata a Opta, japonezii dau 200 de bancnote. Cu banii ăştia, gata, ai scăpat de sărăcie.

Eu auzisem bine ce spusese. Ghemuindu-mă la pieptul femeii care mă scăpase, am izbucnit în plîns:

— N-am să mă duc, pentru nimic în lume n-am să mă duc!

Rana începuse să mă doară mai tare, sîngele mi se prelinsese prin pantaloni. Abia stăpînindu-şi lacrimile, femeia îi strigă vrăjitoarei:

— Tu, zgripţuroaică bătrînă, în viaţa ta n-ai făcut un bine, făţarnică ce eşti! Toate leacurile tale sînt otravă! Ai ajuns sluga japonezilor, o pîrîtoare, fugi de aici! Mai bine mor de foame, decît să te ascult pe tine!

De furie, vrăjitoarei începură să-i tremure obrajii:

— Femeie nătîngă ce ești! Nu-ți dai seama ce faci? Ai să plătești, să vezi, și o meriți! Și zicînd acestea, vrăjitoarea ne-ntoarse spatele și ieși pe ușă.

Femeia cea milostivă mă întinse pe kan și ieși în grabă după vrăjitoare. Știam că va trebui să mor, dar nu voiam să-mi vînd ieftin pielea. Piciorul încetase să mă mai doară. Sărind de pe kan, am pus mîna pe un cuțit de bucătărie și m-am pitit după ușă. Tocmai atunci se întoarse și femeia. Rîdea și vorbea cu vrăjitoarea.

— Tu nu fi supărată pe mine, vecinico, așa sînt eu, cam arțăgoasă — zicea ea. Nu trebuia să te învinuiesc — e drept — că doar ești o femeie bătrînă. Da — nu spun — sînt vinovată. Și amîndouă ar trebui să stăm de vorbă liniștite, să nu ne mai certăm.

Cum au intrat în casă, am trîntit ușa după ele. Femeia cea milostivă vorbea acum altfel:

— Ar trebui să fii mai cu grijă. Știi doar că toți oamenii din sat sînt credincioși Armatei a Opta și că poporul are pretutindeni ochi și urechi. Ai uitat cum a murit trădătorul din strada Occidentului? Locuia chiar în bîrlogul japonezilor și tot i-au venit de hac. Și crezi tu oare, că Budda dormea în timpul acela?

Descumpănită în fața acestor vorbe, vrăjitoarea mormăi:

— Cine te-a pus să-ți bagi nasul unde nu-ți fierbe boala?! Și deodată începu să se văicărească: Eu am vrut să-ți fac un bine, măiculiță, și tu, uite ce nerecunoscătoare îmi ești!

Dîndu-se mai aproape de vrăjitoare, femeia îi spuse:

— În afară de tine, nimeni nu știe nimic, vecino, și dacă tu n-ai să le spui nimic japonezilor și grăsanului ăluia, totul are să rămînă între noi. Nici feciorul meu nu va afla nimic.

Atunci vrăjitoarea se înmuie de tot:

— Nu te nelinişti, vecinico. Să mă bată şapte tunete pe mine şi pe toţi ai mei, să-mi ardă fulgerul fanza, dacă îmi va ieşi din gură măcar un cuvinţel!

Fără să se mişte din loc, vrăjitoarea stătu la fereastră pînă la căderea nopţii. Plecă spre casă abia cînd din sat plecă şi ultimul japonez.

Rămase singure, eu şi cu mătuşica mea, femeia cea bună la suflet, ne-am aşezat să cinăm. Deşi cina noastră era sărăcăcioasă — nu aveam decît nişte tărîţe şi ierburi — ea mi se păru mai gustoasă decît cele mai bune mîncăruri. Înfulecam totul cu o poftă sălbatică.

— Dumneata te porţi cu mine ca o mamă — îi spuneam eu — mîncînd. Uite, am să mă întorc la detaşament, şi n-am să-mi cheltuiesc pe fleacuri banii, am să-i strîng şi am să ţi-i trimit matale...

— Tu eşti pentru mine ca şi fiul meu — răspunse femeia.

Aici, m-am uitat la ea lung, stăruitor.

— Nu sînt băiat, sînt fată! Soldaţii n-au voie să poarte codiţe, de aceea nu mi-am lăsat decît bretonul.

Femeia cea milostivă şi bună la inimă mă privea nedumerită. Nu-i venea să-şi creadă ochilor.

— Nu crezi? am întrebat-o eu, desfăcîndu-mi larg mîinile. N-o cunoşti pe mama mea? Lucrează în judeţul Pinhe. Am să-i spun neapărat să vină pe aici să te vadă... Pe mine mă cheamă Liu Ţin-lian.

— Cum să nu te cred! — răspunse femeia sărutîndu-mă şi îmbrăţişîndu-mă. Acum că am aflat că eşti şi fetiţă — o fetiţă soldat din Armata a Opta — îmi eşti şi mai dragă!

Se lăsase noaptea. Am aţipit la pieptul bunei măicuţe. A doua zi de dimineaţă trebuia să mă scoată la drum. Prin somn auzeam cum îmi po-

vestea viața ei amară. Avusese și ea un bărbat, de la care avea un fecior. Toată viața bărbatul ei muncise pentru chiaburul acela bondoc care își asmuțise cîinele asupra mea. Cu doi ani în urmă, chiaburul îi găsise nu știu ce vină și-l trimisese la muncă silnică — să clădească niște cazemate pentru japonezi. Era un om în vîrstă, abia mai putea să muncească, și, sub cuvînt că ațîță oamenii, japonezii asmuțiseră cîinii asupra lor. Atunci femeia se dusese la chiabur, să se răfuiască cu el. Dar se întorsese de acolo bătută — mai mult moartă, decît vie. De atunci, în sufletul ei se cuibărise o ură puternică împotriva japonezilor și a chiaburului. Fiul ei, Te-hu, se jurase să-și răzbune tatăl. Plecase prin județ, unde se înrolase în armată. Noaptea, venea deseori acasă, adunînd informații despre japonezi. De fiecare dată îi povestea mamei lui despre izbînzile Armatei Populare, despre războiul drept împotriva cotropitorilor. Acum femeia știa prea bine că numai Partidul Comunist și Armata a Opta îi puteau nimici pe japonezi, că numai ei puteau scăpa țara din ghearele lor. Va veni o zi cînd oamenii săraci vor fi răsplătiți pentru toate suferințele îndurate...

Cînd ne-am pregătit de drum, încă nu se luminase de ziuă. Femeia mă luă în cîrcă și porni. Era de mirare de unde avea atîta putere — că doar nu se hrănea decît cu tărîțe și buruieni.

— Dă-mi drumul, măicuțo, lasă-mă să merg singură doar puțin — mă rugai eu de ea.

Femeia însă nu se lăsă înduplecată :

— Oare crezi că eu nu mai sînt bună de nimic ? Păi eu jumătate din viața mea am tot trudit pe la oameni, pot să ridic și un sac plin cu grîu, dar'mite pe tine, care ești atît de mititică !

Cînd am ajuns la malul rîului Șehe, mijeau zorile. Deodată, femeii începu să-i curgă sînge pe

gură. M-a cuprins o frică nebună, o frică mai mare decît aceea pe care o simţisem în faţa japonezilor.

— Măicuţă, scumpa mea măicuţă! am izbucnit eu în plîns. Lasă-mă jos — pot să merg şi singură! Dar nimic nu era în stare s-o facă să-şi desprindă mîinile şi să-mi dea drumul.

Tocmai în clipa aceea zării un om cu un „Mauser" în mînă, care alerga în întîmpinarea noastră.

— Cine sînteţi? ne strigă el încă de departe.

— Băiatul meu e grav bolnav — răspunse femeia. Îl duc la Siciuan, să-l vadă un doctor.

Nu-l puteam vedea în întuneric pe omul acela, însă glasul lui mi se păru foarte cunoscut.

— Dar voi, din ce sat sînteţi? întrebă el din nou.

— Tovarăşe locţiitor politic! am strigat eu în culmea bucuriei, uitînd de tot şi de toate.

Omul mă luă în braţele lui puternice.

— Tu erai, fetiţo? Cum ai izbutit să scapi?...

— Sînt rănită la amîndouă picioarele, şi de n-ar fi fost femeia aceasta atît de bună, de mult aş fi murit, ca micul Ciao...

Aici, nemaiputîndu-mă stăpîni, începui să plîng cu lacrimi amare. Mulţumindu-i din adîncul sufletului, locţiitorul politic îi strînse mîna femeii.

— Nu trebuie să-mi mulţumeşti, doar sîntem o singură familie. Numai de le-aţi plăti odată spurcaţilor ăstora pentru tot ce-au făcut...

Femeia mă îmbrăţişă din nou şi mă privi lung, fără să scoată o vorbă. Atunci nu m-a mai răbdat inima şi i-am spus:

— Măicuţă dragă, ai să vezi, n-o să treacă nici anul, şi-am să mă-ntorc neapărat să te văd.

— Fetiţa mea — îmi răspunse ea — întîi şi întîi să te vindeci, să te faci bine, iar cînd ţi s-or închide rănile, apucă-te de treabă şi mun-

ceşte, pentru ca atunci cînd ai să vii iar la mine, totul să fie în bună rînduială...

Am pornit-o la drum şi, după ce am mers vreo doi-trei li, m-am întors înapoi şi am zărit-o : şedea tot acolo, nemişcată, unde o lăsasem.

3

De atunci au trecut nouă ani, şi eu tot n-am apucat să-mi fac timp, ca să mă duc s-o văd.

În anul 1942, după ce rănile mi s-au închis, Partidul m-a trimis în raionul muntos Taihanşan, unde am învăţat timp de trei ani. În 1946 am coborît din munţi cu armatele generalului Liu Bo-cen[1]. Începuse un război nou împotriva gomindanului, care vroia să ne smulgă roadele victoriei obţinută în lupta împotriva cotropitorilor. Ne venea tare greu, mai ales cînd unitatea noastră fu trimisă în munţii Dabeşan. Uneori se întîmpla să nu mîncăm zile întregi. Era iarnă, în decembrie, şi nu aveam echipament călduros. Dar oriunde mă aflam : fie că treceam, cufundată pînă la brîu, apa unui rîu rece ca gheaţa, fie că mă căţăram pe stînci abrupte — întotdeauna mă gîndeam la femeia aceea, şi amintirea ei îmi dădea puteri noi, ajutîndu-mă să îndur cu dîrzenie lipsurile.

Prin cîte suferinţe n-am trecut noi, ca să apucăm vremurile fericite de astăzi !... Lucram într-o uzină, cînd armatele americane au intrat în Coreea, ameninţînd securitatea patriei noastre. Nu vroiau să ne lase să trăim în linişte şi să muncim, şi-atunci m-am înscris în Armata voluntară, ca să apărăm cu cinste pacea.

---

[1] Liu Bo-cen — vestit conducător de oşti, general glorios al Armatei Populare de eliberare chineze ; în prezent, mareşal al Republicii Populare Chineze. (n. red. ruse)

Primăvara, unitatea noastră porni spre frontul coreean. Mi s-a îngăduit să trec s-o văd pe salvatoarea mea, dîndu-mi-se pentru asta calul cel mai bun.

În drum m-am oprit în satul Siaocian. Iată curtea unde fuseseră uciși atîția oameni. Acum, aici se află clădirea unei școli elementare.

Cu ochii larg deschiși, plini de lacrimi, copiii mă priveau ascultînd povestea micului Ciao.

Cînd am vrut să plec mai departe, m-au înconjurat din toate părțile și, îmbulzindu-se, îmi întindeau flori :

— Ia-le ! Sînt pentru dumneata, surioară, pentru toți voluntarii !

Fețele acestor copii se contopeau cu fața micului Ciao și — cu ochii plini de lacrimi, lacrimi de bucurie — le-am primit florile.

Adeseori îmi trecea prin minte un gînd : dacă Ciao ar fi rămas în viață, desigur că ar fi fost un ostaș viteaz, puternic, sănătos și chipeș. Însă gîndindu-mă la cei zece ani de război, îmi spuneam : dacă tovarășii noștri nu și-ar fi vărsat sîngele pe cîmpul de luptă, oare am fi putut apuca viața aceasta fericită, plină de bucurii ?... Acest gînd îmi întări și mai mult convingerea că hotărîrea mea de a intra în rîndurile glorioasei armate de voluntari era justă.

Casa femeii milostive își schimbase înfățișarea. Aproape că nici nu o mai recunoșteam. Mica și vechea fanza, alcătuită din două odăi, cu piatra de măcinat boabe la mijloc, se preschimbase într-o casă de țară trainică și luminoasă.

Femeia cea milostivă mă întîmpină cu căldură :

— Ce vînt te aduce, tovarășe, în casa mea ? Cine mai are nevoie de o bătrînă ca mine ? Sau poate că azi soarele o fi răsărit la apus ?...

Oare cînd și-o fi pierdut ochiul drept ? mă întrebam în sinea mea. Fața însă îi era rumenă

și mai plină decît altădată. Stăteam nehotărîtă, neștiind cu ce să încep.

— Măicuță dragă — spusei în sfîrșit, luîndu-mi inima în dinți — ia uită-te mai bine la mine: nu mă recunoști?

Femeia se tulbură. Înțelesei îndată de ce. Mă suci pe o parte, pe alta, privindu-mă cu băgare de seamă, îmi dădu șapca pe ceafă și, uitîndu-se țintă la părul meu negru, tuns scurt, clătină din cap cu îndoială:

— Nu, nu semeni! Nu semeni de loc!

— Ba semăn, semăn chiar foarte mult! am strigat eu.

— Cu cine? zîmbi femeia.

— Cu Țin-lian, pe care ai purtat-o odinioară în brațele dumitale!

Rîzînd și plîngînd în același timp, femeia se lipi de mine — eram acum mai înaltă și mai voinică decît ea.

— Draga mea! Ia te uită, cum te-a mai crescut armata noastră! Te-ai făcut mare, ești un boboc de fată!... Și eu care tot așteptam să vii, din primăvară și pînă-n vară, din vară și pînă-n iarnă. Siao-șuan, băiatul vecinilor, crescuse mare, piersicul pe care îl sădisem înflorea an de an, și tu tot nu veneai! Tare mi-a fost grijă de rănile tale...

Auzind vorbele acestea, n-am mai putut răbda și m-a podidit plînsul. Abia acum îmi dădeam seama ce vinovată eram că o făcusem să aștepte atîta. Ștergîndu-mi lacrimile, femeia spuse:

— Acum, fata mea, zilele grele au trecut, și plîng de bucurie, plîng pentru că te-am văzut...

Și zicînd acestea, zîmbi, și fața ei se făcu atît de tînără, atît de luminoasă...

Îmi povesti despre toate schimbările petrecute în satul lor în ultimii ani. Și ce se întîmplase după ce mă dusese atunci la drum. Întorcîndu-se acasă,

se întîlnise nas în nas cu niște japonezi. Văzîndu-i hainele pline de sînge, s-au legat de ea: „Scorpie, tăinui la tine un soldat rănit din Armata a Opta!" i-au zis, apoi, au înșfăcat-o și au trimis-o la oraș. Acolo, neputînd s-o facă să vorbească, au schingiuit-o și i-au scos un ochi — ochiul drept. Fusese eliberată abia în anul 1944, cînd unitățile noastre cuceriseră orașul.

Cînd începuse să se înfăptuiască reforma agrară, sosi în sfîrșit și ceasul răfuielii cu moșierul cel ticălos. Ei îi reveniseră șase mu de pămînt. Curînd după aceea, fecioru-său intrase în rîndurile armatei regulate și acum ajunsese comandant de batalion.

Deși avea peste șaizeci de ani, lucra cu sîrguință, ca o femeie tînără. Fiind mamă de ostaș și pentru că lua parte activă la viața satului, flăcăii și fetele o ajutau în toate.

În timpul prînzului, toți locuitorii satului — cu mic cu mare — se îndreptară spre căsuța bunei mele măicuțe. Se rugară de mine să le cînt cîntece noi, să le povestesc ce se petrece în țara noastră și dincolo de hotarele ei. Dacă uitam să le dau amănunte, săreau cu întrebările și așa am sporovăit fără încetare, însuflețiți, pînă ce se lăsă întunericul.

Într-un colț, lîngă perete, o zărisem pe bătrîna vrăjitoare. Surîzîndu-i, i-am strigat:

— Hei, stimabilo! Ți-aduci aminte de ostașul acela tinerel din Armata a Opta?

În jur se stîrni un tărăboi mare — toți se porniră să strige, să bată din palme:

— Da, da, să te căiești acum, să-i ceri iertare, păcătoaso!

Bătrîna se ridică anevoie în picioare și zise:

— Tovarășe, să-mi fie cu iertare, dar eu cînd te-am văzut, mi-am spus: gata, mi-a sunat ceasul

ăl de pe urmă. Că de, eu toată viața am fost o muiere proastă — abia de vreo doi anișori mai mi-au băgat mințile în cap, oamenii noștri din sat. Și rostind aceste vorbe, bătrîna începu să se lovească peste față, spunîndu-și într-una: Babă neroadă ce ești, nici moartea nu se mai lipește de tine!

Un flăcăiaș o trase de mînă:

— Ia, mai încet, bătrînico! Puterea populară nu îngăduie bătaia, este interzis de lege...

Un hohot de rîs îi acoperi vorbele.

Cînd sosi clipa despărțirii, femeile, meștere iscusite, îmi dăruiră o basma brodată cu flori și o pungută pentru bani. Apoi, mă însoțiră cu toții — o mulțime de oameni — pînă la marginea satului. Măicuța, buna mea măicuță, femeia cea milostivă, îmi spuse, ținîndu-mă de mînă:

— Fetița mea, chiar și în zilele cele mai grele ale războiului, totdeauna am crezut că izbînda va fi a noastră, dar ca să vină atît de repede, nu m-am așteptat! Acu, de curînd, a fost pe la noi pe aici președintele județului și ne-a spus că ăsta nu este decît un început, că uite, vom construi socialismul, iar apoi comunismul și că atunci să vezi trai! Și adeseori stau așa și mă gîndesc: bine ar fi să mai trăiesc vreo cinci sute de ani... Dar alteori, nu știu cum, m-apucă frica: nu cumva toate astea nu sînt decît un vis? Oamenii spun că americanii iar ar vrea... Femeia îmi strînse și mai tare mîna și adăugă: Numai de nu s-ar întoarce zilele acelea amare!

— Măicuță dragă — i-am răspuns — înțeleg prea bine ce e în sufletul tău. Dar nu te nelinişti, muncește și trăiește-ți viața în tihnă!

Oamenii ne priveau cu zîmbetul pe buze. Femeia cea milostivă zîmbea și ea. Și cîtă demnitate se citea în zîmbetul ei!

— Ei, e timpul. Încalecă și pornește degrabă. Sînt mîndră de tine! — îmi zise ea la despărțire.

Inima mi se strînse deodată, de parcă aș fi pornit la luptă. Am dat pinteni calului care o luă din loc, zburînd, de parcă ar fi avut aripi, peste cîmpiile libere ale patriei...

1954

ÎNGRIJITOAREA DE PORCI

de *MA FÎN*

Anul trecut, prin noiembrie, a trebuit să părăsesc pentru un timp cooperativa agricolă din Ciaoţziahou, unde lucrez acum, şi să mă înapoiez la centrul judeţean. Asta, în vederea pregătirii dării de seamă anuale. Drumul trecea prin Şuanhecien, şi m-am hotărît să mă abat din cale şi să trec pe la şcoala elementară de acolo. Primăvara lucrasem în acel tîrguşor, mă duceam des pe la şcoală ca să citesc ziarele proaspăt sosite, cărţi şi cu prilejul acesta făcusem cunoştinţă cu vreo cîţiva profesori şi elevi.

Prima pe care am întîlnit-o a fost Liu Pin; avea faima unui pedagog model. La ultimele alegeri fusese chiar aleasă deputată. Făcusem cunoştinţă cu ea cu cîţiva ani în urmă. Pe vremea aceea, fata urma şcoala medie. Era o fire înflăcărată, pătimaşă. Mi-aduc aminte că în anul cînd se pregătea pentru examenele de absolvire, în judeţ fuseseră deschise două şcoli elementare. Şi fiindcă era lipsă de învăţători, secţiunea de învăţămînt le adresă absolvenţilor un apel, chemîndu-i să lucreze în şcoli. Printre tineri începură fel de fel de discuţii: munca învăţătorului într-o şcoală

elementară li se părea lipsită de perspectivă, astfel încît nimeni nu se învoi să dea ascultare apelului. Atunci ea, Liu Pin, se duse cea dintîi să se înscrie. După cîtva timp, unii dintre colegii ei se înscriseră ca studenţi la diverse institute superioare, iar alţii intrară în diverse funcţii administrative. Cei care totuşi pînă la urmă se făcuseră învăţători, se căiau acum şi se gîndeau cum să facă să-şi schimbe meseria. Liu Pin se dedicase cu tot sufletul şcolii şi în afară de orele profesionale, desfăşura o muncă socială susţinută în rîndurile Uniunii Tineretului. La şcoală, obţinuse succese mari şi era foarte respectată de învăţătorii din judeţ.

Nici n-apucarăm bine să stăm de vorbă şi Liu Pin mă întrebă :

— Spuneţi, tovarăşă Ma, aţi mai scris ceva nou ? Şi fără să mai aştepte răspunsul, adăugă : Să ştiţi că am pentru dumneavoastră ceva material. Vreţi să-l vedeţi ?

— Cum să nu vreau ! — i-am răspuns zîmbind.

Liu Pin zîmbi şi ea şi mă pofti în cancelaria profesorilor. Aici îmi turnă o cană de ceai, apoi, scoţînd din sertarul unui birou un teanc de scrisori, îmi spuse :

— Iată scrisorile unei eleve de-ale mele. A terminat astă-vară şcoala. De altfel, o cunoşti : e Han Mei-mei.

— Han Mei-mei ? Într-adevăr, numele îmi pare foarte cunoscut — i-am răspuns eu, pe gînduri. Cum arată ?

— Cum, aţi şi uitat ? Bine, dar cine îi lăuda compoziţiile, nu dumneavoastră ?

Acum îmi adusesem aminte de ea. Era o fată de vreo şaptesprezece ani. Mlădie, subţirică, cu două cozi lungi, zgîrcită la vorbă şi întotdeauna foarte personală. E drept, de învăţat, nu învăţa prea bine, dar se distingea prin compoziţiile pe

care le făcea. Erau scrise frumos și pline de miez. Îmi amintesc una din ele, închinată schimbărilor petrecute în satul lor, în acești ani. Fiecare rînd respira o dragoste fierbinte față de acele transformări, caracteristice pentru satele din vremea noastră. Fata era de fel din Siaosianciuan. Trecusem cîndva prin acel cătun și îl cunoscusem pe tatăl ei, un om arțăgos, încăpățînat. Nu avea nici un băiat. Mei-mei era singurul lui copil și ținea la ea ca la ochii din cap. „Dacă va fi nevoie, am să mă duc și să cerșesc — le spunea el adesea celor din satul lui — dar fata mea trebuie să învețe carte. Acum femeile și bărbații au drepturi egale. O să facă și ea lucruri mari. Numai de-ar fi în stare". Îmi adusesem aminte de toate acestea, și fără să vreau, am întrebat-o pe Liu Pin:

— Și ce face acum Mei-mei?

Liu Pin rîse:

— Ai să afli totul de aici. Strîngînd în grabă scrisorile și făcîndu-le teanc, mi le întinse. În clipa aceea sună clopoțelul. Mai am o oră. În timpul acesta dumneavoastră așezați-vă și citiți scrisorile. Cred că un ceas, cît aveți la dispoziție, o să vă ajungă...

După ce luă de pe masă manualele de care avea nevoie, ieși grăbită pe ușă, în timp ce eu mă apucam să citesc una după alta, scrisorile lui Han Mei-mei.

1

Draga mea învățătoare Liu-Pin,

Nu am reușit la examenele de admitere la școala pedagogică. Cian-Vei din satul nostru a căzut și el. El nu a urmat școala noastră, ci școala elementară nr. 2 și a terminat și el anul acesta. Astăzi am fost împreună cu el să vedem listele de

admitere. De două ori le-am citit de la început pînă la sfîrşit, dar numele noastre nu le-am găsit. Cian-Vei a început să plîngă. Închipuiţi-vă un vlăjgan de şaptesprezece ani bocind în mijlocul străzii! Frumos îi şedea! Trecătorii începuseră să se oprească; el pesemne şi-a dat seama că e ceva ruşinos, s-a întors şi a plecat acasă în sat, fără să se mai uite înapoi. N-am mai apucat să-l ajung. Fiindcă, drept să vă spun, şi eu eram tare amărîtă că picasem la examene. Dar n-am plîns — n-ar fi avut nici un rost! Înţeleg desigur că e foarte bine să înveţi mai departe. Dar dacă nu am reuşit să intru în şcoală, înseamnă că nu-mi mai rămîne nimic altceva de făcut? Mi-am amintit cum cu puţin înaintea terminării cursurilor şcolii noastre, la ultima adunare a Uniunii Tineretului, dv. ne spuneaţi: „Cel care nu-şi va putea continua învăţătura să intre în producţie. Astăzi, noi avem o orînduire nouă. Şi oriunde ai lucra, drumurile îţi sînt pretutindeni deschise. Principalul este să munceşti bine, atunci vei ajuta şi tu la construirea socialismului". Draga mea învăţătoare, mi-am adus aminte de dv., şi acolo, în faţa acelei liste, am luat o hotărîre să mă duc la ţară să muncesc!

Dar cînd m-am întors în sat... Of, mai bine nu mi-aş mai aminti, draga mea învăţătoare Liu Pin!

Cînd să intru în sat, la poarta templului ridicat zeului Guan-di[1], văzui îmbulzindu-se o mulţime de oameni. Îndată ce m-am apropiat, toţi şi-au aţintit privirile asupra mea şi au început să şoşotească. L-am auzit pe Iui-ţin zicînd:

— He! Respectabilul nostru candidat în ştiinţe a sfeclit-o! Hi-Hi!

Lumea a început să rîdă. Eu mă înroşisem toată. Li Iui-ţin este omul cel mai răutăcios din sat. Nu-ţi iartă nici o greşeală şi totdeauna rîde

---

[1] **Zeul pămîntului la chinezi (n. red. ruse)**

de oameni. M-am prefăcut că n-am auzit și m-am îndreptat spre casă.

Cînd am intrat în curte — era pe la prînz — toți ai casei stăteau la umbra unui copac și mîncau. Văzîndu-mă, fețele li se lungiră nemulțumite. Mama oftă, bunica începu să bombăne, iar tata își ridică barba în sus și, aruncîndu-mi o privire supărată, strigă :

— Rușine ! Te-am ținut în școală, am cheltuit bani, și uite ce mi-ai făcut ! Așa înțelegi tu să mă răsplătești pentru grija ce ți-o port ?...

Astfel am fost întîmpinată acasă, draga mea învățătoare. Și eu nu m-am mai putut stăpîni și am izbucnit în plîns.

— Ce, crezi că-ți merge ?! mai zbieră tata și trînti cu atîta furie pe masă strachina cu terciul pe care-l mînca, încît toate sticluțele de pe ea — pline cu fel de fel de mirodenii — se cutremurară. Ia te uită la ea, ce mai bocește !...

Mamei i se făcu milă de mine și încercă să-l îmbuneze pe tata :

— Mai bine ai tăcea ! Nu vezi ce amărîtă e ?

Tata nu răspunse nimic. Apucă strachina și, furios, se duse în stradă să-și mănînce terciul.

— Spală-te mai repede, fata mea, și așază-te la masă — îmi spuse blînd mama. Dacă plîngi, o să se înfurie și mai tare. Doar îi cunoști firea !

Oricît de amărîtă eram, mi-am spus totuși : „La ce bun să plîng ? Sînt o proastă. Plîng că mi-a fost rănită mîndria — de asta plîng !" Ștergîndu-mi lacrimile, m-am spălat și m-am așezat la masă în tăcere. Tot timpul mă gîndeam cum să le explic mai bine cele întîmplate.

Curînd, tata se întoarse. Parcă îi mai trecuse supărarea. Punînd pe masă strachina goală, se așeză în fața mea și începu să-și umple pipa cu tutun :

— Ei, acum ce-ai de gînd să faci ?

— Am să muncesc la cîmp — asta am să fac! am izbucnit eu fără să vreau.

— Ai să ari pămîntul? făcu tata, ridicîndu-și din nou barba în sus. Toată viața m-am chinuit, am răbdat de foame, numai ca tu să poți învăța! Și toate astea, pentru ce? Pentru ce, te întreb?

Aici se amestecă și bunica în vorbă:

— Hm! Parcă eu nu vă spuneam: Pentru ce? Ce le trebuie fetelor învățătura? Dintr-un balaur, niciodată n-ai să poți face un tigru. Și cîți bani n-am cheltuit de pomană în acești cinci-șase ani de învățătură!

Mă așteptasem la mustrările astea. Ai mei trăgeau nădejde că, isprăvind școala, am să primesc o slujbă bună, că am să cîștig bine și toată familia n-o să ducă lipsă de nimic. Auzind că aveam de gînd să rămîn la țară, desigur, se supăraseră cu toții. De aceea, căutînd să fiu cît mai liniștită, am încercat să-i lămuresc:

— Bunico, dacă ai școală și te apuci de agricultură, tragi mai multe foloase... Unde mai pui că nici tata nu mai e tînăr. Cine să-l ajute să muncească pămîntul?

— Mare nevoie am eu de munca ta! mi-o întoarse, îmbufnat, tata. Parcă pot să-mi pun nădejdea în tine!

— Bine, tată. Atunci de ce să mă apuc? Să stau acasă așa, fără nici o treabă?

Încurcat de răspunsul meu, tata nu mai scoase o vorbă. Tăcu așa multă vreme. Stătea cu capul plecat, tot trăgînd din lulea. Spre norocul meu, tocmai în clipa aceea sună clopotul — sosise vremea muncii. Tata își luă sapa și, la plecare, îmi aruncă:

— E-eh! Nimic bun n-o să iasă din tine!

După ce tata plecă, bunica începu iar să mă cicălească. Îi părea rău că tata mă ținuse în școală fără rost atîta vreme, că nu-mi luasem examenul

de admitere, într-un cuvînt, din tot ce spunea ea, reieşea că eram o neisprăvită. N-am răspuns nimic la bombănelile ei, am ajutat-o pe mama să spele vasele şi cum am avut puţin răgaz, am dat fuga la administraţia cooperativei.

Oamenii plecaseră cu toţii la cîmp. La administraţie nu mai rămăseseră decît trei oameni: Han Ţiuan, preşedintele, Cian Jun-nian, socotitorul şi unchiul Iun-şan, porcarul. Acesta vorbea, vorbea într-una:

— De cînd îmi tot făgăduiţi să-mi daţi un om în ajutor. De mai bine de o lună îmi bat gura de pomană! Numai de făgăduieli sînteţi buni! Cît am să mai aştept aşa?

Preşedintele începu să se dezvinovăţească, spunînd că el încercase să mobilizeze cîteva femei care însă nu se învoiseră, zicînd că munca li se părea prea murdară. Şi ca să fi trimis pe careva dintre bărbaţi, nu se putea, cooperativa şi-aşa nu avea prea multe braţe de muncă. „Nu putem să luăm oamenii de la cîmp, tocmai acum, în toiul muncilor", zise preşedintele, şi vru să mai adauge ceva, dar, văzîndu-mă pe mine, îmi făcu semn cu mîna să intru, să nu stau afară. Cînd au auzit pentru ce venisem, s-au bucurat cu toţii.

— La noi în cooperativă, după cum ştii şi dumneata, sînt oameni prea puţini — vorbi repede preşedintele. Oameni cu şcoală, mai ales, n-avem de loc. Nici nu ştiu, să-ţi spun drept, cum să te laud că te-ai întors. Ai făcut cum nu se poate mai bine. Şi răsuflînd adînc, preşedintele mă privi în ochi. Ce-ai vrea să te faci? Alege, te rog, ce ţi-ar place mai mult.

— Hotărîţi dumneavoastră. Şi am să muncesc, oriunde mă veţi pune.

Preşedintele căzu pe gînduri, apoi cu glas scăzut începu să se sfătuiască cu Cian Jun-nian.

— Uite ce e, Mei-mei — spuse el în sfîrșit — ce-ai zice dacă te-am pune responsabilă de magazie.

— N-aș avea nimic împotrivă — am răspuns eu. Dar ce are să se facă Han Er-so, dacă am să-i iau locul ?

— Am să-l trimit la crescătoria de porci. În schimb munca lui o să ți se potrivească. Și unde mai pui că e și o muncă ușoară.

Se vede că voiau cu tot dinadinsul să mă protejeze. Dar propunerea lor pe mine nu m-a bucurat de fel. V-aduceți aminte, cînd eram la școală, dv. ne spuneați întotdeauna că un membru al Uniunii Tineretului trebuie să se afle la postul cel mai greu. Atunci de ce să-mi dea mie munca cea mai ușoară ? „Dacă nimeni nu vrea să îngrijească de porci — îmi spuneam eu în gînd — de ce să i se încredințeze munca aceasta tocmai lui Han Er-so ? De ce nu mi-o încredințează mie ?" În afară de asta Han Er-so era un bun magazioner. Mie toate astea îmi apăreau foarte limpezi.

— Am să îngrijesc eu porcii — am spus atunci. N-are nici un ros să-l mutați pe Han Er-so dintr-un loc în altul.

— Dumneata ?! strigară ei într-un glas, privindu-mă mirați.

Iar unchiașul Iun-șan izbucni în rîs :

— Eu n-am nimic împotrivă, fetițo. Poți să vii. Numai că îți spun dinainte : ai să dai bir cu fugiții de putoarea de acolo.

Auzindu-l, am început și eu să rîd :

— Dacă dumneata n-ai dat bir cu fugiții pînă acum, fii sigur că nici eu n-am să mă las mai prejos.

La început, toți credeau că vorbesc doar așa, ca să vorbesc, și căutau să mă convingă să primesc postul de magazioneră. Apoi, văzînd că nu pot să mă scoată din ale mele, s-au învoit.

— Bine, Mei-mei, fie precum vrei ! zise președintele. Dar să știi : îți încredințăm o sarcină care este foarte importantă pentru veniturile cooperativei noastre. E o mare răspundere... Apoi, după cîteva clipe de tăcere, adăugă : Cu siguranță că vei avea greutăți în muncă. Cînd o să-ți vină greu chibzuiește bine ce faci.

Seara, la noi în organizația Uniunii Tineretului a avut loc o adunare. Hotărîrea mea a fost primită cu bucurie, și toți tovarășii mi-au urat succes în muncă. De astăzi sînt un adevărat membru al cooperativei noastre. Sper că scrisoarea mea o să vă bucure, draga mea învățătoare.

Cu bine !

Eleva dv. Han Mei-mei

25 iulie, seara.

2

Draga mea învățătoare,

Scrisoarea dv. am citit-o nu știu de cîte ori. Fiecare cuvînt al dv. mă îndeamnă să lupt ca să înving toate greutățile pe care le întîlnesc în cale.

Vă mulțumesc pentru tot ! Atît de greu mi-a venit, atît de greu, că într-un timp îmi pierdusem chiar de tot curajul ! Acum lucrurile stau mai bine. Tovarășii mei m-au ajutat, și în prezent lucrurile parcă s-au mai pus pe roate. Să vă povestesc pe scurt ce-am făcut în tot acest timp.

În cooperativa noastră avem patruzeci și șase de porci cu purcei cu tot. Și nu avem decît o cocină. Acum nu mă mir de loc că nimeni n-a vrut să primească această muncă : cocina porcilor, numai cînd te uiți la ea ți se face scîrbă. Noroiul îți vine pînă la genunchi și oriunde ai păși, peste

tot numai murdărie. Şi porcii sînt atît de murdari, că nu mai vezi un locşor curat pe ei. Şi puzderie de muşte, ce să vă mai spun, şi putoarea aceea de neîndurat !... Avea dreptate unchiaşul Iun-şan : oricine trecea prin faţa cocinei îşi astupa nasul şi căuta să fugă cît mai repede de acolo. În primele zile nici eu nu mă puteam obişnui cu duhoarea asta. Şi apoi e de ajuns să stai în faţa cocinii cîteva clipe, pentru ca toate hainele să ţi se îmbibe de miros... Dar, oricît de murdar era acolo, oricît de mult mă speteam muncind am răbdat ; strîngeam din dinţi şi răbdam.

Îmi pierdusem însă curajul şi să vă spun din ce pricină. Din ziua în care am fost primită membră a cooperativei şi numită îngrijitoare de porci, tata a început să se poarte cu mine din ce în ce mai rău. Mă certa toată ziua — să nu-i fi ieşit în cale — şi ce mă mai ocăra, nici nu pot să vă spun cum îmi zicea. Iar bunica nu ştia altceva decît să bombăne toată ziua : „Aţi văzut ? Fata noastră a ajuns porcăreasă ! Mai mare ruşinea !" Mama e drept — de certat nu mă certa, dar de cîte ori mă vedea, ofta din greu. În sat, desigur, începură să iasă fel de fel de vorbe... Cînd pentru prima dată m-am dus la porcii mei, oamenii se uitau lung în urma mea şi şuşoteau între ei. Iar într-un loc, cîteva femei trăncăneau în gura mare : „Ia priviţi la studenta noastră — se duce la porci ! Vai, sărăcuţa de ea, ce păcat ! Ce să-i faci, dacă n-a ieşit nimic bun din ea !" Numai vorbe de-astea auzeam tot timpul. Şi eu, ce să fac — mă prefăceam că nu aud nimic şi-mi vedeam înainte de treabă.

Dar eram tare amărîtă. Că mă certau ai mei, mai treacă-meargă, dar ceilalţi ce aveau cu mine, de ce mă priveau cu atîta dispreţ ? Ce amărîtă mai eram ! Cît pe-aci să-mi pierd de tot curajul. Secretarul nostru de comitet — v-am scris despre el, e socotitorul cooperativei, Cian Jun-nian —

a băgat de seamă cît de greu îmi venea și într-o zi a venit și a stat mult de vorbă cu mine.

— Dacă te-ai apucat de treaba asta — mi-a spus — nu te aștepta să se vorbească numai de bine despre tine. Ai să fii jignită, batjocorită... dar principalul e să știi că muncești pentru toți, să te gîndești cum să-ți faci mai bine munca și atunci n-are să-ți mai pese de nimic. Mai devreme sau mai tîrziu, oamenii tot vor înțelege. Cînd cooperativa noastră a luat ființă, mulți priveau această inițiativă cu nepăsare, unii chiar își băteau joc de ea. Apoi însă, cînd lucrurile au început să meargă bine, ei înșiși au început să ceară să fie primiți...

În seara aceea n-am putut să dorm pînă tîrziu. Mă suceam cînd pe o parte, cînd pe alta, și mă tot gîndeam. Pînă la urmă, mi-am zis că orice ar spune oamenii trebuie să rezist pînă la capăt.

Mai trecură cîteva zile. Munceam ca întotdeauna și într-adevăr oamenii încetară de a mă mai bîrfi. Mă gîndeam mereu la animalele pe care le aveam în grijă. „Dacă mi-au fost date să răspund de ele — am hotărît eu — trebuie să mă apuc de treaba asta cu adevărat. În primul rînd trebuie să fac curățenie." M-am dus la unchiașul Cian Jun-nian să mă sfătuiesc cu el cu ce să încep. Eram încredințată că-mi va aproba propunerea. Se întîmplă însă tocmai invers.

— Uite ce este ! Eu ți-am spus din capul locului că treaba asta nu-i de tine. Nu-i așa că nu te poți obișnui de loc cu mirosul de aici ? se năpusti asupra-mi.

— Că m-am obișnuit sau nu, nu-i vorba de asta — i-am răspuns eu. Mai important este altceva : să facem curățenie și atunci porcii n-or să mai bolească.

— Fugi de colo ! Porcul e tot porc. Așa i-a fost dat lui, să fie murdar. Auzi dumneata ! Igienă!

Am trăit pe lumea asta nici mai mult nici mai puţin de şaizeci de ani şi n-am auzit pînă acum că porcii ar avea nevoie de igienă.

Şi aşa o ţinea una şi bună: că porcilor cerul le hărăzise să trăiască în murdărie! Nu puteai să-l scoţi din ale lui! „Ce mi-e dacă în cocină e curat s-au murdar" — zicea el.

Suferisem o primă înfrîngere. Nu am putut să-i aduc nici un fel de argumente convingătoare. Dar ori de cîte ori aveam un ceas liber, fugeam pînă la administraţie şi răsfoiam ziarele vechi. Eram sigură că aveam să găsesc în ele ceva material cu privire la creşterea porcilor... În cele din urmă am găsit două articole. Unul era intitulat: „Condiţii sanitare în munca de îngrijire a porcilor". Am alergat cu acest articol la unchiaşul Iun-şan ca şi cînd aş fi pus mîna pe o comoară. În articol era în primul rînd vorba despre activitatea sanitară în general, iar apoi, erau aduse două exemple concrete. Într-o cooperativă agricolă, cu peste 100 de porci, problema igienii fusese rezolvată atît de bine încît de doi ani nu li se mai îmbolnăvise nici un porc. O altă cooperativă, dimpotrivă, numai în cursul ultimului an, pierduse din 70 de porci 10. Unchiaşul Cian a ascultat pînă la capăt articolul pe care i l-am citit, apoi a spus:

— Bah! Ziarele mint.

— Ziarele — i-am răspuns eu — scriu adevărul. Ziarele noastre nu înşeală oamenii.

— Aşa, aşa!... făcu el şi amuţi.

Văzînd că ochii începuseră să-i strălucească în cap, m-am grăbit să adaug:

— O să facem curăţenie în cocină — şi aşa tot satul va trage foloase. Trebuie să ne îngrijim neapărat de sănătatea animalelor. Ai auzit? Vecinii s-au şi dus să se plîngă de noi la administraţie...

— Da, da, oamenii sînt tare nemulţumiţi.



Am stat de vorbă așa pînă s-a întunecat, și pînă la urmă unchiașul s-a învoit. Iată la ce înțelegere am ajuns : de îndată ce o să curățim cocina și o să orînduim toate cele, o să-i obișnuim pe porci să-și facă nevoile într-un anumit loc, așa cum ne sfătuia ziarul. Ordinea și igiena trebuie păstrate pretutindeni. Atît de mult mă bucura faptul că unchiașul Iun-șan se învoise, încît eram cît pe aci să-i sar de gît de bucurie.

Îndată însă mi-am adus aminte de o altă greutate. Cocina noastră era mare, foarte murdară și cred că noi doi nici într-o lună de zile n-am fi putut isprăvi treaba. Și apoi unchiașul nu prea avea spor la muncă : era șchiop de un picior. Să-l rugăm pe președinte să ne mai dea oameni — nu cred că ar fi bine. De făgăduit va făgădui, dar nu știu dacă se va putea ține de cuvînt, fiindcă toți au de lucru pînă peste cap ! Eram amărîtă că nu puteam să găsesc o soluție. Am dat fuga să-l caut pe secretarul nostru Cian Jun-nian, ca să mă sfătuiesc cu el. Acesta se bucură aflînd de planul nostru și ne propuse să mobilizăm tot tineretul la muncă, seara. În aceeași zi a fost convocată o adunare. Am discutat problema repede, nimeni n-a avut nimic de obiectat. Doi tovarăși s-au dovedit a fi deosebit de inimoși — lucru lesne de înțeles, deoarece amîndoi stăteau în vecinătatea cocinii și duhoarea care venea de acolo, vara, nu le dădea de loc pace.

Chiar a doua zi ne-am pus pe treabă. Erau seri cu lună plină. Munceam alături de toți ceilalți și în același timp îi învățam pe băieți cîntece noi. Munceam cu toții uniți, cu sîrguință, glumind și rîzînd într-una. În prima seară veniseră numai flăcăii, apoi însă au venit și fetele. În cinci seri cocina a fost făcută lună și toată murdăria curățată și aruncată într-o groapă ce se afla dincolo de marginea satului. Apoi am adus cîteva căruțe

cu nisip galben, pe care l-am presărat pe jos și deasupra am aruncat iarbă proaspăt cosită. Cînd totul a fost gata, unchiul și cu mine am mînat porcii la rîu și acolo le-am făcut o baie... Acum la noi totul e lună, de două ori pe zi facem curat în cocină. Am început să-i obișnuim pe porci să-și facă nevoile într-un singur loc. Ceea ce nu-i ușor, fiindcă porcii nu te ascultă de fel. Cred însă că puțin cîte puțin o să-i obișnuim. Doar obișnuința cere timp, nu vine la comandă !

Oamenii din sat erau foarte mulțumiți de felul cum arăta acum cocina — toți spuneau, lăudîndu-mă : „Ce fată bună și harnică este Mei-mei !" Sigur mai erau și unii care își băteau joc de noi, zicînd : „Ehei, așa e la început. Mătura nouă mătură bine ! Puteți să faceți din cocina voastră un palat cu clopoței din aur curat și porcii voștri tot nu se vor schimba în prinți !" Așa glumea de pildă Li Iui-țin.

Mă întrebați de Cian Vei ? De cînd am fost atunci împreună la oraș ca să vedem dacă am fost admiși sau nu, nici nu se mai arată pe uliță, — nu vrea să vadă pe nimeni. Stă toată ziua în casă și se văicărește. Părinții lui se tem să nu li se îmbolnăvească feciorul și în fiecare zi îi gătesc niște mîncăruri care mai de care... Într-o zi am trecut pe la el. Arată prost, ochii îi sunt umflați și seamănă cu niște curmale roșii. Am încercat să-l conving să se apuce de vreo treabă : cîte nu sînt de făcut într-o gospodărie agricolă ! El însă a dat din cap :

— N-aș putea să îndur o rușine ca asta ! și apoi a adăugat : Niciodată n-am crezut ca tu să ajungi îngrijitoare de porci. Ce perspective mai ai acum ?

— Orice ai face, totul e să muncești pentru patrie... — am început eu.

Dar n-am apucat să termin, că a și început să strige :

— Ajunge, ajunge ! Sigur, eu nu sînt atît de „lămurit" ca tine. N-ai decît să fii porcăriță, dacă ții să te evidențiezi neapărat.

M-am înfuriat, i-am întors spatele și am plecat.

După aceea, președintele s-a dus de vreo două ori pe la el, dar în zadar. Lumea zicea că l-a silit pe taică-său să vîndă doi saci de grîu, ca să facă rost de bani de drum, și că a plecat la Taivan, să caute de lucru. Alaltăieri maică-sa a venit cu o scrisoare — îi scria din Taivan. S-a lăudat în tot satul. De cîte ori întîlnea pe cineva care știa să citească — i-o întindea, iar celor care nu știau carte le spunea : „Cian Vei al meu și-a găsit un post la conducerea provinciei. La conducerea întregii provincii". Eu am citit scrisoarea aceea. Nu-i vorba în ea de nici o slujbă.

Cînd tata și bunica au aflat vestea asta, nici nu mai știau ce să-mi facă de ciudă. Toată ziua mă mustrau. Dar acum nu mă mai sinchisesc. Am destule griji pe cap, ca să mă mai omor cu astea. Acum vă las, și pe curînd.

Han Mei-mei

23 august.

3

Dragă soră Liu Pin,

Îngăduie-mi să te numesc soră, fiindcă îmi face mare plăcere să-ți spun așa. Cît de mult aș fi vrut să am o soră atît de minunată !

Fii liniștită, draga mea, niciodată n-am să fiu o îngîmfată. Succesele mele sînt niște fleacuri ! Și-apoi succesele acestea nu mi se datoresc numai mie... Cărțile cu privire la îngrijirea porcilor, pe

care mi le-ai trimis, le-am citit de la un capăt la altul, și i le-am citit și unchiașului Iun-șan, de cîte ori aveam timp liber. Înainte credeam că îngrijirea porcilor este lucru cel mai simplu. Acum, datorită cărților mi-am dat seama că este o știință grea. Cu cît înveți mai mult, cu atît îți dai mai limpede seama cît de puține știi. Nu-i de loc ușor să crești un porc. Uite, nu mai departe problema pregătirii hranei. Cine ar fi putut crede că există atîtea feluri de pregătire? Am aflat că și porcii au nevoie de o hrană variată. Și lor le trebuie calciu, fosfor și tot felul de vitamine... Și noi nu le dădeam înainte decît tărîțe. Uneori, cînd moara nu măcina și nici tărîțe nu erau, le dădeam grîu. Puneam mult grîu și totuși porcii n-aveau poftă de mîncare. Acum îi hrănim după o metodă nouă: în afară de tărîțe, mai adăugăm tot felul de rădăcini, iarbă, coji de pepeni verzi... Știi cît grîu economisim acum?

Și aici, la început, am întîmpinat greutăți. Unchiașul nici n-a vrut să audă de metoda aceasta.

— Tu în fiecare zi născocești altceva — ar trebui să te leg — a spus el zîmbind, cînd i-am povestit de rația pentru douăzeci și patru de ore ce li se dă porcilor. Ia spune, unde ai mai văzut ca porcii să fie hrăniți cu iarbă?

I-am răspuns că este o experiență făcută de alții și că trebuie aplicată. Unchiașul rîdea:

— Experiență? Se vede că iar ai umblat cu nasul prin ziare. Sigur, nu poți să nu crezi ce scriu ziarele, dar nici să crezi în ele prea mult nu-i bine. Porcii nu-s boi să mănînce numai iarbă. Oricît le-ai da, ei tot nu se satură.

— Dar eu am și făcut experiența asta, unchiule. Dacă nu mă crezi — să mergem să vedem.

Știam că unchiașul n-avea să-mi dea crezare pentru nimic în lume, dacă nu va vedea totul cu ochii lui. Pregătisem lobodă și alte buruieni pe

care le culesesem din vreme de pe cîmp. Le-am dat porcilor și porcii le-au mîncat fără să lase nimic... Atunci moșul s-a încredințat că am spus adevărul și a rămas multă vreme tăcut.

— Avem o crescătorie mare ! a spus el în sfîrșit, dus pe gînduri. Și zece oameni dacă am pune să culeagă iarbă — tot n-ar prididi.

Era într-adevăr o problemă și i-am povestit totul președintelui.

— Ia te uită ! făcu acesta încîntat. Să micșorăm rația de grîu care li se cuvenea porcilor ? Asta e grozav ! E o propunere cum nu se poate mai înțeleaptă !

Din momentul acela fiecare membru al cooperativei, întorcîndu-se de la cîmp, trebuia să rupă pe drum iarbă și să ne-o aducă nouă. De asemenea și eu, zilnic, mă duceam prin ogrăzile oamenilor și adunam știr și în general tot ce era bun pentru hrana porcilor. Mai tîrziu, gospodinele au început să vină singure la noi. Pînă și bătrînul U De-hou care păzește bostănăria, a venit și el o dată la ora prînzului cu un sac plin de coji de pepene verde, iar acum ne vizitează în fiecare zi. De curînd, cei de la administrație, au întocmit un plan și au hotărît ca la toamnă să dea cîțiva mu de pămînt pentru o grădină de zarzavat, ca să sădim pentru porci napi și varză... Să vezi porcii acum... nici nu-i mai recunoști ! Oamenii spun că s-au îngrășat mult, mai ales în ultima lună.

Și s-au și înmulțit. Acum cîteva zile, una din scroafe a fătat doisprezece purcei dintr-odată. Toți, frumoși ca niște mingi albe. Toată lumea se bucură privindu-i. Dar cel mai mult mă bucur eu cu unchiașul Iun-șan. Cum au venit pe lume, le-am făcut o baie caldă și cum scroafa nu are lapte de-ajuns pentru toți, le-am pregătit o fiertură specială. Împreună cu unchiașul Iun-șan am hotărît chiar din prima zi să facem de gardă noap-

tea, nu cumva scroafa să strivească sub ea vreun purcel. În primăvara trecută una din scroafe a strivit îndată după naștere patru purcei! Gîndește-te, ce nenorocire! Acum o să-i creștem pe toți mari, pînă la unu!

Cu cîteva zile înainte de sărbătoarea Toamnei [1], aici la cooperativă a fost înjunghiat un porc mare și carnea s-a împărțit oamenilor. Eu nu mai știam unde să mă ascund de milă, cînd i-am auzit guițăturile; doar îl crescusem cu mîinile mele! Mai tîrziu, am rîs singură de mine. Doar creștem porcii ca oamenii să aibă cît mai multă carne... Nu de mult brigada noastră de transporturi a ales cinci porci mari și i-a dus la Taivan, să-i vîndă. S-au întors cu o mașină de egrenat bumbacul: anul acesta am cultivat mult bumbac și grozav de mult aveam nevoie de o asemenea mașină.

Da, și oamenii noștri au povestit că l-au întîlnit la Taivan pe Cian Vei. Am aflat că Cian Vei avusese serviciu într-o instituție care depinde de administrația provinciei, într-un post de curier sau de îngrijitor, că fugise de acolo și că acum lucra într-o uzină. Nu era de loc mulțumit de munca pe care o făcuse pînă atunci, spunea că nu avea nici un fel de „perspective". Zilele acestea, maică-sa alerga din nou de dimineața pînă seara pe ulițe, povestindu-le tuturor: „Cian Vei al meu e acum muncitor. Știți ce înseamnă azi să fii muncitor? Muncitorul se bucură de cea mai mare cinste. Am auzit că acum țara o conduc numai muncitorii!"

Soră Pin, eu cred că este absolut indiferent ce muncă faci. Trebuie să te dedici ei și atunci lucrezi cu spor. Eu sînt foarte mulțumită de munca mea. Cei din sat nu mă mai privesc cu dispreț. Nici Iui-țin nu mai rîde de mine cînd ne întîlnim. Dimpotrivă, am auzit că acum spune la toată lu-

[1] Sărbătoarea Toamnei — sărbătoarea recoltei la chinezi. (n. red. ruse)

mea: „Astăzi, orice ai face, nu poți răzbi fără carte. Dacă știi carte, ai să izbutești să crești bine și porcii!" Asta e. Oamenii din sat care au porci, vin adesea să se sfătuiască cu mine, și atunci le citesc din cărțile tale. Astăzi dimineața a fost pe aici o femeie din Siaosianciuan. Au și ei acolo o cooperativă agricolă: m-a rugat să-i povestesc neapărat cum se îngrijesc porcii. Și ce experiență am eu. Aplicăm o metodă științifică — de aceea cresc bine porcii. Metoda asta o găsești în cărți, în ziare, nu am descoperit-o eu. Unchiașul Iun-șan și cu mine am stat de vorbă o dimineață întreagă cu ea. Apoi ne-a spus de ce a trecut pe la noi. La ei, acolo, nu se dădea nici o atenție laturii sanitare a acestei munci. Femeia ne-a mulțumit, spunînd că o să introducă și la ei rînduielile pe care le-a văzut la noi și că va munci după exemplul nostru.

Cu drag

Mei-mei

30 Septembrie.

4

Soră Pin,

Nu ți-am scris de mult. În tot timpul acesta am fost foarte ocupați cu toții. Am strîns recolta. Oamenii plecau pe cîmp cu noaptea în cap și se întorceau pe întuneric. Nu aveau timp să se gîndească la crescătoria noastră de porci, să strîngă iarbă pentru ei. Unchiașul Iun-șan și cu mine am început să scoatem porcii la cîmp, unde au fost dezgropate cuiburile de cartofi și de batat dulce. Gospodăria noastră a mai crescut în acest răstimp: dintr-o dată au fătat două scroafe. Și purceii aveau tot timpul nevoie de un ochi care să-i supravegheze. Dar pe urmă să vezi bătaie de cap. Oamenii

din alte sate au început să vină în fiecare zi să ne ceară sfaturi: cum să îngrijească mai bine porcii. Împreună cu unchiaşul Iun-şan munceam din zori şi pînă în seară — uneori uitam chiar să şi mîncăm.

Acum recolta a fost strînsă, alaltăieri a avut loc adunarea generală a membrilor cooperativei. Au fost aleşi cinci fruntaşi în producţie. Am fost aleasă şi eu. Dar ce fel de fruntaşă sînt eu? Deocamdată nu lucrez aşa cum aş fi vrut — de asta îmi dau seama foarte bine. Trebuie să mă specializez, mai sînt o mulţime de lucruri la care nu mă pricep. N-am destule cunoştinţe şi apoi, nici nu am făcut tot ce trebuie. Nimeni însă n-a vrut să mă asculte. Toţi voiau să fiu aleasă şi pace.

Înţeleg că au vrut să mă încurajeze, ca să devin într-adevăr meşteră în creşterea şi îngrijirea porcilor. Nu-i aşa, soră Pin, că aceasta este o sarcină de cinste?

La adunare s-a făcut şi lichidarea totală. Am cîştigat peste şaptezeci zile-muncă. În total, partea mea, numai în grîu, a fost de peste o mie de ţzini. Nici nu-ţi închipui, soră Pin, ce mulţumită sînt! Înainte depindeam de tata şi de mama — ei mă hrăneau. Acum, pot să-mi cîştig singură pîinea.

Pentru un an întreg, tatăl meu a primit abia o sută zile-muncă. În scrisorile dinainte nu ţi-am scris nimic despre el, de aceea, îngăduie-mi acum să-ţi povestesc totul. Cînd începusem să îngrijesc porcii, ţi-aduce aminte — nici nu vroia să se uite la mine. După ce preşedintele nostru şi secretarul comitetului au stat de vorbă cu el, ce-i drept, nu m-a mai ocărît, însă era atît de morocănos! Stătea zile de-a rîndul încruntat, era amărît, iar uneori, nici la cîmp nu se mai ducea. Mamei îi spunea mereu că oricît aş munci — nu-şi putea pune nădejdea în mine. Toată speranţa lui eram eu — şi ce ajunsesem? O îngriji-

toare de porci! Cum să nu fie supărat? Înainte, niciodată nu bea, iar acum numai ce-l vezi că dă pe gît cîte două, trei păhărele deodată și se apucă să spargă vasele. Sau se învelește bine cu o pătură și doarme buștean. Ori de cîte ori mă vede, își întoarce capul și nu-mi spune o vorbă.

Crezi că mie mi-a venit ușor? Și n-aveam încotro, trebuia să rabd. În toate lunile acelea, stăteam foarte puțin pe acasă — nu veneam decît să mănînc și să dorm. Erau clipe cînd mi-era tare milă de el. Îmi dădeam seama că toate acestea sînt rămășițe de-ale trecutului care s-au înrădăcinat adînc în conștiința lui. El care e un om muncitor, un țăran, și să judece așa! Aveam însă credința că într-o zi va înțelege cît de mult se înșeală.

La adunarea generală a membrilor cooperativei, tata nu s-a dus. Cînd m-am întors de la adunare, mama era acasă și încă înainte de a deschide ușa, am auzit-o spunîndu-i tatei: „Știi cît a primit Mei-mei a noastră? Peste o mie de țzini. În curînd o să te întreacă". Tata n-a răspuns nimic. Bunica însă a exclamat mirată: „Cum? Peste o mie? Ei, la una ca asta nu m-aș fi așteptat." Apoi, mama a spus din nou: „În sat nu se vorbește decît despre Mei-mei a noastră. O fată de ispravă, zic toți. Oamenii cu care mă întîlnesc pe stradă îmi spun: „Orice ai zice, dar atunci cînd ai școală, treaba merge cu totul altfel. Strașnică fată mai e asta a voastră!" Iar la adunare, cînd s-a citit lista evidențiaților și a fost rostit și numele meu, toți au început să strige într-un glas: „...Vedeți, au evidențiat-o și pe ea. Tata continua să tacă.

Cînd am intrat, stătea pe kan cu capul în jos și fuma.

— Tată — am zis eu — m-am gîndit să vînd puțin grîu și să cumpăr doi purcei. Nici n-o să băgăm de seamă cînd or să crească mari.

— Vrei să cumperi — n-ai decît. E cîștigul tău — spuse el, tot fără să mă privească, însă glasul parcă i se mai muiase puțin.

— Tot ce-am cîștigat e al nostru, al tuturor — am zis eu. Doar nu sînt de capul meu, trăim cu toții împreună!

Aici se amestecă în vorbă și bunica:

— Bine zice, n-ar strica să luăm niște purcei. După ce-i creștem, o să-i vindem. Putem lua pe ei pe puțin patru-cinci saci de grîu.

În clipa aceea veni și președintele nostru.

— Ei, Mei-mei — zise el oprindu-se în ușă și rîzînd — bucuroasă de oaspeți? S-a întîmplat un lucru prea mare ca să scapi așa fără să ne ospătezi!

Eu nu pricepeam ce voia să spună. Ai mei se uitau și ei mirați la președinte. Pe urmă am aflat că venise de la județ o directivă ca să fiu trimisă ca delegată la gospodăria de Stat din Taivan, pentru a studia noile metode de creștere a porcilor. Pentru pregătirile de drum, nu-mi rămîneau decît două zile. Și nu mai aveam astîmpăr, atît de bucuroasă eram. Mama și cu bunica nu știau ce să mai spună și stăteau cu gurile căscate de uimire. Tata continua să tacă. Se uita cînd la președinte, cînd la mine, și deodată îl podidi plînsul. Nu-l văzusem niciodată plîngînd.

— Iartă-mă, Mei-mei — murmură el. Am fost atît de nedrept cu tine...

Nu-și isprăvi vorba; mi-am dat seama îndată ce se petrece în sufletul lui. Și nu știu de ce, dar deodată am izbucnit și eu în plîns. Iar maică-mea,

cînd e vorba de plîns, niciodată nu se dă în lături. Cum vede pe cineva plîngînd, numaidecît se apucă să-i ţină şi ea isonul. Plîngeam, dar îmi simţeam inima atît de uşurată !...

Astăzi toată ziua m-am pregătit de plecare. Vremelnic, munca mea a trebuit s-o încredinţez unei fete tinere care stă peste drum de noi. O cheamă Ciou Iui. După masă a avut loc adunarea organizaţiei noastre. M-au lăudat că am muncit bine, mi-au urat spor la învăţătură, să-mi însuşesc pe deplin meseria, iar eu am făgăduit să fiu o fiică demnă a patriei mele.

Plecînd de la adunare, ne-am întîlnit cu Cian Vei, care tocmai atunci se întorsese din Taivan. Ne-am bucurat şi, apropiindu-ne de el, am început să-i facem semne cu mîna. Un băiat de-ai noştri a strigat cît îl ţinea gura :

— Ura ! Trăiască clasa muncitoare şi muncitorul nostru care s-a întors la fraţii lui de la ţară ! Ia dă-ne raportul mai repede, frăţioare, cum merg treburile acolo la voi, în uzină.

Cian Vei nu scoase o vorbă. Ne întoarse spatele şi se îndreptă spre casă. Mai tîrziu, am aflat că plecase şi de la uzină şi că acum nu mai lucra nicăieri. Nu-i plăcea munca de acolo : cică era prea murdară, prea grea şi nu-ţi dădea nici o clipă de răgaz. „Mai rău decît la cîmp !" Va să zică aşa gîndeşte el ! Dispreţuieşte munca. Ce concepţie nesănătoasă are ! Ne-am hotărît să-l ajutăm să se lămurească puţin în problemele ideologice.

Soro Pin, mîine plec la Taivan. Îţi voi scrie de acolo negreşit.

Te îmbrăţişează

a ta

Mei

Noaptea de 11 spre 12 decembrie.

*
* *

Am citit scrisorile acestea — cum se spune — pe nerăsuflate. Han Mei-mei parcă s-ar fi aflat în fața mea, și senzația asta era atît de puternică, încît mi-a venit să mă scol în picioare, s-o salut. Da, era într-adevăr tot atît de curajoasă și de neînfricată în fața greutăților, ca și învățătoarea ei.

Dar chiar în clipa aceea Liu Pin se întoarse. Încă din prag mă întrebă:

— Ei, le-ai citit? Poți să scoți ceva din ele?

— Nici nu văd ce-aș mai avea de făcut la ele — i-am răspuns. Scrisorile acestea sînt ca un articol gata închegat. Trebuie trimise neîntîrziat la redacție. Să știe tot tineretul care învață, că fără muncă, nu poți avea nici un succes, că lucrurile nu trebuiesc niciodată lăsate la voia întîmplării.

1954

CUPRINS

GAO IUI-BAO

La fabrica de porţelan

LIU CIEN

O femeie milostivă

MA FÎN

Îngrijitoarea de porci

Nr. 3352

Redactor de carte: E. Şişmanian
Tehnoredactor: V. Postelnicu
Corector: E. Guluţă

Dat la cules: 23.III.1959. Bun de tipar: 20.IV.1959. Tiraj; 15150 ex. Hîrtie semivelină 65 gr./m.p. Coli tipar: 13,5. Coli de editură: 10,5. Format: 32/84×108. Comanda editurii: 3126. Ediţie I. Planşe: 12 tipo. A. 02113. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 8(A)=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 951, la Intreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", str. Grigore Alexandrescu nr. 93—95, Bucureşti — R.P.R.



EDITURA TINERETULUI

Lei 5,25